

**Güneş Ülkesinde Diriliş**

**Dördüncü Kitap**

# **KAOS VE FIRTINA**

**İkinci Cilt**

**M. Sait ÜÇLÜ**



## BİRİNCİ BÖLÜM

### I

*Bir gezgin gibi hakikat ve özgürlüğü ararken, yüzüne sürgün olduğu toprakların özlemi, gittiği her yerde bir gölge gibi yanı başındaydı.*

1 Temmuz, 1979!

Ne ağaçlarda çiçekler, ne de göklerde uçurtmalar vardı. Yaşam temmuz güneşiyle ısıyor, Suruç ovası sanki tutuşmuş yanıyordu. Yaşam kendi bildiğince akıp geçiyor, zaman değirmeni her şeyi ağır taşları arasında öğütüyordu.

Ruhu, yüreği, beyni, düşü ve düşüncesi özgürlük kavgasının kalesi gibiydi. Gün yirmi dört saat onu savunuyordu.

Sinsi zehirli yılanların tuzağına düşmemek için temmuz sıcağında, kadim bir gezgin gibi yollara düşmüş; mayınlı, dikenli, ölümcül sınırları aşıyordu. Sınırı geçmek, ona uzun çok uzun bir serüven gibi gelmişti. Sanki o an zamanın ve sonsuzluğun eline tutsak düşmüştü. Bir an; “Sorun esir düşmek değil, teslim olmamaktır,” diye düşündü.

Yaşadığı coğrafyada sürgün, ölüm, zindan ve köle düzeni sürüp gidiyordu. Her biri ya dört duvar arasına, ya ipe mahkûm oluyor, ya da muhacir durumuna düşüyordu. Sanki görünmez bir hançer, vurgun olduğu öz yurdunda onu içten içe yaralıyordu. İnsanlar, karanlıkta umutsuzluk içinde çırpınırken, o hep beyaz aydınlık ve özgürlük kavgasındaydı.

Pazarı, pazartesiye bağlayan geceydi. Hilal evresindeki ay yitip gitmiş, karanlığın saltanatı başlamıştı.

Saat; 00.30'da, sınırın Suriye tarafına geçtikten sonra güneydeki Kazıkan köyüne yöneldiler.

O kadim, o insanlığın beşiği, o kültürlerin, dillerin ve uygarlığın doğuş kaynağı olan Kürt coğrafyasında, bin yıllardan beri korku; illetli bir hastalık gibi insanların yakasına yapışıp kalmıştı. Korku, korkuyu büyütüp çoğaltıyor, hep tutsaklığı getiriyordu. Özgürlüğü getiren umut, kavga ve cesaret hep kanlı kılıçlarla yok ediliyordu. Bazıları köle oldukları halde kendilerini özgür sanıyorlardı. Böyleleri özgürlük için hiçbir şeye cesaret edemiyorlardı. Esir olmak, insanın var olmasının en kötü biçimiydi. Köle oldukları için dilleri hep kilitli, elleri hep zincirliydi. Her özgürlüğe kalkıştıklarında ağır bedeller ödeyerek, özgürlük dağlarına sığınıyorlardı.

O bir ilki başarmış, korkuları alt etmiş, özgürlük için ayaklanmış, bütün geleneksel düşünce tarzlarını yerle yeknesak etmişti. Onun için bütün düşmanları birleşmiş, ona karşı savaş açmıştı.

Sınırı geçince, tutsaklık zincirlerini koparmış gibi sınırın öte tarafına baktı. “Sömürgeci yönetimin mahkemeleri, artık Kürt coğrafyasında yürüyen her insanın boynunu zincire vuruyorlar, ama unuttukları bir şey var, zincirin öteki ucu da onların boynuna dolanmaktadır. Şimdi en sağlam görünen zincir, en çürük halkası kadar ancak dayanabilir, bir çekişte kopabilir,” diye düşündü Apo.

İki Kazıkan köyü, sınırın her iki tarafında çapraz şekilde birbirine bakıyor, evlerin içinde sarı, melül gaz lambası ışıkları yanıyordu.

Sınırın güney tarafında ne mayınlı tarlalar, ne dikenli teller, ne silahlı askerler, ne de devriye gezen zırhlı araçlar vardı. Suriye, bütün güçlerini İsrail ve Lübnan sınırına doğru kaydırmış, kuzey sınırının güvenliğini boş bırakmıştı.

Türkiye, NATO üyesi olduktan sonra sınır güvenliğini güçlendirmiş, sınır boyunca tel örgüleri çekmiş, mayın tarlalarını oluşturmuş, askeri kuleler yapmış, devriyeler çıkarmış, devasa ısıldaklar devreye koymuştu. Bütün bunları düşününce; “hiçbir teknoloji bizim inancımızdan daha güçlü olamaz,” diye mırıldandı. Sonra; “Kürtlerin kökleri toprağın derinliklerine gömülüdür. Bu coğrafyanın en kadim halkıdır, ama sömürge oldukları için hep karanlıkta dal budak salıyorlar. Her Kürt çocuğunun gözlerini doğuştan korkutarak tutsak alıyorlar. Özgürlüğü düşünen her Kürt’ü ya darağacına ya dört duvar arasına mahkûm ediyorlar,” diye söylendi.

Kazıkan köyüne yaklaşıncı, yabancı kokusu alan köpekler havladı. Köpekler havlayınca, diğer köyün köpekleri karşılık verdi. Köye yaklaşan bir tilki köpek havlamalarına aldırmadan viyakladı. Kazlar tısladı, bir baykuşun sesi tilki viyaklamasına karıştı.

Karşıya baktı, Müştener Tepesinin eteklerindeki en verimli ovaya kurulmuş olan Şeran, Helince, Termik, Tel El Münteze, Mamyit köylerinin melül ışıklarını fark etti.

1 Temmuz’u, 2 Temmuz’a bağlayan gece, onun için sanki bir kader çizgisiydi. Hep bir gezgin gibiydi. Göç ederek sınırları aşmış, yeni bir devletin sınırlarına geçiş yapmıştı.

O göç edip dolaştıkça, göğüs kafesinde çırpının güvercinler de onunla birlikte göç ediyordu. Özgürlük ve hakikat arayışı, sanki bir göç ve sürgün serüveni, kendisi de bir gezgindi. Özgürlük kavgası için olanakların tükendiği yerden; cesaret, akıl, zekâ, öngörü ve çabayla olanakların yaratıldığı yere gidiyordu. Onun göç serüveni; bir tür kölelikten kaçış, özgürlüğü arayıştı. Yeni bir dil ve kültürle, yeni bir yaşamın kapılarını aralamak istiyordu. Onun yaşamında o göç serüveni; çok tarihi bir yolculuk ve cesur bir karardı.

Her şey çok gerilerde kalmıştı. Bundan sonra hayat, çapraşık ve karmaşık ağlarını nasıl örecekti, hiç kimse kestiremezdi. Girilen yol, yeni bir yoldu. Kime ne getireceği belli değildi. Upuzun, tehlikelerle örülü, bir patika yola girmişti. Yine de o, gideceği yoldan emindi. Sanki her engel birer nefes alma molasıydı. O gece, o tehlike dolu dikenli tellerden, o mayın tarlalarından, o nöbetçi kulelerinden, o devriyelerden uzaklaşan ayakları ve düşleri ölüm pahasına da olsa onu yüreğinin varmak istediği yere doğru götürüyordu. O, bir tek özgür ülke ve özgür yaşamı düşünüyordu. Onun dışında her şey boş ve her yer ıssızdı. Sınırı aşınca, sanki ağır bir yükü sırtında atmış, hafiflemişti.

Başını kaldırıp yıldızlara bakarken; “zaman kısa, menzil irak, ama bundan böyle, şans yaver giderse, rüzgârın yoldaşlığını arkama alabilirsem, daha iyi yol alacağım. Belki de yaşam, benim için bundan böyle varılacak yer değil, bir

yolculuktan ibaret olacktır. Bu durumda halkımın ve ÷lkemin kurtuluğu için ya bir yol bulacağım ya bir yol açacağım, bunu beceremezsem yağam beni bu yoldan zaten alıkoyacaktır. Bađarmak için yol arkadağlarımı çok iyi seçmeliyim,” diye dñđünd÷.

Yıldızlara bakarken; “Amara, dñđlerim, y÷reğim, anılarım ve çocukluğum uzaklarda kaldı, bir g÷n mutlaka onlara dñnmeliyim. Dñne bilmem için bağarmam gerekir. İlk adımı attım, bundan sonra nereye y÷r÷yeceğimi daha iyi hesaplayıp sorgulamalıyım. Kürdistan’da çıktım, Ortadoğu’ya açıldım, r÷zgârın yön÷n÷ belirleyemem, ama gideceğim yerin yön÷n÷ belirledim, bundan sonra bağarmak için daha çok dñđññp daha çok çalışmalıyım. Nereden, niçin ve nasıl geldiğimi unutmamalıyım ki varacağım hedefi de unutmayayım,” diye mırıldandı kendi kendine.

Bir amaca bağlanmıştı. Ruhu, dñđleri içindeki ses ve hisleri hep ona amaca giden yolu işaret ediyordu. Yıldızların altında, anız tarlalarında y÷r÷d÷kçe, sınırdan uzaklaşıyor, yeni bir kavga dñđññü kuruyordu.

“Aslında devrim denilen şey hiç de uzak değil, her şey damla damla içimde birikmiş ve hazır hale gelmiş, gerisi bir y÷r÷yüştür. Bu dikenli, mayınlı sınırları aşmaya cesaret etmeden, yeni bir dñnyaya ayak atamazdım. Açık ki yağam arayış ve yaşadıkları öz÷nde bir kitaptır, insan m÷cadele ettikçe onu okur ve anlar. Her bireyin yolu kendine varır, ama bu sınırları aşmam ve Ortadoğu’ya açılma cesareti göstermem, bağarının ta kendisidir,” dedi kedi kendine.

Gökyüzünde sayısız iri ve parlak yıldız kurt gözü gibi ışıldıyordu. O gece, Jüpiter güneybatı ufkunun, Satürn ise güneydoğu ufkunun üzerinde parlıyordu. “Acaba bu neye işarettir,” diye düşündü.

Gökyüzü sanki korku yayan siyah bir elmas ya da üstü yıldızlarla dolu, kehribar karası kocaman bir tespih tanesi gibiydi. Karşıya bakıp bir şeyler görmeye çalıştı. Uzaklarda tepelerin yamaçlarına serpiştirilmiş köylerin ölgün ışıkları yanıyordu.

Sayısız yıldızların arasında, saman yolu uzayıp gidiyordu. Büyükayı ve Küçükayı yan yana yarışan birer uçurtmayı andırıyordu. Yıldızlara bakarken, gözleri daha da ışıldadı ve yıldızların ışığıyla yerdeki melül ışıkları karşılaştırdı. “İnsan bir ömür boyunca şu ölgün ışık olmaksızın bir gün şu kutup yıldızı olmayı tercih etmelidir,” diye söylendi.

Mazlum, Hayri, Karasungur, Ferhat, Sara, Bedran gelip düşlerine takıldı. Agit’i Delil’i, Kemal’i düşündü. “Kemal mutlaka ceza evinde kurtulmalı,” diye mırıldandı. Rayber’i düşününce bir öfke seline dönüştü.

Düşündü ve düş kurdu. Düşleri sonsuz bir güce dönüştü. Dünya devrimlerini, emekçilerin, halkların, kurtuluşunu, hayal etti. Kürdistan devrimine odaklanıp kaldı. Her düş ve düşünce enerjiye dönüştü. Tarihteki ve yeryüzündeki bütün hakikat arayışlarını, köle, serf ve işçi ayaklanmalarını, kentlerin görkemli başkaldırılarını düşünce süzgecinde geçirdi. Düş ve düşünceleri bir kara delik merkezi gibi bütün özgürlük arayışlarını kendinden topladı. Yeri, zamanı ve günü

geldiğinde bu kara delik patlayacak ve binlerce iri, parlak güneş evrene yayılacaktı.

Derken sınırdan biraz uzaklaşınca, kaçakçıların her biri bir köye yöneldi.

Apo, düşünë düşünë, hayal kura kura Sait ve Cehni ile birlikte köyün kuzey batısının en kıyısında bulunan bir evin kapısının önünden durdular. Ev kaba taşlardan yapılmış, toprak damlı, küçük bir avlu, iki oda ve bir salondan oluşuyordu. Cehni, üç kere üst üste demir kapının halka tokmağını tıklattı. İçerde;

“Kim o,” dedi biri.

“Azizê Muhammedî Xêzi, benim ben, Cehni,” dedi. Ev sahibi içerde kapıyı açarken;

“Hoş geldiniz içeri girin,” dedi.

Üçü, arka arkaya avluya girdiler. Ev sahibi onları misafir odasına aldı. Önce gaz lambasını, ardında gaz ocağını yaktı. “Şimdi acıkmışsınız,” diyerek, bir çay demledi. Yer sofrası kurdu. Yufka ekmeği, peynir ve yoğurt getirip indirdi.

Sohbet edip, yemek yedikten sonra yün döşekleri yeri serdi. Üçü de yorgundu. Yataklara uzandıkları gibi horultuları birbirine karıştı, derin bir uykuya daldılar.

Devlet peşine düşmüş, büyük takibe almıştı. Çıkmadan önce, örgüttü toparlamak, yaşanan gerilikleri gidermek için gece gündüz düşünüyor, kadroları çağırıp görüşüyor, öneri ve düşünceler alıyor, perspektif ve talimatlar veriyordu. Her birinin önüne gücüne ve yeteneğine göre somut görev ve hedefler koyuyordu. Aylardan beri diken üstündeydi. Hep

tedirgin ve tetikteydi. Rayber'in yakalanmasından beri, ilk kez Kazıkan köyünde derin bir uyku çekiyordu.

Sabah geç saatte kalktılar. Apo ile Sait yatakları katlayıp bir köşeye indirdiler. Cehni, tuhaf tuhaf onlara baktı. Ev sahibi içeri girince; “Neden zahmet ettiniz, biz yatakları kaldırırdık,” dedi.

Cehni, bir ev sahibine, bir Apo ile Sait’e bir de yerde dağınık duran kendi yatağına baktı. Mahcup bir şekilde ayağa kalkıp yatağını toplamaya başladı. Ev sahibi; “Vallahi olmaz,” diyerek ona müdahale etti, kendisi yatağı toplayıp kaldırdı. Kahvaltı yaptıktan sonra;

“Bu köyde bir araç yok mu,” dedi Apo.

“Köyde bir tek traktör var, başka araç yok, sahibinden rica eder, onunla sizi yollarız,” dedi ev sahibi.

Derken on sekiz yaşındaki bir genç traktörle gelip kapının önünde durdu. Apo, ev sahibiyle vedalaşıp teşekkür etti. Sonra Cehni ile vedalaşırken;

“Geri dönünce, git arkadaşları gör ve selam söyle. Sağlam yerimize ulaştığımızı ilet. Yardımlarından dolayı sana da çok teşekkür ediyorum,” dedi.

“Bu davaya, benim de bir katkım olsun, söylediklerinizi arkadaşlara aynen iletirim. Allah yardımcınız olsun,” dedi Cehni.

Massey Ferguson marka traktöre binip beş kilometre ötedeki Kobanê’ye varınca;

“Bizi Mekteba Reş’in yanında indir,” dedi Sait.

Kobanê; Halep vilâyetine bağlı ve şehir merkezinden yaklaşık yüz elli kilometre uzaktadır. Güneyinde Raqqa ve

doğusunda Girê Spî, vardır. Batısından Ferat Suyu, hafif bir yay çizdikten sonra Raqqa ve Arap çöllerine doğru yoluna devam eder. Ferat'ın diğer yakasında Carablus yer alır. Kobanê'de Kürtler yaşarken, Carablus da Kürt ve Araplar birlikte yaşarlar.

Kasaba, ovalık bir araziye sahip olmakla birlikte Mištenur, Karabekir ve Xan Memed gibi birkaç büyük tepe ile yüzlerce kıraç ve verimsiz yüksek olmayan tepe birbirini izler. Köylüler, bu çıplak ve kıraç tepelere bağ, badem, fıstık ve zeytin ağaçları ekmişlerdi.

Kıraç tepeler, susuz ve verimsizdir. Arazinin bir kısmı tarıma elverişli olup, buğday, arpa, mercimek, nohut ekilir. Ferat kıyısına yakın köylerde susam ekimi yaygındır. Kuyulardan çıkarılan suyla pamuk ve mısır ekimi de yapılır.

Köylüler, neredeyse günün yirmi dört saatini tarlalarda çalışarak geçiriyordu. Ekip biçmeyle uğraştıkları kadar, birbirleriyle de uğraşıp duruyorlardı. Kan davaları, aşiretler arası çelişkiler, Arap Kürt aşiretleri arasındaki kavgalar ve çatışmalar yıllarca sürüp gidiyordu. Talan, ölme-öldürme; yiğitlik ve agitlik geleneğine bağlanıyordu. Ünlü agitleri vardı. Neolitikten kalma, misafirperverlik, paylaşım ve dayanışma kültürü hala canlıydı. Çok çalışıyor, az kazanıyorlardı. Kazançları az; çelişki, çatışma ve kavgaları çok fazlaydı.

Nüfus çoğaldıkça, parsellenen tarlaların sayısı artıyor, hacim küçülüyordu. Traktör daha yeni alana girmiş, yoksul köylülerin çoğu kara sabanla çift sürüyorlardı. Çarşıdaki esnafın bir ayağı şehirde, bir ayağı köydeydi. Esnafılık yapanların çoğunun köyde toprağı vardı. Kürtler, her yerde

olduğu gibi burada da yıl on iki ay toprakla uğraşıyor, diğerk bütün uğraşlara kapılarını kapatıyorlardı. Atalarının kadim mesleklerini ısrarla sürdürüyorlardı. Bütün kavgaları, çelişki ve uğraşları toprak ile bağlantılıydı. Bin yıllardan beri ölümüne toprağa bağlanmışlardı. Bütün masalları, mitosları, inançları ve yaşamları toprakla ilgiliydi. Rivayette göre Âdem ile Hava burada ilk tohumu toprağa serpmiş, ilk yaşamı burada geliştirmişlerdir.

Şehirde durumu iyi olanlar, ya bir dükkân açıyor, ya da bir araba alıp çalıştırıyordu. Köylüler, ürünlerini yıllık olarak satıyor, yıllık ihtiyaçlarını bir defada şehirden alıp gidiyorlardı.

Kobanê, Efrin, Derik, Qamışlo, Amude, Derbesiye, Tırbespiye Çılaxa, Gırgelekê, Derik gibi yerleşim alanları tümten Kürt'tü.

Kasabanın biraz dışında olan Mekteba Reş'in yanında inip yaya olarak Kobanê'ye kadar yürüdüler. Kaba taş ve kerpiçten yapılmış, tek katlı ve geniş bahçesi olan bir evin önünde durdular. Evin iki yanı sokaktı. Sait kapıyı tıkladı. Çok geçmeden bir kız çocuğu kapıyı açtı ve onları içeri aldı.

Avlunun dış duvarı, yerden bir metre yükseltilmiş, duvarının dibinde boydan boya ekilen asma, sarmaşık, güller, ağaçlar ve çiçekler, büyümüş, bir çit gibi evin etrafını kapatmıştı. Avlunun zemini, yontulmuş, iri, beyaz taşlarla döşenmişti. Pencerelerdeki saksılarda renge renk çiçekler yan yana duruyordu.

Geniş avlunun içindeki ev, iki ayrı bölümden oluşuyordu. Bir salon ile iki oda daha özenle yapılmış, diğerevden ayrı duruyordu. Ev sahibi doktordu. Bir odayı misafirler,

diğerini, hasta muayene odası olarak kullanıyordu. Avlunun güney tarafında yapılan evde ise kadınlar ve çocuklar kalıyor, ekmek ve yemekler orda yapılıyordu. Misafir odasına geçtiler. Duvarları toprakla sıvanmış, kireçle badana yapılmıştı.

Apo etrafına baktı, duvara gümülü dolabı fark etti. Cam bardaklar ve kahve fincanları, dolabın içinde bir aksesuar gibi dizilmişti.

Bahçedeki ağacın altında, bir su küpü ve küpün kulpuna iple bağlanmış, dışı kızıl içi kalaylı bakır bir tas duruyordu. Mürşitpınar sınır kapısı, birkaç sokak ötede, birkaç dakikalık uzaklıkta ve bir taş atımı mesafesindeydi.

Hüseyin, Enver ve Ömer Aluş kardeşler, aynı mahallede ve birbirine yakın oturuyorlardı. Evleri ayrı olsa da bir tek ev gibiydiler. Her üç aile de gelen misafirle ilgileniyor, misafirperverliklerini gösteriyor, yalnız bırakmıyorlardı

Akşama doğru aile ve akrabalar gelip misafirin yanına toplandılar. Sonra biri kendinden emin içeri girdi, Apo ile tokalaşır merhabalaşır tokalaşırken;

“Ben Muhtar Ömer,” diyerek kendini tanıttı.

“Benim adım, Ali, ama güvenlik açısında; ‘İsmail’ diye hitap edebilirsiniz,” dedi Apo.

“Tamam, İsmail arkadaş,” dedi Ömer.

“Biz Kürdistan davası için çalışıyoruz, bize nasıl bir destek suna bilirsiniz?”

Ömer biraz durdu düşündü. Yıllardan beri siyasetle uğraşıyordu. Birçok kez siyasi çalışmalardan dolayı ceza evine girip çıkmıştı.

İçeri girip uzakta ona bakınca; “çok ciddi ve ağırbaşlıdır,” diye düşünmüştü. Yanına varıp tokalaşınca; “ne kadar sıcak, coşkulu, samimi ve içten,” diye mırıldanmıştı. Onunla konuştuğunda ise; “savunduğu düşünce ve ilkelerinde ne kadar tutarlı, ilkeli ve kararlıdır,” diye bir sonuca ulaşmıştı.

Gelen misafir onu etkilemiş, duruşunu ciddi bulmuştu. Ömer, yanıt vermekten gecikince; “Evet Ömer arkadaş, bize destek olmanız gerekir,” diye tekrarladı Apo.

“İsmail arkadaş, biz malımızla, evimizle, dostlarımızla, ilişkilerimizle size destek olabiliriz, yalnız bir şey söylemek istiyorum.”

“Söyleyin tabi sizi dinliyorum.”

“Suriye Kürtleri size maddi destek sunarlar, ama kan vermezler.”

“Bize destek sunsunlar, kan verip vermemeleri ayrı bir meseledir. O bizim onlara vereceğimiz düşünce, inanç, güvence ve emeğe bağlıdır.”

“Ha bir de gizli şeylerinizi burada hiç kimseye söylemeyin.”

“Biz şimdilik onlardan destek istiyoruz. Evlerinizi bize açsınlar, bu çok büyük bir destek olur,” Apo.

“Dediğim çerçevede size her türlü desteği sonuna kadar sunarız,” dedi Ömer.

Sohbet derinleşti, gece ilerledi, misafiri görmeye gelenler birer, ikiye dağılıp evlerine gittiler. Ev sahibi yün döşekleri yere serdi. Sait ile Apo, o gece aynı oda da uyudular.

Ev sahipleri gündüz işlerine gidiyor, akşam eve dönüyorlardı. Apo gündüzleri kitap okuyor, radyoda kuzeydeki haberleri dinliyordu. Üç günden beri aynı odada kalıyordu.

Evin en büyük kızına, herkes; “Dinê” diye hitap ediyordu. Daha on üç yaşlarındaydı. Üç günden beri herkes kendi arasında; “Sait’in getirdiği önemli misafir,” deyip duruyordu. Dinê, önemli misafiri merak ediyor, görmek için çareler arıyordu. Erginlik çağına girdiği için gelenekler, örf ve adetler gereği misafirin yanına gidemiyordu. “Herkes önemli misafir deyip duruyor, acaba bu önemli misafir ne anlama geliyor,” diye merak ediyordu. Sonunda dayanamadı;

“Anne ‘çok önemli’ bir misafir gelmiş, diyorlar, ‘önemli’ ne demektir?”

“Kızım, ne yapacaksın? İşte Allah’ın bir misafiridir.”

“Anne herkes; ‘çok önemli’ diyor. Bu; ‘çok önemli,’ ne demektir merak ediyorum.”

“Deli kızım, sen hiç akıllanmayacak mısın? Bu kadar merak nedir? ‘Çok önemli,’ yanı çok mühim demektir.”

“Anne, bu çok önemli misafiri ben de görmek istiyorum.”

“Kızım sen gerçekten deliymişsin, artık genç kızsın ayıptır, nasıl yanına gideceksin?”

“Neden ayıp olsun ki? Bizim misafirimiz değil mi?”

“Bu kız deli, vallahi deli, hiç akıllanmayacak, sana ne misafirden kızım?”

O ara Sait kadınların kaldığı bölüme gidip;

“Dinê, acele misafire çay,” dedi.

“Tamam, misafire çay yapacağım, ama benim de bir şartım var,” dedi Dinê.

“Neymiş şartın,” diyerek ona baktı Sait.

“ayı ben o taraf getireceğim,” dedi Dinê.

“Sen nerede bu önemli misafiri öğrendin ki?”

“Sen ile abim konuşurken öğrendim.”

“Hayır, olmaz annen çok kızar.”

“Sen orasını bana bırak, ben ondan gizli gelirim.”

“Tamam, o zaman gel gör,” dedi Sait.

Gün batmak üzereydi. Dinê ay yaptı, bardakları tepsinin üzerine dizdi, Sait’in eline verdi. Kendisi de çay demliğini aldı. Sait önde, Dinê arkada içeri girdiler. İçeri girer girmez etrafına bir bakış fırlattı. Bir koltukta oturan misafire baktı. Üzerinde hâkî renkli bir pantolon ile keten gömlek vardı. Heyecanlandı, dökmemek için elindeki çaydanlığı yere indirdi. Merak dolu bakışlarla misafire bakıp gülümsedi. “Tanrım bu nasıl bir insan? Bakışları tıpkı göklerin mavi derinliğinde uçan bir kartalinkine benziyor. Bu güne kadar böyle kendine güvenen, bu kadar kendinden emin oturan hiçbir insana rastlamadım,” diye düşündü. Adeta çarpılmış, büyülenmişti. Olduğu yerde dona kalmış, mermerden bir heykel gibi durmuş, bakışların kaçırmadan Apo’nun gözlerinin içine bakıyordu. Apo da şaşırmış, bu bakışlardan bir anlam çıkarmaya alışıyor, Sait’e bakıp;

“Bu kız deli midir nedir?”

“Yok deli değil, ama sizi çok merak ediyordu, görmek için geldi.”

“Öyle mi?”

“Evet!”

Apo hiçbir şey demeden ayağa kalktı, kendisine bakan kıza elini uzatıp; “merhaba nasılsın,” dedi. Dinê büyülenmiş âdeta kendinden geçmişti. Kendisine uzatılan eli titreyen elleriyle tuttu. Hiçbir şey demeden, odayı terk edip hızla dışarı çıktı.

“Bu kıزدan biraz delilik var sanki” dedi Apo.

“Adı zaten Dinê’dir,” dedi Sait.

Arada bir gün geçti. Sait; “Dinê o önemli misafir seni görmek istiyor.” deyince, “Yaa,” diye bağırdı. Dinê. Akşam durumu abisine anlattı. “Tamam, git görüş,” dedi. Yine akşama doğru bir çay yaptı. Sait bardak tepsisini, kendisi çaydanlığı alıp gittiler. İçeri girer girmez;

“Gel yanıma otur utanma,” dedi Apo Türkçe.

Dinê, hiçbir şey anlamadı, gülümsemekle yetindi. Gidip misafirin yanında oturdu.

“Sen devrimci olacak mısın? Gel bize katıl gerilla ol,” dedi Apo, saçlarını okşayarak.

Ne söylediyse Dinê hiçbir şey anlamadı, başını sallamakla yetindi. Biraz oturdu sonra kalkıp gitti.

Apo’nun kaldığı bölümde mutfak ve banyo yoktu. Dinê su ısıtıyor, Apo ile Sait gidip diğer evin banyosunda yıkanıyorlardı.

Yemek ve çayları da diğer tarafta yapıp oraya götürüyorlardı. Kadın, kızı Dinê ile birlikte kuru fasulye, bulgur pilavı yapıyordu. Komşusu içeri girdi. Kazanda kaynayan yemeğe bakıp;

“Komşu bu kadar yemeği ne yapacaksınız,” dedi hayretle.

“Gece oğlumun misafirleri bazen geliyor, evde hazır yemek her zaman bulunsun diye fazla yapıyorum,” dedi ev sahibi kadın. Derken, kadın biraz oturdu, umduğunu bulamayınca, kalkıp evine gitti.

Geldiğinin beşinci günüydü. Apo ile Ömer ikindiye doğru evden çıkıp birkaç sokak geçtikten sonra, ana caddeye geçtiler. Apo günlerden beri ilk kez dışarı çıkıyor, kalabalığı görüyordu.

“Muhtar, bu çarşı, bu insanlar, bu kadınlar, bu giyiniş tarzı, bu yapılar ne kadar da Suruç gerçeğine benziyor, sanki bir kopyası gibidir,” dedi Apo.

“Onlarla birinci derecede akrabayız. Toprağımızın yarısı orada yarısı burada; kardeşin biri orada, diğeri burada kalmış,” dedi Ömer.

“Bundan daha büyük zülüm ne olabilir ki,” dedi Apo.

Birkaç sokak geçtikten sonra, ana caddeye geçtiler. İnsanlar, dükkânlar girip çıkıyor, bir yerlere doğru yürüyordu.

Biraz ötede sınır gözüktüyordu. Tel örgüler, mayın tarlalar, dikili taşlar ve devriye gezen silahlı askerler; yasak bir aşkın celladı ve duvarı gibi duruyordu.

Yürüye yürüye, “Kaniya Kuran,” çeşmesine gittiler. Bir ekmek sacının içindeymiş gibi büyük yığma bir toprak tepe duruyordu. Etrafı biraz çukur olan yığma tepenin etrafında, yemyeşil meyve ve sebze bahçelerinin içinde kadınlar başlarını örtmüş çalışıyorlardı. Bir dere, bahçenin bittiği yerde çıkıp

aşağılara, çöle doğru akıp gidiyordu. Ömer, elini tepeye doğru uzatarak;

“Bu tepe neyi ifade ediyor,” dedi.

“Buna benzer tepeler Kürdistan’ın her tarafında var. Bunlar çok eskiden kalma tepelerdir. Âdeta tarihin sırrını taşıyorlar,” dedi Apo.

“Bunların çoğu Kürtlerin yaşadığı köylerde bulunuyorlar,” dedi Ömer.

“Urfa, Mardin, Diyarbakır, Antep, Adıyaman, Qamışlo, Kobanê vb. yerlerde neredeyse her köyde bir toprak yığma tepe var. Yukarı Mezopotamya’da çok yaygındır, fakat Anadolu, Aşağı Mezopotamya ve Orta Doğu’nun diğer bazı bölgelerinde de yığma tepeler var. Bunlara ilişkin tarih kitaplarında çok farklı değerlendirme ve yorumlar var. Bu tepelerin, ovada savunma ve haberleşme amacıyla kullanıldıkları belirtiliyor. Tehlike anında tepeden ateşler yakılarak alarm veriliyormuş. Bu da olabilir ama bunun ötesinde bir anlamları olmalıdır.”

“Evet, belirttiğin gibi bu tepeler sanki Kürtlerin büyük sırrını gizliyor,” dedi Ömer.

“Belki de bu tepeler açılırsa Kürt ve Kürdistan gerçekliğinin geçmişi bütün çıplaklığıyla ortaya çıkacaktır.”

“Devlet her halde bunu istemez.”

“Bizim varlığımızı, kimliğimizi, kültürümüzü bile inkâr eden bir güç neden istesin ki?”

“Her tepenin yanında su ile bir köy vardır.”

“Yanında su ve köyün olmadığı tepe neredeyse yok gibidir. Her tepe eskiden beri sanki çölde bulunan bir vaha gibi yaşam kaynağıdır.”

“Çok eski oldukları kesindir.”

“Muhtemelen Yukarı Mezopotamya topluluklarına ait bir kültürdür, orada diğer bölgelere yayılmış olabilir.”

Orada geri dönüp sınır kapısına yakın olan çarşıya yöneldiler. Şehrin hemen kenarında bir patoz harıl harıl çalışıyordu. Kafalarını kefiyeyle sarmış iki kişi durmadan dirgen ile yerden kaldırdıkları sapı patozun içine atıyordu. Saplar, samana dönüşürken, patozdan toz duman yükseliyordu. Bu tür araçlar bölgeye yeni girmişti. Yüzyıllar öncesinden gelen tarım kültürü ve şekli artık renk değiştiriyor, kara sabanın yerini traktör, orağın yerini biçerdöver alıyordu.

Yan yana dizili dükkânların olduğu yere gittiler. Çarşının en işlek yeri idi. Ömer, eliyle eczaneyi gösterip;

“Bunun sahibi Avde, İstanbul’da okumuş, Türkçe biliyor. Sosyalist biridir,” dedi.

“Güvenilir biri mi?”

“Bugüne kadar hakkında olumsuz bir şey duymadık,” dedi Ömer.

“Uygun bir zamanda gidip bir çayını içelim,” dedi Apo.

“Toplumda sevilen, sayılan saygın bir insandır,” dedi Ömer.

Eve vardıklarında hava kararmış, sofra avluda hazır bekliyordu. Yemeğe otururken;

“Buranın geçmişini, kuruluşunu, kültürünü bilen yaşlı biri yok mu,” dedi Apo.

“Yaşlı ve âlim gibi bir komşumuz var. Doğma, büyüme buralıdır. Buranın bütün geçmişini biliyor,” dedi Ömer.

“Onu dinleme imkânımız var mı?”

“Buraya çağırır, birlikte sohbet ederiz,” dedi Ömer.

Derken yemekler yenildi, ardında çağrılan bilge adam avlu kapısından içeri girdi. Sakalları, bıyıkları, kaşları gökteki kümülüsler gibi apaktı. Nurani ve bilge bir yüzü vardı. Başına beyaz bir kefiye, üzerine de bir egal takmış, boz renkli kabardın bir şalvar giymiş, eline yılan başlı, gümüş işlemeli bir asa almıştı.

Göz kapakları sarkmış, gözleri iyice çukura kaçmış, gözlerinin ferisi, karanlık gecedeki bir yanardöner gibi ışıldıyordu. Derisi büzülmüş, kemiklerine yapışmış, ellerinin üstündeki damarlar, mor-yeşil bir urgan gibi belirgin hale gelmişti. Elmacık kemikleri dışarı fırlamış, yüzünde ölü hücreler çoğalmış, lekeler oluşmuştu. Hala kendi ayakları üzerinde yürüyordu.

O içeri girince, Apo onu ayakta karşıladı. Eğilip öpmek için ellerini tuttu. “Yok, oğlum el öptürmek bize yakışmaz,” dedi.

Oturup hal hatır sordular. Derken söz dönüp dolaştı ve Kobanê üzerine geldi.

“Dede, bu Kobanê adı nerede geliyor, herkes ayrı bir hikâye anlatıyor,” dedi Apo.

“Evladım, ben tam yüz dört yaşındayım. Allah şahidim, ben de bu kentin şahidiyim. Hakikat bir bütündür, ama parçalandıkça anlaşılmaz ve okunmaz hale gelir, lakin özü asla kaybolmaz,” dedi yaşlı adam.

“Her halde senden daha iyi bilen, gören ve tanık olan kimse yok,” dedi Apo.

“Eskiden bizim bu evin hemen kenarında; ‘Gola Muşidi-Kaniya Muşidi’ vardı. Berrak, parlak, iki kucak su Müşit pınardan çıkıp aşağılara doğru akıyor, iki kilometre aşağıdaki Kaniya Kurdan ile buluşuyordu.”

“Eskiden buradan Kaniya Kürdan kadar bir dere mi vardı,” dedi Apo

“Hem de çok güzel bir suyu vardı derenin. Hala su var ama azalmış, yok olmayla karşı karşıya gelmiş. ‘Kaniya Muşit’ ya da ‘Gola Muşit’ denilen yerde çıkan su ‘Kaniya Kurdan’ denilen yere gidiyor, orada da dolanıp Türkiye tarafına geçiyordu. Suyun kıyısındaki tarlalarda kendir ekimi yapıldı. Kendirler, Birecik’e götürülüp satılıyor orada atölyelerde ip yapılıyordu.”

“O kadar su çoktu ha!”

“Eskiden bu dere boyunca binlerce kavak ağacı yan yana gökyüzüne uzanıyordu. Nar bahçeleri çok meşhurdu. Diğer tüm meyveler vardı. Yazın sebzeler ekiliyordu. Alabalıkları meşhurdu. Fesatlık ve fenni işler çıkınca su zamanla gitti. Su gidince, toprağın bereketi de kaçıp gitti. Her toprak, her ekini yeşertmez. Suyun ve yağmurun dostluğu olmadan toprak sırrını kimseye açmaz. Bu topraklarda çok kan döküldü, kanın döküldüğü, sehpanın kurulduğu toprak ürün vermez.Oğlum daha çok gençsin; ‘hayat insanı yormaz, insanı insanlar yorar, hayat topraktır, ama kuyuyu insanlar kazar.’ İnsanlar toprağın kıymetini bilmedi. Bir bilsen burada toprak ne kadar cömertti,” dedi. Yaşlı adam bir durdu, yanında oturan Apo’ya bakıp;

Oğlum biz Kürtler toprağa benziyoruz. Düşmanlarımız her tülü kötülüğü içimize atıyorlar, ama biz yine de hep güzel şeyler yeşertiyoruz,” dedi.

“Dede, bu verimli köylerde kimler oturuyordu,” dedi Apo.

“Muşid Pınar ve çevre köylerde Kürtler oturuyordu. Araplar daha aşağılarda kızgın kızıl çölde, toz fırtınaları içinde yaşıyorlardı. Çocukları hep kirli, paslı ve tozlu oldukları için ‘senden seneye yıkanıyorlar,’ diye espri yapıyorduk.

Sarı sıcaklar, kızıl kızgın çölü kasıp kavurmaya başlayınca, Araplar susuz kalan koyun sürülerini alıp Kaniya Kurdan bölgesine geliyorlardı. Oralara Arap aşiretleri, on iki direkli onlarca büyük siyah kıl çadır açıyorlardı. Yüzlerce Arap genci silahlanıp soy Arap atlarına binip talanlara çıkıyordu. Yüzlerce hörgüçlü deve çöle bırakılıyordu. Bazı koyun sürüleri, on binlerle ifade ediliyordu. Sürüleri yaşatmanın tek yolu suydı. Araplar hep oraya geldiği için, zamanla, biz Kürtler; ‘Kaniya Eraban,’ demeye başladık.”

“Eski adı neydi?

“O ismi biz Kürtler taktık. Asıl adı; ‘Kaniya Kurdan’dır. Sonra her iki isim de birlikte kullanıldı.”

“Peki, su sorun olmuyor muydu?

“Olmaz olur mu evladım? Bazen su yüzünde, Kürt ve Arap aşiretleri arasında büyük kanlı kavgalar oluyordu. Sonunda yaşlı akil insanlar bir araya gelip barışı sağlıyordu.”

“Türkler; ‘Murşit Pınar,’ diyorlar?”

“Asıl adı; ‘Muşit Pınardı.’ Suyun esas kaynağı da Muşit pınardır. Türkler, zamanla Muşid Pınarı, Türkçeye uyarlayıp,

“Mürşit Pınar,” yaptılar. Araplar; “Aynl Arap,” demeye başladılar.”

“Kobanê ismi nerede geliyor?”

“Eskiden beri, bu bölgede öne çıkan Ketik, Şeyhan ve Barazi Kürt aşiretleri vardır. Berazi ile Ketik aşireti arasında sürekli çatışmalar yaşanıyordu. Bu bitmez, tükenmez çatışmalara son vermek için iki uzlaşma ve anlaşma yoluna gitmişler. Ben görmedim büyüklerimiz bize anlatıyordu.

Kaniya Muşit denilen yerde suyun başında aşiret ileri gelenleri ve yaşlılar meclisi bir araya gelerek büyük bir yemekle barışı sağlamışlar. İki büyük aşiret anlaştığı için yöredeki halk da rahatlamış, sevinmiş...

Kobanê coğrafyasına göre Barazi aşireti, daha çok yukarılara batıya, Kıtık aşireti ise daha çok aşağılara doğuya düşüyor. Barazi Aşiretine; “Koma Bani”; Kıtık Aşiretine; “Koma Jêr”; deniliyordu. Anlaşma, uzlaşma ve barış yemeği tarafsız bir yerde yapılıyor. “Koma Bani,” ileri gelenleri ile Koma Jêr ileri gelenleri bir araya gelip barışıyorlar. Barışın sağlandığı bu yere halk arasında; “Koma Bani,” deniliyor. Koma Bani, zamanla halk arasında; “Kobani-Kobanê,” olarak ifade ediliyor.

“Ya sonra?”

“Sonra, ‘Berlin-Bağdat Demir Yolu’nu yapan bir Alaman şirketi, gelip Muşid Pınar suyunun başına ‘Kobanê,’ denilen noktaya konumlandı. İşe giden işçiler şirkette atfen; ‘kompanie’ demeye başladılar. ‘Kobanê’ ile ‘Kopanie’ aynı yerin adıydı. İstasyon ve yol inşaatı için Suruç’ta getirilen Kürt işçiler ile Alaman Mühendisler için orada yerleşim alanı inşa

edildi. Kürtler, şirket adından hareketle kendi aralarında buraya; ‘Kompanie,’ demeye başladılar. İşçiler Suruç’ta işe gitmek için evlerinden çıkarken; ‘Kompanie’ye gidiyoruz’ diyorlardı. Bu kavram, Suruç yöresinde Kürt diline; ‘Kompane-Kobani-Kobanê’ olarak yerleşti özgün bir anlam kazandı, bir yerleşim alanın adı haline dönüştü. Kobanê adı, çok önceden vardı zaten.

O zaman, en önemli su kaynağı Kaniya Muşid ile Kaniya Eraban idi. ‘Kaniya Muşid,’ bugün Suruç’un sınırdaki köyü Mürşitpınar’a da adını veren çeşmeydi.

‘Kaniya Eraban’ ise bölgeden geçen Arapların konakladığı bir çeşme olmasından ibarettir. Burası Arap yerleşim birimi olduğu için değil, Araplar uğradığı için Kürtler bu ad vermişti. Suriye Arap Cumhuriyeti’nin kurulmasının ardından, BAAS rejiminin Araplaştırma politikasına bağlı olarak adını değiştirdi; ‘Ayn el Arab’ (Arap Pınarı) olarak yazılı kayıtlara geçirdi. Almanların yerleştiği köyün Kürtçe adı Muşitti. Araplar; ‘Ayn el Muşit-Ayn el Arap,’ Türkler; ‘Mürşit Pınar,’ demeye başladılar. Buna tepki duyan, Suriyeli şair Dr. Muhammed Mağut;

‘Arap Pınar’ına gittim,

Ne pınar buldum ne Arap!’ diyerek gerçeği dile getirmiş. Evladım, şu milliyetçilik, fitne, fesat olmasa bu dünya herkese yeter,” dedi yaşlı adam.

“Dede çok haklısın, BAAS rejimi, Kürtleri inkâr ederek, Araplaştırma politikasıyla işe başlamış. Irkçılık, halkları birbirine kırdırtan zehirli bir yılan gibidir. İnsanların kültürü, dili, dini, rengi, farklı olabilir, bu ırkçılığın değil, birlikte

yaşamının zengin temeli olmalıdır. Irkçılık ve milliyetçilik çağımızın azgın bir hastalığıdır. Psikolojik bir hastalık, gerici bir din gibidir. Bütün cahillerin gerçek, sığınağı ve özgürlüğün düşmanıdır. Bir insanın, diğer bir insana karşı en büyük saldırisıdır. Kapitalistlerin kapital elde etmelerinin aracıdır. Bu yüzden onu her yerde lanetlemeliyiz. Haksız savaşları, hep ırkçılar, milliyetçiler, hırsızlar, çapulcular, gaspçılar başlatırlar. Bir hadisi şerifte; ‘Irkçılık yapan, ırkçılık için savaşan ve ırkçılık uğrunda ölen bizden değildir,’ der,” dedi Apo.

“Evladım çok güzel diyorsun da bu bazılarının işine gelmiyor işte,” dedi yaşlı adam.

“Peki, Kobanê nasıl böyle büyüdü?”

“Kobanê’nin temelini, 1892’de bazı Kürt ve Ermeni aileleri birlikte atmışlar. Ermeniler, üç ev ve iki değirmenle işe başlamışlar. Bir da şirket çalışanları için aynı yerde evler yaptılar. 1915’te büyük Ermeni kıyımı be göçüyle birlikte Ermeniler sürgün geldiler. Burada toprak satın alıp evler ve dükkânlar yaptılar. Ardında üç kilise inşa ettiler. Küçük bir çarşı oluştu. Kobanê büyüdü ve köylerde yoğun Kürt göçü geldi.

1925’teki Şeyh Said isyanı sırasında kaçan ya da sürülen Kürtlerin sığındığı yerlerden biri Kobanê oldu. Zamanla Kürtler çoğunluk haline geldi. Daha önce Fransızlar, Ermenilere destek veriyordu. Zengin Ermeniler, yoksul Kürt köylülerine tohum verip yarıcılık yaptırıyorlardı. Ermeniler ise şehirde esnaf ve zanaatçıydılar. Kürtler tarımla uğraşıyorlardı. Daha sonra Ermeniler traktör vb. tarım aletleri aldılar. Kürtler çoğalınca dengeler değişti. Ermenilerin bir kısmı göç ettiler.

Çok az sayıda Yahudi aile de vardı. Onlar da ticaret ve faizcilik yapıyordu. Eskiden nahiye Carablus'tu, sonra Kobanê nahiye oldu.

Burada Arap hiç yoktu. BAAS rejimiyle birlikte adını; 'Ayn el Arap,' yaptılar. Kürt çocuklarını Araplaştırmak için Kürtler arasında ilk, ilkokulu Kobanê'de açtılar.

Sonraki yıllarda Ermeniler başka yerlere göç ederken, geride bıraktıkları bazı binalara Kürtler yerleşti. Bazıları da, viraneye döndü. Kiliseler de yıkıldı. Bu arada Ermenilerin ardından pınar da kurudu. Bugün burada birkaç Arap ve Türkmen ailesi de aramızda yaşıyor,” dedi yaşlı adam.

“Bozan Bey ailesi nereden buraya gelmiş?”

“Bozan ve Mustafa Bey ailesi dışarda gelmişler. Toprak ve köy satın almışlar ve bir güç haline gelmişler. Bunlara eskiden; 'Begler,’ deniliyordu. Güç haline gelince aşiretin başına geçiyorlar. Yedi aşiret birleşiyor, Berazi aşiretini oluşturuyor. Kıtık ile Milan aşiretleri sürekli kavgalıydı. Kıtıklar kendi aralarında anlaşamıyor, birleşemiyordu. Muhaf ile Alâeddin bir aşirettir. Pijan, Oxu Şeddadi bir aşirettir. Kıtık, Dunan, Didan, Şexan, bu yedi aşiret Berazi aşiretini oluşturuyor, diğer aşiretlere karşı hepsi birleşiyordu. Dış çatışma olmayınca kendi aralarında kavga ediyorlardı. İkiye ayrılıyordu. Bir taraf pijan, Alâeddinan, Oxu Şeddadiler birleşiyordu. Kıtık, Didan ve Dunan da birleşip bir taraf oluyordu. Kendi aralarında çatışıyordu. Şexan ise bağımsız kalıyor, barış gücü oluyordu. Bu çatışmalar, hala vardır. Millîler dışarda talana gelince hepsi birleşiyordu. Arap ve Türkler talana gelince bu defa bütün Kürtler birleşiyordu.

Bozan Bey ailesi, Ankara ve Suriye hükümetleriyle hareket ediyordu. Kıtikan-Besraviler Fransızlarla birliktediler,” dedi yaşlı adam.

“Dede, Şeyhler mıntıkasındaki Araplar nereden gelmişler?”

“Eski adı; ‘Gola Boz’ idi. Sonra; ‘Gola İsê’, en sonunda adı; “Şeyhler” oldu. Kobanê’ye bağlı Şeyhler mıntıkası, bir Kürt beyinindi. Devlet reform adı altında topraklarına el koyup milliyetçi Arapları getirip yerleştirdi...”

“Dede maşallah büyük bir âlimsin tarih kaynağısın. Allah sana uzun ömürler versin, bizi aydınlattın,” dedi Apo.

Gece geç saatlere kadar sohbet ettikten sonra ev sahibi yaşlı adamı götürüp evine bıraktı. Apo, uyumak için yere serilen yün döşeğin üzerine uzanırken;

“Bazen söylenen söz; hakikat değil, ağızdan çıkan bir sestir, ama bu bilge yaşlı adamın anlattığı gibi hakikat söz ile dile gelir. İsa’nın dediği gibi; ‘insanın ruhunu, yüreğini düş ve düşüncesini kirleten ağızdan giren değil, çıkindır.’ Hakikat; her zaman köz gibi yakıcı olan yaşama dair özdür. Onu dilendiren ve dinleyenle birlikte vardır. Sömürge Kürdistan’da yalanın bacakları çok uzun, hep dörtnala gidiyor, fakat adım adım giden, mermer gibi katı, kızıl gül gibi yumuşak, ateş gibi yakıcı olan hakikat yine de zamanında menzile erişecektir ve günü geldiğinde devrim olacak ve Kürtler özgürleşecektir,” diye düşündü.

O gece düşünme düşünme, kendi kendisiyle tartışa tartışa, hayal kura kura şafakla birlikte uyuya kaldı.

Sabah herkesle birlikte kalktı. Ömer'in yeğeni Sol Parti'de çalışıyor, Şam'da askerlik yapıyordu. Altı ayını doldurduğu için, ev iznine gelmiş, tekrar birliğine dönecekti. Gitmeden önce o da gelen misafirin adını duymuş, görmek için yanına gelmişti.

“Amca kim evde var,” dedi.

“Oğlum, Ser Xete'de gelen iki Apocu misafir var, Lübnan Filistin kamplarına gidecekler,” dedi Ömer.

Askerlik yapan genç, “Apocu” adını duymuş, hep merak ediyordu. İçeri girip onlarla merhabalaşıp oturdu.

“Sen ne iş yapıyorsun,” dedi Apo.

“Askerlik yapıyorum.” dedi askerden izine gelen genç.

“Kime askerlik yapıyorsun?”

“Suriye'ye.”

“Ne kadar maaş alıyorsun?”

“Almıyorum, harçlığımı evde alıyorum.”

“Hem gidip düşmanına askerlik yapıyorsun, hem de evde harçlık alıyorsun, böyle bir şey olur mu?”

“Mecburuz, yapmazsam devlet zorla alıp götürür, daha da kötü olur.”

Derken sohbet derinleşti, gece ilerledi, uyku zamanı geldi. Apo, gidip ayaklarını ve çoraplarını yıkadı. Bu askerlik yapan gencin dikkatini çekti.

“İsmail abi, sen neden çorabını yıkadın verseydin ablam yıkardı,” dedi.

“Neden ablan benim çorabımı yıkasın, ben kendim yıkarım,” dedi

“Bizim burada kadınlar o işleri yapar da,” dedi genç.

“Neden kadınlar yapsın, herkes kendi işini kendisi yapsın.”

Genç sustu, kendi kendine; “bu adam kimdir, çok değişik biri,” diye düşündü. Kendisinde doğal bir saygı uyandırdı, kendini toparladı.

Genç, sabah kalkıp Şam’daki birliğine giderken; “Hem düşmanına askerlik yapıyorsun, hem de aileden harçlık alıyorsun,” sözü bir çivi gibi kafasına takılıp kalmıştı. Sait siyasi çevrelerle ilişki kurmak için Şam’a gitmiş, Apo tek başına evde kalmıştı.

Çocuk, komşuya gidip; “Dinê abla eve gel, babam ile annem amcamın taziyesine gittiler, misafir yalnız evde kaldı,” dedi. Dinê, aceleyle çıkıp eve geldi. Eve gelirken göz ucuyla misafir odasına bakıp; “merhaba,” deyip geçti.

“Bizim bu misafirin çok değişik, gizemli bir tarafı var,” diye düşündü.

Dinê’nin amcası vefat etmiş, evdekiler taziye gitmişti. Öğle zamanıydı yemek yoktu, gidip Apo’ya;

“Ne yersiniz, ben gidip çarşıdan size yemek alıp geleyim,” dedi.

“Ne getireceksin,” dedi Apo gülerek.

“Ne yerseniz onu getiririm,” dedi Dinê.

“Ne gerek var, hazır yemeğe masraf yapmaya.”

“Açız, ama.”

“Evde bulgur ile yağ yok mu?”

“Çoktur!”

“O zaman bulgur pilavı yaparız, bir de avluda yeşil soğan var, yanına indirir birlikte yeriz,” dedi Apo.

“O zaman bakkaldan biraz yoğurt alayım,” dedi Dinê.

“Bugün de yoğurt olmasın ne olacak?”

Derken, Apo mutfağa geçti, gaz ocağını yaktı, suyu kaynattı, bulgur pilav yaptı. Dinê bakkala gidip yoğurt alıp getirdi, sofraya oturup yediler.

Diğer akşam, bir grup dostu Carablus’tan taziye için Ömer’in yanına geldiler. Gelen misafirlerden yaşlı olanı eski bir komünistti. Ömer, onlara misafirperverlikte kusur etmedi. Bir kuzu kesip bol yemekler hazırladı. Komşu ve akrabalarını da yemeğe çağırdı.

Gelen komünist misafir, yemekte siyasi gelişmelerle ilgili kimseye söz hakkı vermeden konuşup durdu. Geç saatlere kadar yiyip içti. Sonra evden çıkıp Carablus’a gitti. Daha sonraki günlerde Apo;

“Ömer arkadaş, senin o komünist arkadaşın ne yapıyor? Gelip kuzuya saldırdı, çoğunu yiyip, azını bize bıraktı, bir daha da sormadı,” diyerek takılıyordu.

Apo, misafir odasında sürekli okuyor yazıyordu. Notrlar yazıp gönderiyor, gelen raporları inceliyordu. Evde hapis gibi yaşıyordu. Bazen kalkıp odanın içinde volta atıyordu. Evdeki çocuklarla ilgileniyordu. O gün Ömer, Apo, çocukları ile birlikte arabaya binip Muştenur tepsine gittiler. Tepede çocuklarla şakalaştı, top oynadı. Sonra bir taşın üzerine oturdu, Suruç ovasını ve köylerini seyretti. İlk Suruç’a gidişini, orada Ankara’da vurulan Fevzi Aslansoy’un cenaze töreninde çıkan olayları anımsadı.

“Bu devlet, zor olmadan, Kürtleri inkâr etmekten vazgeçmez,” diye düşündü.

Apo, bir süre Ömer'in yanında kaldı, farklı çevrelerle ilişkiler kurdu. Ömer'in yaşlı amcası ölünce, taziye nedeniyle eve gelip gidenler çoğalmış yeni bir ilişki arayışına girmişti.

“Ömer arkadaş, Sol Parti yetkilileriyle konuşmak istiyorum,” dedi Apo.

“Kobanê Sol Partinin başkanını tanıyorum, eczanesini sana göstermiştim, birlikte gidip konuşabiliriz,” dedi Ömer.

“Ömer arkadaş, doğru kullanırsak zaman adildir, insanlar arasında ayrımcılık yapmaz, ama ‘süvari ve at olmadan’ da menzile ulaşamayız Vakit, benim için çok değerlidir boşa harcamayalım, en kısa zamanda gidip onunla görüşelim,” dedi Apo.

## II

*“Bilge insan; ayrım  
gözetmeyen; nereden gelirse  
gelsin, ı ışık zerreciklerini bir  
araya getirendir.” Umberto Eco*

Eczane, Ömer'i evinden fazla uzak değildi. Aynı caddenin biraz aşağısındaydı. Sabah kahvaltısını yaptıktan sonra Apo, Ömer ile birlikte eczaneye gittiler. Oraya vardıklarında içerde üç dört müşteri vardı. Avde, Ömer'i görünce, elini kaldırıp selâmladı, gülümseyerek onlara doğru yürüdü.

“Selâmünaleyküm,” dedi Ömer.

“Aleykümselâm, hoş geldiniz, buyurun oturun,” dedi Avde.

“İsmail arkadaş benim değerli bir misafirimdir, seninle tanışmak, görüşmek istiyor,” dedi Ömer.

“Başım gözüm üstüne,” dedi Avde.

“Arkadaşı senin yanına bırakıyorum, benim acil bir işim var, gitmem lazım,” deyip gitti Ömer.

Avde müşteriye ilaç verirken, Apo, raflardaki ilâçlara bakıyordu. Bir arada Avde’ye bakıp yüz hatlarını inceledi.

Orta boylu, kıvrıkcık saçlı, kehribar karası gözleri vardı. Seyrek sakalları uzamış, bir tek beyaz tel içinde yoktu. Esmer teni, güneşten iyice kavrulmuş, daha da esmerleşmişti. Alnı basık, burnu küt, dudakları belirgin ve dolgundu. Elmacık kemikleri dışarıya fırlayacakmış gibi çıkık, kaşları çatıktı. Çenesinin altında fazla dikkat çekmeyen küçük bir şark çıbanının izi vardı. Bakışları sıcak, insana güven veriyordu.

İlaçları reçeteyle birlikte, bir torbaya koyup kadına verirken, Apo’ya bakıp;

“Ne içersin,” dedi.

“Bir bardak soğuk su alayım.”

“Su tamam, soğuk limonatamız var.”

Derken yanında çalışan kalfası geldi. Apo ile Avde eczanenin arka bölümüne geçip birer tahta iskemlede oturdular.

“Biz daha önce tanışmıyoruz herhâlde,” dedi Avde.

“İlk defa tanışıyoruz. Adını arkadaşlardan aldım tanışmak için geldim,” dedi Apo.

“Baş üstüne.”

“Yanılmıyorsam Türkçe biliyorsun?”

“Adım; ‘Avde Dersimî.’ İstanbul Eczacılık Fakültesini bitirdim. ‘Dersim Eczanesi,’ adıyla bu eczaneyi açtım. Kasabada beş kilometre uzaklıktaki Alpelure köyünde

oturuyorum. Babadan kalma biraz toprak var onu da değerlendiriyorum. “Sol Parti” merkez komite üyesi ve Kobanê’deki parti teşkilatının başkanıyım. Partimiz, Kürt sorunuyla ilgileniyor, sol düşünceleri benimsiyor, Osman Sabri geleneğine dayanıyor. Sabah bu eczaneye geliyorum, akşam köye gidiyorum,” diye uzun bir izahatta bulundu.

Apo; “bu adam, bütün sıfatlarını sıralayıp gitti,” diye düşündü. Biraz durdu ona bakıp;

“Adım; İsmail, kuzeyde geldim, Kürt mücadelesiyle ilgili sohbet etmek istiyorum.”

“Kürdistan hepimizin ülkesidir, elimden gelen yardımı yaparım.”

“Ben, Partiya Karkerên Kürdistan’ın merkezinde yer alıyorum.”

“Partinizin adını duydum, bir de size Apocu diyorlar.”

“Evet,” dedi Apo.

Siz partiyi ne zaman kurdunuz?”

“27 Kasım 1978’de.”

Hal hatırdan sonra ikisi derin bir siyasi sohbette daldılar. Söz sözü, konu konuyu açtı. Apo bilgece sorular sordukça istediği yanıtları aldı. Apo soru sorup konuştuğu, Avde sanki yıllar önce onu tanıyormuş gibi ısındı, bütünleşti.

“Lübnan’a gidip Filistin örgütleriyle tanışmak, istiyorum,” dedi Apo.

“Bizim merkezdeki arkadaşlardan birini çağırıp seni tanıştırayım, onların üzerinde daha kolay ulaşırsın,” dedi Avde.

İkinci vakti, Ömer çıka geldi, üçü birlikte arabaya binip Alpelur’e köyüne doğru yola çıktılar. Hemen biraz ötede sınır

telleri uzayıp gidiyordu. Öte tarafta Suruç tepeleri birbirini izliyordu. Dikenli teller, bir yüreği bölen çift ağızlı bıçak gibi köyleri, tepeleri, vadileri, tarlaları, bağ ve bahçeleri ortadan ikiye bölmüştü. Her şey hala acıklı bir tragedyanın yasını tutuyor gibiydi. Her şey yerli yerinde, ama hüzünlü görünüyordu.

Ortadoğu, bir çelişkiler ve çatışmalar yumağıydı. Devlet devlette, aşiret aşirette, kabile kabileye, kardeş kardeşe düşman hale getirilmişti. Her yerde oluk oluk kan akıyordu. Tarihsel, toplumsal, siyasal ve güncel olarak bu çatışmaların merkezini Filistin ile Kürt coğrafyası teşkil ediyordu. Bütün çelişkiler, birleşmeler, ittifaklar ve ayrışmalar buna bağlı geliyordu.

Arabayla giderken, sınırdaki askeri kulelere, devriye arabaların ve sığınan altında tarlada çalışan Kürt kadınlarına bakıp;

“Kürt’ün savaşına öncülük yapmak çok zorlu bir iştir. Kürt’ün neresine el atsam kopuyor, kırılıyor, çatlıyor, çürüyor, koku veriyor, el yakıyor. Kürt, iradesi kırılmış, teslim alınmış, kendisi olmaktan çıkmış, köle haline getirilmiş. Kölenin özgürlük arayışı çok zordur. Bu işi sıfırdan başlamalıyım, her şeyi yeni baştan yaratmalıyım,” diye düşündü. Sınırdaki namlularını karşı tarafa uzatan tanklara bakınca; “Günümüzde Kürtler ulusal düzeyde bir örgütlülük yaratıp, silahlanmadıkları müddetçe, hiç kimse onları ciddiye almaz. Eğitilmiş, ideolojik olarak donatılmış, silahlandırılmış bir gerilla ordusuyla bu işe başlamalıyım. Bu ordunun başında Karasungur, Kemal, Agit ve Delil gibi cesur, korkusuz, atılgan, yaratıcı yoldaşlar yer almalıdır,” diye mırıldandı kendi kendine.

Daha birkaç gün önce bu sınırları, karanlıkta büyük bir korkuyla aşmıştı. Oraya bakarken; “Seni aşmaya cesaret ettim, günü gelince seni ortada kaldıracam. Ey karanlık yüzlü sömürgeci tiranlar, siz halkımıza bu köleliği reva görürseniz, bu zulmü geliştirirseniz, bizi inkâr ederseniz, elbette büyük intikam alacağım,” diye söylendi.

Diğer tarafa baktı, başlarını örtmüş, uzun fistanlarıyla Kürt kadınları, güneşin kasıp kavurduğu anız tarlalarında, tırmıklarla buğday saplarını topluyorlardı. O an çocukluk düşlerini ve anılarını taşıyan Amara köyünü düşündü. “Oğlum Abdullah, bu gidişle sen hep yalnız kalacaksın, sen delisin, hiç kimse senin gibi yapmaz,” diyen Üveyiş’in sesini işitir gibi oldu.

“Anam; boylu poslu, heybetli, kendine güvenen, emekçi ve otoriter bir kadındır. Ayakları nasır bağlamış, hep yalın ayak tarlada çalışır,” diye düşündü.

Geride kalan Kobanê çok net görünüyor, karşıda Kaşê Muştênur gözüküyordu. Yol üstündeki Tilşehir Tepesinin berisinde Boydê köyü vardı. Araba, Tilşehir Tepesi’nin yanında geçip gitti. Bir kadın, bir çocukla birlikte, merkebe buğday sapı yüklemiş, köye doğru gidiyorlardı. Apo kadına bakıp;

“Avde bu Kürtlerin hali ne olacak, bu kadim kölelik nasıl ortada kalkacak?” dedi.

“Çok zor bir mesele, nasıl olacak ben de bilemiyorum. Sol Parti’yi kurduk, ama hiçbir varlık gösteremiyoruz,” dedi Avde.

“İsmail arkadaş, herkes Kürt, Kürdistan yangınından kaçarken, siz ateşin üzerine yürüyorsun, doğrusu büyük cesaret sizi takdir ediyorum,” dedi Ömer.

“Benimki zorunluluktan kaynaklanan bir ütopyadır. Ölümüne karşı yaşam, köleliğe karşı özgürlük arayışıdır. Aslında ben ateşin üstüne gitmedim, ateşi kucağımda buldum,” dedi Apo.

Derken köye vardılar. Köy; düz hafif meyilli bir arazide kurulmuştu. Hemen arkasında bir zincirin halkaları gibi birbirini izleyen, iç içe geçen fazla yüksek olmayan yüzlerce çıplak kıraç tepe, büyük Ferat Vadisi’ne dek uzanıp gidiyordu. Bazı tepelerin yamacına zeytin ve fıstık ağaçları ekilmişti.

Her evin önünde bir iki dut ağacı vardı. Bunun dışında köyde ve çevresinde hiçbir ağaç yoktu. Görünen tek yeşillik pamuk ve mısır tarlalarıydı. Kuyulardan su çıkaran motor sesleri birbirine karışıyordu.

Avde’nin evi, kaba taşlarla örülmüş, üstü toprak sıkıştırma, iki oda, bir salondan oluşuyordu. Köyün en aşağısında sapa bir yerdeydi. Evin hemen arkasında biri büyük, biri küçük iki dut ağacı vardı. Ağacın yanında bir kuyu kazılmış, dinamoyla çıkarılan su, borularla havuza aktarılıyor, oradan da biriken su yine plastik borularla tarlalara veriliyordu.

Avde misafir odasını açtı. Yere kamış hasırlar, hasırların üzerine de karşılıklı iki desenli keçe serilmiş, duvar dibine nakışlı yün yastıklar dizilmişti. Odadaki hasırları getirip dut ağacının altına serdi. Sonra keçe ile yün yastıkları getirip üzerine indirdi. Gün batımıyla birlikte Apo, Avde ile Ömer oturup tartışılar.

“İsmail arkadaş, sınırı geçişiniz zor olmadı mı,” dedi Avde.

“Zor olmaz olur mu, her taraf asker kaynıyor. Bunlar doğal coğrafik sınırlar değil, zorun belirlediği siyasi sınırlardır. Tarih, halkımızı ve ülkemizi bölen bu siyasi sınırları ortadan kaldırma görevini bize vermiştir,” dedi Apo.

“Eskiden bu sınırlar, bu kadar sıkı değildi,” dedi Ömer.

“Kürtler, birinci dünya savaşında çizilen siyasi sınırları aslında pratikte uzun yıllar kabul etmediler. Hep; ‘Ser Xat ü bin Xat,’ diyorlardı. O zamanlar daha tel örgüler, kuleler ve mayın tarlaları oluşmamıştı. Sadece askeri noktalar ile devriyeler vardı,” dedi Avde.

“Araplaştırma politikası İngiliz ve Fransız politikasıdır. Merkezde Araplar, köylerde Kürtler kalıyordu. Sonra Arap ve Kürt çatışması başlamış. Araplar, Osmanlı’ya karşı, Fransız ve İngilizlerin yanında yer aldılar. Kürt aşiretleri, hiçbir dış destek almadan, tek başına Fransızları Urfa’dan söküp attılar. Fransızlar da buna karşılık, 1919’da Kürt aşiretlerini Tılabiyad bölgesinden güneye sürdüler, Arap aşiretlerini getirip yerleştirdiler,” dedi Apo.

“Türk devleti, her bir kilometreye, bir askeri kule kurmuş, sınırları mayınlamış, dikenli teller çekmiş, gün yirmi dört saat devriye geziyorlar. Rüşvet olmadan, kaçakçıları tek adım öteye bırakmıyorlar,” dedi Avde.

“1927-28’de kuzeyden kaçmak zorunda kalan Kürt aydın ve aristokratları, Ağrı direnişine destek amaçlı ‘Xoybun,’ partisini kurmuşlar. Xoybun, Lübnan, Suriye alanında faaliyet yürütmüş, Ağrı isyanına destek sunmuş, ama hiçbir sonuç elde

edememişler. Halk Ağrı’da ölümüne direnıp kırıma uğrarken, Xoybun merkezi burada konuşlanmış ve birbirleriyle uğraşıp durmuş. Adlarına dikkat ederseniz, tümü bey, paşa, ağa ve şeyh çocuklardır. Memduh Selim Bey, Haco’yu Haco Ağa, Kamuran Süreyya ve Celaled Bedirxan Bey kardeşler, İbrahim Paşa torunları, Cemil Paşa torunları,” dedi Apo.

“Nuri Dersim Sınırı geçerken Derik’e gelmiş, ama Fransız’lar onu hemen Şam’a sürmüşler. Fransızlar, Türkiye ile yaptıkları anlaşma gereği, siyasi nedenlerden dolayı Suriye’ye geçen bütün Kürtleri Şam’a sürgün etmişler,” dedi Ömer.

“1946’da Fransızlar çekildikten sonra Nuri Dersim’i Derik’e, Koçera aşiret reisi Mustafa Paşa oğlu Naif paşanın yanına gelmiş. Paşa, ona Rubarya köyünde toprak vermiş. O da Dr. Nafis ile birlikte bir çiftlik kurmuş, sonra Efrin’e gitmiş ve 1973’te orada ölmüş,” dedi Avde.

“Memduh Selim Bey de en son Şam’da ölmüş,” dedi Ömer.

“Sol düşüncüyü, Osman Sabri ile birlikte savunan Cigerxwin ise halk arasında kalmış ve edebi çalışmalar yapmış,” dedi Avde.

“Doğru önderlik, doğru örgütlenme ve çağa yanıt verecek ideoloji olmadığı zaman mücadeleden sonuç alınmaz. Onların yaşadıkları dönemde paşa, bey, mir ve ağa devri çoktan kapanmıştır. Fransızların izni olmadan tek adım atamıyorlar. Türkler ha biri Fransızlara taviz vererek onları sıkıştırdıkça, Fransızlar da onları uzaklara sürgün ediyor.

Osman Sabri'yi ta Madagaskar Adası'na sürüyorlar. Xoybun mirasını ve pratiğini doğru ele almak gerekir,” dedi Apo.

“Xoybun mirası ve mücadelesini sürdürmek iddiasıyla 1957’de Suriye’de; “Kürdistan Demokrat Partisini,” kurmuşlar,” dedi Muhtar Ömer.

“Daha sonra Nurettin Zaza, Osman Sabri, Doktor Nafis, Cigerxwin, Hamit Heci Derweş, Reşit Hemo, Henan Efrin, Menan, Kamşlo Müftüsünün oğlu Hacı Salim bir araya gelmiş; ‘Partiya Demokrat a Suriye,’ adında bir parti kurmuşlar,” dedi Avde.

“Dikkat ederseniz bunların da çoğu yine kuzeylidir ve çoğunluğu yine aristokrat çocuklarıdır. Ağa ve bey çocuklarıdır. Bir kısmı ise Bolşevik devriminden etkilenmiş, sol düşünceli yarı aydınlardır. Bir gelişme olmakla birlikte eski sınıfsal karaktere ve gelenek hala aşılamamıştır. Böyle olunca sınıfsal temelde bir Kürt özgürlük mücadelesi de gelişmiyor. Yine dış güçlerin ve sömürgeci devletlerin dolaylı ya da dolaysız olarak bu oluşumlarda parmakları vardır. İstedikleri gibi yönlendiriyorlar Özellikle de Türkler bunu çok iyi beceriyorlar. 1960’larda Suriye, Haseki siyasi istihbarat başkanı Muhammed Talip Hilal, Mardin’de İsmet İnönü başkanlığındaki MİT heyetiyle görüşüyor. Filistin, İsrail sınırındaki Dera kantinde olan Muhammed Talip Hilal başkanlığındaki heyet, bu görüşme sonucunda çeşitli kararlar alıyorlar,” dedi Apo.

“Bu görüşmede Arap Kemer Politikasının temelini belirliyorlar,” dedi Ömer.

“Türkler Kemalizm’in asimilasyoncu ve inkârcı politikalarını uygulamaları için onlara da dayatmışlar. Bunun sonucunda Suriye, sınır boyunca Kürt yerleşim alanlarına en gerici, en şoven ve milliyetçi Arap aşiretlerini getirip yerleştirmiş. Suriye devleti, bütün Kürt topraklarını reform yasasıyla denetim altına almış,” dedi Apo.

“Bir diğer karar ise bütün Kürtçe isimlerin yasaklanmasıdır,” dedi Avde.

“BAAS bugün Kürt kültürünü bir politika dâhilinde eritip yok etmeyi amaçlıyor,” dedi Ömer.

“1960 yılında Abdülhasır döneminde Suriye ile Mısır birleşme kararı aldılar. Yeni Suriye rejimi, Kürtlerin kurduğu partiyi kapatmış, tüm yönetici ve üyelerini tutuklamış, askeri mahkemeye vermişti. Nurettin Zaza mahkemede suçlamalara karşı; ‘İddianamede; bizi Suriye topraklarını parçalamak, yabancı bir devletin denetimine sokmakla suçluyorsunuz. Bu yabancı devlet hangisidir, doğrusu biz de merak ediyoruz. Bu suçlama doğru değildir. Biz Suriye topraklarını bölmek, parçalamak istemiyoruz. Suriye toraklarının parçalanmasından yana değiliz, ama Kürtlerin siyasi, sosyal, idari ve kültürel haklarını istiyoruz,’ diye savunma yapmış. Diğer üyeler de aynı doğrultuda konuşmuşlar,” dedi Avde

“Askeri mahkeme; üyeleri üçer ay, yöneticileri altışar ay, merkez yöneticileri de birer yıl cezaya mahkûm etmişti. Zaza Nurettin’i ayrıca bir yıl Suriye’nin güneyinde bulunan Suveda kasabasında, bir yol boyunca zorunlu ikamette mahkûm etmişti,” dedi Ömer.

“Bir mesele de burada ortaya çıkıyor. Kürt gerçeğini çok korkakça dile getiriyor ve açıktan savunamıyorlar. Eğer bir halk adına bir düşüncüyü savunuyor ve ona inanıyorsan, her koşulda onu savunacaksın ve yaşama geçireceksin,” dedi Apo.

“1962’de Suriye’de genel sayım yapıldı. Kürtleri bunun dışında tutarak vatandaş saymadılar ve vatandaşlık haklarında mahrum bıraktılar,” dedi Ömer.

“Kürtleri ecnebi sayıp kimlik vermediler,” dedi Avde.

“1963’te BAAS rejimi başa geçiyor. ‘tarım reformu ve sosyalizm,’ adı altında bütün Kürt topraklarını kamulaştırıp el koyuyor, Arap Kemer politikasını yaşama geçiriyorlar. Kürt partileri, buna karşı sessiz kalıyorlar. Osman Sabri; ‘bu politikaları kabul etmeyelim. Kürtlerden alıp ekilen tarlaları yakalım, silahlı eylemler yapalım, bu politikayı boşa çıkaralım, yoksa Kürtler burada yok edilirler,’ diyor, ama diğerleri onu ‘kışkırtıcı’ ilan edip teşhir ediyorlar. Yurtseverlikleri bu kadardır,” dedi Apo.

“1965’te Kürt Partileri, sol ve sağ(Çepgeri ü rastgeri) diye ikiye bölünüyor. Solcu kliğin(Yaseri) başını Osman Sabri, sağcı kliğin(Yemini) başını Heci Hamid Derweş çekiyor. Yoksul, işçi kesimi Osman Sabri’nin etrafında kümeleniyor. Ağa, bey ve zengin kesim Heci Hamid Dewreş’in etrafında toplanıyor,” dedi Avde.

“O dönem Suriye İstihbaratı devreye giriyor, parçalanma devam ediyor. Kısa sürede otuza yakın irili ufaklı Kürt partisi ortaya çıkıyor. Tümü güçten düşüyor. Öyle ki bazı partiler üç beş kişiden oluşuyor. Partiler çoğaldıkça çelişkiler çoğalıyor, güç azalıyor ve devlette kolay lokma haline geliyorlar.

Sömürgeciliğin meşhur ilkesi olan; ‘böl, parçala ve yönet’ politikasını acımasızca uyguluyorlar. Sonuç işte ortadadır. Araplar devlet olurken, Kürtler bütün haklarını yitirdiler,” dedi Apo.

“1970 yılında Barzani; ‘Kürt Ulusal Kongresi,’ adı altında bir kongre düzenledi, bu kongreye birçok şahsiyet ve parti katıldı,” dedi Avde.

“Barzani bu kongreyle Kürtlerin birliğini değil, Kürdistan’daki sol eğilimi tümünden tasfiye etmeyi amaçlıyordu. Her dört parçadaki bütün sol eğilimli kişilikleri ya teşhir edip tasfiye ediyor, hatta bazılarını fiziki olarak tasfiye ediyor. Sait Elçi ile Sait Kırmızı Toprak’ı komplo ile birbirine öldürtüyor. İran Şah’ının istemi üzerine Süleyman-i Muini’yi öldürüyor. Osman Sabri ve beraberindeki sol düşünceli şahsiyetleri teşhir edip etkisiz kılıyor,” dedi, dedi Apo.

“Hata rivayete göre Süleyman öldürüleceğini anlayınca, Barzani’ye; ‘biliyorum beni öldüreceksin, bari beni ucuza Şah’a satma, kellemin karşılığında tank al, Kürdistan için mücadele et,’ demiş,” dedi Ömer.

“Sonrası gelişmeler biliniyor, bütün denetim Barzanilerin eline geçiyor ve Kürt hareketi sol damarını yitiriyor,” dedi Apo.

“Barzani, Derik’te bir aşiret reisi olan Dehamê Miro ile ilişki kuruyor. Miro’nun okuma yazması yok, ama etkili feodal, aristokrat bir ailededir. Onu öne çıkartıyor ve hareket üç başlı oluyor. Biri sol, bir sağ bir de Barzani’ye bağlı ortacı çizgi ortaya çıkıyor. Bu şahıs aracılığıyla, ‘El Parti’yi kuruyor.

‘Biz ne solcu ne sağcıyız, ortacıyız,’ sloganıyla ortaya çıkıyorlar,” dedi Ömer.

“Dehamê Miro, siyasetçi değil, Barzani ona destek verdiği için güçleniyor, sol ve sağ kesim zayıflıyor,” dedi Avde.

“1975 Barzani yenilgisiyle, Dehamê Miro yakalandı ve ceza evine konuldu. Tam 9 yıl yattı. Miro içeri girince, Barzani de yenilince, El Parti parçalandı ve on civarında parti onun bünyesinden ortaya çıktı,” dedi Ömer.

“Hafız Esat, darbe yapıp iktidarı ele geçirdikten sonra içte denge politikasını geliştirdi. Aleviler azınlıktı ve iktidardı. Alevileri iktidarda tutmak için suniler karşı denge olarak Kürtleri öne sürdü. Kürtlerin varlığını kabul etmedi, ama yumuşak bir politika izlemeye başladı.

Saddam, Zaxo sınırından, Şengal’a kadar bir koridor oluşturdu, Kürtleri burada çıkardı ve Arapları getirip yerleştirdi. Aynı süreçte ve aynı şekilde Suriye de Hudut boyuna Arapları getirip yerleştirdi.

Tam da bu dönemde, halk arasında; ‘Barzani ABD ve İsrail ajandır,’ söylemi geliştı ve yaygınlaştı. Esad yönetimi, Kürtlerin kendisine düşman olmasını istemiyordu, ama Barzani eksenli İsrail ile ilişki kurmasını da istemiyordu. Kürtleri hep güç olmayan tarafsız, pasif, örgütsüz bir kitle olarak dengede tutmak istiyordu,” dedi Apo.

“1966 yılında Talabani, Barzani’ye karşı tutum aldı. Gidip Irak rejimiyle görüşüp anlaştı. ‘Cahşê 66,’ söylemi de Talabani’ye ilişkindir,” dedi Avde.

“1975’te Barzani savaşmayı bıraktı. Talabani; biraz aydın, biraz liberal, biraz sol, biraz sosyalist, biraz demokrat olarak kendisini tanımlıyordu. 1975’te gelip Suriye rejimiyle anlaştı, ilişkilerini güçlendirdi ve “Yekitiye Nıştımani Kürdistan” bürosunu Şam’da açtı. Hafız Esad Talabani’yi kabul etti. Suriye Irak arasında o dönem bir çelişki vardı. İkisi de BAAS’tı, ama Irak azınlık suni rejim, Esad azınlık şii rejimiydi. Esad, Saddam’a karşı denge oluşturmak için Irak’taki muhalefette destek verip yanına aldı. Esad’a karşı olan muhalefetti de Saddam yanına aldı. Talabani Suriye, Filistin ve Libya ile ilişkilerini güçlendirdi. Barzani’nin alnında hep İsrail mührü vardı. Araplardan fazla destek görmüyordu. Arap örgütleri ve devletleri Barzani’ye karşı tavır aldılar. 1975’ten sonra daha çok Talabani’yi desteklemeye başladılar.

Selanik kökenli, Yahudi asıllı ve Hristiyan geçinen Mişel Eflak, BAAS’ın kurucusuydu. BAAS; “Arap-İslam sentezi anlayışına dayanıyordu. Mustafa Kemal Selanikliydi. Mişel Eflak da Selanikliydi... Yahudilerin, hem Turancılık ile Kemalizm’in hem de BAAS’ın oluşumunda parmağı vardır.

ABD anti komünist cephenin Kürdistan ayağını Barzani aracılığıyla yürütüyordu. ABD her ülkede anti-komünist güçler oluşturuyor ve bunlar aracılığıyla sol devrimci güçlere karşı savaşıyordu. Barzani aracılığıyla, Kürdistan’daki sol kesimi tasfiye ediyordu,” dedi Apo.

“Osman Sabri ile Cigerxwini teşhir eden Barzani’dir,” dedi Avde.

“Cigerxwin’in bir anısında; ‘Ben, Barzani ailesinin arabasına binmiş, bir yere gidiyorduk. Uzakta iki köylü göründü, arabaya binmek için ellerini kaldırdı. Şoför onlara yaklaşıp Barzani ailesinden olmadığını görünce, yüzlerine tükürüp geçti.

‘Sen niye böyle yaptın?’ dedim. O da

‘Bunlar kimin köpeği oluyor da Barzani ailesinin arabasına el kaldırıp durdurmaya çalışıyorlar,’ diyor şoför,” dedi Ömer.

“1975’ten sonra Barzani teslim olduktan sonra Kürtlerin umudu kırıldı. Bu defa bir kısmı Komünist partisine bir kısmı da BAAS partisine yöneldi, böylece burada bitme aşamasına geldi Kürtlük,” dedi Avde.

“1976-77’de Ali Asker, Mühendis İbrahim, gibi radikal sosyalistlerin de aralarında olduğu bir grup Kürt devrimcisi, Lübnan Filistin kamplarında eğitim gördükten sonra Suriye’den Hakkari üzerinde güneye geçeceklerdi. Kendilerine; ‘Komale Zahmetkeş,’ adını takmışlardı. YNK bileşenleri içinde yer alıyorlardı.

Barzani, Jirki ve Guyi aşiretlerini harekete geçirdi. TC. Irak ve Suriye istihbaratları birleşip, bunlara saldırdılar, 600 civarında Komal ile YNK savaşçısını, Hakkâri mıntıkasında güneye geçerken katlettiler.

Botan’da Ali Asker ve arkadaşları, Antep’te Haki Karer, Amude kentinde Aziz Çerkez, Süleyman Muini, Doktor Şivan, Sait Elçi, Lübnan’da Aram gibi sosyalist kişiliklerin tümü, 1975–80 arası katlediliyorlar. Tümünde KDP parmağı vardır. ABD’ye bağlı Anti Komünist güçler tarafında, aynı süreçte

katlediyorlar. Sosyalistleri katletme dönemidir. Bunlar, bugüne kadar Kürdistan adını dahi kullanmadılar, hep Kürt kavramını kullanıyorlar,” dedi Apo.

“O dönem bir de Arap partileri var. Suriye Komünist Parti başkanı Halit Bektaş, Antep’li bir Kürt’tür. Kürtçe bilen biridir, ama Kürt olduğunu kabul etmiyor, Kürt meselesine yanaşmıyor,” dedi Avde.

“Bir de; ‘Hizbul Şahb,’(Halk Partisi) vardı. 1930–1960’lara kadar, Suriye’nin siyasi yaşamında rol onuyor. Başkanı Şam Kürtlerindendir. Şam’da Kürtler çoktur. Birçok Partide yer alıp Fransa’ya karşı mücadele ediyorlar,” dedi Ömer.

“Fransa 1946’da Suriye’den çekiliyor. 1947 Nisanında Şam’da Havana Kahvehanesinde BAAS kuruluyor. Mişel Eflak, Zeki Ersöz ve Süleyman İsa üçlüsü, BAAS düşüncesini geliştiriyorlar. Mişel, Selanik kökenli gizli bir Yahudi’dır. “El Arap, El İslam,” diyor. Arap-İslam sentezini esas alıyor.

Daha sonra Suriye ve Irak eksenli olarak, BAAS ikiye bölündü. Sağ çizgiyi Mişel Eflak temsil ediyordu. Diğer çizgi, Reel sosyalizmi esas aldı. Kemalizm’e çok yakın bir çizgidir. Enver Paşaya, Kızıl Elma ve Turancılık anlayışına benziyor. Mişel Eflak; ‘Atlas Okyanusundan, Basra Körfezine Kadar; Arap eksenli tek bayrak, tek kültür, tek vatan, tek devlet olmalıdır,’ diyor. Onun anlayışına göre bu coğrafya içinden kalan diğer halklar ya asimilasyonla Arap olacak ya da yok edilecekler,” dedi Apo.

O gün, gece yarısına kadar konuşup tartışılar.

Apo, geç yatmasına rağmen sabah erken kalktı. Yüzünü yıkamaya giderken, Avde'nin ısrarı üzerine, banyo yapmak için içeriye geçti. İki kova su kaynatılmış, bir kalıp yeşil sabun ile bir banyo havlusu bırakılmıştı. Yedek elbisesi olmadığı için Avde, giymesi için bir de Arap fistanı yanına indirmişti. Banyo yaptıktan sonra, elbiselerini sabunla yıkadı, Arap fistanını giydi, dışarı çıktı.

Dinamo alışıyor, borudan sular, ak köpükler saçarak havuza dökölüyordu. Apo, giydiği sarıya alar, Arap fistanıyla gidip suyun boruda havuza döküldüğü noktada, havuzun kenarına oturdu. Çıplak ayaklarını dize kadar suya koydu. ocukluğuna yaptığı gibi bir müddet elleriyle boruda çıkan suyla oynadı.

Avde'nin eşi gün doğmadan kalkmış, evi toparlamış, avluyu sulamış, sacda sıcak yufka ekmeği yapmıştı.

Avde elinde kocaman bir bakır tepsinin içinde sıcak ekmek, yoğurt, yumurta, peynir ile çıka geldi. Ömer, daha yeni uyanmış, onunla birlikte geliyordu. Ömer, onu görünce;

“İsmail arkadaş, vallahi çok yakışmış,” dedi.

“ok rahat, insanı sıkıyor,” dedi Apo.

“Yalnız bir eksiği var,” dedi Avde.

“Neymiş o,” dedi Apo.

“Bir de kefiye ile egal gerekiyor,” dedi gülerek.

Derken kahvaltı tepsisini havuzun kenarındaki dut ağacının gölgesine bırakıp birlikte oturup kahvaltı yaptılar.

Kahvaltıdan sonra Ömer ile Avde, Kobanê'ye giderken Apo köyde kaldı. Apo, köyün dışına çıkıyor, ama açık alandaydı ve daha rahat hareket ediyordu. Yürüyüş alanı daha

genişti. Evin hemen yanında bir de ahır vardı. Yaz mevsimi olduğu için hayvanlar ahıra konulmuyordu, ancak ahır yine kokuyordu. Etrafta sürüyle hindi, tavuk ve civciv dolaşıyordu.

Avde ile Türkçe konuşuyor, yanına gelen köylülerle Kürtçe sohbet ediyordu. Bir köylü aralarında birer yaş farkı olan yedi çocuğuyla çıkıp yanına geldi. Çocukların en büyüğü on yaşındaydı. Gelen köylüyle sohbet ederken;

“Senden isteğim, şu çocuklarını okula gönder ve okut,” dedi Apo.

“Tamam, söz veriyorum okutacağım,” dedi köylü.

Akşam Avde eve gelince, birlikte iki yüz metre uzaktaki karpuz, kavun tarlasına gittiler.

“Kürt bölgesi bir tahıl ambarıdır. Suriye, hububat ihtiyacının yüzde yetmişini burada karşılıyor,” dedi Avde.

“Bu yalnız sömürü değıl, aynı zaman talan ekonomisidir. Sömürgeci politika talana dayanır ,” dedi Apo

“Suriye’nin güney tarafı tümüyle çöldür ve hiçbir şey yetişmiyor. Sahil tarafında ise narenciye ürünleri var.”

Apo, bir süreden beri, Suriye ve Lübnan konusunda Avde ile uzun sohbetler yapıyor, Şam, Halep ve Lübnan ile ilgili bilgi alıyordu. Derken konuşa konuşa karpuz tarlasına vardılar. Kavun ile karpuz getirip havuza koydular. Gün batımıyla Avde, karpuz ve kavunları dilimlemeye başladı...

Ertesi sabah, Avde ile birlikte Kobanê’ye gitti. Avde, eczanedeki telefonla Sol Parti merkezini aradı.

“Kuzeyde İsmail adında bir arkadaş gelmiş, Sol parti ile tanışmak, konuşmak ve dayanışma içine girmek istediğini

söylüyor. Merkezde bir arkadaş gelirse birlikte oturup konuşabiliriz,” dedi.

Bunun üzerine Amude kasabasında, Sol Parti siyasi mektepten sorumlusu, Apo ile görüşmek için yola çıkıp geldi. Üçü, Elpelur köyüne gidip konuşup tartıştılar.

“Ben Sol Parti siyasi mektepte sorumlusu Zübeyir,” diye kendisini tanıştırdı, gelen adam.

“Ben Partiyeye Karkeren Kürdistan temsilcisi İsmail,” dedi Apo.

“Biz Suriye’de yasal demokratik yolda Kürtlerin haklarını elde etmek için çalışan sol düşünceli bir partiyiz. Geçmişimiz, Osman Sabri’nin kurduğu partiye dayanıyor. Daha ötesi Xoybun’a kadar uzanıyor,” dedi Zübeyir.

“Partiyeye Karkeren Kürdistan; Marksist Leninist bir partidir. Bağımsız Birleşik, Müreffeh bir Kürdistan kurmayı amaçlıyor. Bunun için dört parçada örgütleniyor ve sömürgeciliğe karşı halk savaşını savunuyor,” dedi Apo.

“Size nasıl bir destek sunabiliriz.”

“Filistin örgütleriyle ilişkilenecek, tanışmak istiyoruz.”

“Size yardımcı yapacağız, ama gidip parti merkezindeki arkadaşlarımızla görüşmem gerekir.”

Ertesi sabah, Zübeyir, Apo ile Avde arabaya binip Kobanê’ye gittiler. Zübeyir orada Amude’ye gitti.

Sol Parti merkezi, kendi arasında konuşup tartıştı. Apo’ya destek sunma kararını bir üye şöyle gerekçelendirdi.

“Onlar, halkımızın ve ülkemizin özgürlüğü ve kurtuluşu için yola çıkmışlar. Onlara yapılan her haksızlık bize de yapılmış demektir. Türkiye’nin, Kürtlere yaptıklarına tanıklık,

tarafsız kalamayız. Onlarla devrimci dayanışmayı yaldızlı laflar değil, kendi pratiğimizle göstereceğiz...”

### III

*“İyi olanların en iyisidir doğruluk,  
Işıltılı amacıdır dünya üzerindeki yaşamın;  
Bu Işık’a ulaşır biri doğrulukla yaşarken  
Yalnızca en yüce doğruluk adına...” Zerdüşt*

Günlerden pazartesi, 1979, 30 Temmuz’dur.

Kobanê toprağı çatlamış, kıraç tepeler, fırındaki kızgın demir gibi ısınmıştı. Sarı sıcak, en kızgın ve saldırgan günlerini yaşıyordu. Otlar kurumuş, toprakta geniş yarıklar oluşmuştu. Taş, toprak ısınmış, kızgın bir köz gibi el, ayak yakıyordu.

İnsanı bunaltan bu sıcakta, Apo, yeni ilişkiler yaratmak için tek tek kişileri yakalıyor, konuşuyor, tartışıyor, ikna ediyor, yardım ve destek sözü alıyordu. İğne ile kuyu kazar gibi ağır, yorucu ve zorlu bir çalışmayla imkânlar yaratıyordu.

Avde, gün batımına doğru pamuk tarlasını sulamaya giderken, Apo da onunla birlikte gitti. Pamuk tarlasının etrafında karpuz, kavun, salatalık ekmişti. Vahşi, salma sulama yöntemiyle, borularla suyu tarlaya bıraktı. Kızıl, kızgın toprak, suyu sünger gibi emmeye başladı. Havada incecik bir buhar tabakası oluştu.

Gün batımıyla, Büyük Ferat vadisinden gelen akşam rüzgârı, bir anda nemli bir toprak kokusunu sürükleyerek etrafa yaydı. Bu koku, Apo’yu alıp, Dionysos gibi erkekli kızlı, şenlikli çocuk alayıyla kırlarda gezdiği Amara’nın bağ bahçe

ve vadilerine götürdü. Sıcak, esrik havanın ağırlığı üzerine çöktü, hüzünlendi, boğazı düğümlendi, dalda yaprak düşse gözleri nemlenecekti.

Batı ufkundaki asi dağların ardı kızıl, mor, turuncu bir renge bürünmüş, bulutlar kan rengine dönüşmüştü. Kuşlar, son kanat vuruşlarıyla geceyi geçirmek için ağaç saraylarına çekiliyordu. Karıncalar, kendinden ağır yükler yüklenerek yollarını şaşırmadan yuvalarına taşıyorlardı.

Erkek ağustos böcekleri, çiftleşme şansını yakalamak için karın boşluğundaki yapıyı var gücüyle kasarak makineli tüfek gibi ardı ardına sesler çıkartıyordu. Tarladaki taş öbeğe tünemiş olan baykuş durmadan ötüyordu. Gün batımıyla birlikte ay, zarif bir gümüş orak gibi doğu ufkunda yükseliyordu.

Dinamo çalışıyor, kuyudan çıkan su havuzu boşalıyor, Avde, havuzdan borularla gelen suyu tarlaya bırakıyor, Apo, ayakta durmuş onu izliyordu. Son gün ışınları yitip giderken, sulamayı bitirip birlikte eve döndüler.

O gün, o akşam, o gece; sanki gökte ateş yağıyordu. Gece olmasına rağmen kaldığı, toprak damlı odada sarı sıcak hala hızından bir şey kaybetmemişti. Bir yandan kitap okuyor, diğer yandan elindeki havlu ile terini siliyordu. Sıcaklık ve ter onu bunalıtıyor, ruhunda bir kaos yaratıyordu. Gömleği terden sırlıslık olmuştur, vücuduna yapışmıştı.

Okuduğu kitabın arasına bir kâğıt parçası koydu. Kitabı kapatıp yatağının başucuna bıraktı. “Gece Bülteni” programında haberleri dinlemek için yanı başındaki radyo açtı. İlk haberde;

“Urfa'nın Hilvan ilçesine bağlı Kırbaşı Köyü'nde misafir olan Bucak aşiret reisi ve Urfa milletvekili M. Cel l Bucak'a silahlı saldırı düzenlendi. Saldırıda Mehmet Celal Bucak yaralanırken, ayrıca  l  ve yaralıların olduğu haberleri gelmektedir. Bu saldırıyı, Apocular olarak bilinen bölücü, terör  rg t   stlendi.

27 Kasım, 1978'de yaptıkları kuruluş kongresiyle PKK'yi kurduklarını, bu baskınla kamuoyuna il n ettiklerini, bıraktıkları yazılı bildiride belirtilmektedir. Ayrıca bu eyleme katılan, Salih Kandal adındaki terörist de çatışmada  l  olarak ele geçirildi...”

“Ankara'da bir mahalle, silahlı bir grubun saldırısına uğradı. Sokağa  ıkma yasağına rağmen 1 kişi öldürüldü.”

“şentepe Kayalar Mahallesi'ndeki silahlı saldırıda 2 kişi de yaralandı.”

“İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan edildi...”

“Malatya'da ishalden 23  ocuk öldü. Malatya Eczacılar Odası, yaz ishaline yakalanarak ölen çocukların sayılarının artmasına ilaç yokluğunun neden olduğunu ileri sürdü...”

Sonrasındaki haberleri dinlemedi...

Urfa'da ayrılmadan önce Karasungur, Bager ve Agir ile bu konuyu konuşmuş, parti ilanı gibi önemli bir olayda kesin sonuç ve başarı olması gerektiğini belirtmişti.

“Eylem başarısız olmuş, M. Cel l Bucak yaralı kurtulmuş, şimdi yaralı bir yılan gibi tam saldırganlaşacak ve bütün eşkıya g r hunu, bize karşı harekete geçirecek. Salih

gibi çok değerli ve yetenekli bir öncü çekirdek kadromuzu kaybettik,” dedi seslice kendi kendine öfkeyle.

Gözleri kan çanağına dönüşmüş, kızarmış, bedeni öfkeden titriyordu. Öfkelendikçe; “bu eylem neden başarısız oldu, sorumlusu kimse hesabını vermelidir,” diye düşündü.

“Parti militanları, Kürt halkını düşünme gücü, alışkanlığı ve kültürü kazanmadan asla politikleşemez. Bunun için ideolojiyi daha da derinleştirmeliyim. Benimle yola çıkanların gücünü doğru anlayabilmem için sözcüklerin dilini ve gücünü iyi tanımalıyım,” diye söylendi.

O, silahtan, eylemden, örgütlenmeden önce Zerdüşt, Mani, Buda, İsa, Musa ve Muhammed gibi ilkin söz ve sözcüklerle kavgayı başlatmıştı. Ayağa kalktı odada dolaşmaya başladı.

“Hilvan; ilk kepenklerin kapandığı, ilk belediyenin kazanıldığı, ilk köy komitelerinin, halk meclisinin kurulduğu, kadınların devrime aktif katıldığı bir ilçemizdir. Salih’in bu mücadelede büyük emeği, çabası vardı. Beni yine boşa çıkardılar. Sanki bana karşı savaşıyorlar. Bu eylemin başarılı olmaması büyük bir kayıptır. Salih, böyle basit, ucuz hataların kurbanı olmamalıydı,” diye mırıldandı.

Düşlere daldı eski günlere gitti. Salih’le ilk kez “Kürdistan seferi” sırasında, Doğubayazıt ilçesinde tanışmıştı. Uzun boylu, yakışıklı, yüzü dolgun; kavrama ve yönetme gücü olan, disiplini şahsında gerçek bir yaşam haline getiren, konuşma ve ikna yeteneği olan bir militan olarak hafızasında kalmıştı. O gece dinlediği radyo haberinden sonra hep eylemi ve Salih’i düşündü... Devrimi ve özgürlüğü yaratan düşler

kuruyor, duyguları büyük bir fırtınada alabora olmuş gibi ayaklanıyor ve öfkeleniyordu. Taş yapılı, sıcak odada hızlı adımlarla dönüp dolaştıkça düşünüyor, yeni planlar kuruyor, bu başarısız eylemin doğuracağı sonuçları hesaplıyor ve buna karşı hangi önlemleri alacağını, başarısızlıktan başarıyı nasıl yaratacağını düşünüyordu. Durgun bir göle yüksekte atılan ağır bir taş, bütün suyu nasıl harekete geçirirse bu eylem de onun düş, düşünce ve duygularını öyle harekete geçirmişti.

“Eylemin mutlaka başarılı olması gerektiğini o kadar anlatmama rağmen başaramadılar. Gelecekte bu çürümüş düzeni değiştirebilmem için öncelikle örgütsel yapının anlayışını, zihniyetini, eylem çizgisini değiştirmeliyim. Her militan kendi düşüncesine, kendi tazına sevdalanmış... Değişim ve dönüşümü önce onlardan başlamalıyım. Onları değiştirmeden bu düzeni değiştiremem. Onları yaşadıkları o yapışıp kaldıkları mekanlarından çıkarıp burada eğitime tutmadan değiştirmek çok zor olacak. Grup grup buraya çekip eğitmeliyim, büyük bir cesaretle düşüncelerini değiştirmeye kalkışmalıyım. Bu eğitimin, değişim dönüşümün mekânı, dünya devrim merkezi durumundaki Filistin alanı olmalıdır. Bugün bu değişimi gerçekleştirmezsem geleceğimiz de bu 30 Temmuz eylemi gibi hep başarısız olmaya devam edecek. Benim bir tek günüm önceki güne benzememelidir. Özgür bir yaşam ve halkımın kurtuluşu için çürüyen, gerici, gelişmenin önünde ayak bağı olan eskiyi öldürüp yeniyi yaratmalıyım. Kendimle birlikte yoldaşlarımı değiştirmeliyim. Değiştirmesem bu mücadele fazla uzun ömürlü olmaz,” diye

düşündü. Yatağında sağa sola döndü. Yeniden düşlere daldı. İkizi varmış gibi kendi kendisiyle konuşuyordu.

“PKK’nin ilânı, bir savaş ilânıdır. Yeni bir doğuş, yeni bir dönemdir. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Bu Rayber’in ihanetine ve devletin sıkıyönetim kararına karşı, bir halk adına diriliş ve direniş kararıdır. Her şeyi buna göre düşünmeliyim,” dedi kendi kendine

O gece gözlerine uyku girmedi. Geç saatlerde Ferat Vadisinden gelen bir serin hava dalgası içeriyi biraz serinletince, gaz lambasını söndürüp yatağa uzandı. İlk horozlar ötene dek yatakta kendi düşleriyle boğuşup durdu.

Tedbir için, kendi kendine bir karara ulaştı. “Delil, Kemal, Bedran ve Agit’in de içinde olduğu bir grup militanı acilen buraya getirip, Filistin sahasında gerilla eğitimi gördükten sonra geri göndermeliyim. Bu mücadele, bu savaş artık amatör tarzla yürütülemez. Gerilla ve dağ,” diye düşündü.

İlk gün doğuşuyla horozlar ikinci defa ötünce, gece tanrıçası “Nyks’in oğlu, uyku tanrısı Hipnoz(Hypnos) gözlerine ağır bir uyku akıttı.

Göz kapakları kapandı ve uyuya kaldı.

#### IV

*Her gece here gece  
Gümüş renkli dolunay ışığı  
Kürt dağlarına taşır  
Bir gerillanın mavi düşlerini...*

Sabah geç saatte kalktı, büyük bir savaşta çıkmış, her tarafı yara bere içindeymiş gibi yorgun düşmüştü. Dışarı çıkıp

kuyunun başında yüzünü yıkadı, geri odaya döndü. Avde kahvaltı hazırlamış onu bekliyordu. Kahvaltı yaptıktan sonra Avde ile birlikte arabaya binip Kobanê'ye gitti. Oturduğu yerde defterini çıkardı; “Düşük’e,” diye yazdı.

Biraz durdu, düşündü yazacağı konuları kafasında yeniden sıraladı. Sonra; “Ben bu kısa yazıda hareketin içinde bulunduğu durumu, bazı eleştiriler ve talepler konusuna değineceğim,” diye yazdı. Ardında;

“Bazı yoldaşların sorumluluğunda gelişen olaylar, tedbir almadaki yetersizlikler, hatta suça varabilen tavırlar, bende sürekli endişe ve güven sarsılmasını yarattı...

Hareketin ideoloji ve siyasal yanlarına inancım tamdır. Kitle ve taban kadroların durumu da olumludur, ama aynı şeyi merkez kadronun ekseriyeti için söylemek mümkün değildir...

Çok önceleri Antep'te Tekoşin provokasyonları üzerine doyurucu bir şekilde gidilemedi. Benim uzun bir süre bu olay etrafında meşgul olmam, bazı görevleri yapamaz duruma gelmeme sebep olmuştur...

Bazı ajan provokatör gruplarla didişilirken; sömürgeciler unutuluyor...

Batman'da içimize sızan birçok ajandan, iki defa bazı kızların MİT'le ilişkisinden bahsedildi. En son belediye başkanı Edip Solmaz vuruldu...

Sürekli tekrar başlangıç noktasına gelindiğinden bahsediyorsunuz. Bunun sorumluluğunu kendinizde aramalısınız...

Kadroların güvenliği ve şehit olduklarında anılarına yapılması gerekenlerin yapılmadığı kesindir...

Hareket güçlü bir merkez yönetiminde değil, rastgele yürümüştür çoğunlukla... Bütün bunlardan hareketle;

Siverek'e hapis olunmuş bir askeri örgütlenmeyi mahkum etmeniz ve bütün ülkeyi bir Siverek yapma kararınız eğer uygulamada etkisini gösterirse başarılı olabilir.

Eylemler, bölgelerin özel durumu hesaba alınarak her yerde geliştirilmelidir.

Hakkari, Adıyaman, Siverek, bütün Güneydoğu, Bingöl-Karakoçan ve Mazgirt'te özel yoğunluk alanları yaratılmalıdır.

Askeri ve siyasi yan bütün örgütlerde birleştirilmelidir. Özel durumlar için özel birlikler zorunluysa oluşturulmalıdır.

Bazı milletvekilleri taraftar bir grup olarak hazırlanmalıdır.

Askeri eylem hattı konusunda daha önce değinildiği gibi suça varan durumlar yaşanmıştır. Salih arkadaşın şehit düşmesinin temelinde örgütlenme alanında yaşanan yetmezlikler vardır. Devrimci şiddet anlayışı doğru geliştirilmemiştir. Sağlam, güvenilir kişilerle ilişki kurulmadan, yeterli bilgi ve haber alınmadan, yeterli planlama yapılmadan eylem yapılmıştır. Sağlam, ilişki, doğru haber alma ve disiplin konularında askeri komite ciddi yetmezlikler içine girmiştir.

Bütün hareket için bir arşiv; özellikle ölen yoldaşların anılarını yaşatacak birer dosyaları hazırlanmalıdır.

Türkiye soluyla siyasi ilişki geliştirin. Daha çok dostluğa önem verin. Ajan-provokatörler dışında herkesle samimi dostluk geliştirin. Türkiye'de bütün grup ve örgütlerle dayanışmadan geri kalmayın. En yakın gruplarla eylem

birliğine girin. Kürdistan’da provokatörler dışında sertlik yapmayın.

Daha çok dışta ajanlar, faşistler ve halk düşmanlarına karşı mücadeleye hız verilmelidir.

İran’da gelişmeler çok olumludur. Hudut kısmına önem verin, ilişki kurabilirsiniz. Ben de buradan kurmaya çalışacağım. Sonra birleştiririz.

Askeri eğitim için Delil, Agit, Bedran, Seyfettin gibi arkadaşların da içinde olduğu on beş kişilik bir arkadaş grubunu acilen gönderin. Kemal arkadaşın firar işi çok gecikti...

Uygun göreceğiniz bir kitap paketini gönderin. Özellikle son çıkan önemli yayınlar ve Marksist klasikler olabilir...

Bu esaslar dâhilinde çalışmalarda başarılar. En kısa zamanda görüş, öneri ve taleplerinizi belirleyen yazı ve raporları beklerim... Selamlar. Kani” diye yazdığı, perspektif ve talimat içerikli uzun notu bitirdi. Sonra kağıdı katlayıp bantladı, Sait’i çağırdı.

“Bu not acildir, bu gece birini yanına al sınırı geç, Agir arkadaşla ulaştır,” dedi. Sait notu aldı, beklemeden oradan ayrılıp Kobanê’ye gidip Pola’ya;

“Çok acil bir işim çıktı, bu gece birlikte öte tarafa geçelim, sen bizim köyde kalırsın ben de Suruç’a kadar gider gelir, yine beraber döneriz,” dedi.

“Ne zaman istersen ben hazırım,” dedi Pola.

“Yalnız bu defa kaçak mal getirip götürme yok, işimiz acildir,” dedi Sait gülerek.

“Bana anlatmıştın, devrimcilik ile kaçakçılık bir arada olmaz,” dedi Pola.

Derken, o gece ay batı ufkunda yitip giderken, onlar da mermileri namluya sürdüler. Sınırı geçip Sait’in köyüne gidip orada gecelediler. Sait sabah erken kalkıp Hacı Bekir’in yanına gidip notu verirken;

“Çok acildir, hemen Agir arkadaşına ulaştır,” dedi.

Hacı Bekir aynı gün Urfa merkeze geçti, notu Agir’a verdi.

Sait, Pola ile birlikte aynı gece, aynı noktada tekrar sınırın öte tarafına geçtiler.

Agir, notu alıp okuyunca apar topar MYK üyelerini toplantıya çağırdı. Agir, Bager, Mazlum, Hayri, Çirusk, Fatma ve diğer üyeler, Mardin Xurs bölgesinden bir araya geldiler. Oturup, gelen notu birlikte okuyup değerlendirdiler.

“Ammar arkadaşına,” diye uzun bir rapor yazdılar. “Belirttiğiniz ölçülere uygun on beş arkadaşı, en kısa zamanda gerilla eğitimi için size göndereceğiz,” diye not düştüler. Yazdıkları rapor, Apo’ya gönderdiler.

Derken büyülü, çekici, romantik “gerilla, eğitim ve dağ” sözcükleri kutsanan bir ütopya gibi bütün taraftar ve militanların yüreğine, beynine, ruhuna düş ve düşüncesine yerleşti, bir umut ışığı ve moral gücüne dönüştü.

## V

*Yüreği hep sessiz, inançlı ve bilinçli  
bir direnişçi gibiydi. Gözlerinin içinde  
özgürlük sevdası, iki ırmak arası ülke ve*

*her kentinden ayaklanmalar oluyor; hep  
sol yanında kızıl gül aşkını yaşıyordu...*

Çölün derinliklerinde kopan kızıl kum fırtınası, yıldırım hızıyla yayıldı. Güneşin önünü kapladı, her yere gri, kızıl bir renge dönüştü, göz gözü göremez oldu. Fırtına güneyden kuzeye doğru yayıldı. Rüzgâr girdaplarında oluşan gri, kızıl dev bir sütün önüne gelen her şeyi toza dumana boğarak sürüklemeye başladı. Bu dev gri kızıl sütunu, yıkıcı bir zülüm ve ölüm ağması gibi gelip Şam, Hama, Humus ve Halep kentlerinin başına yağdı. İnsanlar paniklemiş, sokaklarda koşuyor, dükkânlar gürültüyle kapanıyor, kapılar hızla açılıp kapanıyordu. Sokaklar caddeler, evler, evlerin içi kızıl kum ve tozlarla doldu. Fırtına her şeyi alıp göklere savuruyor, parçalıyor belirsizliğe sürüklüyor, göz gözü göremiyor canlılar nefes alamıyordu. Kentler, köyler, insanlar, insanların ruhu, yüreği beyni bir kaosa dönüşüyordu.

“Müslüman Kardeşler,” fetva çıkarmış kendileri dışındaki herkesi kâfir ilan etmişlerdi. Öteki dünya, cennet, huri vaadiyle harekete geçen sakalı insanlar “Allah ü Ekber,” sesleriyle her yeri inletiyorlar, her yerde eyleme geçmiş ayaklanmışlardı. Kentler bombalanıyor, suikastlar yapılıyor, çatışmalar sürüyor, her tarafta kaos yaşanıyor.

Apo, bu kaos ortamında Kobanê’den Halep’e doğru yola çıktı. Halep’te kısa bir süre kaldıktan sonra, bir gece vakti Halep terminalinde, Sait ile birlikte otobüse bindi, pencere dibindeki bir koltuğa oturdu. Kaptan direksiyona geçti. Muavin Arapça; “Haydi yolcular kalmasın,” diye bir aç kez bağırdı. Sonra egzozda kara dumanlar yükseldi, otobüs harekete geçti.

Yanında Sait oturuyor, otobüs Şam'a doğru ilerliyor, yolcular bulundukları koltukta horlayarak uyuyordu.

Araba, Orontes( Asi) Nehri üzerinde kurulmuş, Hama'nın içinde geçiyordu. Halep, Hama ve Humus kentlerinde, Müslüman Kardeşler ile Nusayri Esad rejimi arasında şiddetli çatışmalar yaşanıyor; sokaklar ve caddelerde; "Allah ü Ekber," sesleriyle yankılanıyordu.

Esat yönetimi tank ve helikopterlerle desteklenmiş, on binlerce asker bu kentlere sevk ediyor; Halep, Hama ve Humus'teki çatışmalarda yüzlerce gösterici öldürülüyor, binlercesi tutuklanıyordu. Müslüman Kardeşler, Halep Topçu Okulu'nu basıyor, 83 askeri öğrenciyi öldürüyordu. Esad rejimi, on beş mahkûmu idam ederek buna karşılık veriyordu. Olaylar, tırmanıyor, her geçen gün şiddetlenerek yayılıyordu.

Cadde ve sokaklardaki çatışma izlerine, yıkıntılara ve kurşun izlerine baktı; dilsiz, katı ve soğuk duvarları uzun uzun inceledi. "savaşı en iyi dile getiren bu kurşun izleri ve yıkıntılardır," diye düşündü. Kan, barut, toz ve toprak birbirine karışmış, kokusu her yere sinmişti. Yıkılmış, duvarlar, kurumuş ağaçlar, yerle bir olmuş evler ve dükkânlar... Bütün canlılar, bu çatışmaların ve öldürmelerin kıyısında, yanında, berisinde, ortasında yaşıyor ve yürüyorlardı. Çatışma, ölüm ve zulüm her yeri, herkesi, her an etkiliyordu.

Yollarda vurulmuş arabalar, tanklar, hurda haline gelen tankların üzerinde kir pas içinde oynayan çocuklar... Sokağa devrilen devasa minareler, kaldırımlarda kan izleri, yıkıntılar ve molozlar arasında sıkışmış eşyalar ve yerlere saçılan boş mermi kovanları...

Bir duvarda Arapça eğri büğrü harflerle; “bildiğim bir şey varsa o da hiçbir şey bilmediğimdir,” diye yazıyordu.

Kentte bakarken, gördüğü manzaralara dehşetle bakıyor, “bu yıkıntılar, bu izler, sınıflı toplumun, egemen güçlerin ve yaşanan savaşın barbarlığın, vahşetini ortaya koyuyor,” diye mırıldandı.

Bir grup çocuk kir, pas içinde yalın ayak sokakta koşarak gözden kaybolup gitti. “Bu masum çocukların birçoğu yarın bu savaşın kurbanları olacak,” diye düşündü.

Yol kıyısındaki bir yıkıntının arasında görünen eşyalar savaşın bütün kirli yüzünü yansıtıyordu. Araba yavaş yavaş ilerliyor, Apo dışarıyı izliyordu. Birkaç yaşlı Arap, sokak ortasında kırık dökük tahta sandalyelerin üzerinde oturmuş hararetili hararetili bir şeyler tartışıyor. Biraz daha ötede genç bir kız süpürgeyi eline almış sanki zulmün ve ölümün izlerini temizliyordu. Yanında oturan Sait’e bakıp;

“Savaş yerine barış istemek, kimse ölmesin demek, savaştan daha iyidir, ama bunu anlayacak akıl zihniyet nerede? Büyük yıkım, felaket, acı, gözyaşı ve ölümle ve sonuçlanan savaşlar sonrasında halkın yükselen barış çılgınlıkları, savaşları önleyememiştir. Savaşı önlemenin yolu yine güç olmaktan geçiyor,” dedi Apo.

Euripides’in, Atina ile Isparta arasında geçen ve on yıl süren Peloponnesos Savaşı sırasında yazdığı; “Troyalı Kadınlar” adlı ünlü tragedyasında Poseidon’a söylediği; “Akılsızdır, ölümlülerin kentlerini her kim yağmalıyorsa; ölümlerin mezarlarını, kutsal eşyalarını yıkanın kendisi de yıkılacaktır.” dizleri gelip kafasına takıldı. Sonra; “demek

savaş hep aynı acıları, aynı vahşeti ve sonuçları yaratıyor,” diye düşündü.

Araba ilerliyor, Apo savaşın izlerine bakıp; “Tabutu bile olmayan ölümler, savaşla birlikte gelen açlık, yoksulluk ve çaresizlik,” diye söylendi. Sait’e bakıp; “Tarih sahnesinde savaşın kazananı değil, her zaman mağdurlar vardır; ne yazık ki yaşamak için savaş dışında biz Kürtlere hiçbir yol ve yöntem bırakmamışlar,” dedi.

Yüzleri acı örtülü kadınlara bakarken; “Bu kadınlar, eşlerini, çocuklarını, evlerini yitirmiş, acı ve çaresizlik içinde başlarına gelecek daha büyük trajik felaketleri beklemektedirler,” diye düşündü.

Sonra araba Humus’a vardı. Aynı manzaraları orada da tanık oldu. Apo yıkıntılar düşünürken; “Savaş ne kadar korkunç, düz ovada böyle mi yaparlar, bir rejim kendi denetimindeki bir kentte karşı bu kadar mı acımasız ve zalim olur. Kentler rejimin tankları, topları ve uçakları karşısında birer ölüm çukurudur, daha güvenli alanlarda özgürlük ateşini alevlendirmek gerekir,” dedi kendi kendine.

Otobüs kentleri aşarak gecede ilerliyordu. Apo, kendi ülkesinin ve halkının yaşadığı kentleri onlarla karşılaştırıyordu. O savaş izlerini gördükten sonra bir damla uyku gözlerine girmedi. Bütün korkuları, kaygıları, umutları, iç içe girmiş âdeta ayaklanmıştı.

Apo nesnelere, kentler insanlara bak derin bir düşünceye dalıp gitti. Otobüs ilerledi zaman ilerledi...

Pencerede baktı, ilk gün ışınları, ‘Cebi ü Kırat Dağı’na düşmüştü. Dağın zirvesi pırıl pırıldı. Dağın ışıldayan zirvesine

baktı, sevindi yeni bir umut ışığı yüreğine düştü. Ülkesinin görkemli, ulu dağlarını hayal etti. “Umudun şafağı dağlardadır,” diye söylendi. Geliştireceği özgürlük yürüyüşünü dağlarda başlatmayı hayal etti, bütün umudu ve düşleri dağlarda yoğunlaştı.

Derken araba Şam’a vardı. Otobüsten inerken;

“Yazık, çok yazık! İnsanın artık güneşi, ayı, yıldızları hiçe saydığı, hep karanlığa gömüldüğü, kötü zamanları yaşıyoruz. En kötü, en kan dökücü kişinin hoş karşılandığı gri zamanların ölüm çukurunda debeleniyor insanlar. Yazık çok yazık şu sınıflı, devletli uygarlıkla artık yeryüzü ve gökyüzü küçülmüş, onunla birlikte insanlar da küçülüp görünmez olmuş... Artık insan; para, fetih, şan şöret, kan dökme, ölme ve öldürme dışında bir şey düşünemez olmuş... Zengin ile züğürt birleşmiş, insana ait olan her şeyi yok ediyorlar. Bunlara karşı devrimi gerçekleştirme ve özgür yaşamı yaratma dışında başka hiçbir çözüm yok,” diye düşündü.

## VI

*“Her halk, kendine ait bir iyilik ve kötülük dilini konuşur; Komşu halklar bu dili anlayamaz, çünkü bu halk, dilini kendi kanunları ve geleneklerine dayanarak kendisi için imal etmiştir.” F. Nietzsche*

Sait ile birlikte Zübeyir’in adresini verdiği adrese gittiler. Ev sahibi kadın yeni evlenmiş, Serikaniye’den gelip Şam’ın Kazzaz Mahallesine yerleşmişti. Eve vardıklarında, onları gören komşular, akrabalar birer ikişer gelen yabancı,

esrarengiz misafirlerin kim olduklarını anlamak için kadının evine damlamaya başladılar. Misafirleri ziyarete gelen komşular, dost ve akrabalar kendi aralarında konuşup tartışıyorlardı.

“Diyorlar ki sınırın öte tarafında bir grup Apocu buraya gelmiş, Kürdistan için çalışıyorlarmış...”

“Bu Apocular, çok de cesur gençlermiş...”

“Hilvan’da Siverek’te ağaları teslim almışlar...”

“Bunlar büyük Kürdistan’ı kuracaklarmış...”

“Başlarında Apo adında biri varmış, mektep medrese okumuş âlim gibi adammış...”

“Oğlum İsmail sen bu Apocuları tanıyor musun, çok iyi insanlarmış,” dedi eve gelen yaşlı bir kadın.

“Tanımıyorum teyze, ama iyi insanlar olduklarını ben de duydum. Onlar, Kürdistan’ı kuracaklarmış,” dedi Apo.

Derken gece ilerledi, Apo, Zübeyir ile Sait’i görmeye gelen misafirler birer ikişer dağılıp evlerine gittiler.

Ev sahibi kadın, “papor,” dedikleri gaz ocağının üzerinde bir kova su ısıttı, götürüp banyoya bırakırken; yanına kullanılmamış, bir takım iç çamaşır indirdi. Apo gidip yıkandı, banyodan çıkıp misafir odasına geçti. Kadın iç çamaşırların yerinde durduğunu görünce; “Bu İsmail, Allah’ın hiçbir kuluna benzemiyor. Gece yatağını kendisi seriyor, sabaha kaldırıyor, çoraplarını yıkıyor, önüne ne indirirsem yiyor, yemek ayırımı yapmıyor,” diye düşündü. Sonra odaya gidip;

“İsmail arkadaş, temiz iç çamaşır bırakmıştım, neden giymedin, çamaşırlarını yıkayacaktım,” dedi.

“Ben kendi amaşırlarımı yıkadım, kuruttum ve yeniden giydim,” dedi Apo espri yaparak.

“Sen bizim misafirimizsin, bırak ben yıkayayım. Kendi çoraplarını kendin yıkıyorsun. Ev işlerine yardım ediyorsun. Bunlar bizim işimiz,” dedi kadın.

“Neden senin işin olsun ki, kendi işimi kendim yaparım.”

“Ama sen bizim misafirimizsin.”

“Yaşamı paylaşmak daha anlamlı ve güzeldir, paylaşılmadığı zaman haksızlık ortaya çıkar.”

“İsmail arkadaş neden haksızlık olsun ki, ben isteyerek yapıyorum.”

“Bizim orada bir söz var, ‘insanın adresi yine insanın kedisidir,’ derler.”

“Güzel şeyler söylüyorsun, ama bizim misafirimizsin,” diye tekrarladı kadın.

“Yaşam bir tür yolculuk gibidir, yolun sonunda kimileri aydınlığa kimileri karanlığa ulaşır. Başkası hep senin işlerini yaparsa bu yolun sonu karanlığa gider. Biz kendi ülkemiz ve halkımız için çalışıyoruz. Ülkesi olmayan insan gökyüzünü kaybetmiş bir kuş gibidir. Hep üzgün, hep yorgun ve kırıgın olur. Yaşam insanın ülkesi olduğu zaman bir anlam kazanır. Biz de ülkemizin kurtuluşu için gönüllü olarak bu yola çıkmışız. Bütün işlerimizi kendimiz yapmalıyız. İşlerini hep başkasına yaptırırsan köleliği doğurur. Oysa biz köleliğe karşıyız ve ona karşı mücadele ediyoruz,” dedi Apo.

Ev sahibi kadın kendi geçmişini günlük ilişkilerini evliliğini düşündü. Apo’nun anlattıklarıyla karşılaştırdı. “Geçmiş düşündükçe, bir bıkkınlık hissetti. Apo’yu dinledikçe

yüreğinde, ruhunda düşlerinde yaşamında, günlük ilişkilerinde bir boşluk varmış da dolduramıyormuş hissine kapıldı. Yıllardan beri isteyip de bir türlü yaşayamadığı heyecanlar, sevinçler, umutlar bir anda kafasına hücum etti. “İsmail arkadaş çok haklıdır. Bu hayat, yaşamak istediğim hiçbir şeyi yaşamama izin vermedi. Bütün düşlerim, avuçlarımda kayıp gitti. Kırgınım, ama kime, neye, nasıl ve neden kırgın olduğumu bile bilmiyorum,” diye düşündü.

Evin küçük kızı yanına geldi, çocuğu kaldırıp kucağına aldı.

“Bu güzel kızın adı nedir,” dedi Apo.

“İsmi Emel’dir, iki yaşındadır,” dedi annesi.

“Emel, Kürtçe ne anlama geliyor?”

“Emel; ‘Hevi’ demektir.”

“peki, neden Hevi koymadınız?” dedi. Ardında; “Hevi hevi,” diye çocuğa seslendi. O günden sonra çocuğun adı; “Hevi” olarak kaldı.

Arada günler geçti, Naif Hewatman’ın başkanlığını yaptığı Demokratik Halk Cephesinin Şam’daki bürosuyla ilişkilendi. Sait ile birlikte Lübnan-Beyrut’a gitti. Zübeyir, onu Cubi’de, “Biril Ebit” denilen yerde, bir binanın 4. katında oturan, Sol Parti çalışanı Cumhur’un evine yerleştirdi.

Zübeyir, Sol Parti adına Berlin’de yapılacak olan bir konferansa katılacaktı. Pasaport için Beyrut’ta Cumhur’un evine gelip giderken, Kürdistan Devrimi, Barzani hareketi güneydeki gelişmelerle ilgili süerkli Apo ile konuşuyordu. Cumhur ilk defa Apo’dan “Sömürge Kürdistan, Halk savaşı,

Bağımsız Birleşik Müreffeh Kürdistan,” sözlerini işitiyor, etkileniyordu.

Cumhur’un eşi Edle, Sol Parti çalışanıydı. Sait ile birlikte El fetih bürosu ile ilişki kurup, randevu aldılar. Apo ile Zübeyir Ebu Cihad Xelil Vezir ile bir araya geldiler. Apo PKK’yi, Türkiye’ye karşı verdikleri mücadeleyi, Kürt halkının kendilerine verdiği desteği, Hilvan, Siverek mücadelesini anlattı. Yüzlerce silahlı militanlarının ve geniş halk desteğinin olduğunu belirtti. Zübeyir Arapça bildiği için bütün bunlara tercümanlık yapıyordu. Yaptıkları tartışma ve konuşmanın ardında Apo;

“Marksist Leninist bir Kürt Partisi olarak sizinle devrimci bir dayanışma içinde olmak istiyoruz. Gerilla eğitimi için sizden destek istiyoruz,” dedi.

“Biz Filistin devrimcileri olarak, dünyadaki ve bölgedeki bütün devrimci güçlerle dayanışma içinde olmayı ilkesel olarak kabul ediyoruz. Ben isteminizi arkadaşlarıma aktarıp tartışayım. Üç gün sonra gelin, size neticeyi bildireyim,” dedi Ebu Cihad.

Tokalaşıp oradan ayrıldılar. Üç gün sonra Apo, Zübeyir ve Cumhur ile birlikte yeniden El Fetih bürosuna gittiler. Orada bir yetkili onları karşıladı. Kendilerini tanıttıktan sonra;

“Bugün saat; 09.00’de Ebu Cihad ile randevumuz vardı,” dedi Zübeyir.

“Ebu Cihad’in çok acil bir işi çıktı. Bu sabah Arabistan’a uçtu. Sizden özür diliyoruz, size iletmem için sözlü bir not bıraktı,” dedi büro çalışanı.

“O zaman sözlü notunu bize aktarın,” dedi Zübeyir.

“Ebu Cihad; ‘Orta Doğu’da iki temel devrim var. Birisi Filistin Devrimidir. Bugün Filistin devrimi, dünya devrim merkezi konumundadır. Birinci derecede devrim alanıdır. Diğeri ise Kürt Devrimidir. Biz, Kürt Devrimiyle her türlü dayanışmaya hazırız,’ diye aktarmamızı söyledi,” dedi bürodaki yetkili.

Apo onlarla konuşurken, akıllı Hilvan Siverek mücadelesindeydi. Oradaki çatışmaları düşünüyordu. Menzili daha uzak olan eski tip “beşli,” denilen silahların mermileri bölgede bulunmuyordu. O mermileri bir an önce bulup Hilvan’a yetiştirmek istiyordu. Karşısındaki yetkiliye bakıp;

“Sizden eski beşli silahların mermileri var mı?” diye sordu Apo.

“Biz büyük bir devrim hareketiyiz, biz de her türlü mühimmat bulunur,” dedi Filistinli yetki gülerek.

Derken onlarla vedalaşıp eve gitmek için orada ayrıldılar. Yolda yürürken, karşıda gelen YNK siyasi mektep sorumlusu ile karşılaştılar. Durup selamlaştılar. Zübeyir, ikisini tanıştırdı. Ayaküstü sohbet ettiler.

“İsmail arkadaş, benim şimdi acil bir görüşmem var, sonra seninle oturup biraz tartışalım,” deyip yoluna devam etti.

Biraz yürüdüler bu defa bir başka YNK sorumlusu ile karşılaştılar. Zübeyir, Apo’yu;

“Partiya Karkerê Kürdistan temsilcisi,” diye onunla tanıştırdı.

Gidip yakındaki bir kahvehaneye oturdular. Apo ile YNK sorumlusu Kürt ve Kürdistan sorunu, ulusal kongre

üzerine bir tartışma yürüttüler. Tam o esnada bir grup genç gelip Cumhur ile görüştü.

“İsmail arkadaş, bu gelenler güneyli, devrimci bir Kürt grubudur. PKK’yi soruyorlar, görüşmek istiyorlar,” dedi Cumhur.

Apo onları alıp bir başka masada görüşme yaptı. Apo gidince, Zübeyir yanındakine;

“İsmail arkadaşı nasıl buldun,” dedi.

“Çok birikimli, donanımlı, öngörülü ve zeki bir genç, ama bir eksikliği var, kendisine hatırlatırsanız çok iyi olur,” dedi.

“Neymiş eksikliği,” dedi Zübeyir merakla.

“Kuzeyde hangi partiler, hangi gruplar var, ne yapıyorlar, hangi çalışmayı yürütüyorlar, ben de biliyorum. Bizim parti de orada örgütlüdür. Bizim de dostlarımız ve arkadaşlarımız var. Kendi partisinin propagandasını yapma hakkı var, ama bizim dışımızda kimse yok yaklaşımı doğru değil, bunu kendisine hatırlattın; ‘bizim dışımızda da gruplar var,’ desin,” dedi.

Güneyli genç grup ile yarım saat görüştüktan sonra Apo, masaya geri gelip otururken;

“Çoktandır Türkçe konuşmamıştım, içlerinden biri Türkçe biliyordu, bol bol konuştum,” diye espri yaptı gülerек.

“Onları tanıyor musunuz, senden ne istiyorlar?” dedi Zübeyir.

“Hayır, tanımıyorum, ama güneyli devrimci bir gruptur, bizden yardım istiyorlar,” dedi Apo.

“İsmail arkadaş ne işleri var,” diye yeniden sordu Zübeyir.

“Biraz cephaneleri var, kuzey üzerinde güneye taşımak istiyorlar.”

“Tanımıyorsanız yanaşmayın başınıza iş açabilirler,” dedi Zübeyir.

“Ben onlara; ‘Diyarbakır’a kadar götürün, gerisi bize aittir,’ dedim,” dedi Apo.

“Bu küçük grupların çoğu çete tarzı ticari amaçlı çalışıyorlar, başınızı belaya sokmayın,” dedi Zübeyir.

“Küçük de olsa Kürdistan adına yola çıkmış, bunun için çalışıyorlar, dikkate almak gerekir. Bugün küçük olan yarın büyük; bugün büyük olan yarın küçük hale gelebilir. Düşmana hizmet etmediği sürece, Kürdistan’da her grubun siyaset yapma ve yaşama hakkı vardır. Biz onlara destek olacağız,” dedi Apo. Zübeyir, bu söze çok sevindi. Karşısında oturan YNK temsilcisinin gözlerinin içine bakarak;

“İsmail arkadaş, çok doğru söylüyor,” dedi. Biraz durdu arkasında; “Büyük küçük demeden, Kürdistan adına yola çıkan her grubu dikkate almak gerekir,” diye ekledi. Onun biraz önce Apo için yaptığı suçlamanın doğru olmadığını ima etmeye çalıştı. Derken kalkıp eve döndüler.

“İsmail arkadaş, senin şu Filistinliye sorduğun, ‘beşli silah,’ ne demektir,” dedi Zübeyir merakla.

“Beşli, eski bir silahtır. Atış menzili daha fazladır, mermileri her yerde bulunmuyor,” dedi Apo. Cumhur, duvarda asılı silahı alıp getirdi.

“Kastettiğin silah bu mudur,” dedi.

“Ha, evet işte budur,” dedi Apo.

“Biz buna; ‘Buruno’ diyoruz. Bunun mermilerinden istediğin kadar bulurum size,” dedi Cumhur.

“Çok iyi, bul Siverek gönderelim,” dedi Apo gülerек.

Diğer gün Apo, Zübeyir’i yanına alarak Demokratik Cephe Siyasi bürosuna gittiler.

“Ben Partiye Karkeren Kürdistan temsilcisiyim. Biz, Marksist-Leninist bir partiyiz. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini veriyoruz. Devrimci dayanışma çerçevesinde kamplarınızda bize eğitim olanaklarının yaratılmasını istiyoruz. Biz, ilk kez bu sahaya iniyoruz,” dedi Apo.

Temsilci karşısındakine dikkatlice baktı, bakışlarındaki yakıcı kavga istemini gördü. Biraz düşündü sonra;

“Hayır, ilk kez değil, bu ikinci defadır biz görüşüyoruz,” dedi.

“Nasıl olur, ben ilk defa buraya geliyorum ve sizinle ilk defa görüşüyorum,” dedi Apo.

“Hayır, bu ikinci görüşmedir.”

Bir yanlışlık olmalı, Zübeyir aracılığıyla, PKK adına ilk kez sizinle görüşüyorum,” dedi Apo ısrarla.

Temsilci ayağa kalktı, çelik dolabı açtı, içinde bir dosya çıkardı. İçindeki anlaşma metnin getirip Apo’nun önüne kayarak;

“Aha işte burada yaptığımız anlaşma metni,” dedi tepkiyle.

Zübeyir, getirilen Arapça anlaşma metnini dikkatle okuduktan sonra;

“Xalit Cibran diye biri, PKK adına anlaşma imzalamış” dedi Zübeyir.

“Bu adamı tanımıyorum, bizim böyle bir arkadaşımız da yoktur, her kimse sahtekârın tekidir,” dedi Apo öfkeyle.

Temsilci, ne diyeceğini, nasıl yanıt vereceğini şaşırdı. Kendisiyle metni imzalayan adamı düşündü.

“Türkiye’de o eylemleri yapan, silahlı mücadele veren parti siz misiniz?”

“Hilvan Siverek ve diğer yerlerdeki silahlı mücadelenin tümünü biz yürütürüz,” dedi Apo kendinden emin bir sesle.

“Xalit Cibran, Partiye Karkerê Kürdistan adına bu metni imzaladı. Ona, Salah Bedreddin adında bir şahıs da aracı oldu.”

“Bu Salah Bedreddin denilen aracı kişiyi de tanımıyorum. Türkiye’de PKK adıyla silahlı mücadele veren bizim dışımızda başka kimse yok...”

“Biz bu durumu araştıracağız ve en kısa zamanda açığa çıkarıp düzeltereğiz,” dedi temsilci.

Derken tokalaşp dostça ayrıldılar. Eve geldiklerinde; “bu adam kimdir? Neden böyle bir oyuna başvurmuş? MİT olabilir mi?” diye düşündü.

Canı sıkılmış, terlemiş, keyfi kaçmıştı. “Bu adamlar bizim adımıza gidip ne amaçla mukavele imzalamışlar. Bu Xalit Cibran da neyin nesidir? Bir de kendine büyük bir isim takmış. Vay sahtekâr herif,” diye mırıldandı. Gidip elbisesini değiştirip geri geldi. Haki renk spor bir gömlek giymişti. Gömleğine baktı, düğmelerinin yanlış iliklendiğini gördü. Düğmeleri çözüp yeniden iliklerken;

“Zübeyir arkadaş biz görüşmeye giderken de bu düğmeler ters mi iliklenmişti,” dedi.

“Yok, sen şimdi giyerken düğmeler ters ilikledin,” dedi Zübeyir.

Apo, Sait, Cumhur ile Zübeyir oturup meseleyi evde kendi aralarında yeniden tartıştılar.

“Bu işi nasıl çözelim, kim gidip bizim partimiz adına mukavele imzalamış olabilir,” dedi Apo.

“İsmail arkadaş, ben aracı olan Salah Bedreddin’i iyi tanıyorum,” dedi Zübeyir.

“Çok iyi, o zaman önce bu Salah Bedreddin denilen kişiyi çağırıp konuşalım, hele neden böyle bir yöntemle başvurmuş? Xalit Cibran denilen şahıs kimdir öğrenelim. Bu şahıs, Ömer Çetin’in başında olduğu örgütten biri olmalıdır,” dedi Apo.

Gidip yeniden temsilci ile konuşup tartışırken;

“Sorunu biraz araştırdık, bu aracı olanı da bulup konuştuk. Sizinle, bizim adımıza mukavele imzalayan şahıs reformist, pasifist bir Kürt örgütüne mensuptur. Bunlar gençlik içinde biraz örgütlüdürler, ama sömürgeciliğe karşı bir tek eylemleri yoktur. Size yalan söylemişler. Hilvan, Siverek Mücadelesini biz yürütüyoruz,” dedi Apo.

“Biz de biraz araştırdık, benzer, sonuçlara ulaştık,” dedi temsilci.

“Bu meselenin üzerinde duracağız ve ilgili şahsı da bulup konuşacağız,” dedi Apo.

“Bu sorunu kendi aramızda konuşup tartıştık. Demokratik Cephe olarak, devrimci dayanışma temelinde

kamplarımızda her türlü eğitim imkânını tanıyacağız. Bugünden itibaren belirleyeceğimiz kamplarda eğitimlerinizi yapabilirsiniz,” dedi temsilci.

Temsilci orada eğitim için ona bir kamp belirledi, eğitim olanaklarını sundu. Halk Cephesi bürosundan ayrılıp Cumhur’un evine gittiler.

Zübeyir, Berlin’de konferansa katılmak için pasaport çıkarmaya çalışıyordu, ama bir sürü bürokratik engellerle karşılaşılıyor, sonuç alamıyordu.

“Zübeyir arkadaş, sen Berlin’e konferansa gideceksin. Ben bir bildiri metni hazırlayayım. Yalnız Türkçe yazacağım. Yazdıktan sonra seninle birlikte Kürtçe ve Arapçaya çevirelim,” dedi Apo.

“Birlikte çevirebiliriz, bildiri ne ile ilgilidir?”

“Sen Berlin’e giderken kendinle götür. Orada Doğan adında bir arkadaşımız var. Onu orada görüp bildiriyi verirsin. O da konferansta okusun,” dedi Apo.

“Ya göremezsem?”

“Göremezsen sana bir adres vereceğim, orada Türkçe nüshasını postaya veririsin, Arapça olanını ise sen adımıza konferansa sunarsın.”

“Ben adınıza konferansa sunabilirim,” dedi Zübeyir.

Derken gün boyu bildiri ile uğraşıp durdular Apo yazıyor, sonra yazdığı Kürtçe olarak Zübeyir’e anlatıyor, Zübeyir Kürtçe söyleneni Arapçaya çeviriyordu.

“Zübeyir arkadaş, bildiriyi Arapçaya doğru çevirdin mi,” dedi Ağpo.

“Sen Kürtçeye doğru çevirdinse ben de Arapçaya doğru çevirdim, Kürtçe ve Arapça dillerine hâkimim,” dedi Zübeyir.

Derken Türkçe ile Arapça bildiri hazır hale geldi. Bildirileri katlayıp bir zarfın içine koydu, üzerine adres yazıp Zübeyir’e teslim etti.

Zübeyir on gün boyunca, Cumhur’un evinde Apo ile birlikte kalıp pasaport ile uğraştı, Lübnan hükümeti kendisine pasaport vermedi. Apo bildiriği aldı, zarfa koydu üzerine adres yazıp posta ile Berlin’e gönderdi.

Ulusal Kürt Kongresi için düşünce düzeyinde bir çalışma yapıyordu. Bunun için araştırma, incelme yapıyor, partilerle ilişkiler geliştirip sorunu tartıştırıyordu. O gün birçok Kürt partisini eve davet etmiş, onlarla Kürt Ulusal Kongresi üzerine tartışmalar yürütüyordu.

“Kürtlerin, her dört parça için ulusal bir kongreye ihtiyaçları vardır. Kürtlerin artık birleşme bütünleşme zamanıdır. Filistinliler, nasıl ki FKÖ, çatısı altında bir araya gelmişlerse biz de bir çatı altında toplanabiliriz,” dedi Apo.

“Biz Sol parti olarak Ulusal Kongre’den yanayız. 1978’de, Beyrut’ta bu amaçla toplandık. Kongreye YNK, İran-KDP, Suriye’de üç Kürt Partisi katıldı, ancak başarısızlığa uğradı, devamı gelmedi,” dedi Zübeyir.

“O zaman gerçekleşmeyi bu gün gerçekleştirelim.” dedi Apo.

“Biz de Ulusal Kongre fikrini doğru buluyoruz, ama bunun koşulları yoktur,” dedi bir parti başkanı.

“Neden koşulları olmasın,” dedi Apo.

“Biz Kürt Partileri Suriye’de çok parçalıyız. Dışarda birçok el içimize sokulmuş durumdadır. Böyle bir çalışmaya kalkışırsak tüm Kürt partilerini kapatırlar,” dedi bir diğer parti başkanı.

“Biraz daha açık konuşmak gerekir. Sizin gibi partiler kongre istiyorlar. Biz de istiyoruz, ama kendini Kürdistan’ın sahibi ve büyük parti olarak görenler bunu istemiyorlar ve yapılmasını da engelliyorlar,” dedi bir diğer parti başkanı.

“1978’de Beyrut’ta yapılan kongre neden başarılı olmadı,” dedi Apo.

“Biz de o zaman işin içindeydik. Kendini büyük sayan bu partilerin her biri, bir dış gücün denetimine girmiş ve onların dışında hareket edemiyorlardı. O kongrede de, İran-KDP yetkilisi aynen şunları söyledi. ‘Biz de ulusal Kongre’den yanayız, ama gerçekçi olmak gerekir. Şimdi biz Parti merkezi olarak Bağdat’ta konuşlanmışız. Irak hükümeti bize İran’a karşı her türlü maddi destek sunuyor. Yiyecekten, eğitimden, silaha kadar, her şeyimiz onlar karşılıyor. Ulusal Kongreye katıldığımızı anlarsa tüm ilişki ve desteğini bizden keser. Bizim de Bağdat’ı, terk etmemiz gerekir,’ dedi. Kendini büyük sayan diğer partiler de aynı durumdadırlar. Barzani Türkiye’ye bağlanmış, Ankara ve Şam’da kalıyorlar. Talabani, İran’a bağlanmış durumdadır. Hiç biri bağımsız hareket edemiyor. Ulusal Kongre bu devletlerin işine gelmiyor, bunlar da kongre istemiyorlar. Bütün mesele bu,” dedi Zübeyir.

“Zübeyir arkadaşın anlattıkları Suriye’deki partilerin de hakikatini dile getiriyor,” dedi öteki başkan.

“Biz de şunu görüyoruz. Süreç; ‘ya el ele, ya ölüme’ yaklaşımını gerektiriyor,” dedi biri.

“Kendisi dışındakileri dışlayarak, bir başına yalnız politika yapan, doğal olarak felaket gününde de yalnız kalır,” dedi diğer.

“Mevlana, haklı olarak; ‘Bir olalım, iri olalım, diri olalım’ der,” dedi Apo.

“Kürtlerin acil olarak birlik ve beraberliğe ihtiyacı var. Biliyoruz ulusal kurtuluş mücadelesinde ki eller ne kadar çoğalırsa işlerimiz o kadar hafifler,” dedi bir yaşlı başkan.

“Bütün Kürt partileri ulusal bir ruh ve anlayışla bütünleşip hareket ederse, Kürtlerin kurtuluşu da o kadar yakınlaşır.”

“Biliyoruz ki; ‘el ele, baş başa vermeyince, taş yerinden oynamaz.’ Uğraştığımız her dört taş da çok ağırdır ve hiç bir parti tek başına yerinde oynatamaz...”

“Tek başına hareket eden bir parti hep diğer güçlerin oyun, komplo ve saldırılarına maruz kalır. Ulusal birlik, ulusal örgütlülük ve dayanışma bütün saldırıların üstesinde daha kolay gelir. Halkımızın çıkarları için; ‘Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için,’ anlayışıyla hareket etmeliyiz. Ulusal kongre içinde bütünleşen bir birlik her şeyin üstesinde daha kolay gelir. Bir tek taştan duvar örülmez. Birlikte yaşamak, birlikte hareket etmek aslında büyük bir sanattır. Bizler gücümüzü ve enerjimizi bu sanat anlayışla birbirimizle didişmek ve hırlaşmak için değil, ulusal birlik için kullanırsak daha kısa sürede sonuç alırız. Unutmayalım ki pratikte ve örgütlülükte birlik sağlanmazsa düşüncedeki birlik hiçbir işe

yaramaz. Bir toplum birlik ruhunu kaybederse her şeyini kaybeder. Siyasette ve askerlik sanatında birleşmek bir ilk adımdır, birliği sürdürme kararlılığı göstermek önemli bir gelişmedir, fakat birlikte çalışmak, halkımızı zafere götürecektir olan büyük bir başarıdır. Bütün partiler, ulusal kongre ruhuyla birlikte hareket etmeyi ve yaşamayı öğrenmelidir, yoksa tek tek düşmana kolay lokma oluruz. Ulusal Kongreyi yaratamamak halkımız açısından büyük bir sorundur ve kurtuluş önünde bir handikaptır, ama mutlaka bunu aşmak gerekiyor. Çünkü sömürgeci zulüm altında inleyen bir halkın kurtuluşu birlikten geçer. Bunun için çalışmamız gerekiyor. Bizim gibi sömürge ülkelerde ulusal birlik olmadan kurtuluş da çok zordur,” dedi Apo.

O gün tartışmalar bittikten sonra;

“Birlikte sinemaya gidelim,” dedi bir parti başkanı.

“Sinemaların yeri uzak mı,” dedi Apo.

“On dakiklik bir yoldur,” dedi Zübeyir.

Sonra birlikte kalkıp sinemaların olduğu caddeye gidip filmlere baktılar.

“Viva Zapata filmi var, ona gidelim,” dedi Apo.

Diğerleri de buna katıldılar. Ev sahipliği yapan Zübeyir gidip biletleri aldı. Birlikte sinemaya girip filmi izlediler. Film bitip dışarı çıkınca;

“İsmail arkadaş hepimiz acıktık, gidip deniz sahilinde birlikte bir yemek yiyelim,” dedi Zübeyir.

Sahile doğru yöneldiler. Viva Zapata şahsında, halk ve liderlik konusunu tartıştılar. Bir Parti başkanı Apo’ya bakıp;

“İsmail arkadaş, biz artık yaşlandık, sen daha çok genç ve enerji dolusun. Sen de biz Kürtlerin Zapata’sı ol,” dedi.

“Neden Kürtlerin de bir Zapata olmasın ki,” dedi Zübeyir.

“Bu güne kadar bir Zapata’mız çıkmadı. Bu mevcut güneyli partilerden de hiçbir Zapata çıkmaz, tüm umudum kuzeydir,” dedi bir diğeri.

Apo ciddiyetini bozmadan, yanıt vermeden onları dinliyor, yürüyor ve Viva Zapata’yı düşünüyordu.

Sahile sıfır noktada bir lokantaya girdiler. Hem fikir olup balık istediler. Ev sahipliği yapan Zübeyir;

“İsmail arkadaş sen ne içersin? Balık ile rakı iyi gider,” dedi.

“Sağ ol Zübeyir arkadaş, ben içki kullanmıyorum, siz içebilirsiniz,” dedi Apo.

“İsmail arkadaş paramız var, içebilirsin,” dedi Zübeyir ısrar ederek.

“Paradan değil, ilkesel olarak hiçbir içki türünü kullanmıyorum,” dedi Apo.

“İsmail arkadaş biliyor musun bu kadar insan neden seni seviyor, senin yanında savaşıyor,” dedi.

“Neden,” dedi Apo.

“Eğer sen bir paşa, bey, şeyh ya da ağa oğlu olsaydın bu koşullarda bunlar senin yanında yer almazdı. Sen yoksul bir Kürt çocuğusun, yanına gelenler kendi umutlarını senin şahsında görüyorlar,” dedi bir diğeri.

“Onun için de bey, şeyh ve ağalar ona karşı duruyorlar,” dedi bir başkası.

“İşçi sınıf ve sosyalizm olmadan çağımızda bir halkın kurtuluşu olmaz,” dedi öteki.

“Ağalık devri geçti artık,” dedi daha ötekisi.

“Evet, böyle bir gerçeklik var. Biz yoksul, mazlum Kürt halkını temsil ediyoruz, onun için halk yanımızda yer alıyor,” dedi Apo başını sallayarak.

Yemek yedikten sonra tokalaşıp ayıldılar. Apo, Cumhur ile Zübeyir birlikte eve gittiler. Cumhur, Edle, Sait evde kalırken, Apo ile Zübeyir bir görüşme için evde çıktılar.

Onlar görüşmeyi bitirene kadar hava karardı. Cumhur’un evinin bulunduğu apartmanda sesler yükseldi, ardında silah sesleri geldi. Cumhur panikleyerek;

“İsmail arkadaşın tam geri gelme saatidir, bu silahlar da neyin nesidir,” diyerek balkona çıktı Sait.

“Sait arkadaş, balkona çıkma sağda, solda çok kurşunlar geliyor,” dedi Cumhur.

Sait, onu dinlemedi balkona çıkıp bitenleri anlamaya çalıştı. Edle, Sait balkonda görünmesin diye gidip tüm elektrikleri söndürdü. Sokaklardaki insanlar panik içinde duvar diplerinde koşarak orada uzaklaşıyorlardı. Kadınlar çocuklarını alıp evlerine koşuyorlardı. Derken siren sesleri geldi. Askerler ve polisler etrafı sardı. Silah sesleri kesildi.

Asker ve polisler gelince, apartman sakinleri birer ikişer yeniden dışarı çıktılar. Askerler, bir grubu yaka paça sürükleyip arabalara götürdüler.

Cumhur, alt katta indi. Etraftaki bütün apartman sakinleri aşağıda toplanmış her kafadan bir ses çıkıyor, her biri ayrı bir

yorum yapıyordu. Çok geçmeden Apo ile Zübeyir de çıka geldiler.

“Bu kalabalık neyin nesidir,” dedi Apo.

“İki Filistin grubu tartışmış, anlaşılamamışlar, silahla birbirlerine girmişler. Biraz önceki çatışmayı görecektin, şimdi ortalık sakinleşti,” dedi Cumhur.

“İsrail’i yendiler, Devrim yaptılar, Filistin’i kurtardılar, şimdi de birbirleriyle didişip çatşıyorlar,” dedi Apo.

## VII

*“Büyük kafaların büyük hedefleri vardır. Küçük kafaların ise sadece arzuları vardır. Küçük kafalar talihsizliklere boyun eğler. Büyük kafalar ise talihsizliklerin üstünde yükselirler.” Washington Irving*

Baharda açıp günde kuruyan çiçek gibiydi. Kurudukça tohumları toprağa düşüyor, çoğalarak yeniden yeşeriyordu. Susmak ve köleliğe boyun eğmek ruhuna aykırı geliyor, hep doğru bulduğu şeyler uğruna savaşıyordu.

Ruhu, yüreği, düşü düşüncesi ikiye bölünmüştü. Bir yanı kavga, özgürlük; bir yanı serüvenli bir tragedyaydı. Bir yanı öfke, dipsiz uçurum; bir yanı gül mevsimine açılıyordu. İki ucu keskin bir bıçağın sırtında, sırat köprüsünde duruyordu. Amara kırlarında geçen çocukluğundan beri ruhu, bir dayanak olmadan doğayla bütünleşmişti. Bir derya gibi derin ve genişti. Gerektiğinde bütün dünyayı içine sığdırabiliyordu.

Doğuyla birlikte içindeki özgürlük ruhu, bir tay gibi şahlanmıştı. Işıldayan gözleri, şahlanan ruhunun gücünü gösteriyordu. Hiç kimse bu şahlanışı ne zekâ, ne akıl, ne mantık, ne zafer, ne de aşk ile ölçebilirdi. O dostlarının yoldaşlarının hem büyük acılarına katlanıyor, hem de başarılarına seviniyordu. Ruhu gürleyen bulutların üstünde şahlanırken, etrafı kölelik zincirleriyle çevriliydi. O, hem dışıyla, hem içiyle savaş veriyordu. Ruhu, yüreği ve düşüncesiyle hep aydınlık olanı arıyordu. Bu zincirleri kırmak için susulması gereken yerde lal olup susuyor, konuşulması gereken yerde kükrüyordu.

Kuzey'deki gelişmeler yolunda gitmiyordu. Bedeni Beyrut, Şam ve Halep'teydi. Ruhu, yüreği, düş ve düşüncesi parçalanmış, yarısı kuzeyde yarısı güneydeydi. Her gün, her saat Urfa, Diyarbakır, Mardin, Ağrı ve Dersim'den çatışma, tutuklama ve ölüm haberleri geliyor, en cesur, en korkusuz olanlar toprağa düşüyordu. Kavga ile ağustos sıcağı birleşmiş, her tarafı kasıp kavuruyordu.

Beyrut, Şam, Halep arasında gidip geliyor, yeni mevziler ve ilişkiler yaratıyordu. Kuzeydeki çatışma, yakalanma, baskı ve gelişmeler onu huzursuz ve tedirgin ediyordu. Bu olumsuz gelişmeler müdahale etmek gerekir,” diye düşündü. Kağıt kalem çıkardı.

“Düreşk'e,” diye yazdı. Sonra; “parti komite, temsilcilik ve aday üyelerine talimattır!” diye bir genel başlık attı. Ardında; “Yoldaşlar,” deyip durdu. yazması gerekenle kafasında topladı. “Petrol krizinin de etkisiyle emperyalist bunalımın gittikçe derinleştiği ve bu bunalımı atlatabilmek için

emperyalist devletlerin her türlü oyuna, ahlaksızlığa başvurduğu...” diyerek giriş yaptı.

“Kürdistan sorunu bugün Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin en önemli iç sorunlarından biri ve kendi aralarındaki en önemli dış sorun haline gelmiştir. Irak ve İran kendi çıkarları doğrultusunda, Doğu ve Güney Kürdistan'daki mücadeleden yararlanmaya çalışsalar da bir bütün olarak bu dört devlet Kürdistan halkını yok etme ve doğacak her türlü kurtuluş mücadelesini ortaklaşa ezme kararındadırlar...”

Nasıl ki, Ortadoğu sorununu çözmede Kürdistan sorunu bir anahtar durumunda ise Kürdistan sorununda da Kuzey Kürdistan o derece önemlidir...

Bütün bu saldırıların ortak amacı, hareketimizin itibarını zedelemek ve tasfiye etmektir. Bu konuda şu noktalar öğretici olacaktır;

Özellikle son sıkıyönetim, hareketimizi tasfiye etmek için uzatılmış ve giderek devam ettirilecektir.

Eski laçka ilişkiler terkedilmeli, kahve vb. yerlerde ilişki kurulmamalı, harekete ait malzeme ve özellikle belge niteliğindeki yazılar iyi korunmalı, arkadaşlar sağlam ve güvenilir barınaklar inşa etmelidirler.

Sömürgecilerin, hareketimizi tasfiye etmek, etkisiz kılmak ve sürekli güçlenen birliğini parçalamak için geliştirdiği bir yöntem de ajan faaliyetidir. Özellikle "Tekoşin", "Sterka Sor" “aydınlık,” vb. ajan gruplar, bir yandan devrimcilere komplo düzenlemeye, diğer yandan da zayıf kariyerist unsurları kazanarak hareketimizi bölmeye çalışmaktadırlar...

Aydınlık, Hürriyet, Hergün gibi gazeteler devrimci faaliyeti yürüten önder arkadaşları açığa çıkarıp, teşhir etmek istiyorlar... Aydınlık gazetesinin okunmasına ve ajan muhabirlerinin ülkemizde serbest dolaşmasına asla izin verilemez.” diye devam etti.

“Herkes çok iyi bilmelidir ki, hareketimizin tek destekleyicisi ve tek dayanağı halkımızdır ve halkın malını çarçur etmeye, kendi keyfince harcamaya kimsenin hakkı yoktur...

Bazıları evinden dışarı çıkınca devrimci, fakat evine girince bir feodal gibi davranıyor. Bir devrimci, bütün yaşamıyla devrimcidir. Kadınlar, arasında da kadın-erkek eşitliği adına doğma eğilimi gösteren küçük-burjuva ukalalıkların devrimcilikle hiçbir ilişkisi olamaz.

Bazı arkadaşlar arasında cinsiyet ayırımına göre görev bölümü yapma eğilimi var. Komünistler arasında görev almada cinsiyet ayırımı kesinlikle yoktur, her birey gücü ve yeteneği ölçüsünde başarabileceği görevi üstlenir.

Bir başka sorun evlilik ilişkileri ve devrimci aile sorunudur. Bizce devrimci aile, ülkemiz ve halkımızın kurtuluşuna hizmet temelinde, partiye ve yoldaşlara bağlılığı geliştiren, karşılıklı sevgi, saygı ve güvene dayanarak kurulan ailedir.

Biz komünistler için en yüce bağ parti bağı, devrimci arkadaşlık bağıdır... PKK-MK.” diyerek bitirdi.

İncecik pelür kâğıdına yazdıklarını katladı, bantladı. Kuzeyde bulunan Agır’a götürmesi için Sait’i çağırıp verdi. O kuzeye geçmek için notu alıp Kobanê’ye doğru yola çıktı.

Apo, iş yaparken her şeyi hesaplıyor, ona göre adım atıyordu. Hududu geçtiğinden beri, yöreye uygun bir isim ve kimlik düşünüyordu. O döneme kadar İsmail adını kullanıyor, izini kaybettirmek için gerçek adının; “Ali” olduğunu söylüyordu.

Apo Beyrut’ta tanıştığı birkaç Mardinlinin aracılığıyla, Beyrut’ta “Rızgari” adında bir dernek kurmuştu. Bu dernek vasıtasıyla oradaki Mardin kitleleriyle ilişkilendirilmiş, bir ilişki ağı yaratmıştı. Dernekte, işçi ve emekçi olan Mardinli Şakir ile tanışmıştı. Şakir evinin bir odasını ona ayırmış, günlerden beri evine yerleşen misafirine bir kimlik çıkarma peşindeydi. Komşusu ve uzak akrabası olan genç kadın, Şakir’in evine gitti. Odada genç, hiç görmediği, yabancı bir sima gözüne çarptı. “Bu da kim, acaba Şakir’in akrabası mıdır? Tipi hiç onlara benzemiyor ki,” diye düşündü.

“Şakir abi nasılsın?”

“Sağ ol komşu.”

“Beni çağırmışsın.”

“Bir yabancı misafirim var. Ona bir kimlik lazım...”

“Kimlik için eşime de söylemiştin. O sabah işe gitti. Ebu Ali adında bir komşumuz var. Akşam bize misafirlğe gelmişti. Eşimle birlikte meseleyi ona açtık, olumlu yaklaştı.”

“Allah razı olsun sizden de ondan da,” dedi Şakir.

Derken; Ebu Ali, kendi adıyla bir kimlik çıkardı. Nüfus memuruyla para karşılığında anlaşıp üzerine Apo’nun fotoğrafını vurdu. Artık adı; “Lübnanlı Ebu Ali,” olmuştu. Herkes ona; “Ali,” diye hitap ediyordu. O günden sonra bir daha İsmail adını kullanmadı.

Apo, ekonomik olarak çok zor koşullarda yaşıyor, ev kiralayacak para bulamıyordu. İşçi olan Şakir onun duruşundan, düşüncelerinden etkilenmiş, evini ve olanaklarını ona açmıştı. Şakir'in evine yerleşmesi, onu biraz rahatlatmış, ama evin mimari yapısı ruhunu daraltıyordu.

Şakir ile çıkıp sahilde yürüyüş yaptılar. Ana caddeye çıkarken bir plakçıdan, Feyruz'un şarkısı çalınıyor, etkileyici sesiyle Arapça; "Halkımın yaraları büyüdü/Ve anaların gözyaşları/Sen benimsin, sen benim/Ahh kucakla beni..." diyordu.

Hala savaşın derin yaralarını taşıyan, yıkık, dökük ve iç savaş yorgunu kent; kendi küllerinden Zümrüt'ü Anka misali daha yeni doğuyordu.

"Bu şarkının sözlerini anlamıyorum, ama müziğinde sürüp giden bir ağıt var, herhâlde bu ağıt iç savaşın acılarını dile getiriyor," dedi Apo

"İç savaş günlerinde bu şarkı devlet radyosunda çalınınca, ateşkes başladığını anlayan halk Beyrut sokaklarına çıkardı. Şarkı yeniden çalınınca ateşkesin bittiğini anlarlar ve aceleyle evlerine çekilirdi," dedi Şakir.

"Gelen istilacı vurmuş, giden istilacı vurmuş, tarihin en büyük uygarlıklarına ev sahipliği yapmış olan bu kent fazlasıyla acılara boğulmuş," dedi Apo.

Dört kilometre boyunca sahil uzayıp gidiyordu. Çok inançlı, çok ırklı, çok kültürlü, çok milletli bu kentte, insanlar bu ılık yaz akşamında dinlerine, renklerine, ırklarına ve mezheplerine bakmadan yan yana, iç içe yürüyorlardı.

Apo, bu uzun sahil boyunca yürüdü. Bir an durup son gün ışınları altında Beyrut'un simgesi güvercin kayalıklarına baktı. Yan yana duran iki kaya, kızıl gün batımı rengine bürünmüş, insanı büyüleyordu. İnsanlar sahilde durmuş, güvecin kayalıklarını arkalarına alıp fotoğraf çekiyordu. O ara Lübnanlı Şair Halil Cibran'ın dizeleri gelip kafasına takıldı.

“Doğa hoş geldin diyen kolları ile uzanır bize, biz onun sükûnetinden ürkeriz...”

Antik kentin tam ortasındaki caminin etrafında İskender ve Romalılara ait şehir kalıntıları, Ortodoks Aziz George Kilisesi, Roma Hamamı gibi birçok tarihi eser yer alıyordu.

Yıldız Meydanındaki Saat Kulesi ve etrafındaki tarihi binalar, sanki kaybolanların ve görüşmek isteyenlerin buluşma yeri idi.

Yeşillikler içindeki “Beyrut Amerikan Üniversitesi,” kentin en güzel manzaralarından birini oluşturuyordu.

Beyrut halkı, günlük yaşama, iki kilometre uzunluğundaki Hamra sentı ve caddesiyle başlıyor, kentin yüreğı oradaki kalabalıkla birlikte atıyordu.

Caddenin her iki tarafında sağı solı onlarca dükkân, mağaza, kitap evleri, gazete bayileri, alış veriş merkezleri, cafe ve iş yeri uzayıp gidiyordu. Gündüz sanki bütün Beyrut halkı bu caddeneye akın ediyordu.

Apo, Hamra Caddesine Solidere yönünden girdi, hemen köşe başında bir restoran yer alıyordu. Caddenin en işlek yeri buradan itibaren başlıyordu. Yerinde durdu cadde boyunca karşıya baktı. İnsanlar yaşanan bütün acılara ve savaşın yıkıntılarına rağmen bir ırmak gibi akıyordu. Cadde geleneksel

Beyrut'un bütün özelliklerini yansıtıyordu. Şehrin yerlisi genç kızlar ve kadınlar bir cafede oturmuş sigara, çay ve nargile içiyordu. Kadınlar vitrinlere bakıp, alışverişi yapıyordu. Üstünde uzun beyaz entari, başında damalı kefiye ve egal olan koyu esmer tenli, pala bıyıklı bir Arap, biraz ötede arabasını park ediyordu. Şık giyinmiş, zarif, bakımlı kadınlar mağazalara girip çıkıyor, alış veriş yapıyorlardı. Hamra'nın bir alt caddesinde ise, İtalyan, Fransız erkek ve kadın giyim firmalarının giysilerini satan dükkânlar insanlarla doluydu.

Bir araba korno çalarak caddeden geçiyor, bir diğeri bir cafenin önüne arabasını park ediyordu. Caddede trafik altüst olmuş, ama bu ne trafik polisinin, ne de sürücülerin umurunda değildi. Birkaç genç, ellerinde politik gazeteler gelip gidenlere satmaya çalışıyordu. Öte yanda her yerde olan talih kuşunun Lübnan temsilcileri, birkaç kişi ellerindeki loto, piyango biletlerini şans dileyerek satmaya çalışıyordu. Bir diğeri amorti çıkan biletlerin parasını ödüyordu.

Eşsiz tarihi yapılarıyla, son modern binaları ve mermilerle delik deşik olmuş evler iç içeydi. Bu manzaralar acı ve sevinç dolu bir yaşamın derin izlerini yansıtıyordu.

Devlet tarafından tanınmış resmi 18 ayrı din ve mezheple birlikte kentte onlarca ufak etnik ve dini grup bir arada hayatını sürdürüyordu. Beyrut, sosyal yapısı kadar, siyasal ve kültürel yapısı da parçalıydı.

Fenikeliler, fonetik alfabeyi bulan ilk halklardan biridir. Yazının da bir tarihi ve serüveni vardır. Yazı vakti zamanında Mısır'dan Fenike'ye, Fenike'den de Yunanistan'a geçerken

değişikliğe uğramış, harflere dönüşmüş, her ülkede kendine özgü bir biçim almıştı.

Fenikeliler hem denizci, hem tüccar bir kavimdi. Harfler ve rakamlar onlar için çok önemliydi. Dediklerine göre, her Fenikeli tüccar, gemisinde not alıp hesap tutan bir adam bulundurmuş. Gemi seferden dönünce mal sahibine hesap veriyormuş.

Eski Yunanlılar bundan dolayı şehre; “Byblos” adını takmışlardı. Byblos, aynı şekilde kutsal kitap İncil’e de adını vermiştir.

Apo, çarşıda fosil parçaları satan, irili ufaklı dükkânlar arasında limana doğru çıkarken durup fosilleri inceledi. Şakir aracılığıyla fosil satan dükkâncıyla konuştu.

“Bu fosilleri nereden getirip satıyorsunuz?”

“Bu fosilleri çıkaranlar denizden 800 metre yukarıda taşların arasında bulup çıkarıyorlar. Biz onlardan alıp satıyoruz.”

“Çok mu eskidirler?”

Dükkan sahibi, eline taşlaşmış hatları belirgin bir midye fosilini alarak;

“Bu fosilin milyonlarca yıllık geçmişi var,” dedi.

“Bu kadar eskidirler ha,” dedi Apo.

“Bu kentte, fosil müzesi bile var,” dedi dükkâncı gülerek.

Apo ile Şakir, fosil satan dükkândan çıkıp daracık sokaklar arasında sahile indi. Orijinal Lübnan yemeklerini satan, lokantalar göze çarpıyordu. Sular, masmavi bir çarşaf gibi durgundu. Kıyıda gemiler, balıkçılar, botlar yan yana duruyordu. Denize, insanlara ve kentte bakıp; “Doğa ve tarih,

bu mavi kıyı kentine belki de her yerden daha çok yakışıyor, ama ne yazık ki savaş her şeyi yakıp yıkmış, harap etmiş, insanlara huzur vermiyor,” diye düşündü.

Apo, kalesiyle, caddeleriyle, dar sokaklarıyla, limanıyla, camisi kilisesi, havrası ve tarihi eserleriyle Nuh Nebi’den kalma bu antik dönem şehrini severek geziyordu.

Geri dönüp sahilden Dunêvi Mahallesine girdiler. Orada Osman-i Bini Affan Caddesine yöneldiler. Ana cadde dümdüz uzayıp gidiyor, arabalar vızır vızır gelip geçiyordu. Ana caddenin her iki tarafında dükkânlar, yer alıyordu. Upuzun büyük bir çarşıydı. Biraz yürüdükten sonra Osman-i Bini Affan Caddesinin üzerinde yer alan sekiz katlı Hasan-i Sit Apartmanına girdiler. Sağ tarafta alt katta bulunan Şakir’in evinin önünde durup kapıyı çaldılar. Şakir’in eşi Fatma kapıyı açtı, “hoş geldiniz,” diyerek onları karşıladı.

Dış kapıdan direkt küçük giriş salonuna girdiler. Ev küçük olduğu için Şakir, buraya birkaç minder ile bir eski halı yere sermiş, oturma odası olarak kullanıyordu.

Apo, bu giriş salonundan, sağ tarafa açılan bir kapıdan başka odaya geçti. O odada gömme dolaplar vardı. Bu Şakir’in yatak odasıydı. Yatak odasında sağ tarafa açılan kapıdan mutfığa girdi. Mutfaktan, banyo ile tuvalette bir başka kapı açılıyordu. Bir diğer kapı ise yine mutfaktan bir diğer odaya açılıyordu. Labirent gibi bir evdi.

Son odaya girdi, orada dışarıya açılan kapıdan, “avlu” dedikleri apartman havalandırmasına geçti. Tam karşısında bir kapı, on iki karelik bir tek odaya bakıyordu. Oda, bir

dikdörtgen şeklindeydi. İçinde bir beton kolon vardı. Bu kullanma alanını daha da daraltıyordu.

Apartman havalandırması dedikleri şey, üç apartman arasında yer alan bir boşluktu. Şakir en alt katta olduğu için bunu kullanma hakkına sahipti. Bu boşluğun etrafı, on katlı üç apartman ile çevriliydi.

Boşluk olan dördüncü tarafa ise yüksek bir duvar örülmüştü. On iki metre kare genişliğinde bir küçük boşluktu. Apo, buraya girince başını kaldırıp yukarıya baktı. Sadece bir avuç mavi gökyüzü gözüküyordu.

Yukarı katlardaki ailelerin çocukları, bu boşluğa kâğıt parçaları atar, bazen de eşyaların düşürürlerdi. O zaman gelip Şakir'in kapısını çalar, eşyaların alırlardı. Kadınlar yıkadıkları elbiseleri bu boşluğa açılan pencerelere bağladıkları iplere asar, yukardan aşıya su damlardı. Bazen rüzgâr vurur, iç çamaşırlar aşağıya düşerdi. Her üç tarafından apartmandan, apartmana, daireden daireye kablolar uzanıyor, kablolar konan kuşlar, gün boyu bu boşluğa pisliyordu. Ne oda, ne de havalandırma hiç güneş almıyordu.

Şakir, bu havalandırma duvarını iki tarafına ince tuğlarla bir karış örmüş, küçük bir boşluk oluşturup toprak doldurmuş buraya çiçekler ekmişti.

Apo, bütün bu odaları geçtikten sonra kaldığı odaya geçiyordu. Karşılıklı birbirine bakan, her iki taraftaki odanın kapısı demirdi. Demir kapılar paslanmış, çürümüş yer yer delinmişti. Paslı demirden ve pencerelerin önüne demir şişler çekmişlerdi. Bu oda, bir kadim zindanının tek kişilik yer altı hücrelerini andırıyordu. Apo, tek başına burada kalıyordu.

Odada tahta bir ranza eski bir ul, ranzanın üzerinde bir sünger yatak, yastık ve eski bir battaniye vardı. Apo çantasını tahta sehpanın ayağının dibine yerleştirmişti. Duvardan dikdörtgen şeklindeki bir pencere, giriş kapısının hemen bitişiğinde havalandırmaya açılıyor, karşıdaki odanın tam kapısına bakıyordu.

Banyo ya da tuvalette gitmek isterse bütün bu odaları dolaşmak zorundaydı. Tüm odalar dolambaç gibi i içeydi. Bazen bu boşluğ çıkıp tek başına volta atıyor, düşler kuruyordu.

“İnsan bu odaya girince morali sıfırlanıyor, ruh hali bozuluyor, kendini zindanda hissediyor,” diye düşünüyordu. Hücre gibi bir odaydı. Apo bu odada kalıyor, örgüttü yönetiyordu.

Yanında güvenebileceğİ tek kişi Sait’ti. Bütün işlerini o yapıyordu. Kuzeye gidip gelmiş, not getirmişti. Apo sabah erken kalktı, Koban’ye gitmek için Sait ile birlikte Lübnan’dan ıktılar.

## İKİNCİ BÖLÜM

### I

*Ey felçli tiranlar  
Her sabah her sabah  
Gül bahçelerimde  
Sürgün vermekte kızıl güller  
Ben hayat ağacıyım  
Kurusa da zaman ırmağı  
Azalsa da kuşların soyu  
Dallarım hep çimen yeşilli...*

Kentler abluka altındaydı. Tüm köşe başları tutulmuş, yollara pus kurulmuştu. Panzerler, kariyeler, reolar, tanklar kol geziyor, ellerinden uzun isim listeleri, her yerde kimlik aramaları yapıyorlardı. Tüm zamanların en karanlık anıydı. Zülüm; bir karanlık tünel gibi salyalı ağzını açmış, sokaklarda, köşe başlarında evlerin eşiğinde bekliyordu. Ölüm, işkence ve zindan korkusu; insanların ruhunda, beyninde, yüreğinde karakollar kurmuş, teslim almıştı.

Kentlerde, köylerde, dağlarda amansız zulme başkaldıran bir tek onlar kalmıştı. Onlar da her biri bir kentte yer altına çekilmişti. Geldiklerinde çok gizli davranıyor, kimseye görünmeden kente girip çıkıyorlardı.

Duman, Bingöl ve Dersim’de her gün operasyonlar yapıyor, yüzlerce kişi gözaltına alıyordu. Her geçen gün Rayber ve çözülen diğer kişilerden aldığı yeni bilgilerle operasyonları genişletiyordu. Rayber’i yanına alıyor, mahallelerde, evlerde, köylerde yer göstermeye götürüyordu.

Bu operasyonlar halkta ve örgütte bir kaos yaratmıştı. Güvensizlik, korku, panik, kaçış ile çatışma, ölümüne direnme iç içe yaşanıyordu. Çözümler nedeniyle yüzlerce kişi aranır duruma düşmüştü.

Oxi deresi, derenin kenarındaki Yeni Mahalle, Kiğı Caddesi bütün kasaba abluka altına alınmıştı.

Zarife, abluka altındaki bu küçük kasabada barınmayınca Bingöl'e geçmiş, orada okula devam ediyordu.

İkisi birlikte, bir gün batımıyla gizlice abluka altındaki kentte girdiler. O gece ilişkilendiler, görüşüp hazırlık yaptılar. Ertesi gün "Afet Evleri'nde, taraftar öğrenci gençlikle bir toplantı düzenlediler. Önce, Apo'nun gönderdiği perspektif ve talimatı okudu, süreci anlattı ve gelişmeleri aktardı. Dönemin çalışma tarzının nasıl olması gerektiğini belirttikten sonra;

"Rayber Döner alçağı, tanıdığı kadro ve taraftarlarımızı deşifre etmiş, tümü aranır durumu düşmüş... Bundan böyle daha çok dikkatli olmanız gerekir," dedi.

Tam o esnada kapı çalındı. Ev sahibi öğrenci kız, anahtar deliğinde baktı. "Babam" dedi fısıltıyla. "Kapıyı açsam kıyameti koparır," diye ekledi ürkek kısık bir sesle. Rahime, telaşla kapıya yöneldi.

"Kapıyı açmayın," dedi Hayri. Ev sahibi üst üste kapıyı çaldı, açan olmayınca çekip giderken; "Arkadaşlar birer ikişer evden çıkıp dağılın," diye ekledi.

Hayri, Rahime ile Zarife nereye gideceklerini düşünüp tartışırken, liseli bir kız;

"Hayri abi, bizim ev 3. kattadır, hiç kimse evde yok, babamlar Dersime gitmişler, oraya geçelim," dedi.

“Oraya geçelim,” dedi Rahime.

Hayri evden çıkarken, ev sahibi kıza;

“Sen yatağa gir, baban gelirse duymadın, uyuyordun tamamı,” dedi.

“Tamam, Hayri abi,” dedi kız.

Hayri, Rahime ve Zarife kızın peşinde aynı apartmanın 3. kattaki daireye geçerken, diğerleri de birer ikişer dağıldılar.

Çok geçmeden ev sahibi polislerle birlikte kapıya dayandı. Hayri, Rahime, Zarife perde aralığında polisleri izliyordu. Polis, toplantı yaptıkları evin kapısını çaldı. Kız, pijamalı, saçları dağınık ve uykulu gözlerle kapıyı açtı. Adam;

“Kızım sen niye kapıyı açmadın, on defa çaldım, polis çağırmak zorunda kaldım” dedi öfkeli, saldırgan bir sesle. Sonra kıza bir tokat attı.

“Yapmayın, bey efendi,” dedi Polis.

“Baba uyuyordum, duymadım,” dedi kız üzgün bir sesle.

“Beyefendi, görüyorsunuz bir şey yok işte! Boşuna bizi, kendinizi, kızınızı da bu kadar telaşa verdiniz. Biraz daha dikkatli olmalısınız,” deyip polisler çekip gittiler.

Polis gidince, Hayri rahatladı. Gece karanlığında Rahime ile birlikte evden ayrıldılar. Hayri, Hilvan’a giderken, Rahime Dersim’e doğru yola çıktı.

Rayber, Zarife’nin adını vermişti. O da bu olaydan sonra aranan bir kadın militanla birlikte gidip bir kadın mühendisin evinde kalmaya başladı. Örgütle ilişkileri kopmuş, hareket alanı iyice daralmıştı. Ev sahibi mühendis kadın eşinden ayrılmış, küçük kızıyla tek başına yaşıyordu. Gündüz işe gidiyor, hava kararınca eve geliyordu.

Hava kararınca, bir kara arşıfa sarındı, bir tek gözleri görünüyordu. Sokak aralarında dikkat çekmeden yürüdü. Gideceğı evin avlusuna girince, arşıfa üzerinde çıkardı, torbaya koyup eline aldı. Kapıyı, hafifçe tıklattı. Kapı açıldı içeri girdi. Üç kız öğrenci onu bekliyordu. İçeri girer girmez, sarılıp kucaklaştılar, sonra oturup toplumlar tarihi kitabı üzerinde eğitim yapmaya başladılar. Üç saat boyunca okuyup tartıştılar. Eğitim bitince, tekrar kara arşıfa büründü. Hafifçe kapıyı araladı. Sağa sola baktı, kimse yoktu. Hızla evde çıkıp akşamın alaca karanlığında sokaklara daldı. Afet Evlerine doğru yöneldi. Apartmanın 3. katına çıktı kapıyı çaldı, mühendis kapıyı açtı içeri girdi. Kara arşıfa çıkarırken;

“Abla ne günlere kaldık, her şeyi kontrol altına almışlar,” dedi Zarife yakınarak.

“Evet, iş yerinde de böyledir, hepimizi tek tek denetime almışlar,” dedi ev sahibi mühendis.

Gözleriyle içerde arkadaşını aradı göremeyince;

“Abla hanı arkadaşım nerede?”

“Ha o gitti.”

“Nereye gitti?”

“Sen evden çıkarken, Jiyan adında bir genç kız geldi. ‘Mazlum, ona git, iki arkadaşını al getir,’ demiş. Seni de götürcekti. Arkadaşın; ‘Zarife eğitime gitmiş, ne zaman geleceğı belli değil,’ deyince o da; ‘zamanım yok,’ deyip gittiler.”

“Keşke ben de gitseydim, Mazlum abiyi görseydim çok özledim,” dedi.

“Jiyan arkadaş, ‘Zarife hazır olsun birkaç gün sonra gelip onu da alacağım,’ dedi.”

“Oh ne güzel,” diyerek güldü.

Sonra yanında giden arkadaşını düşününce; “yerimi biliyor,” diye mırıldandı ve birden bire tedirgin oldu. “Ya bir yerde yakalanırsa ya kurye gelmezse,” diye düşündü. Bin bir kaygı aynı anda kafasına üşüştü. “Bu alçak Rayber, bu şerefsiz Rayber, bu lanetli Rayber her şeyi berbat etti, gidecek sağlam bir tek yer kalmamış,” diye söylendi seslice.

Tedirgin olmuş, uyumuyor, gece gündüz pencerede dışarıyı izliyordu. Arada üç gün geçmiş, hazırlıklarını yapmış, gitmeyi bekliyordu. Mühendis, kızını alıp sabah işe gitti, tek başına evde kaldı. Uykudan kalkar kalmaz, uykulu gözlerle pencerede dışarıyı kontrol etti. Birden bire irkildi, kalp vuruşları hızlandı, bir adım geri çekilirken; “ayy” diye bir çığlık attı. Yüzü sarardı, dudakları kurudu, sanki yerinde donup kaldı. Bedeni tir tir titriyor, nefes almaktan zorlanıyordu. Biraz durdu, düşündü yavaşça pencereye yanaştı, perde aralığında dışarıya baktı, bir korku içine düştü. Ürkerek tekrar geriye çekildi. “Ben şimdi tek başıma ne yapacağım,” diye söylendi. Sonra tekrara perde aralığında dışarıya baktı. “Yer gök polis ve asker kaynıyor,” diye mırıldandı.

Duman aldığı yeni bilgiler doğrultusunda, Rayber’i yanına almış, Bingöl’e gelmiş, sabah erken Afet Evlerini sarmış, operasyona başlamıştı. Giriş çıkışlara silahlı nöbetçiler dikmiş, tüm evleri didik didik arıyordu.

“Bu da neyin nesi? Bunlar benim için buraya gelmişler. İyi, ama benim yerimi kimse bilmiyor ki? Arkadaşım,

Mazlum'un yanına gitti. Bir tek o biliyor. Onun dışında hiç kimse yerim bilmiyor. O yakalanıp çözüldüyse," diye düşündü. "Onun dışında yerimi bilen yok, yakalandıysa o çözülmüştür..." Biraz sakinleşti, düşündü, kendi kendisiyle konuşurken; "bir an önce burada çıkmalıyım. Ev sahibi ile çocuğu zarar görmemeli, bu kadar bana yardımcı oldu, mutlaka bir çıkış bulmalıyım," diye düşündü.

Kapıya yöneldi kapı açılmadı. "Mühendis, kızını alıp işe gitmiş, kapıyı dışarda kilitlemiş," diye söylendi.

"Altımızdaki ikinci katta polisin evi var. Eşi doğum yapmış, yatıyor, ben iple onların balkonuna ineyim, orayı aramazlar," diye mırıldandı kendi kendine.

Derken sağa sola baktı, ip bulamadı. Yatak çarşafı aklına geldi. Aceleyle çarşafı yırtıp birbirine bağladı. Evin arka balkonuna geçti. Çarşafın bir ucunu balkonun demirine bağladı, diğer ucundan tutup kendini aşağı bıraktı. İkinci katın balkonuna ulaşmadan çarşaf koptu, "küüüt" diye aşağıya düştü. Bahçede oynayan çocuklar, onu düşerken gördü. Biraz bekledi. Her tarafı uyuşmuş kan içindeydi. İki dişini tükürdü. Kalkmak istedi, kalkamadı. Orada yerde sürüne sürüne apartmana girdi. Merdivenlerden sürünerek, bodrum katta geçti. Kömürlüğe geçip bir köşede halsiz yarı baygın vaziyette beklemeye başladı.

Polis ve askerler ekipler halinde dağılıp tüm evlere girip çıkmaya başladılar. Bir polis kaldığı evin kapısını çaldı, yanıt veren olmadı.

"Amirim üçüncü katta kimse yok, ne yapalım," diye seslendi

“Ulan aptal herif, bu sorulacak soru mu? Kırın kapıyı girin içeri,” dedi Duman.

Derken kapıyı kırıp bir grup polis içeri girdi.

O ara bir asker elinden el feneriyle kömürlüğe girdi. Loş karanlıkta ışıldayan bir çift gözle karşı karşıya geldi. Bir an durdu, ışıldayan gözlere baktı. Sonra kanlı bedeni fark etti. Ne yapacağına karar veremedi. Bir an çocukluğunu, kardeşlerini, annesini ve babasını düşündü. Çocukken, askerler onların da evini basmış, babasını alıp götürmüş, arkasında saatlerce ağlamıştı. “Bak asker sen beni tanımıyorsun, ben de seni tanımıyorum. Sen halk çocuğusun ben de yoksul bir aile kızıyım, çek git sen beni görmedin, ben de seni görmedim,” dedi Zarife.

Asker birkaç saniye genç kızın gözlerinin içine baktı, sessiz kadı. Sonra el fenerini söndürdü, hiçbir şey demeden titrek adımlarla kömürlükten uzaklaşıp gitti.

O ara üçüncü katta giren polis;

“Amirim evde kimse yok, ama bu balkonda bir çarşaf, ip haline getirilip balkon parmaklığına bağlamış, galiba biri burada kaçmış,” diye bağırdı.

Duman bütün polis ve askerlere emir verdi.

“Her tarafı didik didik arayın fazla uzağa kaçamaz,” diye bağırdı.

Tüm apartmanı aradı hiçbir şey bulamadı. Polis ve askerler gitmek için dışarı çıkarken, sekiz yaşlarında bir çocuk onlara yanaştı

“Asker abi, bir abla balkonda düştü, çok yazık kurtarın onu,” dedi.

“Hani nerde düştü?”

“Aha şu balkonda,” diyerek eliyle işaret etti. Birkaç polis asker gitti, yerdeki kan gölcüğünü gördü.

“Amirim burada kan izi var,” diye bağırdı bir polis.

Duman oraya yöneldi, bir grup polisle kan izini takip ederek kömürlüğe kadar gitti. Polisler kömürlüğün kapısına tekme vurarak silahla içeri girdiler.

“Amirim burada bir genç kız ölmüş,” dedi biri.

“Çıkarın dışarı,” dedi Duman öfkeyle.

İki polis kollarında tuttu, yerden sürükleyip dışarı çıkardılar. Kendinden geçmiş, kanlar içinde çok derinden inliyordu. Duman, ona yanaştı, birkaç tekme yaralı bedenine indirdi;

“Or... İşte hepsi buraya kadarmış, sen kim devlete karşı gelmek kim? Rayber senin için; ‘aktif taraftar,’ diyor. Ben şimdi aktif terörist taraftarın ne olduğunu sorguda sana göstereceğim,” dedi.

“Yanımda giden o kadın arkadaştan başka hiç kimse yerimi bilmiyordu... Ya oda Rayber gibi çözülmüşse,” diye düşündü.

Duman, Zarife’yi alıp Elazığ’daki, 1800 Evler, sorgu merkezine götürdü...

“Soruşturmaya alalım mı komiserim?”

Duman gidip baktı, Zarife hareketsiz yerde yatıyor, çok derinden inliyordu.

“Oğlum bu zaten ölüdür. Burada ölürse başımızda kalır. Hastaneye götürün, sonra icabına bakarız.” dedi.

O gün mühendisin evine giren polisler, bütün eşyaları yerlere atıp didik didik aradılar, yırtık çarşaflar dışında hiçbir ipucu bulamadılar. Mühendis ile küçük kızını iş yerinde alıp sorguya götürdüler. Günlerce sorguda kaldı. “Akrabamdır, bize misafir gelmişti,” deyip dudu. Sorgucunun biri; “Rayber’in verdiği bilgiye göre; ‘Zarife aktif taraftar,’ konumundadır,” diyerek, takip etmek şartıyla ev sahibi mühendis ile küçük kızını serbest bıraktı.

Zarife hastanede bir ayağı zincirle ranzaya bağlanmış, gün yirmi dört saat iki asker başında nöbet tutuyordu. Orada “iç kanama var ve kalça kemiği kırık,” diye doktorlar rapor verdi, haftalarca hastanede kaldı.

Biraz iyileşince Duman onu sorguya götürdü. “Rayber denilen adamı tanımıyorum, yalan söylüyor, benim hiçbir örgütle ilişkim yoktur,” diye belirtti Zarife.

Anası uğraştı, çabaladı, akrabalarına gidip yalvardı, yakardı, hatırı sayılır kişileri devreye koydu. Zarife bir deri bir kemik kalmış, öylece yerde yatıyordu. Bir ay sonra; “Bu Or... Zaten ölecek, bırakın bari boynumuzda kalmasın, gitsin evinde ölsün,” diyerek Duman onu serbest bıraktı.

Anası gidip kızını hastaneden çıkarıp eve götürdü.

## II

*“Özgürlük şafak vakti gibidir;  
kimileri gelmesini beklerken uyur, ama  
kimileri de uyanık kalır ve ona ulaşmak  
için gecenin içinden yürür...”*

İkindiüstü, büyük Ferat Vadisinde ani, serin, deli bir rüzgâr esti. Bağ ve bahçelerdeki bütün çiçek ve gül kokularını sürükleyip daracık beyaz kesme taş sokaklara, Balıklı Göl’e, Halepli Bahçe’ye, Gümrük Hanı’na, Tıfındır, Yakubiye ve Eyyubiye Mahallelerine doldurdu. Orada götürüp dört duvar arasındaki mahkûmlara ulaştırdı. Sanki kadim bir zaman tanrıçası, uzaktaki dağların mor eteklerine dev bir orkestra yerleştirmiş, rüzgâr estikçe çiçek kokularıyla birlikte ahenkli notalar eşliğinde kuş cıvıltılarını, güvercinlerin dem çekişini, kumruların ötüşünü alıp getiriyordu.

Şehrin kenar mahallesindeki, briket yapılı derme çatma evlerin arsındaki minareler; ayrıcalıklı bir inanç simgesi, keskin bir mızrak ve bir tanrı mührü gibi gökyüzüne uzanıyordu. Caddelerde dolaşan insanlar, bir muharebe meydanında son nefesine kadar vuruşmuş, yenik düşmüş, yürekleri intikamla yanıp tutuşan yası, yetim çocuklara benziyordu. Karanlıktaki bir el, sanki tetiğe basıyor, durmadan bu kentte kan akıtıyordu. Diyarbakır, Urfa, Adana, Ankara, İstanbul ceza evleri tutuklularla dolup taşıyordu.

Karasungur Siverek’e gitmek için Urfa sokaklarında yürürken, dört duvar arasında tutsak olan Kemal’i düşünüyordu.

Kemal’in kaçıışı için parayı alan aracı adam, daha hiçbir girişimde bulunmamıştı. Bu onun canını sıkıyordu. Apo’nun son talimatını hatırlayınca sıkılıyor, yeni çözümler arıyordu. Günler birbirini izleyip geçiyor, zaman daralıyordu. Karasungur kaygılanıyor, adamdan kuşkulanıyordu. “Bu çapulcu adam, bu serseri adam, yoksul halkımızın parasını

yiyeemez, halk o parayı devrim için bize vermiş, ne olursa olsun o parayı ondan alacağım,” diye düşünüyordu.

Derken adamın iş yerindeki tüm eşyalarına el koyup sattırdı, verdiği parayı geri alıp adamı devreden çıkardı.

Kemal, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde okurken, Apo ile tanışmış, siyasi düşüncelerini benimsemiş, ideolojik ve siyasi olarak onunla hareket etmeye başlamıştı. Gittiği her yerde bir mıknaatıs gibi herkesi kendi yöreğine çekiyor, etrafında topluyordu.

Urfa Ceza evi dümdüz bir arazinin üzerinde şehrin güneyinde ve dışında, Harran'a açılan ova tarafında yapılmıştı. Daha sonra bitişiğine yarı açık ceza evi de inşa edilmişti. Kırsal kesimde gelen Kürt ve Arapların yerleştiği Eyyübiye Mahallesi, hızla büyümüş ve zamanla ceza evi ile iç içe geçmişti. Ceza evi; köhnemiş binası, yetersiz koşulları, sıhhi koşullardan uzak yapısıyla tıklım tıklım doluydu. Siyasi davalarda yatanlarla adli tutuklular aynı koşullarda kalıyorlardı.

Soğuk bir kasım günüydü. Maraş'ın Pazarcık ilçesinden Urfa'ya gelirken, şehrin girişinde, ikinci defa yakalanmıştı. Sorgu ve mahkemeden sonra ring arabasına bindirilip Eyyubiye'deki ceza evine götürülmüş, içerdeki tutsaklar onun yakalandığını ve ceza evine getirileceğini önceden duymuş, harekete geçmişlerdi.

Ring, açılan ağır, paslı demir kapıdan ceza evi avlusuna girince siyasi ve adli tutuklular hareketlenmiş; “Kemal abi geliyor,” haberi, koğuştan koğuşa yayılmıştı.

Derken ceza evi temsilcisi gidip onu alıp koğuşa götürdü, bütün tutuklular havalandırmada tek sıra durmuş onu bekliyordu...

Kemal onları böyle bekler halde görünce duygulandı, tümüyle tek tek tokalaşıp merhabalaştı. Sonra koğuşun alt katındaki yemekhaneye geçip birlikte kahvaltı yaptılar.

Kirlenmiş, yorulmuş büyük işkenceler görmüş, bedeni darp izleriyle doluydu. Temsilci su ısıtmış, banyoyu hazırlamış, temiz iç çamaşırlar ve elbiseler getirip oraya bırakmıştı. Kahvaltıdan sonra;

“Kemal abi, su hazır, sen günlerdir işkencedesin, banyo yap da biraz rahatlırsın,” dedi.

Kemal oturduğu sandalyeden kalkıp temsilci önde o arkada koğuşa çıkıp banyoya gittiler. Ceza evi tutuklu temsilci onun eski arkadaşıydı ve aynı davadan içeri düşmüştü. Üst koğuş boştu. Kemal sağına soluna baktı kimsenin olmadığını görünce;

“Burada firar etme koşulları var mı yok mu,” dedi heyecanla.

“Kemal abi, sen şimdi banyoya gir, bazı hazırlıklarımız var, daha sonra uygun bir zamanda konuşuruz,” dedi temsilci.

Gözleri fal taşı gibi açıldı, sevindi, birden bire temsilciye dönüp;

“Doğru söyle, gerçekte var mı böyle bir imkân,” diye üsteledi.

“Var Kemal abi, Apocuların olduğu her yerde o imkân da vardır. Sen şimdi gir banyoya, bir temiz yıkan, daha sonra konuşuruz,” dedi sakın bir sesle temsilci gülerек.

“Hele abuk söyle, hazırlıklar hangi düzeyde?”

“Kemal abi, sen şimdi banyonu yap, sonra konuşuruz,” diye tekrarladı temsilci.

Banyo girdi, lifi, keseyi aldı, yıkandı. Sonra havlu ile kurulandı, giyindi ıktı. Temsil ile birlikte aşağı katta indi. Orada diğerk koğuşlarda gelen onlarca tutuklu; “geçmiş olsun,” demek için onu bekliyordu.

Sabahtan ikindiye kadar tutuklular gruplar halinde ziyaretine gelip gittiler. İkinci zamanı gelenler biraz seyrekleşti. Kemal, temsilci arkadaşına bakıp;

“Bravo size bu kadar adli tutukluyu etkileyip örgütlemişsiniz,” dedi.

“Kemal abi görevimizi yapıyoruz,” dedi temsilci. Sonra; “hele gel biraz dolaşıp volta atalım,” dedi Kemal. İkisi çıkıp volta atarken; “Fırar hazırlığı ne durumdadır,” diye sordu.

“Kemal abi, bir süreden beri fırar için bir hazırlığımız, planımız var.”

“Çok iyi.”

“Yanımızda yarı açık ceza evi var, yeterli hazırlıkları yaptıktan sonra oraya geçip dışarı çıkacağız.”

“O zaman neden bekliyoruz, bir an önce çalışmaya başlayalım.”

“Durumu arkadaşlara iletmişiz, sanırım Abdullah arkadaşın da haberi var. Aslında biz daha önce gidecektik, ama siz yakalanınca girişimi durdurduk sizi bekliyorduk. Bu durumda dışardaki arkadaşlardan gelecek haberi bekleyeceğiz ve ona göre hareket edeceğiz.”

“Yok ya haberleri bizden var mıydı?”

“Agir arkadaş, ‘biraz yaraları iyileşsin, yürüyecek duruma gelsin, öyle harekete geçeriz,’ demiş.”

“Ben çok iyiyim, hiçbir sorunum yok, hemen hazırlığa başlayalım.”

“Dışardaki arkadaşlara bilgi verelim, ona göre hareket ederiz.”

“Tamam, arkadaşlara yaz, hazır olduğumuzu söyle. Bu işler fazla gecikmeye gelmez, bu fırsattı kaçırmayalım.”

Kaplı ceza evi ile yarı açık ceza evinin duvar bitişikti. Duvarda demir bir kapı, iki ceza evi arasında bağlantıyı kuruyordu. Bir gardiyan ayarlamış, parayla o demir kapının yedek anahtarını almışlardı. Dışarda haber gelince o paslı, o kalın, o ağır ve kirli demir kapıyı anahtarla açıp yarı açık ceza evine geçip özgürlüğe kavuşacaklardı. Kapının adını; “Özgürlük Kapısı” koymuşlardı.

“Kemal abi, ben gidip bir bizim “Özgürlük Kapısı”nı kontrol edeyim hele ne durumdadır,” dedi temsilci.

“Tabi tabi, sürekli kontrol altında tut,” dedi Kemal.

Temsilci, gizlice koğuşların ve tutukluların olmadığı, alt kattaki o karanlık uzun koridora girdi. Sessizce demir kapının olduğu duvara yaklaştı. “hele bir bakayım Özgürlük Kapısı ne durumdadır,” diye mırıldandı. Cebindeki küçük el fenerini çıkarıp yaktı. Olduğu yerde donup kaldı. Gözlerine inanamadı, eliyle bir iki yokladı, hiç beklemeden geri dönüp nefes nefese Kemal’in yanına gitti. Kemal temsilciyi böyle moralsız panik halinde görünce;

“Ne oldu olumsuz bir şey mi var,” dedi.

“Kemal abi, durum kötü. Özgürlük Kapısı,” deyip durdu. Boğazı düğümlendi, gözleri yaşardı. Bütün umutları yitip gitmişti.

“Ne olmuş Özgürlük Kapısına?”

“Özgürlük Kapısı...”

“Ne yapmışlar?”

“Abi, boydan boya kaynak yapmışlar.”

“Yapma ya!”

“Artık kuşkulandılar mı ne olduysa boydan boya kaynak yapmışlar,” dedi temsilci üzgün bir sesle.

“Bunun başka bir yolunu bulmamız gerekir.”

“O kapının kaynağını sökmeye kalkışırsak gürültüden bütün Urfa başımıza toplanır, mümkün değil,” dedi temsilci.

“Anahtarı veren başgardıyan, ikili çalışmış olabilir mi?”

“Bir şey diyemem. Bu güne kadar dışarda ne lazım olduysa hep bize getirdi ve hiçbir olumsuzluğunu görmedik.”

“Sen ceza evini daha iyi tanıyorsun, peki bu durumda ne yapalım? Başka bir yol yok mu,” dedi Kemal.

“Başka bir yol daha var.”

“Nedir o yol?”

“Pencere parmaklığını kesip, kendimizi orada aşağıya bırakmaktır. Bu durumda bir grup silahlı arkadaş dışarda gelirse çıkabiliriz,” dedi temsilci.

Kemal gidip diğer bazı militanlarla da konuşup tartıştı. Sonra dışarıda Agır’a bir not yazıp ilette. Notta;

“Bize acil olarak bir demir kesici testere lazımdır. İki baklava kutusunu iç içe geçirin arasına karbon kâğıdı ile izole edilmiş testereyi yerleştirin. Kutunun içine, en güzel baklavayı

doldurun. Görüş günü, adli tutuklu, B...’in adına idareye teslim edin.”

Derken baklava kutusu koğuşa geldi. Temsilci baklavayı alıp dilim dilim tutuklulara dağıttı. Sonra kutuyu mutfığa götürüp içindeki iki testereyi çıkarıp sakladı.

Kemal, parmaklıkları gizli ve ses çıkarmadan kesmek için iki kişi görevlendirdi. Tam çalışmaları başlatmıştı ki, Urfa’da sıkıyönetim ilan edildi. Hemen ardında bir gece yarısı ringler ceza evi kapısını dayandı.

Kemal kısa sürede ceza evindeki adli tutuklularla diyaloga geçmiş, her birinin yüreğinde ayrı bir taht kurmuş, yüzlerce tutuklu ile ilişki kurmuş, bir çekim merkezi haline gelmişti. Genç yaşlı her tutuklu; “Kemal abi,” deyip sorunlarını ona getiriyor, onunla paylaşıyordu. Tutuklular arasında büyük bir güven ilişkisi yaratmış, hazırlıkların yapılması için dışarıyla bağlantı kurmuş; “Dışarda hazırlıkları tamamlanırsa size haber yollarız,” demişti Agir. Gece yarısı;

“Kemal abiyi sürgüne götürecekler,” diye bir haber koğuştan koğuşa yayıldı. Bütün tutuklular, kapılara dayandı, “Kemal abi giderse ceza evini ateşe verir isyan ederiz,” diye direnişe geçtiler. Tanklar ve toplar eşliğinde yüzlerce asker tugaydan gelip ceza evinin etrafını sardı. Ceza evi yetkilileri devreye girdi. Kemal yapılan katliam hazırlığının ciddiyetini gördü, önüne geçmek için tutuklularla konuştu, ikna etti ve isyan yapmaktan vaz geçirdi...

İşte o gece, o ceza evinde, onları o demir ringlere bindirip, o karanlıkta yola çıkardılar. Hiç molla vermeden,

Adana Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanmak üzere, Adana ceza evine götürdüler.

### III

Kedi büyüklüğündeki kör cirdonların cirit attığı, yer altındaki nemli, kirli, ölüm saçan kör hücrelere koymuşlardı. Bir anda, “Özgürlük Kapısı” gerilerde kalmış, bütün hayalleri yitip gitmiş, kör hücrelere mahkûm olmuştu.

Adana’daki kör hücrelerden çıkmak için yemek yemeyerek, sloganlar atarak kör hücreleri protesto ederek direnişe geçmişlerdi. Direniş sonuç vermiş, bir hafta sonra kör hücrelerden alıp, 6. kolorduya bağlı, ahırdan bozma askeri ceza evine götürmüşlerdi. Orada koğuşlara koyup ağır, demir paslı kapıları kilitlemişlerdi.

Büyük bir çiftliğin ahırlarını temizlemiş, ortada ikiye bölmüş, bir tarafında solcular bir tarafında sağcılar kalıyordu. Ahırın etrafını tel örgü ve nöbetçi kuleleriyle çevirmişlerdi.

Orada yeniden harekete geçmiş; “işkenceler bizi yıldırılmaz!” “İnsanlık onuru işkenceyi yenecektir,” diyerek slogan atmış, demir kapıları dövmüş direnmişlerdi. Sonra; “Bizi havalandırmaya çıkarmazsanız açlık grevine başlayacağız,” diye idareye dilekçe yazmışlardı.

Derken günde bir saatlik havalandırma hakkı kazanmışlardı. Onların havalandırma hakkını elde ettiği günlerde Abuzêr bir arkadaşıyla birlikte silah taşıma ve eylem yapmaktan yakalanmış, Adana ceza evine getirilmişti.

Abuzêr; Semsur’un Xrawe köyünde doğmuş büyümüş, alevi bir ailedendi. Çok eskiden, göçebe olan aile, yazın

yaylaya, kışın Fırat kıyılarına iniyorlarmış. Daha sonra yerleşik hayata geçmişlerdi.

İlkin; “fakir-zengin,” sonra “alevi-suni” çelişkisi gelişmişti. Semsur merkezde okurken, “köy-kent” çelişkisi oluşmuştu. Sol içerikli kitaplar okuyup belli bir bilinç edinince “sağcı-solcu” çelişkisi ortaya çıkmıştı...

Derken aylar, ayları izlemiş, zaman ırmağı kendi aşına yatağında akıp gitmişti. Zaman aktıkça o da militanlaşmış özgürlük kavgasına aktif olarak katılmıştı.

Üç günden beri, arkadaşıyla birlikte Adana Askeri Ceza evinde yatıyordu. Dışarıyı düşünüyor, özgürlüğü hayal ediyordu. Ranzasına uzandı yeniden kaldığı yerde kitabı okumaya devam etti. Kitap okurken; Kemal Pir gelip düşlerine takıldı. Kitabı kapattı, bulunduğu andan uzaklaştı, bir anda geçmişe dalıp gitti...

Günlerden Pazardı, köye gitmişti. Köylere giden ana yol, Xrawe köyüne çok yakındı. Akşamüzeri, hava almak için dışarı çıkıp biraz dolaştı. Köylerde çok az bulunan bir Renault taksi yolda köye doğru geliyordu. Durup merakla baktı. Araba arkasında toz duman bulutu bırakarak, gelip; “zınc” diye yanında durdu. Daha da şaşırp meraklandı.

“Hey hemşerim selamın aleyh kum,” dedi şoförün yanında oturan genç.

“Aleyh küme selam,” dedi.

“Beni Abuzêr’in yanına götürür müsün,” dedi taksideki genç

Biraz durdu, dikkatlice karşısındakine baktı. Sima ona aşına gelmedi. “Bu genç adam kim ola ki? Besbelli ki o da

beni tanımıyor, inşallah hayırdır,” diye düşündü. Karşısındakine bakarak;

“Hemşerim, Abuzêr’i ne yapacaksın?”

“Onu görmem gerekiyor,” dedi arabadaki güleç yüzlü hareketli genç.

“O zaman seni ona götüreyim,” dedi. Arabaya binip birlikte eve gittiler, odaya alıp otururken;

“Evet, aradığınız Abuzêr benim, size nasıl yardımcı olabilirim.” dedi.

İkisi de aynı anda yerinde kalktı, yeniden tokalaşıp kucaklaştılar. Bu kucaklaşmayla aralarında yakın ve sıcak bir temas oluştu.

“Ben de Ahmet. Kültür Derneği başkanı olan arkadaş beni gönderdi.”

“Ha bizim sendikacı mı?”

“Evet, sendikacı. O biraz seni bana anlattı, ben de tanışmak istedim.”

“Sizin için ne yapabilirim?”

“Ben Kürdistan Devrimcileri hareketindenim. Kürdistan’ı sömürge olarak görüyoruz. Sömürgeciliğe karşı silahlı mücadeleyi savunuyoruz.”

“Kürdistan Devrimcileri adını duydum, hatta bir arkadaş ile tanıştım.”

“Silahlı mücadele olmadan Kürtlerin kurtuluşu da olmaz. Sömürgeciliği ancak halk savaşı ile alt edebiliriz. Kürtler sömürge bir halktı. Kürdistan diye bir ülkeleri var. Bağımsız örgütlenmelidirler. Her ulus kendi kaderini kendisi tayın etmelidir,” dedi Ahmet.

Saatler ilerledi, sohbet koyulaştı. Derken önce çay, arkasında yemek geldi.

Abuzêr karşısında duran canlı, hareketli, güler yüzlü genci takibe almış gibi süzüyor, inceliyor, onun anlattıklarını dikkatle dinleyip anlamaya çalışıyordu.

Derken içten içe bir yakınlık, sıcaklık, samimiyet duydu. Kendisini devrimci görüyor, ama ilişkide olduğu grupla fazla bağlayıcı ilişkileri yoktu. Sürekli okuyor, araştırıyor ve bir arayış içindeydi. “Sömürgecilik,” kavramı onu derinde etkiledi. Abuzêr gelen Ahmet adındaki gence bir yakınlık duydu, ona sıcak yaklaştı.

“Biz seninle biraz bu yöredeki dağları dolaşalım mı? Bu dağları gezip tanımak istiyorum. Günü gelince bu dağlara çıkıp savaşağız,” dedi Ahmet.

“Tamam, gezelim,” dedi, Abuzêr.

O gece köyde kaldı. Sabah erken kalkıp ikisi birlikte dağlara yöneldiler. On beş gün boyunca, birlikte dağ köylerini ve dağları dolaşıp durdular. Köylerde gençlerle yaptıkları toplantılarda; “Kürt tarihini, Kürtlerin köle sömürge bir halk olduğunu, Uluslarım kendi kaderlerinin tayin hakkını,” anlattılar.

Abuzêr bu kısa gezide, Ahmet’in oturuşundan, kalkışından, sadeliğinden, girişkenliğinden etkilenmiş, sanki çok eskiden beri tanıyormuş hissine kapılmış, onunla birlikte hareket etmeye karar vermişti.

Ahmet’le birlikte şehirde Kültür Derneğine gidip oturdular. Sonra onu bir minibüse bindirip Antep’e yolcu etti. Gittikten sonra sendikacı Dernek başkanına;

“O yanıma gönderdiğin genç arkadaş kimdi,” diye sordu.

“On beş gün birlikte kaldın tanıyamadın mı?”

“Tanımadım, “adım Ahmet, Kürdistan Devrimcileri grubundanım,’ deyince, ben de başka bir şey sormadım,” dedi Abuzêr.

“O Kemal PİR arkadaştı,” dedi Sendikacı.

“İsmi çok duymuştum, ama o olabileceğini hiç tahmin etmedim,” dedi Abuzêr.

“Abuzêr arkadaş haydi yemeğe,” diyen arkadaşının sesiyle derin düştten uyandı. “Neden beni uyandırdın,” der gibi arkadaşına baktı, ranzadan indi, çay içmeye gitti.

“Abuzêr arkadaş, Kemal Pir buradaymış,” dedi.

“Onunla mutlaka görüşmenin bir yolunu bulmalıyız. Ben de demin tam da onu düşünüyordum. İlk köye gelip benimle tanışmasını düşünüyordum,” dedi Abuzêr.

“Tanıdığım bir gardiyan var onunla konuşayım, belki biz görüştürür,” dedi arkadaş.

Derken, Kemal ile bir araya geldiler. Kucaklaşıp merhabalaştılar. Çay içip anılar ırmağında, geçmişe gittiler, söz dönüp dolaştı, Semsur’a geldi.

“Abuzêr arkadaş, sen niçin yakalandın,” dedi Kemal.

“Silah yakalatma ve eylem girişimi,” dedi Abuzêr.

“Seninle köyde tanıştıktan sonra, hızla işlerin içine girdin,” dedi Kemal gülererek.

“Ben de size bakarak işe başladım,” dedi Abuzêr. gülererek.

“Peki, Semsur’daki çalışmalarımız, halkla ilişkilerimiz ne durumdadır?”

“Seninle tanıştıktan sonra Türk solu ile ilişkilerimi kestim, arkadaşlarla birlikte alevi kesimi içinde çalışmaya başladım. Semsur’daki, Xıdır Sor Aşireti alevidir, yüzde yetmişli dağlık kesimde yaşıyor. Suniler ağırlıklı olarak kent ve ovada yaşıyorlar.

İlkin Xıdır Sor Aşireti içinde çalışmayla başladık. Semsur’da Alevilik dağ kesimine sıkışmış, kapalı kutu gibidir, fakat sorgulama arayışı olan ve devrime daha yatkın bir kesimdir,” dedi Abuzêr.

“Göre bildiğim kadarıyla oradaki tüm sol gruplar da aleviler içinde örgütleniyorlardı.”

“Evet, Türk solunun tüm grupları aleviler içinde örgütleniyorlar.”

“Bu devrim açısında bir tıkanma ve tehlikedir. Geniş bir suni kesim var, biz onların içine girip örgütlenmediğimiz sürece orada güçlü bir büyür olmaz,” dedi Kemal.

“Sizin geliş gidilerinizden gençler çok etkilendiler. Eylemci, militan, cesur bir gençlik grubu oluşmuş durumdadır. Daha sonra Çirusk arkadaş birkaç kez geldi, en son Abdullah arkadaş gelip toplantı yaptı.”

“Abdullah arkadaş ne zaman geldi,” dedi Kemal heyecanla.

“Sanırım Abdullah arkadaşın gelişi, geçen güz mevsimiydi,” dedi Abuzêr.

“Kiminle gelmişti?”

“Yanında iki genç arkadaş vardı,” dedi Abuzêr.

“Abdullah arkadaş, gelirken sen neredeydin,” dedi Kemal.

“Komün evine gelmiş, orda kimse yokmuş, çok yorgun olduğu için bir odaya çekilip uyumuş...”

Tek başıma köylerde yaya gezip Kürdistan tarihini anlatarak propaganda yapıyordum. O gün köyde bir taraftarın evindeydim. Bir arkadaş köye gelip;

‘Abuzêr arkadaş, dışarda yabancı bir arkadaş gelmiş, seni çağırıyor,’ dedi.

‘Neden çağırıyorlar ki daha gideceğim birkaç köy var,’ dedim

Sonra ikimiz arabaya binip, Semsur’daki komün evine gittik. Komün evi; tek katlı, kerpiç yapılı, iki oda bir salonu olan baraka gibi bir şeydi. Avlunun sol köşesinde kerpiçten yapılma, derme çatma kulübeye benzeyen bir tuvalet vardı. Avluda iskemlelerin üzerinde bir taraftar grubu oturmuş, sohbet ediyorlardı. Ben de gidip onlara katıldım. Gruptan biri;

‘Biraz sessiz olun, dışarda gelen bir arkadaş diğer odada uyuyor,’ dedi gizemli bir şekilde.

O zaman ‘dışarda önemli bir arkadaş gelmiş,’ diye düşündüm,” dedi Abuzêr.

“Sen o zamana kadar Abdullah arkadaşını görmemişiydin,” dedi Kemal gülerek.

“Hiç görmemiştim. Ben avluda otururken bir arkadaş;

‘Kim gelmiş,’ diye sordum.

‘Tanımıyorum,’ dedi biri.

‘Merkezdeki bir arkadaşdır,’ dedi diğeri.

‘Bizimle toplantı yapacaktı,’ dedi öteki.

O ara bir arkadaş;

‘Öğle zamanıdır yemek yapmamız gerekiyor,’ dedi.

Evde bulgur, yağ ve zeytin dışında hiçbir şey yoktu. Bir arkadaş; ‘Pilav tek başına olmaz, bir de yanına tırşık yapalım,’ deyince, herkes cebindeki parayı çıkarıp masaya koydu. Biri aceleyle çarşıya çıktı domates, biber patlıcan alıp getirdi. Biri getirilen sebzeleri yıkadı, temizledi doğradı. Biri fırına gidip ekmek alıp getirdi. Bir diğeri doğranın sebzeleri tencereye koyup, “tırşık,” yaptı. Bir diğeri bulgur pilavını hazırladı. Biri;

‘Yemek hazır arkadaş çağıralım,’ dedi. O ara bir arkadaş; ‘gelen arkadaş galiba Apo’dur,’ dedi aniden. Çok heyecanlandım, söylenenlere inanmadım, gidip kapı aralığında baktım. ‘Evet, bu Apo olmalı,’ diye düşündüm.

Derken kalktı, yüzünü yıkadı. Herkesle tek tek tokalaşıp merhabalaştı. Sesli konuşmalar fısıltıya dönüştü. Sonra yer sofrasını kurup, etrafında firdolayı birlikte oturduk. Abdullah arkadaş, bir sofraya bir de sofra başında oturan arkadaşlara baktı.

‘Bulgur pilavı yeterliydi, niye tırşık yaptınız, halkımız yoksul bir halktır, biz de yoksul halk gibi yaşamalıyız, kaç aile öğle zamanı iki çeşit yemek yiyebilir ki? Fuzuli masraf yapmamak gerekir. Haydi, buyurun,’ deyip sıcak çarşı ekmeğini eline aldı. O yemeye başlayınca, tüm eller yemeğe uzandı. Yemekten sonra çay içip sohbet etti bizimle. Akşama doğru komün evinde dağıldık. Bir grup arkadaşla birlikte bir eve misafir olduk,” dedi Abuzêr.

“Abdullah arkadaş o gece orada mı kaldı?” dedi Kemal.

“O gece, ben de bir grup arkadaşla birlikte yanında kaldım.”

“Abdullah arkadaş ile hangi konuları konuştunuz,” dedi Kemal.

“Semsur’un sosyal siyasal yapısını öğrenmek için bana sürekli sorular sordu, ben de bildiğim kaşarıyla yanıtlar verdim,” dedi Abuzêr.

“Birçok şey sordu, ama şu diyalog beynim yapışıp kaldı. Bana;

‘Abuzêr arkadaş siz bu Semsur’u kaç ayda düzeltirsiniz,’ dedi.

‘Bir yılda düzeltiriz,’ diye yanıtladım.

‘Bir yıl olur mu? Bu devrim için çok uzun bir süredir. Erzurum’dan buraya getirilen faşistler tüm okullarda etkilidirler. En yoksul ve sorgulayamayan Kürt gençliğini kandırarak yanlarına almışlar. Ülkü Ocaklarına götürüp biraz Türk milliyetçiliği propagandası ufak tefek maddi yardımdan sonra istedikleri yerde eyleme sürüyorlar. Aslında bu yöntemle Kürt’tü, Kürt’e karşı kırdırıyorlar. Bazı sol gruplar birer tarikata dönüşmüş, alevi kesimi dışına çıkamıyor, faşistlere karşı mücadelede etkili olamıyorlar. Biz en kısa zamanda bu faşistlerin etkisini kırmalıyız. Burayı en fazla altı ay içinde düzeltmelisiniz, altı ay bile sürmemeli. Faşistlere karşı hangi grup etkili olursa, o Semsur’u kazanacak, kazanan biz olmalıyız,’ dedi. Gece yarısına kadar bize sorular sordu perspektif sundu,” dedi Abuzêr.

“Toplantıyı ne zaman yaptınız,” diye sordu Kemal.

“Toplantı az daha felaketle sonuçlanıyordu. Belki de bir rastlantı sonucu yakalanmaktan kurtuldu,” dedi Abuzêr.

“Ne oldu ki,” dedi Kemal merakla.

“Komün evimiz, Afet Evleri’nin içindeydi. Sabaha kalktık, birlikte toplantıya gittik. Toplantı yapacağımız evin sahibi Gazi ile bir genç ortalıkta yoktu. Çok geçmeden o genç nefes nefese içeri girdi;

‘Çabuk dağılın,’ dedi.

‘Biz Gazi arkadaşını bekliyoruz, ne oldu ki,’ diye sordu Abdullah arkadaş.

‘Gazi, bir faşisti vurdu, yaralandı belki de öldü. Polis alarmına geçmiş her yerde onu arıyor,’ dedi.

Bir dalgalanma ve panikleme oldu, herkes dışarı çıktı. İki kişi Abdullah arkadaşını alıp bir eve götürürken, ben de kapıyı kapatıp kilitliyordum ki polisler evi ablukaya aldı.

‘Abuzê burada ne arıyorsun,’ dedi Komiser.

‘Gazi’nin evine misafirlige geldim, evde yok, gideceğim,’ dedim.

‘Peki, Gazi ne yapmış biliyor musun?’

‘Bilmiyorum.’

‘Onu nerede tanıyorsun.’

‘Aile dostumuzdur.’

‘Bin arabaya onu karakolda anlatırsın,’ dedi bana polis.

Derken, çarşıya götürüp dolaştırdılar. Sonra karakola götürüp nezarethaneye koydular. ‘Bir polise, tuvalette gitmek istiyorum,’ dedim. Biri gelip beni tuvalette götürdü. Orada üstündeki notları parçaladım, sustalı bıçağıyla birlikte tuvalette bıraktım, üzerine bol su döktüm. Çıkıp yerime gitti. Ertesi gün ifadesimi alıp bıraktılar. Bırakırken; ‘Gazi’yi görürsen bize haber ver,’ dedi. Ben de yanıt vermeden karakolda çıkıp gittim,” dedi Abuzê

“Peki Abdullah arkadaşı sormadılar mı sana,” dedi Kemal.

“Hayır, hiç sormadılar. Karakolda çıkınca, ara sokaklarda dolaşarak izimi kaybettirdim, Abdullah arkadaşın olduğu eve gittim. İçerde 20 kişi oturmuştu. Yorgun ve uykusuzdum. Gidip kapının dibinde arka tarafta oturdum. Abdullah arkadaş beni gördü sevindi. Toplantı bitince, hiç beklemeden yanındaki gençle şehri terk edip gitti,” dedi Abuzêr.

“Büyük bir tehlike geçirmiş, bu Gazi denilen adam biraz tanıyorum, kuşkulu, şüpheli bir tiptir,” dedi Kemal.

Gece geç saatlere kadar sohbet edip durdular. Kemal ile yaptığı sohbetin etkisiyle yatağına çekildi, Semsur’u dağları, kavgayı, düşünürken uykuya dalıp gitti.

#### IV

*“Tutsak olacağını bilerek  
yine bu sabah  
demir parmaklıktan içeri  
usulca sızdı güneş...”*

*S. Akin*

Koğuştaki arkadaşlarıyla birlikte otururken, görünmeyen bir el, ılık bir bahar yağmuru gibi omuzuna değdi. Güz olmasına rağmen, düşlerindeki mevsim bahardı. Yüreği özgürlük ve kavga hasretiyle doluydu. Başını kaldırdı, bir çift gözle karşılaştı. Karşıdaki göz, yoldaşlık ve insan kokuyordu. Özlem yüklü, bir uğultulu sevgi içine doldu. “Gardiyan, hazır olsun, bu gece götüreceğiz,” dedi.

Özgürlük arayışında yollar da zaman gibi akışan ve değişkendi. Zalim ve acımasız bir kavgaydı. Kavga yoldaşlığı hoşuna gidiyor, her geçen gün ölümüne onlara bağlanıyordu. Eskiden istediğiyle yola çıkar, istemediğiyle çıkmazdı. Şimdi yolculuklar farklılaşmıştı. Kendisine bakan gözlere baktı. Ayağa kalkıp sarıldılar. Bütün arkadaşlarıyla tek tek kucaklaşıp vedalaştı. Abuzêr ile kucaklaşırken;

“Özgürlük saflarında buluşalım,” dedi.

“Özgürlük için her şeye,” dedi Abuzêr.

Koğuştan dışarı çıkarken ağır, paslı demir kapı arkasında gürültüyle kapandı. Ana maltada bir gardiyan ellerini Alman kelepçesiyle bukağıladı. Bir diğer gardiyan, kolunda tutup dışarda bekleyen mavi bir ringe götürdü.

Bir müfreze silahlı jandarma onunla birlikte aynı ringe bindi. Ring homurdanarak, boşluğa mazot kokusu ve duman bırakarak ceza evi avlusunda çıkıp doğu ufkuna doğru harekete geçti. Çukurova’dan çıkıp, Toroslara doğru tırmanınca, sanki güçlü bir rüzgâr, durmadan onu daha ileriye itiyordu. Bulunduğu yerde olmanın kaderine karşı çıkıyormuş gibi sürekli gökyüzüne, dağlara ve kavgaya dair düşler kuruyordu.

Zindanlarda kaldıkça, özgürlük arayışının, ne kadar zor olduğunu daha iyi anlıyordu. Bu zorlukları düşündükçe, yüreği daha hızlı çarpıyor, تنها yalnızlık ve dört duvar arasında özgürlük kavgasına olan hasret her geçen gün daha da büyüyerek çoğalıyordu. Çoğalan bu özlemle yeni kavgalara hazırlanıyordu.

Özgürlüğü kavgasını verirken yollarda hep yağmur, kar, fırtına, sarı sıcak vardı. Hep hüznün, korku, tedirginlik, ürkeklik

ve acı vardı. Bulutlar hep buz mavisiydi. Çok derin bir uykusuzluğa uzanan düşler ve sevgiye susamış yoldaşıklar vardı. Eylül örülü hasretler ve buz ayaz düşmanlıklar vardı. Düşman hiç peşlerini bırakmıyordu.

Belki de aradığı şey yoldaşlık aşkına aranan özgürlük serüveniydi. Belki de aşkla bağlandığı şey çok zor bir halk devrimiydi. Özgürlüğü ararken, her defasında içini acıtan bir keder çizgisiyle karşılaşıyordu.

Bir gezgin gibi gezerken hiç görmediği, tanımadığı yeni şehirlerle, köylerle, bulutlarla, kuşlarla, insanlarla ve yeni yoldaşlarla karşılaşıyordu.

Yaşadığı bütün bu serüvenlerden sonra yargılanmak üzere ve mahkeme sonuçlanana kadar yeniden Urfa Ceza Evi'ne götürüldü. Urfa'ya gittikten bir gün sonra Agir'a not yazdı, durumu izah etti, daha önce tanıdığı bir gardiyana verip gönderdi.

Eylül ayının ilk günleriydi. Kemal Adana Askeri ceza evinden, mahkeme için Urfa'ya götürülmüş, mahkemede ifade vermişti. Havalandırmada adli tutuklularla volta atıyor, tartışıyor, konuşuyor, ama aklı, yüreği, düşü, düşüncesi dışarıdaydı. “Agir’dan bir an önce haber gelseydi de dışarı çıkıp mücadeleye katılsaydım,” diye düşünüyor, özgürlüğe dair düşler kuruyordu. Adana Ceza evinde geldiğinden, beri gelecek olan haberi heyecanla bekliyordu.

Ranzasına uzanmış, kaldığı yerde elindeki kitabı okuyordu. Gözleri kitapta, aklı dışarıdaydı. “Bu defa çıkarsam asla yakalanmayacağım,” diye mırıldandı. Sonra kitabı kapattı, bulunduğu andan uzaklaştı, dışarıya çıkıp kavgaya dair sonsuz

düşler kurmaya başladı. “Kemal abi yemeğe,” diyen bir tutuklunun sesiyle özlerini açtı. Ona; “neden beni bu düştan uyandırdın,” der gibi baktı. Alt kattaki yemekhaneye indi. Yemek bulgur pilavı ile kuru fasulyeydi. Bir kaç kaşık yedi, masadan kalkıp havalandırmaya çıkacaktı ki, tanıdığı gardiyan gelen notu, gizlice eline sıkıştırdı.

Heyecanlandı, sevindi. Hiç beklemeden koğuşa geçti, notu açıp okudu. Notun sonunda; “...Eylöl, Pazar günü, saat; 21.00’de, Eyyübiye Mahallesiindeki Camii’nin köşesinde, üç silahlı arkadaş beyaz Renault bir taksiyle seni bekleyecekler,” diye yazıyor, altına; “Agir,” diyordu.

Heyecandan yerinde duramıyor, içi içen sığmıyordu...

Gönlü bol bir eylöl gecesiydi. Gökyüzünde ay, şişkin dönemi evresindeydi; yıldızlar ışıll ışıldı. Kemal, özgürlüğü, arkadaşlarını, Apo ile buluşmayı düşündükçe içi içine sığmıyor, yerinde duramıyor, sabırsızlıkla akşamı bekliyordu.

Derken, şehrin dört bir yanında minarelerden ezan sesleri yükseldi. İnsanlar, inançlarıyla birlikte, kirli paçavralar içinde oraya doğru yöneldiler. Pazarcı tezgâhlarındaki karmakarışık gürültülü kalabalık, yerini derin bir sessizlik ve yalnızlığa bıraktı. Başiboş köpekler, tezgâhlar arasında yiyecek artıkları için birbiriyle hırlaşmaya, dalaşmaya başladı.

Doğu göğünün lacivert ufkunda, yusuvarlak, büyüleyici, mavi bir dolunay göründü. Kentin kenar mahallelerine kadar sokulan çakalların sesi, ay ışığına karıştı.

Önceden parayla iki gardiyan ayarlamıştı. “Özgürlük Kapısı,” dedikleri kaynak yapılan paslı demir kapıya hiç

karışmadı. Kapının biraz ötesinde duvarı oymuş, hazırlamış, delinecek hale getirmişti.

Gece örtüsünü kentin üzerine serince, idamla yargılanan bir grup adli tutukluyu yanına alarak duvara yanaştı. Bir tekme darbesiyle duvar delindi. Hiç beklemeden duvarın öte tarafındaki yarı açık ceza evine geçti. On adli tutuklu onu izledi.

Gerisi dışardaki militanlar tarafından önceden planlanmış hazırlanmıştı. Yarı Açık Ceza Evi'nde kalan tutuklularla birlikte kapıdan dışarı çıktı.

Silahlı üç militan arabayla onu bekliyordu.

Kemal, o gece, o ceza evinden çıkıp, o üç militanla, o arabaya bindi. Hiç beklemeden, yaz ortası susuzlukta solmuş olan asırlık bir ceviz ağacının suya kavuşması gibi özgürlükle buluştu.

O karanlık, o köhne, o kölelik simgesi zindanı, o antik, o güvercinler ve peygamberler şehrinin kıyısındaki küflü karanlıkta bırakıp, o mavi, o beyaz aydınlığı taşıyan özgürlük dergâhına doğru yol aldı...

## V

*“Kartallar, bazen tavukların erişebileceği seviyede uçarlar, ama tavuklar asla kartalların seviyesine ulaşamazlar.”*

Kuşlar göç mevsimine hazırlanıyor, ağaç yapraklarındaki ışıltılı, sarı, kıvıllı damarlar çoğalıyordu.

Bir akşamüstü, Delil, Kebire'nin ellerini öptü, kapıdan çıkarken, ablası Nezaket'e sarıldı. Sonra hiç bir şey demeden, hiçbir gerekçe göstermeden evden ayrılıp gitti. Kebire hiçbir

şey sormadan, bir tas su arkasında döktü; “yolun su gibi aydınlık ve aziz olsun,” diye mırıldandı.

Kebire’nin gözleri, yıllardan beri yolları gözlemekten, yüreği şefkatten yorulmuştu. O güne kadar yüreğini bütün fırtınalara ve uçurumlara köprü yapmış, onu koruyup kollamıştı. O akşamüstü Kebire, sadece gözleriyle değil, yüreğiyle oğluna bakınca her şeyi anladı. Hiçbir şey sormadan onun çok uzaklara gideceğini hissetti. “Oğlum Delil, evden ayrılırken hiç böyle el öpüp ayrılmazdı,” diye düşündü, kaygılandı. Yüreğine, kaynağı belirsiz bir veda, ayrılık ve hüznün türküsü düştü. Yüzü sarardı, boğazı düğümlendi, iki damla yaş gözlerinden süzüldü.

Delil, sonra gidip Nadire ile buluştu, onunla konuşup sözleşti.

Gün batıya doğru evirilirken, bir grup arkadaşıyla birlikte otobüse binip yola çıktı. Gece boyu süren yolculuğun ardında sabah Suruç ovasına vardı. Hacı Bekir onları karşıladı, alıp nar bahçelerinin içindeki bir eve götürdü.

Agit, Batman’da aranınca, Siverek alanına geçmiş, orada mücadeleye devam etmişti. O da Bedran ile birlikte Siverek’te arkadaşlarıyla vedalaşıp Hilvan üzerinde Suruç Ovasına geçti.

Diyarbakır’dan, Mardin’den, Antep’ten, Ağrı’dan, Hilvan’dan birer ikişer çıka geldiler. Suruç’ta, büyük bir nar bahçesinin içindeki evde buluştular. Hepsi birbirini tanıyor, eylem arkadaşlarıydılar.

Kemal, Urfa ceza evinden kaçtıktan sonra, Hacı Bekir iki militanla birlikte onu köy yollarından Suruç’a getirmişti. O da nar bahçesinin içindeki gruba katıldı. Sayıları on beşe ulaştı.

Gelenler en korkusuz, en cesur, eylem militanlarıydı. Tecrübe ve deneyimi bulunan, askeri sorumlu ve gözü pek inançlı öncülerdi.

Rayber Döner, bu on beş kişinin de adlarını Duman'a vermişti. Apo, onları bir gerilla ordusunu çekirdek kurmayları olarak düşünüyor, hem eğitmek hem de korumak için Filistin sahasına çekiyordu.

Sait ile Pola, Apo'da aldıkları talimat üzerine sınırı geçip Suruç'a gitmişlerdi. Grubu sağlam ulaştırmaları için Apo onlarla konuşmuş, tembihlemişti.

Hacı Bekir tren sürücüsü ile ilişki kurmuş, kişi başına para verip anlaşılmıştı. İkişer, üçer gruplar halinde gece karanlığında Akçakale tren garına girip boş bir vagona bindiler. Onlar binerken, sakız çiğneyen, iri yarı, hippî kılıklı biri, hiçbir şeye aldırmadan onların arkasından aynı vagona bindi. Bütün gözler ona döndü. O, hiç birine aldırmadan, gidip vagonun köşesindeki oturağın üzerine oturdu.

Kara tren, uzun uzun düdük çaldı, havaya kara dumanlar savurarak, Kobanê istikametine doğru harekete geçti.

Kemal, Agit ile Delil bir araya gelip ayaküstü konuştular. Derken bir hareketlenme oldu. Tüm gözler Delil, Agit ile Kemal'e döndü. Delil, adamın arkasına geçip, sağ koluyla boğazından sımsıkı kavradı. Kemal, sağ kolunu tutup büktü. Agit üst araması yapıp üzerindeki tabanca ile kimliği aldı. Bedran bir bez parçasıyla gözlerini bağladı. Bir diğeri kollarını arkada bağladı. Kemal sorular sordu, sorguladı. Ölümün nefesini ensesinde hisseden hippî kılıklı adam;

“Ben istihbarat elemanıyım, sizden şüphelendiğim için bu vagona bindim,” diyerek suçunu itiraf etti.

Ayakta yapılan tartışmaların ardında ajanın ayaklarını, kollarını, gözlerini bağlayıp bir köşeye bıraktılar.

Tren Kobanê’ye yetişmeden, Telebcê köyü yakınlarında bir dönemeçte, Suriye tarafına girdi ve yokuş yukarı çıkarken iyice yavaşladı. O esnada on beş kişi arka arkaya atladılar.

Ömer’in iki oğlu, gece karanlığında arabanın farlarını söndürmüş, orada bekliyordu. Onları atladıkları yerde, pikaba bindirip Xeribistan köyü üzerinde Lehine köyündeki evlerine götürdüler.

Lehini köyü; etrafı tepelerle çevrili, küçük bir ovanın ortasında bulunan yığma tepenin yanına kurulmuştu. Evler; tepenin etrafında birbirine bitişik nizama göre yapılmıştı. Toplam on evden oluşuyordu. Köy üç kardeşten çoğalarak büyümüşü. Zamanla üç ayrı küçük kabileye dönüşmüştü. Öme, dışarda gelip sorunlu ve kavgalı olan toprakları satın alıp oraya yerleşmişti. Toprakların çoğu ona aitti. Üç evliydi ve köyde her eşine ayrı birer ev yaptırmıştı. Her kadın, kendi evinde, kendi çocuklarıyla kalıyordu.

Büyük eşine köyün kuzeyinde, ortancasına güneyde ve en küçüğüne doğuda en güzel ve en büyük evi yapmıştı. Kobanê merkezinde de bir evi vardı. Üç kadın birbirinden uzak, üç ayrı evden çocuklarıyla birlikte yaşıyordu. Kendisi doğudaki evde küçük eşiyle kalıyordu. Her üç kadının çocukları sürekli birbirlerine gidip geliyor, birbirlerine sahip çıkıyorlardı. Misafir çok olunca, her üç kadın birbirlerine yardım ediyordu. Ömer, her üç evi de köyün dışına yapmış,

kendine göre güvenlik tedbirleri almıştı. Doğudaki ev, köye en uzak olanıydı.

Lehini köyü; hepsi akraba Ömer karşısında birbirini tutuyor, ama güç Ömer’de olduğu için sevmedikleri halde onunla iyi geçiniyorlardı.

Lehini köyünün doğusunda, en küçük eşi için yan yana iki ayrı ev yapmıştı. Kerpiç yapılı, dört odalı evde kadın ve çocuklar kalıyordu. Diğer ev, taş yapılı iki oda bir salondan oluşuyordu. Erkekler ve gelen misafirler orada kalıyordu. Yemek yapılan bir mutfak ayrıca iki evin ortasına yapılmıştı. Evin önünde bir tendür vardı. Ekmekler orada yapılıyordu. Evlerin önünde asırlık iki dut ağacı gökyüzüne uzanıyordu. Ömer, evin karşısında; “Kaşê Xeznê” dedikleri büyük, siyah taşlık ve kayalık alana kadar iki kilometre uzunluğunda bir kilometre genişliğinde büyük bir meyve bahçesi ekmişti.

Meyve bahçesinin ortasında büyük bir kavak bahçesi vardı. Bahçenin bir bölümü elma, bir bölümü kayısı ve bir bölümü de şeftalidydi. Bunlar ticarete dönüktü. Bunlar dışında kendi ihtiyaçları için bütün meyve çeşitlerini ekmişti.

Ayrıca evin yanında kendi ihtiyaçları için sebze yetiştiriyordu. Evin önünde bir kuyu kazmış, tüm su ihtiyacı burada karşılanıyordu. Kuyu üzerinde iki dinamo çalışıyordu. Suyu soğuk, bol ve bereketli bir kuyuydu. Dört inç su çıkartıyordu. Önünde devasa yüksekte bir havuz yapmıştı. Havuz kuyudan çıkan su ile doluyor, yapılan kanallardan bahçeye veriliyordu.

Lehini köyünün kuzey tarafında Xeribistan köyü ve ötesinde sınır vardı. Doğu tarafında “Kaşê Xeznê” dedikleri büyük kayalık alan, devasa bir seki gibi gözükiyordu.

Köyün kuzeydoğusunda on beş haneden oluşan Birömer köyü ile “Kaşê Birömer,” denilen bir kayalık alan daha vardı. Orada Ömer’in dayıları oturuyordu. Köyde iki kabile toprak yüzünde birbirinden adam öldürmüş, kanlı olmuşlardı. Gevrikan kabilesi Birömerde kalmış, Xıdıkan kabilesi de gelip karşı tepede kendi toprakları üzerinde yeni bir köy kurmuştu.

Güneyinde Gırbelik köyü vardır. Hemen arkasında “Kaşê Gırbelik,” denilen üçüncü bir kayalık alan daha vardır. Gırbelik de kendi adıyla anılan kayalık eteğinin yamacındaydı. Her bir köy, bir kayalığın yamacına kurulmuştur. Daha ötelerde güney ve güney batıda Bozık köyü ve kayalığı yer alıyordu. Bozık ve Yukarı Bozık köylerinin kuzeyinde Dibrik köyü ve onun kayalık tepesi ile daha ötelerde Bexdik köyü vardır.

Doğudaki Kaşê Xeznê’nin güneyinde, Teht köyü ve “Kaşê Teht,” yer alıyordu. Daha ötede Darbelik köyü gözükiyordu.

Kayalık denilen yerler yüksek birer yayla gibiydi. Üstü iri siyah taşlarla kaplıydı. Sadece hayvanlar için mera olarak kullanılıyordu. Kayalık tepelerin arasında uzun ve fazla derin olmayan vadiler yer alıyordu. Kayalık tepeler vadilerle birbirinden ayrılıyor ve ilginç bir görünüm oluşturuyordu. Her kayalık tepenin yamacında bir köy kurulmuştu. Lehini köyü bunların aksine kayalık tepelerin arasındaki ovanın tam ortasına yapılmıştı. En büyük kayalık yükselti doğudaki “Kaşê

Xeznê” idi. Geniş bir alını kapsıyor, etrafındaki tüm köylerin ortak merasıydı. Kayalığın doğuya bakan yüzünde ise Şeyh Haydaran ve Solan köyleri vardır.

Grup, o gece Lehine köyüne gelip Ömer’in evine yerleştiler. Delil trenden atlarken, kolunu incitmişti. Ev sahibi yaşlı kadın, ilk iş olarak keçi kılını tereyağında kızarttı, incinen yerin üzerine koyup sıkıca bağlarken;

“Oğlum Allah’ın izniyle birkaç güne varmaz, kolun iyileşir, hiçbir şeyin kalmaz,” dedi.

“Benim nenem de aynı şeyi yapardı. Arkadaşlar şehirde ilaç da getirmiş, ama ben onları kullanmayacağım, senin tedavi şeklin daha iyi ve sağlıklıdır,” dedi Delil.

“Oğlum Delil, bu ilaç çok etkili,” dedi yaşlı kadın bir bilge edasıyla.

“Ana, biz yarın dağlara çıkıp gerilla olacağız. Orada ilaç nerede bulacağız. En iyi atalarımızdan kalma bu doğal ilaçlardır,” dedi Delil.

Evleri köyden uzak ve güvencedeydi. Sabah ekmek yaparken Sait, Agit ile Delil gelip ekmek yapan kadınların yanında oturdular.

“Ben, sizi izleyeyim ki dağa çıkınca ekmek nasıl yapılır öğreneyim,” dedi Delil.

“Oğlum, bak sana öğreteyim,” dedi yaşlı kadın.

“Ana, bu arkadaş da benim gibi öğretmendir. O da öğretmenliği bırakmış, Kürtler için buraya kadar gelmiş,” dedi Sait, Delil’i kast ederek.

“Allah işlerini rast getirsin oğlum,” dedi yaşlı kadın.

Agit, Sait ile Delil evde bulunan gruptan ayrılıp evin mutfağına gidiyor, ilişki kuruyor, sohbet ediyorlardı.

Grup geceleri meyve bahçesinin içinde ağaçlar arasında kayalıklara gidip kalıyordu. Sabaha doğru yine eve geliyorlardı. Bir tehlike ve baskın olursa gece geleceğini düşünüyorlardı Gündüz kayalık alanda çobanlar olduğu için gidemiyorlardı. Gün boyu bir odada kalıyor, kimse onları görmesin diye kapıyı arkada kilitliyorlardı.

Ömer'in su değirmeni vardı. Kimse evine gelmesin diye sabah erkenden kalkıp Tehtik köyü yakınındaki su değirmenine gidiyor, akşama kadar orada kalıyor, gece geç saatte eve geliyor, sabah yeniden değirmene gidiyordu. Gündüz evin diğer erkekleri ya Kobanêye ya da tarlalara çalışmaya gidiyordu. Tüm ev sakinleri tarlaya gidiyor, bir tek yaşlı kadın ve birkaç çocuk evde kalıyordu. Böylece komşular eve gelmeyecek ve kimse orada olduklarını bilmeyecekti.

Grup gece karanlığında evden çıkıp karşı kayalıklara gidiyor, sabah gün doğmadan tekrar eve geliyordu. İki hafta boyunca böyle kaldılar. Evin önü ağaçlıktı. Evde kitap okuyorlardı. Sabah evin küçük kızı onlara kahvaltı götürüyordu.

Ömer'in bir oğlu gümrükte çalışıyordu. Gümrük, resmi araba emrine vermişti. Apo Halep'e gelmek istediği zaman onu çağırıyordu. Resmi araba olduğu için yolda aranmıyordu.

Evin önünde bahçeyi sulamak için devasa bir havuz yaptırmıştı. Köylüler gündüz gelip büyük havuzda su götürüyorlardı. Ömer'in günlerce üst üste değirmene gitmesi, oğullarının evde kalmayışı, herkesin dikkatini çekiyordu.

Kadınlar, gündüz su alma bahanesiyle büyük havuza geliyor, dört bir tarafı kolağan ediyorlardı merakla. Evin küçük kızı, içilen sarılı hazır sigar izmaritlerini evin arkasındaki çöplüğe atıyordu. Su almaya gelen kadınlar izmaritleri görmüş, yabancı birilerinin evde kaldığı sonucuna ulaşmış, haber tüm köye yayılmıştı.

Kadınlar, su almaya gelince; “sizin evde çok aşırı sigara kokusu geliyor,” diyerek ağız yokluyorlardı. Evin küçük kızı onlarla muhatap olurken; “babam, abim, gelen misafirler içiyorlar,” diyordu. Derken biri gizlice karakola gidip olup bitenleri anlattı.

Kadınların sık sık su almaya gelmeleri, değişik sorular sormaları Kemal’i şüphelendirmiş ve harekete geçirmişti. Kemal, Bedran, Agit, Delil bir araya gelip konuştular, durumu değerlendirdiler. O gece, Sait’i Ömer’in yanına gönderdiler. Sait, Ömer’i derin uykuda uyandırıp;

“Amca, bu gece mutlak çıkmamız gerekiyor,” dedi.

Ömer, iki araba ayarladı, iki oğlunu da yanlarına vererek gece saat; 02.00’de onları köyden çıkarıp Kobanê merkezine götürdü.

Şafak daha aydınlanmamıştı. Kobanê tarafında onlarca askeri araç farlarını yakmış, arka arkaya dizilmiş, köye girdiler. Ömer ile oğulları evi terk edip değirmene gittiler. Askerler, gelip Ömer’in üç evinin etrafını sardılar. Tüm evlere girip didik didik aradılar.

Evde Molla Mustafa Barzani’nin bir fotoğrafı asılıydı. Ömer’in eşi evin etrafı sarılınca fotoğrafı alıp kuyuya attı. Bütün evi didik didik aradılar, evde hiçbir ize rastlamadılar.

Operasyonu yürüten yetkili;

“Bize doğruyu söyle, doğruyu söylemesen hepiniz tutuklar hapisse atarız,” dedi.

“Benim yetişkin iki oğlum var, biri bizimle kalıyor, diğeri Kobande kalıyor, eşim de yaşlıdır, şimdi değirmende kalıyor. Siyasetle uğraşacak kimse yok bu evde. Size ihbarı yapan kişi bizi sevmiyor, onun için iftira etmiş,” dedi kadın.

“Siz evinizde Kürtçü Barzani’nin silahlı adamlarını saklıyorsunuz,” diyerek sert çıkıştı gelen yetkili. Kadın bin bir yeminler ederek;

“Tanrı şahidimdir, Kuran üstüne yemin ediyorum ki Barzani’yi tanımıyorum. Bahsettiğiniz gibi silahlı birileri evimize gelmemiştir. Köylülerle toprak nedeniyle aramız iyi değil, bize iftira atmışlar. Utanmadan bir de her gün gelip kova kova suyumuzu götürüp içiyorlar, diğer yandan bize iftira atıyorlar, Allah bunu onlara bırakmaz. Görüyorsunuz her tarafı aradınız, hiçbir şey yok, ortada büyük bir iftira var,” dedi kadın gözyaşları içinde.

“Sizin plkte çok izmarit var,” dedi yetkili.

“Benim eşim tanınan biridir. Misafir odası var, tüm köylerde her gün misafirleri geliyor, cemaat oluşuyor, sigara içiyorlar,” dedi kadın.

Grup gece karanlığında evde çıkarken, el cihazını odadaki takadan unutmuşlardı. Askerler eşyaları orada indirirken cihaz beşiğin içine düştü. Ömer’in gelini kucağındaki çocuğu aceleyle beşiğe koydu. Cihazda bir hışırtı çıktı, çocuğu imdikleidi, ocuk viyaklayarak ağlamaya başladı. Kadın aceleyle beşiği çocukla birlikte alıp dışarı

çıkardı. Bir sürü bez alıp cihazın üstüne koydu. İki de bir çocuğu çimdikliyor çocuk durmadan bağıra bağıra ağlıyor, cihazın hışırtısını bastırıyordu. Çocuk ağladıkça, gelin kendi kendine yüksek sesle konuşup çocuğu susturmaya çalışıyor gibi yapıyordu. Çocuk susunca yeniden çimdikliyor, çocuk feryat figan yeniden ağlıyordu. Askerler gidene kadar gelin durmadan onu çimdikledi, çocuk durmadan ağladı. Ağlamaktan mosmor kesildi. Askerler gidince, gelin çocuğu beşikten aldı, ağzına memeyi verdi sımsıkı bağrına bastı.

Askerler, evi terk etmeden önce, evin önündeki, ağaçların dallarında oluşan yakacak yığınını ateşe verdiler. Ateş ve dumanlar gökyüzüne yükselirken köyü terk edip gittiler.

Ertesi gün, Sait yola düşüp geldi, direkt gidip takaya baktı. Cihazı orada göremeyince panikledi.

“Ana cihazımız burada kalmıştı,” dedi Sait. Ömer’in eşi cihazı sakladığı yerde çıkarıp kendisine verirken;

“Bu çocuk, bu cihaz yüzünde ne işkence gördü, bir bilsen,” diyerek olup biteni anlattı.

“O cihaz yüzünde çocuğumu az daha öldürüyordum. Tam beş saat, boyunca ben çocuğu çimdikledim o ağladı, bak her tarafı mosmor olmuş,” dedi tepkiyle.

“Vallahi o cihaz yakalansaydı herkes yanardı, çok sağ olasın yenge iyi kurtarmışsın,” dedi Sait.

Sonra cihazı alıp Kobanê’ye gitti.

Derken, ilk on beş kişilik gruptan sonra Urfâ’dan Diyarbakır’dan Mardin’den Dersim’den ikişer, üçer küçük gruplar halinde yirmi kişilik bir grup daha Suruç’ta toplandı.

Sait onları da alıp sınırın öte tarafına geçirdi. İkişer, üçer kişilik gruplar halinde Kobanê’de kendi dost ve akrabalarının evine dağıttı. Gelenlerin vesikalık resimlerini çekti. Her biri kendine bir kod isim taktı. Kod isimler, resimlerin arkasına yazıldı. Sait onları götürüp kamp komutanına verdi.

Birkaç gün sonra, FDHKC adına geçici kimlik verildi. Artık sınırın öte tarafına geçen otuz beş kişilik grup, Filistin kimliğini taşıyorlardı.

Kemal, kimliğe iyice baktı. Kudüs doğumlu yazılmıştı. İsmi; Ebu Ali Hasan Menaf’tı.

Sait, onları gruplar halinde Kobanê’den Şam’a götürdü. Apo gelen otuz beş kişiyle, gruplar halinde evde görüştü. Geldikleri yere dair raporlar aldı ve değerlendirmeler yaptı. Her gelenle ilgilendi sohbet etti.

Kemal, Agit, Bedran ve Delil ile saatlerce konuştu, sorular sordu, bilgi aldı.

“Kemal, seni büyük görev ve sorumluluklar bekliyor. Bundan böyle bir daha asla yakalanmamalısın. Hilvan, Siverek, Batman, Dersin, Mardin ve diğer tüm yerlerde artık bu amatörlüğe, sıradanlığa son vermeliyiz. Daha profesyonel, daha ileri ve daha yetkin çalışmalıyız. Geline aşamada eski tarz ve tempo ile işleri yürütemeyiz. Verdiğimiz kayıpları düşündükçe geceleri gözlerime uyku girmiyor, ciğerlerim yanıyor, şakaklarım zonkluyor,” dedi Apo.

“Sıkıyönetim göz açtırmıyor, operasyon üzerine operasyonlar yapıyor, biz hala eski tarz ve yöntemle eylemler yapıyoruz,” dedi Agit.

“Düşman, Dersim’de ajanlığı ve ihbarcılığı yaygınlaştırarak üzerimize geliyor,” dedi Delil

“Siverek mücadelesi tıkanmış, bir kör dövüşe dönüşmüş,” dedi Bedran.

“Ceza evleri tıka basa dolmuş. Yüzlerce taraftar ve yurtsever içeriye atmışlar. Yakalananların çoğu sorgu nedir, soruşturma nedir. İşkencede nasıl direnilir, tavır nasıl konulur bilmiyorlar. Düşman onlardan aldığı bilgilerle yeni ilişkilere ulaşıyor, yeni tutuklamalar yapıyor,” dedi Kemal.

“Bir profesyonel parti kadrosu gibi çalışma yerine arkadaşlar grup dönemindeki amatör tarzla hareket ediyorlar. Bu amatörlük bütün çalışma alanlarımızda görülüyor. Bir söz var, yaptığı yanlışlardan dolayı ‘ilk özür dileyen, en cesurdur,’ denilir. Siz bu öncü cesurlar rolünü oynayacaksınız,” dedi Apo.

“Bazen sadece yanlışların üzerine gitmek yetmez, dönüp yakasına yapışmak hesap sormak gerekir,” dedi Kemal.

“Biz devrim için devrimci bir yaşam seçtik. Bunun için bütün bedelleri de göze almalıyız,” dedi Agit.

“Biz bilerek, isteyerek gönüllü olarak devrimciliği seçtik, bundan sonra da isteyerek sonuca ulaştırmalıyız,” dedi Bedran.

“Siverek’te kozıklara girip düşmanı beklemektense, beklenilmeyen yerde ve zamanda düşmana ani darbeleri vurmalıyız,” dedi Kemal.

“Her arkadaş bulunduğu yerde bir parti gibi çalışmalıdır,” dedi Delil.

“Kuşkusuz gideceğimiz yolda eminiz, engeller tınmayacağız, ama bu amatör tarz ve tempo ile de sonuç

alamayız. Biz Haki Karer yoldaşın anısına, düşmana partileşmeyle yanıt verdik. Halil Çavgun yoldaşın anısına, feodal iş birlikçi güçlere büyük bir darbe vurduk. Fakat bir türlü amatörlüğü aşıp profesyonelleşmedik. Sizleri bunun için buraya çağırdım. Gerilla eğitimi göreceksiniz, burada aldığımız eğitimi ülkedeki bütün alanlara taşıracaksınız. Artık gelinen aşamada, o geri yetmez amatör çalışma tarzına son vereceksiniz. Biz devrimci olarak, her yenilgiden, aldığımız her darbeden, her felakette bir fırsat ve ileriye doğru atılım yaratmalıyız. Bu eğitimler bir fırsattır. Bunu devrimci bir atılıma dönüştürmelisiniz.

Devrim mücadelesinde eksik ve yanlışlıklarını zamanında görüp özeleştiri verme büyüklüğünü göstermek sadece gerçek devrimci olanlara özgüdür. Rayber Döner gibilerinde ne tarihe inanç var, ne de ilkelere bağlılık, böyleleri içimize nasıl sızmışlar, bugüne kadar kendilerini nasıl yaşatmışlar, doğrusu ben de şaşırıyorum. Devrimci inanç her zaman insan yüreğini rahatlatır, yol gösterir. Profesyonel devrimci yirmi dört saatini devrime adar. Onun için çalışmanın gecesi, sabahı, gündüzü olmaz.

Öfkemiz, kinimiz her yerde ve her zaman yaşamı düşmana cehennem yapmalıdır.

Bugüne kadar hiçbir şey benim istediğim gibi yürümedi, ama işte görüyorsunuz, buralara kadar geldim ve hiç bir şey beni yolumdan edemedi. Burada devrim için yeni olanaklar yarattım,” dedi Apo.

Tartışmaları bitince; “Siz bir müddet bu evde kalacaksınız, yollar açılınca, eğitim için Filistin kamplarına

gideceksiniz. Eğitime gidene kadar burada okuyun zamanınız iyi değerlendirin,” dedi Apo.

Birkaç gün sonra Sait onları alıp Suriye-Lübnan sınırında geçirip Beyrut’a götürdü. Lübnan’da Naif Hewtmanın başkanlık, Memduh’un genelkurmay başkanlığı yaptığı, “Filistin Demokratik Cephesi’nin bir kampına götürdü.



## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### I

*“Kişinin hayal gücüyle, düşlerinin gerçekleşmesi arasındaki mesafe, yalnız onun yoğun isteğiyle aşılabılır.” Halil Cibran*

1979, günlerden Pazartesiydi! Gökyüzünde ay son dördün dönemi evresindeydi. Eylül ayının başlarıydı. Urfa coğrafyası hala Nemrudi sıcaklardan kurtulmamıştı.

Ay, batı ufkunda yitip gidince, militanlara, küçük gruplar halinde kayıp vermeden, yeni bir umut ve beklentiyle sınırı geçip Filistin sahasına gidiyorlardı. Apo, gelen her grup ile konuşuyor, bilgiler alıyor, değerlendiriyor ve yeni sonuçlara ulaşıyordu. O akşam oturduğu minderin üzerinde elindeki radyoyu kurcaladı ve haberleri açtı.

“Demirel; ‘Vatandaş, 14 Ekim’de Bu gayrimeşru hükümetten kurtulacaktır.’ diye basına açıklama yaptı.”

“AP Genel Başkanı, dün verdiği demeçte, dış meselelerin tümünün askıya alınarak dondurulduğunu söyledi.”

“Taksim-Sarıyer belediye otobüsünden 3 öğrencinin kaçırılarak kurşuna dizilmesi olayına adı karışan ‘Komando Cengiz’ ‘TEP Genel Başkanı Belli’nin yaralanmasıyla bir ilgin yok,’ dedi.”

“Çukurova Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Fikret Ünsal, dün evinden ayrılırken, arabasında vuruldu.”

“9–10 Eylül 1979 günü, Urfa’nın Siverek ilçesinin Axşun köyünde, örgütün üst düzey yöneticisi Cuma Tak’ın da aralarında bulunduğu Abdurrahman Manap, Sadun Demirkoç,

Ali Çat ve Cuma Bozkoyun adındaki beş terör örgütü mensubu, Bucak aşireti ile girdikleri silahlı çatışmada öldürülmüşlerdir...”

“16 maden işçisine ancak 1 ay sonra ulaşılabilceği öne sürülüyor.”

“Liselerde kız-erkek ayrımı kaldırılıyor, İstanbul’da karma eğitim gelecek yıl başlayacak.”

“Belediye, işçilerinin maaşlarını ödeyemiyor. Hükümetin ilgisizliğinden yakınan Kotil, ‘Bugün işçilerim haklı olarak direnişe başlarsa yapacak bir şeyim yok,’ dedi.”

“Filistin Kurtuluş örgütü, Türkiye Bürosu’nun eylül ayı sonlarına doğru resmen açılacağı öğrenilmiştir.”

“İranlı dinî lider Telegani öldü. Bir süre önce Humeyni ile arasında uyuşmazlık çıkan ayrılıkçıların önderi Telegani’nin ölüm nedeni açıklanmadı...”

“Bağlantısızlar Mısır’ın üyeliğini askıya alma işini 1981’e bıraktı.”

Apo haberleri dinlerken;

Siverek mücadelesini ve Axşun köyündeki kayıpları düşününce daha da öfkелendi. “Bu sürece mutlaka müdahale etmeliyim. Müdahale etmesem daha ağır kayıplar gelişecek,” diye düşündü. Sonra; “bu haberler, sistemin iflası anlamına geliyor. Bu sistem varlığını bu biçimiyle daha fazla sürdüremez. Başvuracağı tek yol askeri faşist darbe olacaktır. Bütün bu haberler, yakınlaşan askeri darbenin ayak sesleridir. Buna göre tedbirler almalıyım,” dedi kendi kendine. Kemal, Agit, Bedran ile Delil’i yanına çağırıp;

“Haberlerden dinledim. Siverek Axşun köyünde Cuma Tak ile dört yoldaş kahramanca çatışıp şahadette ulaşmışlar. Siverek’teki mücadele, bu tarz ve taktik ile başarıya ulaşamaz,” dedi Apo.

“Siverek mücadelesine başarısız bir eylemle giriş yaptık ve psikolojik üstünlüğü onlara kaptırdık,” dedi Kemal.

“Mehmet Celal Bucak’ı öldürme yerine, onu teslim alma girişimi, her şeyi bozdu. Daha önce isteseydik istediğimiz zaman onu cezalandırabilirdik,” dedi Bedran.

“Ben kısa bir süre orada kaldım, Bucak yaralı kurtulduktan sonra bütün gücünü devreye soktu ve bir ölüm kalım çatışmasına girdi. Azdırılmış yaralı bir yılan gibi saldırgandır şimdi,” Dedi Agit.

“Bucak, şimdi devletin bütün gücünü arkasına almış durumdadır. Kendisi sağ olduğu sürece, o eşkıyaları bize karşı savaştıracaktır,” dedi Delil.

Apo onlara sorular sordu, düşüncelerini aldı, sonra;

“Siverek ve Hilvan’da kozık çatışmaları taktiği terkedilmelidir. Daha ağır silahlar devre koyabiliriz, içlerine sızıp arkadan vurabiliriz. Bucağı devletten ayrı olarak ele almamak gerekir. Sizler bu sahaya geldiniz, burada gerilla eğitimi alıyorsunuz. Bucağa karşı bundan böyle gerilla taktiğini uygulamalıyız. Kozık çatışmalarıyla sonuç alamayız. Binlerce mermi hedefe sıkılıyor, bir tek mermi isabet etmiyor,” dedi Apo.

Kemal, Delil, Bedran, Agit kampa dönerken Apo oturup “Düreşke,” diyerek talimat yazmaya başladı. İlk dünya,

bölge ve Kürdistan’a ilişkin siyasal değerlendirmeler yaptı, ardında yapılması gerekenleri eleştirileriyle birlikte sıraladı.

“Yüzlerce kadronun basitçe içeri alınması, şehit düşmesi, disiplinsizlik, gizliliğe dikkat etmeme ve örgütlenmeyle bağlantılıdır. Bunların esas sorumlusu yürütmedir. Özellikle yürütmenin suç işler niteliğe varan örgütsüz ve hovardaca davranışları kendilerince de suç olarak kabul edilmektedir.

Salih ve Cumaların olaylarında tedbirsizlik vardır. Ya doğru yönetim, ya da böyle olunamıyorsa canımız pahasına da olsa gerekeni yapmak gerekir.

Askeri örgütlenme bir hiçtir ve bize çok pahalıya oturmuştur. Cumaların şehit edilişi üzerine askeri örgütlenme, şiddet anlayışı, haber alma ve disiplin konularında askeri komite kendisini gözden geçirmeli öz eleştirisini vermelidir.

Bucak sırtını devlette dayanmış, devlet bizimle savaşma yerine, Bucak eşkıyalarını üzerimize salıyor. Siverek mücadelesine müdahale etmek gerekiyor. Bu taktik, bu tarz ve bu eylem biçimiyle sonuç alamayız.

Bu beş arkadaşın anısına, ülkenin her tarafında bir haftalık yaygın eylemler geliştirilmeli, düşmana gerekli yanıt verilmelidir,” diye yazdı. Ardında, Siverek mücadelesi üzerine geniş bir siyasi değerlendirme yaptı, perspektif sundu. Devamla;

“Hakkâri bölgesi ne pahasına olursa olsun, ajan ve muhbirlerden temizlenmelidir. Kürdistan parçaları arasında güvenilir bir yolun yaratılması önemli temel bir görevdir. Bu alan, Ortadoğu’daki dayanışmanın seçkin bir üssü haline

getirilmelidir. Siverek, Adıyaman Bingöl-Karakoçan-Mazgirt üçgeninde mücadele hızlandırılmalıdır.

Basın Yayın Komitesinin bağımsız bir örgütlenmeye gitmesi, parti örgütlenme anlayışımıza uygun değildir. Çıkardıkları yayınlar, nitelik ve nicelik olarak mücadelemizin ve kadroların ihtiyacına yanıt vermemektedir. Basın Yayın Komitesi üzerine düşen rolü oynamamaktadır. Basın işini organize etmek için burada da yapabileceğimiz şeyler ve sunacağımız katkılar vardır.

Kürdistan'da sömürgecilikle işbirliği içinde olan, halkımıza ihanet eden dört beş hain milletvekili...

Askeri eğitim için yanıma gelecek arkadaşlar, grup grup geçsinler, istek üzerine sürekli bir grup geçmeye hazır olsun...

Raporlar düzenli gelmiyor, gelenler de çok gecikmeli elime ulaşıyor. İki ay boyunca raporsuz ve habersiz kaldım. Raporlar aksamasın düzenli ve zamanında gelsin.

Dünya kamuoyuna yansıtmak için tutuklular hakkında ad, giriş, tarihi ve yattıkları yere ilişkin detaylı bir rapor gönderin.

Yanımda siyasi çalışma için Arapça okur-yazar biri olsa çok iyi olur. Örneğin; M. E. Bozarslan vb. bir kişi çok faydalı olabilir. M. E. Bozarslan'la konuşun, kabul ederse her türlü desteği sağlayın...

Buradaki Mardinliler için Ferhat'a büyük ihtiyaç vardır. Dış ilişkiler için verimli olabilir. Kürtçesi iyidir. Kendisiyle konuşun ve bu alanda benimle bir süre çalışmasının kendisi için de çok uygun olacağını söyleyin. Evini getirebilir...

Yazı yazmam için gerekli malzemeleri gönderin.

Bundan sonra adam gelme işini Ahmet kanalıyla Sait ile beraber yönetecektir... Kani,” diyerek bitirdi.

El yazsısı ile yazdığı kâğıdı ikiye, dörde, sekize ve on altıya katlayıp bir başka kâğıdın içine koyup bantladı. Sait’i çağırdı, notu ona verirken; “Bu not çok önemli ve acildir, sağlam bir şekilde Suruç’taki adrese ulaştır,” dedi Apo.

Sait o gece, Beyrut’ta yola çıktı. Ertesi gün Kobanê’ye ulaştı. Gece sınırı aşp Suruç topraklarına girdi. Notu Suruç’ta Hacı Bakir’e teslim etti, diğer gece tekrar geri dönüp Kobanê’ye geçti.

Hacı Bekir, “Ali arkadaştan acil bir not gelmiş,” diyerek Mazlum’a iletti. Mazlum diğer üyelere haber verdi. “Mardin’in Derik ilçesinde Merkez Komite toplantısı,” yapma kararı aldılar. Mazlum, Suruç’a gitti, notu okumadan alıp Urfa’ya geri döndü. Diğer üyelerin bir kısmı da Urfa’ya gelmişti.

Agir ile Bager bir arabaya; diğer arabaya, Bingöl’de Zarife’nin yanında gelen ve aranan kadın militan ile Yıldırım bindiler. Urfalı bir şoför direksiyona geçti. Araba hareket ederken;

“Biz önde gidiyoruz, bir şey olursa size sinyal veririz,” dedi Agir.

Arabalar hareket etti, biraz ilerdeki mahallede, bir evin önünde durdu. Mazlum da arabaya bindi tekrar yola devam ettiler. Urfa çıkışında trafik polis yolu kapatmış, kontrol yapıyordu. Öndeki araba geçip gitti, arkadaki arabayı durdurdu. Trafik polisi arabadaki kadın militana bakıp;

“Senin ne işin var bu erkeklerle,” dedi.

“Bu benim sevgilimdir, onunla kaçtım,” dedi kadın militan Yıldırım’ı göstererek.

“Ben onu seviyorum, kaçırdım,” dedi Yıldırım.

Polis bir kıza bir Yıldırım’a bakıp inceledi. Sonra;

“Hayatta inanmam, bu kız nasıl senin gibi çirkin adamı kabul eder,” dedi.

“Polis bey, bırakın, bu gençler birbirini sevmişler, gönül işidir bu,” dedi Mazlum polisi ikna etmek için.

Urfalı şoför, kaşla göz arasında, çaktırmadan Mazlum’a bakıp; “gaza basıp son sürat kaçsak mı,” dedi.

“Olmaz,” diyerek Mazlum reddetti.

Uzun süren bir tartışmanın ardında, onları alıp polis merkezine götürdüler. İşler giderek karmaşıklaştı. Yüzlere duvara dönük yan yana dizdiler. Telsizler konuşuyor, görevliler gidip geliyor, taş gibi ağır, gergin bekleyiş sürüp gidiyor, sonucunu hiç biri kestiremiyordu.

Kimlik tespiti için onları bir odaya aldılar. Üçü de sahte kimlikliydi. Mazlum, o ara çaktırmadan cebindeki yazıları çıkarıp bir oturduğu sandalyenin astarına sıkıştırdı. Derken sahte kimlik ortaya çıktı, şüpheler arttı.

Arabayı yeni baştan aramadan geçidiler. Apo’nun son olarak gönderdiği uzun talimatı arabadan buldular. Yakalanan belgenin önemli olduğu sonucuna vardılar. Ankara’ya gönderdiler. PKK masasıyla uğraşan Duman’ın ekibi devreye girdi. Onları sorguya alıp işkenceye başladılar. Bir hafta boyunca işkencede kaldılar. Sonuç alamayınca onları Diyarbakır’da “Deve Geçidi,” denilen işkence merkezine

götürdüler. On yedi gün işkence gördükten sonra tutuklanıp ceza evine gönderildiler.

Mazlum, artık bir tutam ışık olmuş, karanlık zindan hücrelerinde karanlığın erleriyle savaşıyordu... O artık, her Newroz geldiğinde bulunduğu hücrede, karanlığa çakılan üç kibrit çöpü efsanesi olacaktı.

Geri kalan ışıklı ömrünü, gün yirmi dört saat insan çığlıklarının kalın beton duvarlarda yankılandığı Diyarbakır zindanından geçirecekti...

Mazlum yakalanınca, diğerleri tedbir amaçlı, toplantıyı ertelediler. Her biri, bir alana çekilerek sonuçlarını izlemeye başladılar. Bir müddet sonra Merkez Komitesi yeniden bir araya geldi. Gün boyu tartışıp durdular. Mazlum ile yanındaki iki kişinin kendilerine gönderilen not ile birlikte yakalandığını geniş bir rapor biçiminde hazırlanması gerektiğini belirttiler. Sonra yazılı göndermenin riskli olacağı sonucuna ulaştılar. Yeniden tartışıp konuştular. Agir'ı gönderme karar aldılar.

Agir hazırlandı, Suruç üzerinde aynı gece sınırı aşp Kobanê'ye geçti. Sait onu orada karşıladı, bir Filistin kimliği yaptırıp Halep ve Şam üzerinde Beyrut'a götürdü.

Orada Apo ile görüştü. Sözlü olarak bütün gelişmeleri aktarırken;

“Mazlum, gönderdiğiniz talimatı, Suruç'ta alıp gelirken Urfa Viranşehir yolu çıkışında genel bir aramada yanındaki Yıldırım ile aranan bir kadın militanla birlikte gözaltına alınıyor, sonra tutuklanıyor. Hiç birimizin o notu okuma şansı olmadı,” dedi Agir.

“Sorgu tavrı nasıldır?” dedi Apo.

“Mazlum sahte kimlikle yakalandı, asıl kimliği açığa çıkmadı. Sorguda militanca bir tutum takınmış, hiçbir şey kabul etmemiş. Avukatın bize aktardığına göre, kimliği açığa çıkmasa bırakılma ihtimali var,” dedi Agir.

“O belgelerin yakalanması, son dört aylık bütün çabalarımızın boşa gitmesi demektir. Önümüzdeki sürecin taktik, örgütlenme ve çalışma tarzının deşifre olmasıdır. Bunu kabul etmek mümkün değildir. Hem basit bir trafik polisine yakalanıyorlar... Bu meseleyi ayrıca değerlendirip, merkeze dönük eleştirilerimle birlikte yazılı göndereceğim. Bu merkezin çalışma tarzı, disipline yaklaşımı ile ilgili bir durumdur,” dedi Apo öfkeyle. Biraz durdu; “Cumaların şahadetti nasıl olmuş,” dedi.

“Cuma Tak, Cuma Bozkoyun, Ali Çat, Sadun Demirkoç ve Abdurrahman Manap arkadaşlar, Bucak mıntıkasına geçmek üzere Siverek’in Axşun köyüne gitmiş, geceyi köyde tanıdık birisinin evinde geçirmişler. Ertesi gün yollarına devam edeceklermiş, bu arada birileri bunun farkına varmış ve Bucak’a ihbar etmiş.”

“Gittikleri, ev sahibi yapmış olmasın mı?”

“Araştırdığımıza göre Axşun köyünde bir adam yapmış,” dedi Agir.

“Şahadetleri nasıl olmuş?”

“Arkadaşların Axşun’da olduğunu haber alan M. Celal Bucak, 80 kadar silahlı eşkıyasını gönderip bütün köyü ablukaya alıyor. Sonra bulundukları evin etrafını sarmışlar. Üzerlerine gitmeye cesaret edemeyince, evi ve evin yanındaki odunları, buğday saplarını ateşe vermişler. Arkadaşlar evde

buldukları tahta parçalarını başlarının üstünde tutarak bir taraftan ateşten korunurken, diğer taraftan iki gün, iki gece aralıksız çatışmışlar. Çatışmayı izleyen köylülerin verdiği bilgiye göre birkaç eşkıya öldürülmüş, birkaç tanesi de yaralanmış.”

“Arkadaşları sağ mı yakalıyorlar?”

“Bize verilen bilgiye göre, çatışmada Abdurrahman ile Ali arkadaş, ilk gün şehit düşmüşler. Diğer üç arkadaş, iki gün boyunca evin içinde çatşıyorlar. İkinci günün sonunda mermileri tükenince Cuma, Bucak’ın eşkıyalarına; ‘mermilerimiz tükendi. Bize cephane verin, sizinle yine savaşalım. Bilin ki biz ölebiliriz, fakat Partinin önderliğindeki Kürt halkı ölmeyecektir. Bizim ömrümüzün sonuna kadar şerefle taşıdığımız şanlı kızıl bayrak er ya da geç zafere ulaşacaktır,’ demiş ve silahlarını onlara teslim etmemek için ateş atmışlar...”

Cuma tak arkadaş, çatışma süresi boyunca eşkıyalara hitaben zaman zaman yaptığı konuşmalarda; ‘ben ve arkadaşlarım PKK partizanlarıyız. Biz Türk devletinin Kürdistan üzerindeki baskısına, sizi kullanan Celal Bucak gibi ağaların halk üzerindeki zulmüne karşı savaşıyoruz. Haklı bir kavganın neferleriyiz. Ölsek de ülkemizin bağımsızlığı, halkımızın kurtuluşu için öleceğiz. Peki ya siz niye dövüşüyorsunuz? Niçin ölümü göze alıyorsunuz? Sizi mahkûm durumuna düşüren Türk devleti ile size her türlü zulmü reva gören, kanınızı sülük gibi emen ağalar için değil mi? Biz şan ve şerefle gözümüz arkada olmadan öleceğiz. Ama siz bu şerefsiz yolda her gün bin defa ölmüş olacaksınız. Eşlerinize

çocuklarınıza ve diğer yakınlarınıza açlık ve sefaletten başka bir şey vaat edebilir misiniz?’ demiş,” dedi Agir.

“Cuma arkadaş çok fedakâr, cesur bir arkadaştı. Hilvan mücadelesinde büyük emeği ve çabası vardı. Dersim’de öğretmen okulunu okurken grup döneminde saflarımıza katılmış, o günden bugüne kadar hep militanca çalıştı. Bu partimiz için çok büyük bir kayıptır,” dedi Apo.

“Daha sonra Cuma’nın da içinde olduğu üç arkadaşı Çatok köyüne götürmüşler. Cuma yoldaş Çatok’da da toplanan halka ve Bucak’ın eşkıyalarına partinin amaç ve hedefleri ile sömürgeci feodal komprador düzenin niteliği üzerinde bir konuşma yapmış. Konuşmasından etkilenen bir eşkıya başı; ‘biz de biliyoruz, siz haklısınız, ama ne yapalım ağamız öldürün demiş,’ diyerek kalan üç arkadaş da orada kurşuna diziıyorlar.”

“Kurşuna dizilmeden önce; ‘Kahrolsun sömürgecilik, Kahrolsun hain, Kürt feodalleri. Yaşasın Bağımsız Kürdistan,’ diyerek sloganlar atmışlar.

“Cenazelerini buldunuz mu,” dedi Apo.

“Cenazelerini Ferat suyuna atmışlar. Helis köyü taraflarında üç cesedi bulduk, iki ceset hala kayıptır,” dedi Agir öfkeyle.

Apo gün boyu sorular sorup yanıtlar aldı. Bütün sorunları ele alıp üzerinde tartışıp çözümler aradılar. Toplantıyı bitirince, Apo oturup MK’ye bir talimat kaleme aldı. Önce dünya, bölge ve ülkedeki güncel siyasi değerlendirmeler yaptı. Arkasında şunları yazdı.

“Yürütmenin gerek, ‘Genel Sekreterlik,’ gerek merkezle olan/olması gereken ilişkileri pek kavramamıştır... Denetim konusunda da durum aynıdır... Düzenli rapor ve talimat konusu işletilememiştir...

Hapishaneler konusunda hiç bilgi yok, hapisten kaçma konusunda fazla bir şey yapılamamıştır.

Özellikle yürütmenin suç işler niteliğe varan örgütsüz davranışları kendilerince de suç olarak kabul edilmektedir... Eğer biz her suç işleyene bu muameleyi yaparsak, en ağır hata işleyenlere hiçbir şey yapamayız ve bunun da komünist anlayışla bir alakası yoktur.

Bazı arkadaşların işledikleri suçu hatırladıkça kendimi de bitiriyorum. Bu kadar sorumluluğu nasıl bu ellere verdim ve daha asli ve tedbirli davranışları geliştiremedim diye.

Partinin en mahrem ve hayati belgeleri merkez komiteden hiç kimseye ulaşmadan, son dört aylık bütün somut taktik belirlemeler MİT'in eline geçti.

Talimatın, deşifre olmuş bir arkadaşın taksisinde, savunmasız aranan iki kişinin yanında olmasına nasıl olanak tanındı?

Vurdumduymaz ve aymazlığın bu kadarı düşmanın alabildiğine üzerimize geldiği bu dönemde bana ürkütücü geliyor.

O talimatta merkez üyeleri de eleştirilmişti. Bunu ayrılmadan önce sözlü de yapmış ve endişeli olduğumu yürütmeden iki kişiye belirtmiştim...

O arkadaşın, ailevi sorununun bu şekilde ele alınması ve onun da bu sorunu bize kadar yansıtması şu anda içinde

bulunduğumuz koşullarla bağdaşmıyor. Arkadaşın uzun bir süredir gerileme içinde olduğunu, bana yazdığı mektuptan daha iyi anlaşılmaktadır. Şikâyetleri bana çocukça gelmektedir...

Belki birçok önemli husus daha vardır. Hemen yerine getirilmesi gereken durumlar vardır. Sorumlu olanlar, bu kadar zahmetin değerini ve önemini kavramamakla veya gereğini yapmamakla ağır sorumsuzluk örneği göstermiştir...

Benim daha çok ağrıma giden, demokratik merkeziyetçilik gereği, emir sayılması gereken bir yığın önerimin havada kalmasıdır. Bu şartlarda aynı komitede bu kişilerle nasıl görev yürütebilirim? Onların sorumsuzluklarına nasıl katlanabilirim...

Daha önceki talimatta size gönderip yakalanan notta Siverek üzerine geniş bir perspektif ve değerlendirme yazıp göndermiştim. Siverek mücadelesi bu taktik ve tarz ile yürütülemez... Kozık savaşı bırakıp, gerilla savaşın geliştirmeliyiz... Gerilla savaşını başlatmak için daha fazla savaşçıya ihtiyacımız olacak. Üç yüz savaşçı daha hazırlayıp gruplar halinde gönderin... Kani.”

Yazdığı uzun talimatı katladı, bantlayıp Agir’a verirken; “Oraya gidince, Kesire arkadaşı da hiç bekletmeden Kobanê üzerinde buraya gönder,” dedi Apo.

Agir, Sait ile birlikte Kobanê’ye doğru yola çıktı.

## II

*“Kızgın kireci elle yoğurmak,  
bir zalim huzurunda el pençe divan  
durmaktan daha iyidir.” Sadi*

Ankara, sararan gz mevsiminde hareketli günler yaşıyordu. Halk sefil ve perişandı. Siyasi, ekonomik ve sosyal alanda derin bir kaos yaşıanıyordu. Gece kondular çoğalıyordu, hırsızlık, yankesicilik, kapkaççılık, dolandırıcılık, kalpazanlık her geçen gün daha da çoğalıyordu. Bütün ülkede gaz, benzin, ekmek kuyrukları oluşmuş, yoksulluk ve sefalet en dibe vurmuştu. İnsanlar a ve perişandı. Her gün, her saat kentlerin kirli, sefil sokaklarında cinayetler işleniyor ve oluk oluk kan akıyordu. Faili meçhul cinayetler çoğalıyordu. Siyasi partiler birbirleriyle söz dellosun giriyor “sağcı ve solcu” dedikleri çatışmalar derinleşiyordu. Bütün kent ve köylere karanlık zamanlar inmiş, mal ve can güvencesi kalmamıştı. Böyle bir kaos ortamında devrim halkların tek umudu haline gelmişti.

Urfa polisi, Mazlum’da yakalanan notun önemini anlamış, beklemeden Ankara MİT merkezine göndermişti.

DAL merkezinin yaptığı inceleme sonucunda, 1 Temmuz 1979 günü, Apo’nun yurt dışına çıktığını öğrendi. Bunun zerine olağanüstü toplandı, durumu ele alıp değerlendirdi. Bağlı olduğu Milli güvenlik kuruluna acil koduyla bilgi ilette.

Milli güvenlik kurulu apar topar, Elâzığ’da PKK’yi bitirmekle özel olarak görevlendirilmiş olan Duman’ı Ankara’ya çağırdı. Mazlum’da yakalanan ve Apo’nun yazdığı talimatı bilgi amaçlı ona da okuttular.

“Kemal Bey şimdi vatanımız ve milletimiz tehlike altındadır. Kritik bir süreçten geçiyoruz. Sol rgtler çığ gibi çoğalmış, her geçen gün daha da gleniyorlar. Bu solcular her neyse vatanımız için belki mühim bir tehlike değil, fakat şu Kürtçülük davasına kalkışan Apo çok tehlikelidir. Kürt sorunu

kadim bir sorundur. Biz Ağrı ve Dersim’den sonra onu bitirip mezara gömdüğümüzü sanıyorduk. Apo, daha birkaç yıl oldu ortaya çıkmalı, ama bir anda bütün Kürtleri etkiledi, harekete geçirdi. Bu adamda şeytan tüyü var. Civa gibi ele avuca sığmayan bir kişiliktir. Biz onu Pilot’a teslim etmiştik. Pilot; “kuş kafeste,” diye bize rapor ederken, bir de baktık ki kuş uçup Şam ve Beyrut’a gitmiş. Pilot onu kontrole alacağına, o Pilotu emniyet sibubu olarak kullanmış. Bu adam, ilerde milletimizin ve vatanımızın başına büyük belalar açacak,” dedi Milli güvenlik başkanı.

“Komutanım ben vatanım ve milletim için her türlü göreve hazırım,” dedi Duman.

“Oğlum Komiser Kemal, bu devlet böylesi zor günler için seni okuttu, eğitti, Amerika’ya gönderdi,” dedi Genelkurmay başkanı.

“Komutanım, üstüme düşen bütün vazifeleri layıkıyla yerine getirmeye hazırım...”

“Bütün bu işler Pilot’un ihmalkârlığında ortaya çıktı.”

“Belki de ihmalkârlık değil de Pilotun Kürtlük damarı tutmuştur. Sonuçta o da bir Kürt değil mi?”

“Evet, Pilot meselesi ciddidir. Görevini bilerek ya da ihmalkârlıktan yerine getirmedi. Sonuçta Apo’yu elimizden kaçırdık. O pilotu oyaladı, Pilot da ‘kuş kafeste,’ diyerek hep bizi oyaladı.”

“Bir de pilotu götürüp onunla tanıştıran, grubun içine giren Ağrılı biri vardı.” dedi Duman.

“O da gruptan çekildi.”

“Rayber, Elazığ tutuklamalarında bize çok destek oldu. Bildiği her şeyi gönüllü olarak aktardı. Onun verdiği bilgilere göre zamanında hareket etseydik, Apo’yu yakalardık,” dedi Duman.

“Apo’yu zamanında yeterince tanıyamadık. Pilotun verdiği raporlar yüzünde çok basite yaklaştık. Adam çok kurnaz çıktı. Hepimizi Ankara’nın göbeğinde parmağında oynattı. Ruhumuz duymadan Suriye’ye kaçtı.”

“Bunun tek sorumlusu pilottur.”

“Evet, ama şimdi en büyük görev sana düşüyor.”

“Ben her türlü göreve hazırım.”

“Şimdi sana Duman Kara adına bir kimlik hazırladım. Artık; ‘Komiser Kemal’ adını kullanmayacaksın. Şam elçiliğimiz üzerinde oraya geçecek ve onu yakın takibe alacaksın. Ne pahasına olursa olsun imha edeceksin. Bu devletimizin bekası için önemlidir. Bu tarihi önemli görevi sen yerine getireceksin.”

“Söz veriyorum komutanım, en kısa zamanda kellesini size getireceğim.”

“Sen şimdi; ‘Duman Kara’ adına hazırlanan şu kimliği al. Bu da biletin ve paran. Bundan sonra her yerde; ‘Duman Kara’ adıyla çalışacaksın. Şam’a varır varmaz Şam elçiliğimize git o sana gereken her türlü desteği sunacaktır.”

“Ben yarın yerime ulaşır, sayın elçilik ile konuşur hemen işe başlarım.”

“Seninle birlikte çalışacak olan ekip de orada seni bekliyor. Ha bir de şu ‘Kawa’ denilen Kürtçü örgütü biliyorsun.”

“Biliyorum komutanım.”

“Bir de onlar ilerde başımıza bela olmasınlar. Onların peşine bir ekip takmışım, o varınca, o ekiple ilişkilen onlarla da ilgilen. Diyarbakır’daki ağa, bu meselede bize epey destek oluyor.”

“Komutanım onlar, Apo gibi çetin ceviz değil, hazır lokmadır. Diyarbakır’daki ağanın oğlunu öldürmüşler, ağa da bizim elimizle intikam almak istiyor.”

“Evet, ama Apo olayında ders çıkarmak gerekir, yılanın başını daha küçükken ezeceksin.”

“Siz, o işi olmuş bilin,” dedi.

Duman Kara, tam kırk dört yıl önce bebekken ana ve babası tarafında terk edilmiş, yetiştirme yurtlarında devlet tarafında okutulup büyütülmüştü.

Ankara teşkilatı elindeki kayıp kişilerin dosyalarını tek tek inceledi. Onun yaşına, Şam ve Beyrut gerçekliğine uygun bir kimlik buldu. İkinci dünya savaşında Beyrut’ta doğan, daha sonra İstanbul’da bir yetimhaneye verilen, kayıp olan bir Kürt çocuğunun adına, ona bir kimlik çıkardılar. Artık adı; Duman Kara’ydı.

Gün boyu orada kalmış, acıkmış, sıkılmıştı. Gece çoktan kara örtüsünü Ankara’nın üstüne sermişti. Genelkurmay binasından çıktı, ara sokaklardan Kızılay’a indi. Gidip bir meyhanede oturdu. Garson, onu tanıyor, isteklerini biliyordu. Otuz beşlik bir rakı ile bardak getirip önüne indirdi. Sonra buz ve peynir getirdi.

“Oğlum ben kurt gibi acıkmışım önce yemek,” dedi.

“Ne yersiniz efendim,” dedi garson.

“Balık,” dedi.

“Hemen efendim,” deyip gitti garson.

Duman Kara, o gece geç saatlere kadar yedi, içti. Masada zil zurna sarhoş kalktı. Kızılay Meydanı’na çıktı. Sokaklar bomboştu. Başiboş itler ve kediler çöp bidonlarının başına üşüşmüştü. Tek tük insanlar, hızlı adımlarla yürüyordu.

Kentin gösterişli şık olan ışıkları yanıyordu. Gökyüzünde sayısız yıldız parlıyordu. Bir yandan şehrin ışıkları öte yandan göğün ışıkları. Duman Kara ışıklar altın kapkara bir gölge gibi sallanıp duruyordu.

Gelen sarı damalı bir taksiye el kaldırdı. Taksi durur gibi oldu. Ayaş olduğunu görünce, gaza basıp gitti. Duman; “ulan o... çocuğu, ben seni yakalarsam sana kim olduğumu göstereceğim... Beni nasıl almadan kaçıp gidersin,” diye bağırdı.

Hem yalpalaya yalpalaya yürüyor hem de durmadan kendi kendine konuşuyordu.

“Ulan bu Apo belası da nerede çıktı karşıma. Yıllardır en has adamını peşine takmışsın, yanına kadar yerleştirmişsin, şimdi de kalkıp; ‘o bizim adamı işletti’ diyorsun. Ben şimdi Şam, Beyrut gibi bir yerde adamı nasıl haklayacağım. ‘Temizle’ demek kolaydır. Kolaysa sen gel de kendin temizle... Ne tehlikeli iş varsa haydi Duman yap. Duman şunun işini bitir. Duman şu adamı cezalandır. Duman şu siyasetçiye tuzak kur... Ulan Allah’ın belası yap demek kolaydır. Kendin gel yap da seni göreyim. Ben, o Apo denilen Allah’ın belasını nerede bulup temizleyeceğim. Şimdi etrafı dolu fedai militandır. Hiç yanına beni yaklaştırırlar mı?”

Derken konuşa konuşa, düşe kalka otele kadar gitti. Otel görevlisi koluna girdi, odasına çıkarıp yatağına bıraktı. Sabaha kadar sızıp kaldı.

Sabah kalktı, sanki her tarafı uyuşmuştu. O bu hallere alışkındı. Banyoya girdi. Düş yaptı. Sonra çıkıp giyindi. Aşağı inip kahvaltı yaptı. Bir taksi çağırdı binip hava alanına gitti.

Derken uçak hareketlendi, Şam'a doğru uçu. Ne yapsa, ne düşünse, Apo gelip bir karabasan gibi düşlerine takılıyordu.

### III

*“Hiçbir insan, kollarında bir çocuk tutan anne kadar çekici ve birkaç çocuk arasındaki bir anne kadar saygıya layık değildir.” Goethe*

O yıl, o küçük, o yoksul, o hüzünlü kasabada yaz ayları çok çabuk geçip gitti. Ardında güz ve ayrılık erken gelip evlerin kapılarına dayandı. Sonra kışın ayak sesleri duyuldu. Rüzgâr, yerlerde, vadilerde, ağaç diplerinde biriken sarı yaprakları alıp sağa sola savuruyor, bulutlar birikiyor, dağılıyor, hep belirsizliği taşıyordu. Göçmen, göçebe kuş sürüleri yollara düşmüş, çok uzaklara gidiyorlardı.

Kebire'nin yüreği hüznün ve keder yüklenmiş, sanki çözümü kaderden bekliyordu. Elleri bağlanmış hiçbir şey yapamıyordu. Aslında onu üzen, içini kanatan şey sadece yaşadığı acılar değildi, çocuklarıyla bir aradayken yaşayabilecekken, yaşamadığı şeylerdi. Nezaket'te bakıp;

“Kızım, beni bu kadar kedere boğan şey aslında yaşam değil, insanlıktan çıkmış, acıma bilmez, gaddar ve kötülük düşünen insanlardır,” dedi.

“Anne kötü insanlar hep vardır,” dedi Nezaket.

“Yok kızım, insanlar hiçbir zaman bu kadar bozulmamışlardır. Bunlarda ahlak, vicdan, merhamet diye bir şey kalmamış,” dedi

Her zaman yaptığı gibi geçmişe dalıp gitti. Mazlum’u Delil’i düşündü. “Çocuklarım, ah o güzel cesur çocuklarım, her biri bir yana savrulup gitti, onları koruyamadım,” diye söylendi seslice.

Delil İle Mazlum her gece her gece rüyasına giriyordu. Rahime, Baki, Mehmet, Sara, Zarife ile yaşadığı anılar, unutulmayan birer imge olarak yüreğine, düşlerine, düşüncesine yerleşip kalmıştı. Çok hayıflandı. “Acaba bir daha o güzel çocuklarımı göreceğim miyim,” diye düşündü.

Hazan mevsimiydi. Bütün düşleri yüreğindeki acılarla birlikte yalnızlık ve kimsesizlik çölüne savrulmuş, bütün acılar gelip onun kapısında birikmişti. Hangi tarafa adım atsa hep kederle, hep hüznle, hep kötü olaylarla yüz yüze geliyordu. İnsanlarla karşılaşırken bazen; “ne yapıyorsun, nasılsın,” demeye korkuyordu. Acılarını, gözyaşlarını dostta düşmana göstermemek için olmadık yerde gülüyor, ama hiç kimsenin göremediği yüreği içten içe hep kanıyordu.

Eskiden mahallede kalıp okula giden, Mazlum, Baki, Mehmet, Şadioğlu, Rahime, Delil, Zarife hiçbiri kalmamıştı.

Mazlum yıllar önce okulu bırakmış, devrimcilik yaparken, tutsak düşmüş Diyarbakır Zindanında yatıyordu.

Delil, o gz mevsimin başında evden ayrılmış, Asya ile Arife başka ilerde öğretmenlik yapıyorlardı.

Kebire, Kazım ile Nezaket yalnız kamışlardı. O gün, hem hüzünlü hem heyecanlıydı. Karakoçan’dan, Teman’a gitmiş, kış hazırlığı yapacaktı.

Sabah erken kalktı, bütün kirli kilim ve ulları eşeğin sırtına yükledi, Nezaket ile birlikte Peri Vadisine inip kilimleri yıkamaya gittiler. Ekim ayının son günleri olmasına rağmen bol güneşli bir gündü. Peri kenarı o gün çocuklar ve kadınlarla dolmuş, herkes bir şeyler yıkıyordu.

Vadiye bakınca, kaynağı belirsiz bir keder gelip yreğine oturdu. Eski günleri anımsadı. Mazlum, Delil, Fevzi, Asya, Arife ve Nezaket’i yanına alıp Peri kıyısına geldiği eski günleri düşündü. Sarı bir gz hüznü, gelip içine doldu. Başını kaldırıp göğün maviliğinde güneye doğru yol alan kuş sürüsüne baktı.

“Bu turaçlar, dünyanın dört bir tarafını dolaşıyorlar. Benim ocuklarım, benim Delil’im Mazlum’um da bu kuşlar gibi göçmen olmuşlar. Bu turaçlar, bu turnalar dağlardan hep dağlardan ovalara gidiyorlar. Benim Delil’im de bu dağlardan uçup uzak diyarlara gitti. Acaba şimdi nerededir, ne yapıyor? A mı, susuz mu,” dedi Kebire kızına bakarak.

“Ana bu zamanda kimse ne a kalır, ne açıkta... Fazla zme kendini,” dedi Nezaket.

“Söylemesi kolay kızım, bir de sen gel onu benim yüreğime anlat,” dedi.

Yüreğinde birikmiş hüzünler ve özlemler, akışı çatallaşmış bir ırnak gibiydi. Bir yanı hep kızıl karanfil,

gölkurusu, leylak moru dağlara; diğey yanı kapkaranlık, zulüm dolu Diyarbakır zindanına doğru akıyordu.

Kebire, kilimi yıkarken geçmişiy düşünüyey, suda oynayan çocuklara bakınca Delil ile Mazlum'un çocukluğunu anımsıyoy üzülyüyey. Peri suyuna bakıp; "Ah ey Peri Suyu bana yardım et, ben çocuklarımı koruyamadım. Güzel kızım ben çocuklarımı koruyamadım. Delil'imın bakışları hep güneşli, Mazlum'um hep güleç yüzlüydy. O çocukları, o güzel çocuklarımı koruyamadım. Söyle bana ey Peri Suyu, şimdi Apo, Kemal, Mazlum, Hayri, Delil, Sara, Baki, Rahime o güzel bakışlı çocuklarım neredeler acaba? Ah bu zalimler benden aldı ekmeğimi, suyumu, tuzumu, sevinçlerimi, umudumu... Bir kavgadan bir kavgaya koşan o güzel, o cesur çocuklarımı benden aldılar," diye mırıldandı.

Nereye gitse zülüm ve ölüm hep peşindeydi. Nereye gitse polis, muhbir ve istihbaratçı onu takip ediyey. "Bu çocukları sen doğurdun," diye kin ve öfke besliyorlardı. Nereye gitse tedirginlik ve kaygı peşini bırakmıyey. Gittiği her yerde, gün yirmi dört saat kederi, hüznü, acıyı ve hasreti bir yangın gibi göğsünde taşıyey. Düşleri, düşüncesi, yüreği hep sis ve duman içindeydi. Zulüm, zulmü çoğaltıyey. Ayrılıklar, sedef işlemeli bir hançer gibi yüreğine işliyor, dört mevsim yedi iklim boyunca peşini bırakmıyey. Birden bire yaşlanmış, gözlerinin feriy sönmüşty. Akışiy belirsiz sularda yüze yüze artık yorgun düşmüşty. Gözlerinin etrafında mor halklar oluşmuş, saçları erkenden ak pak olmuşty. Dikkatli bakınca, yine de gözlerinin derinliğinde öfke ile sevinç parıltıları bir arada gözüküyey. Bütün yaşamı koca bir

direnişti zulme ve ölüme karşı. Kebire'nin yüreği bir acıdan, bir acıya koşuyordu. Bir yanı Delil, bir yanı Mazlum'du.

Onları ve geçmişİ düşündükçe, yüreği bir kıl çadır gibi yerinde sökülüyor, göç yollarına düşüyordu. Geride üstü küllemiş, anıların kızgın ateşi ve çalınmış çocuk düşleri kalıyordu. Sudaki çocuklara baktı, boğazı düğümlendi gözleri ıslandı. “Ne güzel zamanlardı keşke hiç bitmeseydi Mazlum ile Delil’imi alıp buraya geldiğim günler. Ahh Delil’im güzel oğlum, şimdi neredesin? Ne kadar deli dolu güçlü, korkusuz, güzel, yakışıklı bir genç oldun. Hep açık sözlü, hiç haksızlığa tahammül edemiyordun. Ya o hep okuyan, güzel söz söyleyen Mazlum’um acaba şimdi ne yapıyor,” diye düşündü.

Kerime, eski, rengi solmuş kilimi yıkarken, Diyarbakır zindanındaki Mazlum ile Delil’ düşünürken;

“Kızım Nezaket,” dedi.

“Ana bir şey mi diyecektin,” dedi Nezaket.

“Kızım gelecek hafta Mazlum’un yanına gitsek mi onu çok özledim.”

“Ana biraz para bulsak, ikimiz yalnız gidelim, bu defa babam gelmesin,” dedi.

“Hele haftaya bakalım, acaba Delil’im ne yapıyor şimdi? Acaba beni görmeye gelmez mi” diye söylendi.

“Anne, her tarafta polis, muhbir asker var, gelirse Allah korusun yakanılır,” dedi.

“Ne yapayım kızım, ana yüreği işte, haklısın bu zalimler ne kadar da çoğaldı. Çocuklarım sağ olsun da hiç de yanımda olmasınlar,” dedi.

Kebire, kilimi yıkarken Zindandaki Mazlum ile yeri belirsiz uzaklara gitmiş olan Delil'i düşünüyordu.

"Bilsem Delil nerededir, yola düşer gidip görürüm, yerini de bilmiyorum ki," dedi Kebire.

"Anne her tarafta sıkıyönetim var, yollarda askerler aramalar var. Diyarbakır zindanına gidip gelene kadar neler çekiyoruz, Delil'i nerede bulacaksın ki?"

"Kızım ya Urfa, ya Mardin ya da Diyarbakır'dadır," dedi Kebire içini çekerek.

"Anne Delil'i bulmak zordur. Bir de polis seni takip ederse Allah korusun."

"Delil'im acaba aç mı, susuz mu?"

"Ana Delil her yerde kendini korur."

"Kızım öyle deme, bu devlette ne din var, ne vicdan."

"O şimdi arkadaşlarıyla beraberdir."

"Kızım, ben en çok da şu sarı kızdan korkuyorum," dedi Kebire ürkek bir sesle.

"Hangi kızdan söz ediyorsun ana?"

"Şu Nadire var ya! Oğlumun peşini bırakmıyor."

"Daha okuldayken Delil'e âşıktı."

"Delil o kızın peşine düşerken, başına bir iş gelecek diye çok korkuyorum," dedi Kebire.

"Çok güzel bir kız, Delil de ona aşık," dedi Nezaket gülerek.

"Gözüm, o kızı hiç tutmadı, oğlumu peşinden sürüklüyor, Allah korusun ne bileyim, işte."

"Of anne sen de çok vesveselisin, ne var bundan birbirlerini seviyorlar işte."

Kebire konuyu değiştirmek için;

“Mazlum’u hatırlıyor musun? Hani Kasabaya gelen Demirel’in şapkasını kaçırmıştı,” dedi.

“Hatırlamaz olur muyum, günlerce konuşulmuştu.”

Peri Suyu akıyor, çocuklar oynuyor, kadınlar taşların üzerine indirdikleri kilimleri “şunık,” dedikleri tahta tokmaklarla dövüyorlardı.

“Ana bu kilim tamamdır götürüp serelim,” dedi Nezaket.

Derken birkaç genç kız yardıma koştu. Birlikte kilimi kaldırıp taşların üstünde güneşe serdiler. Tekrar suya girip diğerlerini yıkamaya başladılar.

“Bu turaçlar, bu turnalar, bu kuşlar gece demeden, gündüz demeden hep böyle nereye uçup gidiyorlar? Bunlar acıkmaz mı susamaz mı,” diye yine söylendi kendi kendine.

“Ana sen kuşlarla ne konuşuyorsun?”

“Kızım benim Delil’im, Mazlum’um, diğer çocuklarım bu kuşlar gibi her biri bir tarafa göç edip gitmiş,” dedi.

“Ana, onlar devrimcidir, devrim yapacaklar.”

“Kızım ne devrimi, bu devlet çok acımasız hepsini vurup öldürecek. Ben daha çocuktum, Aha bu Peri Çayı, Munzur kan akıyordu. Rahmetli anam hep ağlar, o günleri anlatırdı. Seyit Rıza’yı oğluyla birlikte darağacına çektiler. Zarife ile Alişeri hainlikle öldürdüler...”

“Ana devir değişti, şimdi devrimciler var.”

“Kızım, devir değişti de bu dinsiz devlet hiç değişmedi ki.”

“Ana, bazıları diyorlar Delil Filistin’e gitmiş.”

“Kızım ben nerede bileyim, ben de duydum, keşke ortalık sakın olana kadar orada kalsa gelmeseyse daha iyi olur.”

“Diyorlar çok kişi gitmiş, orada eğitim görüyorlarmış.”

“Apo da gitmiş, herkesi oraya çağırıyormuş.”

“Burada aranan herkes kaçıp oraya gidiyormuş. Kemal abi, Agit, Bedran da Delil ile birlikte gitmişler.”

“Kemal oğlum ceza evinde değil miydi?”

“Kemal abiyi ceza evinde kaçırdılar.”

“Buna çok sevindim. Kemal oğlumun ruhu müzik ritimleri gibi hep hareketlidir. Güneş ışığı, ağacın gölgesi, rüzgâr esintisi olmadan, dört duvar arasında kalmak onu çok zorlamıştır şimdi. Belki benim Mazlum’umu da kaçıırırlar da o dört duvar arasında kurtulur,” dedi Kebire.

#### IV

*“Bir ayaklanma başlatabilir miyim bilmiyorum, ama böyle bir ayaklanma başlarsa durdurmak ister miyim onu da bilmiyorum.” Alex Haley*

Siverek’te çatışmalar sürüyor, her gün insanlar vuruluyor, pusular kuruluyor, kan akıyor, kadınlar feryat-figan ağıtlar yakıyordu. Siverek ve Hilvan’da operasyonlar, baskınlar, tutuklamalar bir tufan felaketi gibi devam ediyordu.

O, bu tufana karşı yürütülen mücadeleye pratik öncülük yapıyordu. Halkla bütünleşmiş, onlardan biri olmuştu. Siverek’teki ilişkileri arkadaşına devir etmek için son hazırlıklarını yapıyordu. Yanındaki genç bir militanla, daracık

kara taş sokaklardan, Esmer Çayı Mahallesine giderken geçmişe dalıp gitti.

Salih’i, Cuma’yı düşününce, o kavga yüklü, o özgürlük düşleriyle bütünleşmiş, o ay ışığı gibi güzel anılar gelip beyninde, yüreğinde bir arı oğullu salkımı gibi durdu.

Her anı; hakikat suyuyla yıkanmış bir aşk, bir hayat, bir özgürlük arayışı ve yoldaşlık serüveni idi. Bütün duyguları bir anda ayaklandı. Yüzlerce anılar, ardı ardına gelip beynine üşüştü, boğazı düğümlendi, gözleri ıslandı. Bir yıldan beri Hilvan Siverek’te feodal güçlere karşı verilen mücadeleye öncülük yapıyordu.

En güzel, en yaman zamanını, onlarla birlikte kavgada geçirmişti. O an, o cesur, kavgacı militanlarla kavgada geçen anılar damla damla yüreğinde birikti çoğaldı. “Birlikte aynı mevzilerde savaştığım o arkadaşlarımın çoğu, yanı başımda toprağa düştüler. Bazıları son nefesini benim kucağımda verdi, düşlerini, ütopyalarını, bana emanet etiler. Hepsi birer birer gitti, bir ben geriye kaldım, bana düşen onların amaçlarını gerçekleştirmektir,” diye düşündü.

Bu kenti terk edecekti, sanki kendisinden bir parça orada bırakacaktı. O daracık taş sokakta yürürken, yüreği, ruhu, beyni geçmiş anılarla dolmuş, geleceğin özgürlük ve devrim düşüyle bir an önce kucaklaşmak istiyordu. “Hilvan Siverek’te o cesur, o güleç yüzlü, o inançlı, o özgürlük sevdalısı yoldaşlarla yaşadığım anılarımı ölüm dışında hiçbir şey söküp alamaz yüreğimden,” diye düşündü

Yanı başında toprağa düşen, son nefesin veren Salih'in son sözleri, yılanmış kızıl bir şarabın acılığı gibi sürekli içinde duruyordu.

Bir an Hilvan'ı, Siverek'i düşündü. Apo, Mazlum, Hayri, Kemal gelip düşlerine takıldı. "Her biri bir tarafa savruldu," diye düşündü. Duygular ayaklandı; "ey kavgamın ateşlendiği Hilvan, Siverek, Ey ömrümü adadığım kavgam burada gidiyorum işte," diye mırıldandı. Karşıya baktı, gideceği ev sokağın öte ucunda görünüyordu. "Gidiyorum işte, erken toprağa düşmüş, onlarca silah arkadaşımı, yığınla anılarla birlikte geride bırakarak," diye söylendi.

"Ben daha duyarlı, daha sorumlu davransaydım belki de bu arkadaşlarımın bazılarını o lanetli, o vakitsiz, o erkenci ölümden koruyabilirdim," diye düşündü. Bu kara taş kentte, yola düşeceği bu saate, belki de en büyük dayanağı bu kavga anılarıydı. Bu kentte yaşadığı özgürlük düşleri ve kavga anıları, ona kara kış ortasında kızıl gül toplama gücünü veriyordu. Toprağa düşen her biri, uzaklara düşmüş birer kızıl yıldız gibiydi.

Tek katlı kara taş yapılı bir evin kapısı önünde durdu. Sağına soluna baktı sonra kapıyı çaldı. Bir kız çocuğu kapıyı açtı, ona bakıp sevinerek gülümsedi. İçerde bekleyen arkadaşlarıyla oturup toplantı yaptı. Yapılması gerekenler konusunda düşünce ve önerilerini sundu. Toplantı bitince yanındaki genç militanla yola çıkmak için ayağa kalkıp oradakilerle vedalaştı.

Bir arkadaşı, onunla vedalaşıp kucaklaşırken, gözleri ayağındaki lastik ayakkabıya takıldı. Duygulandı, üzüldü.

“Sen uzun yol gideceksin, bu lastiklerle olmaz. Bak benim ayağımdaki botlar yepyenidir. Sen al bunları giy,” dedi.

“Doğru ben uzun yol gideceğim, muhtemelen geri dönmem buraya, ama senin ayağındaki ayakkabıyı da alamam,” dedi Karasungur.

“Ben kendime tekrar Urfa’da getirtirim,” deyip ayağındaki ayakkabıyı çıkardı. “Al hele bir dene,” diye ısrar etti. Botu alıp ayağına geçirdi.

“Tam da ayağıma oturdu,” dedi gülerек.

“Güle güle giy.”

“Tamam teşekkürler.”

Yanındaki genç militanla birlikte Siverek’te ayrılıp Diyarbakır’a gitti. Orada Agir ile görüştüktan sonra Van’a hareket etti.

Van, Kürtlerin özgürlük arayışı ve kurtuluş kavgasıyla yakında ilgiliydi. Kentte bütün Kürt siyasi gruplar faaliyet yürütüyordu, ama kent çarınıha gerilmiş gibi büzülmüş, nefesiz ve eylemsiz kalmış, hiçbir eylemsel çıkış yapamıyordu.

Van ile Semir’i düşününce; “aylardan beri orada faaliyet yürüten Semir; hep edilgen, pasif, ikircikli ve etkisiz kalıyor. Devrimin ciddiyetini ve ağırlığını hissetmiyor ve taşıyor. Gevşek, laçka ve liberal özelliklere sahiptir. Devrimin ve özgürlük arayışının ciddiyetinde bile değil. Merkez adına, Serhat-Van bölge sorumluluğunu yapıyor, ama günü birlik bir yaşamı esas alıyor. Aylardan beri orada faaliyet yürütüyor, birkaç komün evi, bir grup yerel çalışan dışında hiçbir gelişme yaratamamış. Babası bir okulda hademelik yapmış, ondan alışkanlıklar edinmiş her halde. Bir memur gibi saat 09.00’da

kalkıyor, kahvaltısını yapıyor, evden çıkıyor, birkaç gazete alıp okuyor, sonra birkaç kişiyle ilişki kurup geri komün evine dönüyor. İyi Abdullah arkadaş durumunu fark etti de görevden alıp yerine bir başka arkadaşı görevlendirdi,” diye düşündü.

Yeni giden militan Semir ile Çatak ilçesinde buluşmuş tüm ilişkileri devir almıştı.

“Semir arkadaş, kent merkezinin önemli bir kısmı Rızgari siyasetinin etkisinde, diğer yarısı da faşistlerin etkisindedir. Bizim hiçbir etkimiz yok, sen bugüne kadar ne yaptın,” dedi ilişkileri devir alan militan

“Ne yapabiliriz ki adamlar kendi arasında kenti parsellemiş,” dedi Semir çok olağan bir yaklaşımla.

“Biz bu tarzla gelişmeyiz. Diğer gruplardan bir farkımız olacak ki halk bu farklılığı görüp bize gelsin.”

“Adamlar bir kere etkin olmuşlar, yapabileceğimiz bir şey yok.”

“Nasıl yok, Partinin çalışma tarzını harekete geçirirsek sonuç alırız.”

“Nasıl sonuç alacağız ki, adamlar her tarafı ele geçirmişler.”

“Onlardan bir farklılığımız olmalı.”

“Nasıl farklılık?”

“MHP’lilere karşı aktif mücadele geliştirelim.”

“Abdullah arkadaş beni çağırmış, ben gideceğim, en bildiğini uygula,” dedi Semir.

Semir, orada Apo’nun talimatıyla Kuzey batı tarafına, geçti.

İran’da şah rejimi yıkıldıktan sonra mollalar her şeye hâkim değillerdi. Avrupa’da mülteci olan Kürt aydınları İran’a geçmiş, Kürt halkı özgürlük istemiyle ayağa kalkmış, Urmiye, Şino, Mahabad, Şaho coğrafyasını kapsayan alanda özerkliklerini ilan etmişlerdi. Humeyni toparlanıp güçlenince, Kürtlere karşı savaş açmış, çatışmalar başlamıştı.

Van sorumlusu, İran’ı tanıyan Yüksekova’lı bir genci yanına alarak, sınırı geçip İran’a geçti. Sımko Ağa’nın torunlarının evine misafir oldu. İki hafta boyunca evlerinde kalıp onlarla konuştu tartıştı, gelişmeleri, Kürtlerin durumunu yakından öğrenmeye çalıştı. Sonra diğer Kürt kentlerine geçti. İran’dan döndükten sonra, Apo’ya; İran Kürt bölgesi hakkında düşünce ve gözlemlerini geniş bir rapor haline getirip yazdı. Yazdığı raporun sonunda;

“Arkadaşlarımız Lübnan-Filistin sahasına geçiyor, orada eğitim görüyorlar. Ben İran Kürdistan’ına geçtim, gezdim ilişkiler kurdum, burada hazır, kurtarılmış alanlar var. Kadrolarımızın bir kısmını bu sahaya çekip eğitirsek, oradaki örgütlerle ilişkilendirsek bazı mevziler kazanabiliriz,” diye bitirdi.

Apo gelen notu okudu. Üzerinde biraz düşündü. Sonra Karasungur’e hitaben bir not yazdı, durumu izah etti, sonunda; “bu notu alır almaz, Van’daki sorumlu arkadaşın yanına git, oradaki ilişkileri başka bir arkadaş devredin. Van, sorumlusu arkadaşla birlikte İran’a geçin. İkiniz artık İran ve Irak sahasından sorumlu olarak çalışırsınız. Sonra gerekirse bulunduğum sahaya gelir gidersen. Şimdilik ikiniz Orada üstlenin ve kendi aranızda görev bölümü yapın. Güvenlik

açısında bir daha kuzeye geri dönmeyin. Oradaki örgütlerle ilişki kurun, gerilla grupları için barınma koşullarını, kamplarını hazırlayın. Burada eğittiğimiz arkadaşları o kamplara ulaştırırız,” diye yazıp bitirdi.

Karasungur bu notu aldığıında Siverek’te Bucak eşkıyalarına karşı verilen silahlı mücadelenin ve askeri konseyin başında yer alıyordu. Gelen bu not üzerine ilişkilerini başkasına devretmiş, hazırlıklarını yapmış, Van’a doğru yola çıkmıştı.

Bir akşamüzeri Van sorumlusu ile görüştü, durumu anlattı. Sorumlu kendisiyle ilgili beklemediği bu karar üzerine ani bir sarsılma yaşadı, ikirciklendi. Gidip gitmeme konusunda kararsızdı, çıkmaya hazır değildi. Karasungur onunla konuştu, tartıştı sonunda ikna etti. Yakalanma riskini azaltmak için Yüksek ova yerine, Başkale üzerinde geçişin daha güvenli olacağını düşündü. Bölgeyi iyi tanıyan bir taraftarın rehberliğinde bir gece vakti, Başkale üzerinde sınırı aşır İran’a geçtiler. İran sınırını geçince;

“Kimliklerimizi yakalım üzerimizde bulunmasın, riskli olur,” dedi Van sorumlusu.

Kara sungur biraz düşündü, durumu değerlendirdi, sonra; “Şimdilik kalsın, üzerimizde bulunsun lazım olabilir. Önce orada sağlam yerleşelim, biraz çevremizi tanıyalım, ilişkiler edinelim,” dedi.

“Ortam karışık, aramalarda sorarlarsa ne diyeceğiz?”

“Doğru ortam karışık, ama ‘Pastarlar’ daha denetim kuracak güçte değiller. Her hangi bir durumda buralı

olduğumuzu söyleriz. Bir de buraya uygun kod isim kullanalım onunla birbirimizi çağıralım.”

“Karasungur arkadaş, haklısın, burada kod isim daha uygun olur.”

“Peki, ne isim kullanalım,” dedi Karasungur gülererek.

“Rast gele bir ad kullanalım, mesela seninki; ‘Ömer,’ benim ki de; ‘Ahmet’ olsun...”

“Senin adın Ömer olsun,” deyince biraz düşündü, geçmişe gitti. Cuma ile Salih’i hatırladı. Hilvan Siverek’teki olaylar zinciri kafasında şekillendi. Halil Çavgun’un öldürülmesi ve ilk Hilvan’a gelişini anımsadı. Yüreği hızlı hızlı çarptı. Hilvan direnişinde; “Karasungur,” Siverek direnişinde ise; “Ömer Hoca,” kod adını kullanmıştı. “Burada Ömer adını kullanırsam doğru olmaz, geçmişe çağırıştırır,” diye düşündü.

“Karasungur arkadaş, neden öyle birden bire dalıp gittin, yoksa adı beğenmedin mi,” dedi arkadaşı gülümseyerek.

“Bir şey yok, ama benim ki Ahmet, senin ki Ömer olsun,” dedi bir izahat yapma gereği duymadan.

“Tamam, olabilir ne fark eder ki?”

“Sınırı geçtik, şimdi nereye gidelim, tanıdığın bir ilişki, bir aile var mı” dedi Karasungur.

“Daha önce buraya gelince Sımko Ağa’nın ailesine gidip kalmıştım. Onlarla tanışmıştım, bize destek olacaklarına dair söz vermişlerdi.”

“O zaman onlarla ilişkileneelim.”

Derken Sımko Ağa’nın konağına gittiler, orada gecelediler. Karasungur onlarla konuşup, tartıştı. Kuzeyde

verdikleri mücadeleyi anlattı. Onların verdiği rehber aracılığıyla Şino, Sinê ve Mahabat kentlerine geçtiler. Yeni çevrelerle ilişki kurdu, dostlar edindi, sonra araçlar devreye koyarak Dr. Abdurrahman Qasımlo ile görüşme yaptı.

Dr. Qasımlo, “Kürdistan Demokrat Partisi-İran’ın genel sekreterliğini yapıyordu. İran’da Mollaların iktidarı ele geçirmesi ve Şah’ın ülkeyi terk etmesi üzerine Avrupa’dan, Doğu Kürdistan’a giden Qasımlo, Kürtlere özerklik verilmesi için çalışmalara başlamıştı.

“Biz, Kuzeyde PKK adına buraya geldik, sizinle görüşmek dayanışma içinde olmak istiyoruz,” dedi Karasungur.

“Hareketinizi izliyorum ve takip ediyorum, halkımız için verdiğiniz mücadeleyi takdirle karşılıyorum” dedi Dr. Qasımlo.

“Kürt halkının kurtuluşu için karşılıklı dayanışma içinde olmayı arzuluyoruz. Gerilla savaşını başlatacağız. Savaşçılarımız için üstlenme alanları istiyoruz.”

“Size her türlü yardım ve desteği sunmaya hazırım. Kürt halkının özgürlüğü için ne istiyorsanız yaparım, ama bir tek isteğim var.”

“Bu yardım ve desteğinize karşı biz de elimizde gelen yardımı sunarız. İsteğiniz neyse gücümüz dâhilindeyse yaparız.”

“İsteğim şudur. Kuzeydeki halkımız daha gelişkindir. Kadrolarınız daha ideolojiktir. Benim peşmergelerim içinde örgütlenme ve çalışma yapmayın, yeterlidir. Gerisi dört parçanın kurtuluşu ortak davamızdır. Kamp, silah, maddi

imkân, diplomatik olanak ve ilişkiler de dâhil her türlü yardımı sunmaya ve sonuna kadar fedakârlık yapmaya hazırım...”

“Tamam, bu konuda rahat olun, gereken yaklaşımı göstereceğiz.”

“Bunun dışında dört parçadaki Kürtlerin kurtuluşu için her şeye hazırım.”

“Ben kısa bir süredir buralardayım ve gelişmeleri izliyorum, ama sonuç nasıl gelişir bilmem, siz daha yakında ilgilisiniz, ne düşünüyorsunuz Kürtlerin geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz,” dedi Karasungur.

“Kürtler bu defa başaracaklar...”

“Molla Ruhullah Hümeynî’nin kurduğu İslam Cumhuriyeti de Kürtlere karşı daha önceki Şah iktidarlar gibi davranıyor, Kürtlerin varlığını inkâr ediyor.”

“Biz de buna karşı İran Kürdistan Demokrat Partisi olarak Komela ile birleşerek yanıt verdik. İran İslam Cumhuriyeti’ne karşı silahlı mücadele başlatacağımıza dair ihtarda bulunduk, ama sorunun masada çözülmesi gerektiğini, çözüm için muhatabın Kürt örgütleri olduğunu da deklare etti,” dedi Dr. Qasımlo.

“Bunun üzerine Hümeynî, İran devlet televizyonunda sizin için ‘Allah’ın düşmanı’ dedi ve Kürt halkına karşı cihat ilan ettiğini açıkladı,” dedi Karasungur.

“Hümeynî, bu açıklamayı yaptığı sırada İran uçakları Kürt yerleşim alanlarını bombalıyor, Kürt şehirlerinde sıkıyönetim ilan ettiğini açıklıyordu,” dedi Qasımlo.

“Kürtlerin barış ve diyalog istemine İran savaşıyla yanıt verdi.”

“Evet, devleti olmayan Kürtler için en tehlikeli zamandır. Sanki ‘Kırk Haramiler,’ bir masaldan çıkıp dört devlette ruh bulmuş gibidir. Her gün, her akşam Kürtler ldrlyor, ama Körlerin dışarıya açılan bir tek kapısı yoktur. Bu Harami Devletlerin binlerce kapısı var. Bundan dolayı Kürt’e, ‘bin dost az, bir düşman fazladır,’ Bir taraftan, dil, din, ekonomik sorunlar yaşarken, diğerk taraftan da özgürleşmek için çaba sarf etmeleri gerekiyor. Kürtlere sağlam bir dayanak lazımdır. Biz de buna gerilla birliklerini oluşturarak yanıt verdik. Görüyorsunuz, bütün İran ve Kürt kentlerinden sloganlar, yürüyüşler, öfkeli kitlelerin haykırışları yayılıyor. Halkımız, zgrlk için her yerde ayaktadır,” dedi Qasımlo.

“Haklısınız, halk ayaktadır, şah kaçtı, sokaklarda bir sürü gürültü patırtı yaşanıyor, ama bana sorarsanız ayaklanmanın rengi ve sonu henüz belli değildir. Karşıtlık, ilkesizlik, belirsizlik ve tutarsızlıklarla dolu bir süreçtir. Kim güçlüyse, kim rgtlyse, kim halkı silahlandırırsa süreç onun lehine evrilir. Umarım ki İran deviminde, ezilen halkların lehine bir sonuç gelişir, ama izlediğim kadarıyla gelişmeler çok i acıcı değil. Temel toplumsal ve ulusal dinamik olan Kürtler, Azeriler, Beluciler ve diğerk halklar örgütlü değiller. Bir öncülük ve ittifak sorunu da var. Siz bütün Kürtleri etrafınızda toplarsanız belki bir şans doğar. Bu başarılmazsa bir şah gider, bir başka şah gelir, Kürtler de aynı trajediyi yaşar,” dedi Karasungur.

“Biz halk arasında örgütlüyüz, haklarımızı almada kararlıyız, ama ulusal bir birlik henüz yaratamadık. Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletleri bunu engellemeye çalışıyorlar.

Barzanileri yanına alıp bize içten çatıştırıp bölmeye çalışıyorlar,” dedi Qasımlo

“Kürtler bu tarihi fırsattı iyi değerlendirir, ulusal birlik yarabilirse bu durumda yararlanıp özgürlüklerine kavuşma koşulları var, ama biraz zor bir meseledir. Barzani ailesi, kendileri dışında hiçbir Kürt grubunun güçlenmesini istemezler. Güçlenen her gruba karşı düşmanla birleşip onları yok ederler. İran ile birleşip, size karşı savaşabilirler, bunu zamanında görüp önlem almanız gerekir,” dedi Karasungur.

“Böyle bir tehlike yaşanıyor, Barzani diğer halklar ve Kürt örgütleriyle ittifak yapıp savaşacaklarına bize karşı tavır alıyorlar,” Dedi Qasımlo.

“İran da özlü bir değişme gözükmüyor. Bence Molla Rejiminden ne eşitlik ne özgürlük çıkar. Bunlar da Kürtler ve diğer halklar konusunda Şahın dini versiyonudurlar. Bütün vaatlerine rağmen, halklara özgürlük, şimdilik temelsiz, soyut bir değişme gibi görünüyor. Ortada ne eşitlik ne özgürlük var. Kaostan başka bir şey ufukta görünmüyor,” dedi Karasungur.

“Bu süreci değerlendirebilirsek, belki de gerçek bir ayaklanma patlar, özgürlük ve eşitlik her tarafa yayılır,” dedi Qasımlo.

“Biz Kürtler açısında her dört parçada da kölelik, itaat ve boyun eğme utanılacak, lanetli bir şeydir, ama bu ayaklanmanın da sonucu belirsiz gibi geliyor bana. Bir yığın basit küçük değişimler var ama, yeni iktidara gelen mollalar güçlenip hakim olana kadardır bu durum,” dedi Karasungur.

“Bazen küçük bir kıvılcım, her şeyi yakıp kül eden bir yangına dönüşebilir. Ben Kürtlerin özgürlük şiarıyla etrafımızda bütünleşeceğini umut ediyorum,” dedi Qasımlo

“Tarihte örnekleri çoktur, bir kişi ayağa kalkar, gerçeğin bilincine varır varmaz, on binler arkasında yürür, çoğu ayaklanma böyle münferit olaylarla patlak vermiştir, ama sonuç önemlidir, bütün mesele örgütlü olabilmektir. Kuşkusuz, insan inandığı bir dava uğruna muhteşem şeyler yapabilir. İşte bu savaşın sürüklediği felâketler altında ezilen halkımıza doğru öncülük etmek gerekir.” dedi Karasungur.

“Ortadoğu toplulukları ve Kürtler böyle ayaklanmaları her zaman bağrında taşır,” dedi Qasımlo.

“Ayaklanma bazen ani bir kıvılcımdan, bir haksız olaydan, ağırlaşan bir sefaletten doğar ve acı çeken, sefaleti yaşayan, horlanan, aşağılanan, dili, kimliği, kültürü yok sayılan, ülkesi işgal edilen kitleleri coşkun bir sel gibi önüne katıp götürür. Bazen de bir sürü göze çarpmayan, hesaba alınmayan bir yığın nicel değişimler zaman ırmağında birikir birleşir ve günün birinden patlayarak gerçek bir ayaklanmaya dönüşür. Burada koşullar çok önemlidir,” dedi Karasungur

“Doğru öncülük birlik ve beraberlik çok önemlidir,” dedi Qasımlo

“Bu süreçte, Ortadoğu’da bir dizi ayaklanma, darbe, suikast arka arakaya gelişti ve esilen sömürülen halkların lehine hiçbir şey değişmedi. Olan tek şey bir kral gitti yerine yeni bir kral geldi o kadar. Ermeni katliamının trajik sonuçları hala hafızalarda canlı duruyor. Ani, örgütsüz ayaklanmalarda öncü kahramanlar ölünce ayaklanma da trajik bir sonla biter.

Hem Ortadoğu’da hem Kürdistan’da tarih boyunca ayaklanmalar, iç savaşlar, istila ve işgal halkları parçalamış ve mahvetmiş, ama sömürülenlerin lehine başarıya ulaşmış bir tek ayaklanma örneği yoktur. Bilimsel bir ideoloji olmadan devrimler de kalıcı olmaz. Kürt halkı; devrimin, ahlakın ve maneviyatın gücünü arkasına alması gerekir.

Bütün Kürt ayaklanmalarında, öncülük edenler yakalandıktan ya da öldürüldükten sonra ayaklanma da kanlı olarak sona ermiştir. Şeyh Said, Seyit Rıza, Şeyh Ubeydullah, Qazi Muhammed, Bedirxan Bey hepsinin akıbeti aynı olmuştur...” dedi Karasungur

“Öyle, ama bu defa durum farklıdır, bizimki sadece bir ayaklanma değil bir devrimdir, “dedi Qasımlo

“Devrimlerde kahramanlar ölünce, devrim daha da gelişip güçlenir. Haki arkadaşımız şehit olunca mücadelemiz daha da güçlendi.” dedi Karasungur.

“Hiçbir zulüm kalıcı değildir,” dedi Qasımlo.

“Çok doğru, Osmanlı örneği çok dikkat çekicidir. İktidar uğruna yaptıkları o kanlı kardeş kavgalarının ardında, Osmanlı sarayındaki iç oğlanların üzerine Babil laneti çöktü ve birinci dünya savaşında beş yüz yıllık sarayları yerle bir oldu. Yine bugün Lübnan’da süren iç savaş, 20. Yüzyılın en büyük insani felaketlerinden birine tanıklık ediyor,” dedi Karasungur.

“Ben de şunun bilincindeyim, ayaklanma halk gerçekliğine, onun tarihsel toplumsal gelenek ve görenekleriyle örtüşmediği zaman başarı şansı zayıflar,” dedi Qasımlo.

“Gandi, Hindistan topluluklarının dini inancından var olan pasifliğı bir etkinliğe ve eylemliliğe dönüştürerek İngiliz sömürgeciliğine karşı sonuç almıştır. Başarılı bir ayaklanma olabilmesi için bir halkın kendisine dayanmalıdır. Ani ayaklanmalar sadece maddi koşulların ürünüdürler. Devrim ise her zaman manevi moral ve ahlaki bir olguyu bağrında taşır,” dedi Karasungur.

Derken görüşme, düşünce alış veriş bitince, Qasımlo onlara barınmak için yer ve ilişki belirledi. Karasungur, yanındaki militanla birlikte oraya yerleşip devrim çalışmalarına başladı.

Apo, örgüt merkez yazdığı perspektif ve talimatlarda İran’daki bütün gelişmeleri günü gününe takip ediyor, Karasungur’un orada yürüttüğü çalışmaları üzerinde ısrarla duruyor, sürekli perspektif ve talimatlar yoluyordu.

“Özellikle son yıllarda bölgenin en önemli sorunlarından biri haline gelen Kürdistan sorununda emperyalizm ve işbirlikçileri kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmaya çalışıyorlar. Kürdistan sorunu Türkiye, İran, Irak ve Suriye’nin en önemli iç sorunlarından biri ve kendi aralarındaki en önemli dış sorun haline gelmiştir. Irak ve İran kendi çıkarları doğrultusunda Doğu ve Güney Kürdistan’daki mücadeleden yararlanmaya çalışsalar da bir bütün olarak bu dört devlet Kürdistan halkını yok etme ve doğacak her türlü kurtuluş mücadelesini ortaklaşa ezme kararındadırlar...

Bugün Doğu Kürdistan’da savunmasız halk ateş altındadır; çocuklar ve yaşlılar bile en acımasız bir şekilde katlediliyorlar. İran sömürgecileri, diğer sömürgeci devletlerle

işbirliği yaparak direniş hareketlerini ezmeye ve kurtuluş hareketinin doğmasını engellemeye çalışıyor,” diyerek gönderdiği talimatta İran’a ilişkin güncel ve siyasi gelişmeleri değerlendiriyordu.

Talimattın diğer bölümünde; “İran’daki devrimci durum ve gelişmeler olumludur. Hudut kısmına önem verin, ilişki geliştirin, ben de buradan bazı çevrelerle ilişki kurmaya çalışacağım...

Özellikle köy ve dağ yolları geliştirilmeli, konaklama yapılacak, barınabilecek köyler oluşturulmalıdır...

Oradaki çalışmayı yürüten arkadaşlar, İran hududunda, kendilerine bağlı adresler, ilişki ve kişiler oluşturulmalıdır. Bu durumu İran’daki arkadaşlara da bildirin. O da sınırın öbür tarafında arkadaş görevlendirsın. Her iki yakadakiler arasında ilişki kurulsun...

İran’daki arkadaş da size aynı kanalla başvurur. Burası için ise, yine yurt dışı ilişkili olan arkadaşlara teslim edersiniz; o kendisine bağlı kişilere ulaştırır ve onlar da bu tarafa aktarır, bu taraftakiler de bize ulaştırır. Bazı kanalları, görevlendirilen kişileri, adresleri bize de bildireceksiniz. İran kanalını da İran’daki arkadaşlara bildireceksiniz. Biz de bu tarafta görevlendirdiğimiz kişileri size bildireceğiz. Bu en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir...

Bu arkadaş, özellikle sınır boylarından, ülkenin iç kesimlerine kadar ulaşılabilir şekilde emin dağ ve köy yolları geliştirmelidir. Mesela Suruç’tan bir malzeme bu yollarla ta Adıyaman’a ulaştırabilmelidir...

Hakkari bölgesine ağırlık verilmelidir. Arkadaş oraya kaydırılmalıdır. Hakkari stratejik bir yer tutar Kürdistan bağımsızlık mücadelesinde. İran, Irak ve Türkiye sınırını ve üç Kürdistan parçasını bağlayan bir üstür. Burayı düşmandan kurtarmak gerekir...

Emperyalizm ve yerel gericiliğe karşı, ülkedeki gruplar arasında bu aşamada silahlı çatışmaya son vermek için ilgili gruplarla, kişilerle ilişki geliştirin...

Qasımlo, Yekiti Niştiman, Yekiti Sosyalisti Kürdistan, yani C. Talabani ve Dr. Mahmut Osman önderliğindeki güçlerle de dostça ilişkileri sürdürmeli ve geliştirmelisiniz. Irak Komünist Partisi'yle de ilişkileri sonuna kadar geliştirmekte yarar vardır. Diğer demokrat ve yurtsever gruplarla da dostluk doğrultusunda özen göstermeye dikkat etmelisiniz...

İran'daki arkadaş adres versin size. Siz de bize gönderin. Kendisini aradığımızda İran'da nerede ve nasıl bulabiliriz? Hudut boylarında destek yaratma konusu en önemlisidir...

Selamlar. Ammar" diye geniş bir çerçeve belirleyip perspektif sundu.

Karasungur, Apo'nun bu perspektif ve talimatını aldıktan sonra, yanındaki çalışma arkadaşına;

"Van'a git, oradaki arkadaşlarla ilişki kur, bu gelen talimat çerçevesinde bir toplantı yap. İran sınırı boyunca köylerle ilişkilensinler. Sağlam kurye sistemi oluştursunlar. Aranır durumda olan arkadaşları buraya göndersinler. Toplantıyı yaptıktan sonra yeni ilişki, adres ve kurye adlarını al ve geri gel," dedi.

Bunun üzerine yanındaki militan bir gece sınırı geçerek Van'a vardı. Orada çalışan militanlarla toplantı yaptı, Apo'nun talimatta yazdığı perspektifleri onlara açtı. Bir müddet orada kaldıktan sonra tekrar İran'a geçti.

Van'daki örgüt, Apo'ya rapor yazarken, eski Van sorumlusunun gelip kendileriyle toplantı yaptığını da rapor etti. Bunun üzerine Apo, Karasungur'a yazdığı notta;

“Daha önce gönderdiğim talimatta; ‘bir daha sınırın öte tarafına geçmeyeceksiniz,’ demiştim. Gidiş gelişler tehlikelidir. Artık kalıcı olarak İran ve Irak sahasındaki çalışmaları yürütmenizi belirtmiştim. Buna rağmen yanındaki arkadaş Van'a gitmiş. Bu büyük bir sorumsuzluk ve ciddiyetsizliktir. Örgüt disiplinini boşa çıkarmadır. Disiplinsizlik yakalanmaya yol açabilirdi,” diye başlayan izah edici ve uyarıcı bir not yazıp gönderdi.

Karasungur notu alıp okuyunca, Apo'nun örgüt işleyişi ve disiplinini konusunda ne kadar hassas ve ciddi olduğunu bir kez daha gördü. Arkadaşını Van'a göndermekle, disiplin suçu işlediğinin sonucuna ulaştı. İki birlikte oturup yaptıkları çalışmaları rapor haline getirdiler, yazılı öz eleştirileriyle birlikte Apo'ya gönderdiler.

“Bu peşmergeler, bize hep basit bir öğrenci gözüyle bakıyorlar, misafir muamelesi yapıyor, dikkate almıyorlar. Belli ki bizi tanımıyorlar. Bunlarla birlikte bir kaç çatışmaya katılalım bizi biraz tanınsınlar,” dedi Karasungur çalışma arkadaşına.

Derken Pastarlara karşı yapılacak bir eyleme katıldılar. Baskın anında, en önde çatışıyor, atak davranıyor, bütün

peşmergelere moral veriyor, taktik belirliyor, yönlendiriyordu. Yapılan bu başarılı eylemin ardında eylemi organize eden komutan;

“Biz size hayran kaldık, savaşı olduğunuzu bilmiyorduk, ‘sadece kalem kullanıyorsunuz,’ diye düşünüyorduk,” dedi.

O eylemden sonra ilişkileri daha da gelişti, güçlendi. Askeri eylemlerde gelip ona danışıyor, düşünce alıyorlardı.

Karasungur çalışma arkadaşına, “Bir konu var, sana da anlatayım, bilgin olsun.” dedi.

“Konu neymiş?”

“Mahabat’ta yapılan bir merkez toplantısına beni de çağırdılar. Toplantıda Qasımlo, Şeref Kendavi de vardı. Toplantı öncesi viski açıp dağıttılar, ben de nezaketten farklılık olmasın diye bir bardak içtim, bilgin olsun,” dedi

“Önemli değil, içmişsen içmişsin ne olmuş,” dedi arkadaşısı gülererek.

“Benden duymanı istedim.”

Yanındaki çalışma arkadaşısı;

“Benim acilen Van’a gitmem gerekiyor,” dedi.

“Ali arkadaşın talimatını okudun, daha önce yaptığın geçiş için öz eleştiri verdik,” dedi Karasungur.

“Çok önemlidir, aileden bir oraya gelmiş, mutlaka görüşmem gerekiyor. Gidip hiç beklemeden bir iki gün içinde geri dönerim,” diye ısrar etti.

Derken akşam yola çıktı. Güneş iki insan boyu yükselince Van’a girdi. Dükkânlar daha yeni açılıyordu. Tek

tük insanlar çarşıya çıkıyordu. Görüşmek için belediye binasının yakınındaki parka gidip oturdu.

Oturur oturmaz, telsizlerde anons sesleri birbirine karıştı. Kaygıyla sağına soluna bakarken, bir grup polis etrafını sardı.

Orada, çay içerken ellerini arkadan bukağıladılar. Gözlerini ışık sızdırmayan simsiyah bir bağla bağladılar. İki kişi koltuğuna girip çelik yapılı bir ringe bindirip sorguya götürdüler. Haftalarca süren sorgu sonra onu alıp Mazlum'un, bulunduğu zindana götürdüler.

Artık gerisi, bir ömür sürecek olan dört duvar, kör hücre, demir kapı ve tutsaklıktı...

## V

*“Doğayı ve insan haklarını en vahşice ihlal edenler asla hapse girmez. Cezaevlerinin anahtarı onlardadır.” E. Galeano*

Apo, artık Duman Kara'nın hedefindeydi. Gece ile gündüz, akrep ile yelkovan, birbirini nasıl kovalarsa öyle kovalayacaklardı birbirlerini.

Apo kadere inanmıyordu, ama sanki doğada gizil bir güç gelip onu buluyor yönlendiriyor, koruyordu. O bu doğa gücünden kaçamıyordu. Yürüyeceği tehlikeli yol, yaşayacağı serüvenler, sanki bir kader çizgisi gibi alına yapışmıştı. O Eyüp gibi bütün bu çilelere, zorluklara dayanma gücünü kendinden ürettiyordu. Düş, düşünce ve yüreği yol yürüyüşünü kendisi belirliyordu.

Duman peşine düşmüş, her yerde onu arıyordu. O kendi planlarını yapıyor, bir gölge gibi peşine düşen Duman'ın planlarını da unutmuyordu.

Aslında Duman salt bir kişi değildi. Bir sistemdi. Bir kurumdu. Bir orduydı. Bir zihniyetti. Bir talan ve fetih kültürüydü. Bir ölme ve öldürme felsefesi idi. O bununla savaşıyordu. Duman her yerde onu izliyordu. Duman onu boğmak ve öldürmek istiyordu. O Dumanın yörüngesini değiştiremiyor, ama onu hep boşa çıkartıyordu. Takip, çatışma sürüp gidiyordu.

Yürek atışları, yürüyeceği yolun ve yaşayacağı büyük serüvenlerin habercisiydi. O ölümden yaşamı yaratmak, kendi küllerinde yeniden dirilmek ezilenleri, mazlumlari, haksızlığa uğrayanları şafak tufanıyla uyandırmak için bir kere karar vermiş, kendi yüreğiyle, çocukluk anılarıyla sözleşme yapmıştı. Hep kararları anlık alıyordu. An dışında hiçbir şey yoktu. Bütün geleceği, anda aldığı kararlarda saklıydı. O gittiği yollarda, kaçtığı fırtınalarla karşılaşlıyordu. Yağmurdan kaçarken doluya tutuluyordu. Doğanın o gizil gücü gelip onu her yerde buluyor, koruyordu. Bu, halkın ona mistik bir rol biçmesine yol açıyordu

Kanlı Tiranların yarattığı ölüm ve zulüm her yerde, her anda onu bekliyordu. Hakikat ve özgürlüğü ararken, hak ettiğine erişmek ve ütopyasını yaratmak istiyordu.

Duman, onu bir kader çizgisi gibi izliyor, peşini bırakmıyordu. Gizli bir dövüştü sürüp gidiyordu.

Sakin Duman deyip geçmeyin, basitte almayın. Duman yedi ruhlu bir canavar gibiydi. Bütün acıma duygularını, insani

vasıflarını yitirmiş, çağın en gelişkin canlı robotu gibiydi. Ondan kurtulmak, onun darbelerini savuşturmak, çok zor bir işti. Onu bu ölümcül darbelerini her seferinde kendi çabasıyla, kendi aklıyla boşa çıkartıyordu. Her seferinde onun mantığı, düşünüş tarzı, Duman'ın planlarını ve tuzaklarını alt üst ediyordu. Bu tedbirleri aslında onun karakterinin de aynası gibiydi. Bütün bunlara rağmen Duman peşini bırakmıyor, o Duman'dan kaçamıyordu. “Bir önceki neslin yaptıkları ya da yapamadıkları bugünkü yolumuzu belirliyor. Onlar bir şeyler yapsaydı, biz de bugün bu durumda olmazdık. Ben bu yolla kendim girmedim, bütün bu sorunları hazır kucağımda buldum ve yürüyeceğim yol, önümde eğilmiş, eskiden beri beni bekliyordu. Ben de buna rıza gösterdim ve bu zorlu yola girdim. Her halkın, Ebu Cehilleri, Ebu Sofuyanları ve Ebu Lehebleri vardır. Bunlarda vicdan ve ahlak yoktur,” diye düşündü.

Duman, yeni geldiği, Suriye sahasında da dehşet ve korku yayarak, kan dökerek etkili olmaya çalışıyordu. Apo'ya ulaşamayınca, Qamışlo kentine geçti. Orada Kawa grubuna izlemeye aldı.



## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### I

*“Siyaset dünyası, insanların hiç çekinmeden birbirini çiğnediği, gözünü kırpmadan vahşice birbirini öldürdüğü, koskoca bir muharebe alanıydı.” R. Jamis*

Zulmün ve yıkımın belirsiz bir düzene dönüştüğü kentte bütün mevsimler griydi. Caddelerde yürüyenler resmi giyimli, asık suratlı, sanki yastan yeni çıkmış gibiydi. Gökyüzü kapalı, insanlar birbirine yabancıydı. İki ırmak arasında, güneşin doğduğu topraklardan gelen o cesur, o korkusuz öğrenci gençler, kenti terk etmişti. Kumrular kapanmış, aşklar ve sevdalar göçebe bir kuş sürüsü gibi onlarla birlikte çekip gitmişti.

Gökyüzünde gri bulutlar kümelenmiş, yağmur ha yağdı ha yağacak... Güz mevsimi sarı bir örtü gibi grinin üstünü kaplamış; parklarda, caddelerde ve evlerdeki bütün hüznüleri toplayan yapraklar, belki de son bir kez esen ılık rüzgârla sağa sola savruluyordu. Yaprak dökümünü yaşayan ağaçlarda, sarı ile turuncunun bütün tonları göze çarpıyordu. İlk yağmurlar düşmüş, güz mevsimi ile kaynayan gri bulutlar gelecek olan kışın habercisiydi. Hava hala ne çok soğuk ne çok sıcaktı. İnsanlar sokaklarda ince ceket ve mont ile dolaşıyordu, ama bozkırın üşüten, çıplak, kuru, katı yüzü geceleri sinsî bir yılan gibi sokaklara iniyor, ayaz yavaş yavaş kendini hissettiriyordu.

Kocaman ağaçlar altında ve sokaklarda yürüyenler, sanki ye ilin tonlarını ve gülmeyi unutmu ; gri, bulanık, belirsiz bakışlarla olup bitenleri izliyordu.

Siyasi olaylar daha da hız kazanmıştı. Birçok ilde sıkıyönetim ilan edilmiş, tutuklamalar yaygınla mı , geceleri sokağa çıkma yasağı ilan ediliyordu.

Ağır'ın gönderdiği kısa notu aldığından beri kafası karmakarı ıktı. Ne yapması gerektiği konusunda karar veremiyordu. Fırtınaya yakalanmış bir kayık gibi dalgalarla birlikte sallanıp duruyordu. Bir taraftan varması gereken özgürlük limanı, diğer tarafta bataklı a dönüşen düzen suları vardı. Sanki Araf'ta sırat köprüsünün üstünde idi. D  unemeyecek kadar kafası karı ıktı. Bütün merakını yitirmiş;  rkeklik, korkaklık ve kaygı ruhuna musallat olmuştu.  zg rl k ile kölelik sevgi ile nefret, direniş ile teslimiyet birlikte y re ine yerle mi , zehirli, fırtınalı bir kafa karı ıklı ına yol açıyordu. Sanki beyni ağır çekim ile düşünüyor karar veremiyordu.

Bir halk adına, o çok zorlu olan yolu açıp özgürlük limanına varmak için Apo ile s zle mi , evlenmiş ve yola çıkmıştı, ancak daha yolun ba ındaydı. Bu sonu belirsiz, engebeli, sarp, asi ve zorlu bir yolculuktu. Bunu düşündükçe kafası karışıyor, ikircikleniyor, bir türlü karar veremiyordu. Kafa karı ıklı ı ile kararsızlık yapışık iki ikiz gibi ruhuna, y re ine, düşüncesine yapı ıp kalmıştı. Bir yandan gruba katılıp verdiği sözün baskısı, diğer yandan ailenin, onu kendi çeperinde tutma baskısı vardı. İki baskı arasında yalpalayıp duruyordu.

Sanki gecenin içinde göremediği bir yerde sesler kulağına geliyor, bu ikili çatışmayı körüklüyordu. Onun kafa karışıklığı hiç kimseninkine benzemiyordu. Hem grupta kalmak, etkili bir lider olmak, hem de düzen sınırları içinde kalmak, ikisini bir arada yürütmek istiyordu. Bu kafa karışıklığının nedeni, düşüncede yaşadığı sefaletin bir sonucuydu.

Bir karara ulaşmadan, hazırlıklarını yaptı, akşamüstü çantasını aldı, yokuş aşağı indi. Gri binaların arasında resmi giyimli, asık suratlı, telaşlı, umutsuz ve karıncalar gibi arka arkaya yürüyen insan kalabalığı içinde Kuğulu Park durağından karşıya geçti.

Kuruyan sarı yapraklara basınca, çıkan sesler kulağını tırmalıyor, her şey kırılıyor, dağılıyor, bir daha bu kenti görmeyecekmiş hissine kapılıyordu. Durmadan etrafına bakıyor, her şeyi izliyor, kafasına son bir kez resim ediyordu. Üniversiteye geldiği yılları anımsadı. Ardında siyasal arkadaşlıklar gelip kafasına takıldı. Apo, Hayri, Mazlum Çirusk, Bager, Agir gözlerinden canlandı.

Notu aldığından beri düşünüyor, bir türlü karar veremiyordu. Beyni değil de ayakları onu sürüklüyordu. Kararsızlık ve ikirciklik sanki onu karanlık bir bilinmezliğe sürüklüyordu. Düşünüyor, netleşip karar veremiyordu. Nereye adım atsa kararsızlık kapısı da onunla birlikte yürüyordu. Tedirgin ve tereddütlüydü. Bu da ondan güvensizliğe yola açıyordu. Karasızlığın ikircikli kraliçesi gibiydi. Sonu meçhul bir yola çıkmış, nereye gideceğini kestiremiyor.

Sarı yaprak yığınları arasında Kızılay’a doğru yürüdü. Kızılay’daki simitçilerin gözleri donuk ve umutsuzdu. Her tarafa buruk bir hava sinmişti. Karanfil caddesinden, Konur Sokakta yürüyerek, Ulus’a doğru indi. TCDD karşısındaki otogara gitti. Simsarların yolcu kapmak için çıkırtkanlıklar, korna ve motor sesleri birbirine karışıyordu. Bir otobüs firmasından bilet aldı...

Derken hareket saati geldi, arabaya binip yola çıktı...

Oturduğu koltukta düşünce düşünce uyuya kaldı. Sabah gözlerini açtığı anda Otobüs Aligör’de durmuştu. Çantasını alıp aşağı indi. Sağına soluna baktı, her taraf yoksulluk kokuyordu. Baraka türü evler ve dükkânlar yan yana dizilmiş bir sefalet imgesi gibiydi. Bozuk caddede eski kirli giysiler içindeki insanlar daha hareketli, daha canlı umutla yaşama bakıyorlardı.

Bir ara sokağa girip daha önce tanıdığı eve gitti. Orada Agir ile görüştü. Agir, Apo’nun sözlü talimatını ona ilette. Yanına bir kişi verip Suruç’a gönderdi. Sait ile Pola gelmiş, onu sınırda geçirmek için bekliyordu.

Apo, Beyrut’tan Şam’a, oradan da Kobanê’ye geçmiş, Ömer’in memur olan oğlunun evinde kalıyordu. Sabah erken kalktı, Engels’in; “Tarihte Zorun Rolü,” kitabının son kalan bölümünü de okuyup bitirdi. Kitabı bitirince, odanın içinde volta atmaya başladı. Bir tarafta özgürlük militanlarını o saha çekip eğitmek ve dağlara yerleştirmeyi düşünüyor, diğer tarafta Kesire gelip kafasına takılıyordu. “Kesire, sağlam buraya ulaşıyadı,” diye söylendi. Sonra; “Sait bağlı bir militan, mutlaka sınırdan sağlam geçirir. Gelsin de bakayım ne düşünüyor. Eski tarzını aşmazsa yol yürüyüşümüzün önünde

engel de olabilir. Kürdistan devrimi Ortadoğu’da bir Rönesans’tır. Özlenen yaşam mucizelerle değil, devrimle olacaktır. Özgürlük her yerde ve her zaman kendini yönetmekle başlar.” dedi kendi kendine.

Kesire ile ilk karşılaşmalarını düşündü. Onu gruba katarken birçok arkadaşı buna karşı çıkmış, o bu karşı çıkışlara rağmen onu gruba dâhil etmişti. Evlendikten sonra Diyarbakır’da ev tutup yerleşmişlerdi. O eve yerleştikten sonra ilk kavgalar başlamış, bir daha kesilmemişti.

Birinci kongreden sonra Mazlum, Bager ile Kesire; “Parti Merkezi Basın yayın Kurulu” olarak görev üstlenmişlerdi. Mazlum merkezden doğru sorumlu, diğer ikisi de üyesiydi.

Sonra Bager ayrılmış, onun yerine Çiroşk getirilmişti. Parti 1. kongresinden sonra Kesire Ankara’daki basın yayın çalışmalarını yürütüyordu.

Saat; 01.00’i gösteriyordu.

Pola, Kesire ile Sait sınıra yanaştılar. Bir taş öbeğin arkasında oturup biraz etrafı gözetlediler. Kulelerdeki ışıklar yanıyor, devriye arabaları geziyor, ışıldaklar sağı solu tarıyordu. Köylerdeki köpek ulumaları dışında hiç bir ses yoktu. Devriye arabası biraz uzaklaşınca, ay karanlık gecede üçü kalkıp hızla tel örgülere doğru koştular. Sınırı geçtikten sonra gece karanlığına gömülmüş olan yakındaki köye yönelirken;

“Ev sahibi sana sorarsa, ‘ben Aluşların geliniyim,’ diyeceksin,” dedi Sait, Kesire’ye.

“Tamam,” dedi Kesire.

Derken Kazıkan köyünün kenarındaki eve yanaştılar. Sait avluda havlayan köpeğe aldırmadan kapıyı yavaşça birkaç kez tıklattı.

“Kim o,” diye içerde seslendi ev sahibi.

“Amca benim,” diye yanıt verdi Sait.

Ev sahibi sesi tanıdı ve kapı açtı. Üçü arka arkaya içeri girdiler. Köpek gelenlere hırlayınca ev sahibi; “Hoşşt,” diye onu azarladı. Köpek hırıltılı sesler çıkartarak geri çekildi.

Pola ile Sait misafir odasına Kesire, kadınlar bölümüne geçti. Ev sahibi yaşlı kadın;

“Kızım hoş geldin, sefalar getirdin Hiç utanma burası senin evindir. Şimdi yorgunsun, otur biraz dinlen, sonra bir şeyler ye,” dedi.

“Yok ana aç değilim,” dedi Kesire.

“Kızım sen kimlerdensin?”

“Ana ben Aluşların geliniyim.”

“Öyle mi? Hangisinin gelinisin?”

Bir an afalladı, durdu, ne cevap vereceğini şaşırды. “Bu Sait niye adamın ismini bana söylemedi ki,” diye düşündü. Sonra;

“Ana hangisinin geliniyim valla ben de bilmiyorum,” dedi gülerek espri yaptı.

Yaşlı kadın hiç beklemeden;

“Güzel kızım, sen İso’nun mu Ömer’in mi, Mustafa’nın mı, Karasungur’un mi gelinisin?”

“Ana ben Ömer’in geliniyim,” deyip gülümsedi.

“Ömer’in ha? Muhtar Ömer çok iyi bir insandır,” dedi yaşlı kadın. Kesire, daha fazla sorulara muhatap olmamak için;

“Ana ben çok yorgunum, biraz uyumak istiyorum,” dedi.

“Tamam güzel gelirim,” deyip yaşlı kadın odanın köşesine bir minder yere serdi. Bir yastık ile yorgan verdi. Kesire elbiseleriyle yatağa uzandı.

Sait, sabah erken onu uyandırdı. Ömer Muhtar’ın gönderdiği arabaya binip Kobanê’ye gittiler.

Kafasında bin bir düşünce vardı. “Bu Apo bizi nereye sürüklüyor. Kelleyi koltuğuna almış, devrim deyip duruyor. Bu koşullarda devlet karşısında ne yapabilir ki? Hele bir yanına varayım, ne yapacağımı biliyorum. Herkes benden yana... Bir köylü parçası, kalkıp önderlik yapıyor? Sen kim önderlik kim? Etrafındakiler de mürit gibi ona bağlanmış, hiç bir şey göremiyorlar. Devlet karşısında ne yapabilir ki? Dersimde yaşadıklarımız ortada. Hayri, Kemal, Mazlum, olmazsa hiçbir adım atamaz. Semir, Davut, Baki benden yanadırlar. Diğerlerini de ikna edersem ben örgüttü yönlendiririm. En iyisi örgüttü Avrupa’ya taşımak oraya yerleşmektir. Ben daha son sözümü söylemedim, zamanı gelince,” diye düşündü.

Kobanê’ye varınca, arabadan indiler. Pola evine gitmek için onlardan ayrıldı. Kesire, dikkatlice etrafına bakarken;

“Bu tepe ne kadar ilginç,” dedi.

“Bu Kobanê’nin simgesi olan Muştenur Tepesi’dir.”

“Uzakta bakınca, ovanın ortasına kondurulmuş yapay, devasa yası bir kaya parçasını andırıyor.”

“Halk cuma günleri oraya piknik yapmaya gider.”

Bir müddet hiç konuşmadan, tozlu kirli daracık sokaklarda yürüdüler. Evlerin çoğu geniş avlulu, tek katlı, kerpiç yapılı ve toprak damlıydı.

Toz, kir içindeki bir grup çocuk, oyunlarını bırakıp meraklı gözlerle onlara baktı. Kerpiç yapılı, geniş avlusu olan çift kanatlı tahta bir kapının önünde durdular. Sait, kapının demir tokmağını birkaç kere üst üste çaldı ve bekledi.

Kesire, konuşmadan onu izliyordu. “Bu adam da onun has müridi,” diye düşündü kendi kendine.

Ev sahibi kadın, merakla kapıya yöneldi. Çift kanatlı tahta kapının aralığında baktı. Sait ile yerel giysiler içinde uzun boylu, zayıf, esmer bir kadın duruyordu. Beyaz başörtüsünün altında siyah saçlarını ortada ikiye ayırmış, zülüfleri yüzüne inmişti. Sait’i görünce rahatladı. Yabancı kadın merakını iyice artırdı. “Bu da kim? Sait’in yanında ne işi var ki? Yoksa evlenmiş mi, pek de alımlı bir kadın,” diye düşündü. Başörtüsünü düzeltti, kapıyı açıp;

“Buyurun içeri,” dedi gülümseyerek kadın.

“Yenge bu kadın arkadaş, Ali arkadaşın eşidir,” dedi Sait.

“Hoş gelmişsin bacı buyur içeri,” diye tekrarladı kadın.

Kesire önde, Sait arkasında içeri girerken, kadın, kaş ile göz arasında Kesire’yi iyice süzdü, inceledi. Duruşuna bakınca; “O da Ali gibi kendine güvenen biridir. Pek de alımlı, baksana uzun boylu, çekici! Siyah gözleri etkileyici... Dudakları etine dolgun yüz hatlarını tamamlıyor. Esmer tenli, zayıf ama çok havalıdır. Bu uzun sırmalı fistan, beyaz xıftan, meles başörtüsü de esmer tenine yakışmış valla. Bu Ali işini biliyor. Burnu biraz büyük ve hafif kalkık ama yüz hatlarıyla uyum içinde çok güzel olmasa da alımlı ve çekici bir kadın,” diye düşündü.

Kesire içeri girince; “su” dedi. Çok yorgundu. Kadın onu alıp avludaki küçük su deposunun yanına götürdü. Sınırı geçene kadar çok yorulmuş, terlemiş, psikolojisi alt üst olmuştu. Sınırı geçince rahatlamış, ama hala uykusuz ve yorgundu. Avludaki su deposunun önünde tahta bir iskelenin üzerine oturdu. Elini, yüzünü, ayaklarının yıkadı. Başörtüsünü çıkardı. Elleriyle saçlarını ıslattı. Siyah saçlarını geriye doğru elleriyle taradı. Kadın ona temiz bir havlu uzattı. Sonra çantasını alıp içeri girdi. Elbiselerini değiştirdi. Bir keten pantolon, gömlek ve üzerine de bir hırka giydi. Sonra kadın ona bir çay ikram etti.

“Kızım tekrar hoş geldin, burası Aluşların evi,” dedi kadın.

“Hoş bulduk” dedi Kesire.

“Huduttu geçerken çok zorluk çektin mi?”

“Doğrusu yakalanırsam diye çok tedirgin oldum.”

“Hudut hem mayınlı, hem her tarafı askerler tutmuş. Kaçakçılar da çok zorlanıyor,” dedi ev sahibi kadın.

“Huduttu geçtikten sonra bir köye gittik. Sait arkadaş bana; ‘Ev sahibi sana sorarsa ben Aluşların geliniyim, diyeceksin,’ dedi. Demek ki burası Aluşların ev ha!”

“Evet, ben de hem Aluşların gelini hem akrabasıyım. Amcam oğlu ile evliyim.”

“Deme ki ben senin rolünü oynadım ha.”

Biraz dinlendi, Apo’nun bulunduğu tarafa gitti. Apo ayağa kalktı, onu kapıda karşıladı. Yürek vuruşları hızlandı, sevindi. Tokalaşıp merhabalaştılar.

“Hududu geçerken bir sorun yaşadın mı?”

“Hudut çok tehlikeli, beni çok yordu,” dedi.

“Adamlar sıkıyönetim ilan etmiş, kuş uçurtmuyorlar.”

“Çok riskli ve yorucu!”

“Diğer arkadaşları da sağlam getirseydik, burada gerilla eğitiminden geçirip tekrar ülkeye gönderirdik. Mevcut tarz ve taktiğimizi değiştirmek zorundayız,” dedi Apo.

Kesire ile kısa bir süre orada kaldılar. Her gün kitap okuyor, tartışıyorlardı. Kadın onların hararetli tartışmalarını merak ediyor, Türkçe bilmediği için hiçbir şey anlamıyordu.

Derken, ev sahibi kadın, bir sabah kalktı odanın penceresinde dışarıya baktı. Apo elinde elbiselerini içine koyduğu siyah bir çanta avluda bekliyordu. Eğilip çocukları öptü. “Bu Ali, elinde çanta ne diye böyle avluda bekliyor ki,” diye merak etti.

“Haydi, Ali Abi seni bekliyor.” dedi kadının eşi.

Kadın heyecanla dışarı çıktı. Apo onunla tokalaşırken;

“Bize çok iyi baktın, ev sahipliği yaptın, her şey için teşekkürler, hakkını helal et,” dedi.

“Biz ne yaptık ki, yolun açık olsun güle güle.” dedi.

Sonra ev sahibi, Apo ile Kesire, arabaya binip Halep’e doğru yolla çıktılar.

## II

*“İşte geldik gidiyoruz,  
şen olasin Halep şehri!”*

Ev; iki oda, bir salon ve mutfaktan oluşuyordu. Evi yeni boyamış, bir odayı yatak odası, diğer bir odanın içine iki kanepe, bir halı atmış, oturma odası yapmıştı. Ev sahibi çift

yeni evlenmiş, Kobanê'den gelip Halep'in Şeyhmesut Mahallesine yerleşmişti.

Kapı çalındı. Kadın irkildi. Tedirgin oldu. Oturduğu yerde ürkekçe ayağa kalktı, korkuyla etrafına baktı. Duvarlardan başka bir şey göremedi. Duvardaki saatte baktı, 07. 30'u gösteriyordu.

“Eşim daha yeni işe gitti, bu saate kim ola ki,” diye mırıldandı kendi kendine. Sessizce kapıya yönelirken; “Bu Allah'ın belası İhvacılar da nereden çıktı, korkudan uyuyamıyoruz. Gece gündüz hep kan döküyorlar, bu hükümet, onlardan beter, Allah her ikisinin de belasını versin,” diye söylendi kendi kendine.

O günlerde rejim ile Müslüman Kardeşler hareketinin çatışmaları yoğunlaşmıştı. Devlet her gün evlere baskınlar yapıyor, çatışmalar çıkıyor, insanlar ölüyor ve yaralanıyordu. Herkes diken üstündeydi. Bütün kentler, korku ve panik içindeydi. İhvacılar, devlet yanlısı evlere baskın yapıyor, insanları öldürüyordu. Kaos ve kargaşa sürüp gidiyordu. İnsanlar korkudan dışarı çıkamıyorlardı.

Kadın bir kedi sessizliğiyle, korka korka kapıya yanaştı. Çıt çıkarmadan anahtar deliğinde dışarıya baktı. Ömer'i görünce sevindi, rahatladı, derin bir nefes aldı. Heyecanı geçince biraz daha dikkatlice baktı. Ömer'in yanında bir kadın, biri erkek iki yabancı duruyordu. Her birinin elinde birer çanta vardı. Kadın uzun boylu, esmer tenli ve alımlı oluşu dikkatini çekti. Erkeğin kendine güvenen bir duruşu vardı. “Bunlar da kim? Sabah sabah hayır ola nerede çıktı,” diye düşündü. Meraklı bakışlarla yavaşça kapıyı açtı.

“Hoş geldiniz buyurun içeri,” dedi içten bir gülümsemeyle.

“Güzel bacı, iki değerli misafirim var, bir müddet burada senin yanında kalacaklar,” diyerek Ömer içeri girdi.

İki misafir onu izledi. Onlar içeri girince, kadın hafifçe başını kapıdan dışarı çıkarıp sokağa baktı. Sokakta bir kaç kişi hızlı adımlarla yürüyordu. Kapıyı kapatıp misafirlerin yanına gitti. Çok geçmeden kapı yine çalındı. Kadın yeniden kapıya gitti ve yeniden anahtar deliğinde baktı. Gelenin tanıdık olduğunu görünce kapıyı açtı.

“Yenge nasılsın,” dedi Sait.

“İyiyim kardeşim sen nasılsın,” dedi kadın.

“Sağ ol yenge ben de iyiyim, misafirler burada mı?”

“Buradalar, içeri gir.”

Sait içeri girince, kadın kapıyı kapatıp, yine misafirlerin yanına gitti. Sait’in misafirlerin karşısındaki duruşunu görünce; “ne kadar saygıyla karşısında duruyor, belli ki bu gelen misafir sıradan biri değil. Ev sahibi kendisiymiş gibi davranıyor, kendine güveniyor. Çok da dikkat çekici biri,” diye düşündü.

Kadın mutfak bölümüne geçti, onlara kahve yapıp ikram etti. Kahve içtikten sonra, Ömer ev sahibi akrabası kadına;

“Bunlar evlidirler. Çok değerli iki misafirdir, hizmetten kusur etme,” dedi.

“Tamam abi merak etme, ben zaten misafirleri seviyorum, misafir kismetini ile gelir, duası ile gider,” dedi kadın.

“Evet, ‘misafir sevmeyenin dostu az, misafir gelmeyen evin tozu çok olur,” derler,” dedi Ömer.

“Bir aşîriz, gelenek ve göreneklerimize göre misafir her zaman baş tacımızdır ve evimizin başköşesinde oturur. Evde ne var, ne yok hep beraber yeriz,” dedi kadın.

“Anam hep bana; ‘misafir kabul etmeyen kendi evinin bereketini götürür,’ derdi,” dedi Ömer.

“Doğru diyorsun abi,” dedi kadın.

Sonra kendi kendine; “Bunlar değerli misafirlerdir. Misafire saygı göstermek, hizmet etmek gerekir,” diye düşündü kadın.

Sait, Apo ile konuştuktan sonra kalkıp aynı mahallede kalan doktorun yanına gitti. Orada yemek yiyip çay içtiler. Sonra;

“Doktor, bizim hakkımızda ne düşünüyorsun,” dedi. Doktor, biraz durdu, düşündü, Sait’e bakıp;

“Siz Kürt davası için çalışıyorsunuz. Ben de Kürt’üm. Daha önce de sana söyledim, bir Kürt olarak elimden gelen her türlü desteği size sunacağım.” dedi.

“Bu defa iki arkadaş getirdim. Önemli bir arkadaşımızdır. Abin, Muhtar Ömer’e teslim ettim. O da amcam kızıyla evli olan İbrahim’in evine bıraktı. Haydi, beraber o arkadaşın yanına gidelim. Seninle biraz konuşmak sohbet etmek istiyor,” dedi Sait.

“Tamam, gidelim,” dedi Doktor.

Derken evden çıkıp misafirin yanına gittiler. Fatma bir koltukta, o bir koltukta oturmuştu. Apo’nun eli altında bir

radio vardı, sürekli kurcalıyor, haberleri dinliyordu. Apo kalkıp Doktoru karşılayıp, tokalaşırken;

“Ben Ali,” dedi.

“Ben de Doktor.”

“Sait arkadaş sana gereken şeyleri anlattı mı?”

“Evet, arkadaş akrabamızdır, doğrusu bana çok şeyler anlattı.”

“Doktor, senin düşüncene göre biz devrimi başaracak mıyız?”

O ara ev sahibi kadın içeri girdi;

“Size ne yemek yapalım,” dedi

“Masraf etmeyin, ıspanak yapın, ayran çorbası yapın,” dedi Apo gülerek.

Kadın çıkıp mutfığa giderken, Doktor biraz durdu, ne yanıt vereceğini düşündü. Onların devrimi başaracağına, uzun ömürlü olacaklarına dair inancı yoktu, ikircikli bir ruh haline sahipti. Apo’ya bakıp;

“Dürüstlük, birlik beraberlik olursa başarmamak için hiç bir neden yoktur. Ben elimden gelen yardımı yapacağım.”

“Yardım yapmak yetmez, birlik ve beraberlik için çalışmak gerekir, Kürt davası hepimizin ortak davasıdır.”

“Elimden gelen, destek ve yardımı yapacağım,” diye söylendi.

“Nerede oturuyorsun?”

“Evim buraya çok yakın, benden kalabilirsin. Ev uygundur, abimle kalıyorum. Abim devlet memuru sabah gidip akşam geliyor. Ben de sınavlara hazırlanıyorum, yurt dışında tıp ilmini okumayı düşünüyorum.”

“Onun için mi sana doktor diye hitap ediyorlar?”

“Evet.”

“Tıp ilmini okumak iyi bir fikir, evin yakınsa ara sıra gel buraya, Kürt sorunu üzerine konuşur, sohbet ederiz.”

“İstedığınız aman gelirim,” dedi Doktor.

O arada Sait’in, Apo karşısında kendini toparladığını, çok saygılı durduğunu fark etti. Doktor evden çıkınca, Sait dış kapıya kadar ona eşlik etti. Tokalaşıp ayrılırken;

“Ben seni yakaladım,” dedi Doktor gülümseyerek.

“Neyi yakaladın Doktor?”

“Anladım Ali, çok önemli bir arkadaşınızdır.”

Sait, soruyu duymamış gibi sessiz kaldı, gülümsemekle yetindi. Doktor; “haydi iyi geceler,” deyip karanlıkta sokak arasına dalıp gözden kayıp olup giderken, kafasında; Apo, Kürdistan, devrim, özgürlük ve kavga sözcükleri dönüp dolaşıyordu.

Doktor, gittikten sonra ev sahibi; “Havalar artık iyice soğudu, bütün evlerin bacalarında dumanlar yükseliyor, biz de soba kuralım,” diyerek evdeki sobayı getirip kurdu. Sonra sobaya mazot doldurup yaktı. Derken paslanmış ve eskimiş olan sobanın delinmiş bir yerinde mazot sızdı. Hiç biri mazotun sızdığını fak etmedi. Çok geçmeden, soba ısındı ve sızan mazot aniden ateş alıp tutuştu. Panikleyip hareketlendiler. Her biri ateş söndürmek için rastgele bir tarafa koşuşturmaya başladı. Odanın içinde alevler yükseldi. İçeri dumanlar doldu. Apo ayakkabılarını giydi, dışarı çıkıp kapının önünde bekledi. Ardında Kesire de dışarı çıktı. Doktor ile ev

sahibi ateşi söndürmeye çalıştılar. Apo dışarda durmuş, adama; “Ateşin üzerine battaniye at, battaniye at...” diyordu.

“Bu Ali neden ayakkabısını giyip dışarı çıktı ki? Hiç ateşi söndürmeye yanaşmıyor, böyle erkek mi olur,” diye düşündü kadın.

Derken ateşi söndürdüler. Kadın içeriye dolan duman islerini, yanan eşyaları ve kirleri temizledi. Odayı boşaltıp tertemiz yıkadı. Yeni baştan serdiler ve sobayı yeniden yakıp etrafında oturup yaşadıkları olay gülüp durdular.

Kadın, sabah kahvaltısında bakır tepsiyi misafirlerin önüne indirdi. Tepsinin üzerinde bir tabak iri taneli siyah zeytin, iki kâse koyun yoğurdu, zeyt-i zafer, peynir, hurma pekmezi, bal kabağı reçeli, çay vardı.

“Buyurun yemeğe,” dedi.

“Bu kadar yemek niye getirdin? Biz ekmek kuru soğan ile bile idare ederiz. Bu yemeği birkaç sefer yeriz. Fazla masraf yapma,” dedi Apo.

“Yiyin çok şükür var,” dedi kadın.

Apo ile Kesire beraber sofranın başına otururken;

“Sen de gel ye,” dedi Apo kadına.

“Afiyet olsun size, ben yemişim.”

Apo ile Kesire, kahvaltıdan sonra gün boyu tartışıp durdular. Kadın konuşulanlardan hiçbir şey anlamadığı halde merak diyor, kulak misafiri oluyordu.

Derken kapı çalındı, Doktor, yine eve geldi. Apo, onunla konuşurken kafasında bin bir düşünce birbiriyle çatışıyordu. Büyük Ermeni kıyımını, dedesi jandarma Abdullah’ı düşündü. Dedesi kıyım esnasında Ermeni dostlarına yardım etmiş,

yaptığı insani iyilik, hala halk arasında bir masal gibi anlatılıyordu. “Kıyım esnasında Cemal Paşanın emriyle yüzbinlerce Ermeni, çoluk çocuk, aç perişan yollara konulup buralara getirildi. Kalanların başları vurulup uçurumlardan Ferat’a atıldılar. Tarihin en büyü tragedyasını yaşadılar. Büyük bir zulme uğradılar. Biz şimdi onları katledenlere karşı haklı bir mücadele veriyoruz. Gitsem yaşlı insanlarıyla görüşsem, diyalog kursam, davamızı anlatsam belki bize destek sunarlar,” diye düşündü. Sonra;

“Doktor arkadaş, bu Halep’te çok Ermeni var mı,” dedi.

“Çok var Ali arkadaş.”

“Tahminen ne kadar var?”

“Yaklaşık 300.000 civarında diyorlar...”

“Bu rakam gerçeği ne kadar yansıtıyor?”

“Bilmem, ama Ermeniler burada çokturlar.”

“Bunlar 1915 üç paşaların kıyımında buraya sürgün edilen Ermeniler mi?”

“Büyük çoğunluğu öyle?”

“Aynı mahallede mi yaşıyorlar?”

“Evet, Meydan Mahallesiinde yaşıyorlar.”

“Meydan Mahallesi ha!”

“Evet, Meydan Mahallesi...”

Apo, bir an durdu düşündü. Babası Ömer’i hatırladı. “Rahmetli babam, saf, yedi emin, inanan, namazında niyazında, Allah yolunda, tanrı misafiri gariban bir insandı. O garibanlığıyla yine de bir güçtü. Gücünü inancından, yedi eminliğinden alıyordu. Onun anlattığına göre Ermeniler kıyım öncesi Halfeti’de; ‘Meydan Mahallesiinde’ yaşıyorlarmış.

Demek ki bazıları gelip buraya yerleşince oraya duydukları hasretle, aynı isimle bu mahalleyi kurmuşlar,” diye düşündü. Karşında oturan doktora bakıp;

“Peki, sen bunlardan hiç böyle çok yaşlı, Ermeni kıyımını bilen, yaşayan kimseyi tanıyor musun?”

“Bir tanıdığım var Ali Abi.”

“O zaman, akşam birlikte yanına gidip biraz sohbet edelim.”

Akşam olunca birlikte yaya yolla çıktılar. Şeyhmesut Mahallesinin tozlu, daracık yoksul sokakları arasında yürüyüp bir mahalleye vardılar.

“İşte Meydan Mahallesi burası, gideceğimiz ev bu sokaktadır.”

Arka arkaya verip geniş, taş döşemeli bir sokağa girdiler. Kaldırımında bir müddet yürüdüler, sonra köşk gibi büyük, bahçeli, çiçekli bir evin önünde durdular.

“İşte gideceğimiz ev bu,” dedi Doktor.

Apo, biraz yerinde durdu, evi inceledi. Çiçeklerle süslü bahçeye, sarmaşıklara, köşede zincire bağlı köpeğe, mermer yapılı merdivenlere baktı. Sonra gözleri, evin önünde duran siyah lüks jeep’e takıldı. “Bu evin sahibi, hem kendi halkını hem kanlı kıyımı unutmuştur. Bana anlatacağı ciddi bir şey olmaz,” diye düşündü. Doktora dönüp;

“Haydi, geri dönelim, görüşmeye gerek yoktur,” dedi Apo. Birlikte eve dönerken;

“Ali Abi, ben birkaç defa Urfa’ya gidip geldim. Tanık olduğum kadarıyla orada Kürtlük ölmüş, siz neden Kürt davasına başladınız,” dedi Doktor.

“Biz Kürt halkının kurtuluşu için yola çıktık, ölü bir halk olsa da yeniden dirilteceğiz.”

“Ali Abi, siz nelerden etkilendiniz de bu büyük zorlu davaya soyundunuz?”

“Ben kendim istemedim, aramadım, Kürt davasının birden bire kucağımda buldum.”

“Ali Abi, burada da Kürt partileri var ama hiç size benzemiyorlar. Saman ateşinin dumanına benziyorlar. Hep duman var ama hiç ateş görünmüyor.”

“Bravo çok zekisin doğru bir benzetmedir. Hep duman var, ama bir türlü alev görünmüyor,” diye kahkaha ile güldü.

O gece Doktor evine giderken, Apo misafir kaldığı eve döndü. Akşam yatmadan önce banyoya gitti. Dişlerini, çoraplarını, ayaklarını yıkadı. Ev sahibi kadın sanki her hareketini denetime almış, ilgiyle izliyordu. Bütün hareketleri, tutum ve tavırları onu bir mıknaş gibi çekiyordu.

Bir ona bir de yerine oturup gazete okuyan Kesire’ye baktı. “Bunlar ne biçim karı kocadırlar. Adam kendisi çoraplarını yıkıyor, kadın hiç orali olmuyor. Bu Ali de çok sabırlı, evliya gibi adam, o kendisi çoraplarını yıkıyor, kadın ayak ayaküstüne atmış gazete okuyor. Bu çok ayıp, bizim adetlerimizde böyle bir şey yok ki? Bu kadında hiç utanma yok ki,” diye mırıldandı. “Yazık, çok yazık Ali’ye! Evlenmiş, ama kadın onun çoraplarını bile yıkamıyor.” Sonra Apo’ya bakıp; “benim eşim de Ali gibi kendi çoraplarını kendisi yıkasa,” diye düşündü, kendi kendine gülümsedi. “Ali diyor ki; ‘biz devrimciyiz, devrim yapacağız! Acaba devrimcilerin hepsi Ali gibi midir? Bırakmıyor, ben bir şey yapayım. Yatağını kendisi

seriyor. Sabah kendisi katlayıp kaldırıyor. Çamaşırlarını çoraplarını kendisi yıkıyor, sofrayı kendisi seriyor, kaldırıyor. Bıraksam gelip yemek de yapacak. Valla devrimcilik güzel bir şeymiş! Eşi elini sıcak sudan soğuk suya vurmuyor. Hiç Ali ile ilgilenmiyor, böyle de olmaz ki! Bu kadının yaptıkları bizim adetlerimize hiç yakışmıyor,” diye düşündü.

Kadın günlerden beri Apo ile Kesire’yi merakla izliyor, her hareketini âdetâ takip ediyordu. “Çok garip bunlar, yaptıkları tek şey kavga eder gibi birbirleriyle tartışmaktır. Tartışmaları bazen kavgaya varıyorlar. Acaba böyle ne tartışıyorlar ki? Hep Türkçe konuşuyorlar, ben de hiçbir şey anlamıyorum. Kadın Apo’nun çoraplarını yıkamadığı için tartışıyorlar. Yok yok bu tartışmalar ona benzemiyor. ‘Kürt, Kürdistan, Türkiye, parti,’ diyorlar. Bunlar devrimcidir siyasi konuşuyorlar. Basit şeyler için bu kadar tartışmazlar...”

Ev sahibi kadın yanlarına gelince;

“Ayrıran çorbasını yapmasını biliyor musun,” dedi Apo.

“Biliyorum,” dedi kadın.

“O halde bize bugün ayrıran çorbası yap.”

“Tamam yaparım.”

Sait yanına geliyor, talimatlar alıyor, yine gidiyordu. Gidip örgütlerle görüşüyor, ilişkiler sağlıyordu.

Doktor, her sabaha oraya geliyor, birlikte kahvaltı yapıyor, konuşup tartışıyorlardı. Akşam doktor yine oraya gitti.

“İskambil oynayalım,” dedi Apo;

“Neyine oynayalım,” dedi Doktor.

“Portakal ve muzuna oynayalım,” dedi Apo.

“Oynayalım” dedi Doktor.

Derken Apo ile ev sahibi kadın bir taraf, Kesir ile Doktor bir taraf olup oyun oynamaya başladılar. Oyun bitince, Apo;

“Biz kazandık, portakal alın,” dedi.

“Ali arkadaş, sen yenilince; ‘bir şey üzerine oynamadık, kazanınca da muz, portakal alın’ diyorsun,” dedi Kesire.

“Ben hep kazandım kaybetmedim ki,” dedi Apo gülerek.

Apo o günlerde sıkıntılıydı. Kırk yıllık bir mahkûm gibi içerde dolaşüyor, volta atıyor ve düşünüyordu. Ülkedeki gelişmeleri kendi kendisiyle tartışıyor, monologlar yapıyor, çözümler arıyordu. Kesire’nin süreklileşen şikâyetleri, yakınmaları, yersiz eleştirileri onu sanki bir mengeneye almış sıkıyordu.

“Bugün sinemaya gidelim,” dedi Apo.

“İyi bir film varsa gidelim,” dedi Kesire.

“Biletler ile minibüs parası da ben de,” dedi Doktor.

“Sen biletleri al yeter, yayan gider, geliriz. Hem paramız gitmez hem de spor yapmış oluruz,” dedi Apo.

“Ne zaman gidelim,” dedi Kesire.

“Gece tehlikeli olur, gündüz gidelim,” dedi Apo.

Derken hep birlikte kalkıp Halep Çarşısı’na indiler. Orada “Abbara Ceddîd” çarşısına geçtiler. Çarşı geniş bir cadde üzerinde üç yüz metre kadar uzanıyordu. Büyük cadde boyunca sağlı, solu onlarca daracık sokak yanlara doğru açılıyordu. Sinemaların olduğu noktaya vardılar. Sinema bir kundura dükkânına bitişikti. Apo afişlere bakıp; “Bu filmin adı nedir,” dedi.

“Notr Damın Kamburu,” dedi Doktor.

“O zaman bu filme gidelim,” dedi Apo.

“İyi film,” dedi Kesire.

“Ben romanını okumuştum,” dedi Apo.

“Ben de okumuştum,” dedi Kesire

Doktor, biletleri aldı, hep birlikte içeri girdiler. Sinema başlayınca, Kesire ile Apo film üzerinde değerlendirme yapmaya başladılar...

Film bitince sinemadan çıkıp birlikte eve gittiler. Doktor, Apo’ya alışmış, ısınmış sabahtan akşama kadar hep onun yanında kalmak istiyordu. Gece eve gidip yatıyor, sabah erken gidip onunla birlikte kahvaltı yapıyordu. Doktor yine Apo’nun yanına gitmişti. Kap çalındı, Saif gidip kapıyı açtı. Gelen Doktor’un abisiydi. İçeri girip selamlaştılar. O da bir kanepeye oturdu. Apo gelene bakıp;

“Sen iskambil oyunu biliyor musun?”

“Tabi ki biliyorum, bilmez olur muyum!” dedi gelen adam.

“O zaman gel oyun oynayalım,” dedi Apo.

“Oynayalım,” dedi adam kurnaz kurnaz gülerек.

Oturup dörtlü bir oyun masası kurdular. Gece geç saatte Doktor ile abisi çıkıp eve gittiler.

“Abi nasıl buldun Ali arkadaş?” dedi Doktor.

“Bunun başında akıl kalmamış, bir sürü hile yaptım ona. İki defa jokerini çaldım, yerde kâğıt değiştirdim,” dedi kakhaha ile gülerек.

“Abi onun gözünden hiç bir şey kaçmaz, bence görmüş, ses etmemiş,” dedi Doktor.

“Mecnun gibi olmuştu, akli başında değildi.”

Birkaç gün sonra Ömer ile yaşlı bir komünist arkadaşı Apo'nun yanına geldiler. Ömer'in arkadaşı Carablus kentinin komünist partisinden sorumluydu. Orada ecza dükkânı açmış işletiyordu. Komünistliğin göstergesi olarak kırmızı bir kravat takmıştı.

Derken, Komünist eczacı ile Apo, kıran kırana bir tartışmaya girdiler. Ömer da onlara tercümanlık yapıyordu. Sovyetler Birliği, ulusal kurtuluş mücadeleleri, sosyalizm ve revizyonizm üzerinde tartışıyorlardı. Sonra Ömer ile Komünist eczacı çıkıp gittiler.

“Eczacı sen bu Ali arkadaştan ne anladın?”

“Valla bu genç sorun üzerinde çok yoğunlaşmış ve düşünmüş. Bir sonuca ulaşmış ne yaptığını bilen biridir.”

“Evet, biliyor tabi, insan senin gibi kırmızı kravat ile komünist olmuyor.” dedi dedi Ömer gülerek.

“Kırmızı kravatıma laf yok, biliyorsun bizim burada komünistliğin simgesidir,” dedi eczacı gülerek.

Ertesi gün sabah Doktor sohbet etmek için yeniden Apo'nun yanına gidip birlikte kahvaltı yaptılar. Apo kahvaltı yaptıktan sonra aniden bir hareketle ayağa kalkıp;

“Doktor, kahvaltını bitir, bu gün çıkıp biraz dolaşalım,” dedi. Doktor, yemeği yarıda bırakıp ayağa kalktı.

“Doktor, devrim fedakârlık demektir. Ben Ankara'da üniversite okuyordum, evim beş kilometre okuldan uzaktaydı. Her gün yayan okula gidip geliyordum,” dedi Apo.

“Çıkalım, gezelim, ayaklarımız biraz açılsın,” dedi Doktor.

“Sen de gelmiyor musun,” dedi Apo Kesire'ye bakarak.

“Siz gidin ben biraz kitap okuyacağım,” dedi Kesire.

İkisi kalkıp dışarı çıktılar. Önce sokak aralarında yürüye yürüye Süleymaniye Mahallesine vardılar. Oradan Aziziye Mahallesine geçtiler.

“Burada güzel bir lokanta var, bu gün dışarda yemek yiyelim, değişiklik olsun,” dedi Doktor.

“Dışarı çıkmışken, dışarda yiyelim,” dedi Apo.

Köşe başında bir lokantaya girdiler. Kuru fasulye ile pilav yediler. Apo hesabı ödemek için kasaya yönelirken, Doktor; “olmaz sen bizim misafirimizsin,” diyerek hesabı ödedi. Lokantadan çıkıp çarşıya gittiler.

“Doktor, haydi gidip kunduralara bakalım, uygun bir şey varsa belki alırız,” dedi Apo.

“El Abara, El Cedide Çarşısına gidelim. O çarşı tümüyle kunduracılara aittir. Çoğu Ermeni ve Süryani zanaatçılardır. Çok iyi kundura yapıyorlar.” dedi Doktor.

El Abara, El Cedide çarşısında bir Ermeni ustasına uğradılar. İçerde raflarda kunduralara baktılar. Dükkân sahibi olan Ermeni, çeşit çeşit kunduralar önlerine serdi.

Apo ile Doktor kendi aralarında Kürtçe konuşup kundurayı değerlendirirken, Apo; “çok kötü,” diye Türkçe bir sözcük kullandı. Yakında onları dinleyen dükkân sahibi, hemen yanlarına yanaşıp Türkçe konuşmaya başladı. Bunun üzerine Apo, kunduracıyı baştan aşağıya gözden geçirdi. “Bu adam, bir Türkçe kelime işitince, boşuna panik ile kalkıp yanımıza gelmedi. Besbelli ki bizimle ilişki kurmak istiyor. Buradaki Ermenilerin çoğu kıyım sırasında buraya göç etmişler. MİT bunları boş bırakmaz,” diye düşündü.

Dükkân sahibine yanıt vermeden, elindeki kundurayı olduğu yere bırakıp;

“Doktor, haydi gidelim,” dedi.

Dükkândan çıkıp kalabalığa karışarak hızla orada uzaklaştılar. Apo’nun bu davranışına bir anlam veremeyen Doktor;

“Ali arkadaş, ne oldu, sen niye birden bire; ‘dükkândan çıkalım,’ dedin,” diye sordu.

“Bir şey yok, kundura hoşuma gitmedi,” deyip konuyu geçiştirdi.

Kalabalığa karışıp hızla yollarına devam ettiler.

Duman kara Halep ve Şam şehrinde Türkçe bilen esnaflarla, şehir içi taksicilerle ilişki kurmuş, Apo’nun fotoğrafını yanlarına bırakmış, “Bu şahsı görüp ilişki kurarsanız, size yüklü para öderim,” teklifinde bulunmuştu.

Duman, çarşıda mahallelerde onlarca kişi para karşılığında örgütleyip harekete geçirmişti. Gece, gündüz araştırıyor, iz sürüp ulaşmaya çalışıyordu.

Apo ile Doktor dükkândan çıkınca, kunduracı, Duman Kara’nın vaatlerini hatırlayınca, dükkânı çırağına bıraktı. Peşlerine düşüp takip etmeye başladı.

Çarşıdan çıkıp Şeyh Mesut Mahallesine yöneldiler. Mahalleye giden yol çok dardı. Kunduracı gittiği evi tespit etmek için bir ticari taksiye binip peşlerine düştü. Onlar yolda yürürken, kunduracı onun simasını tam görmek için mahalle arasında girip tersi istikamette onlara doğru gelmeye başladı.

Yolun bir tarafında Süryani Mahallesi, diğer tarafında Asuri Mezarlığı vardı. Yolun her iki tarafında taşlarla bir duvar

örmüşlerdi. Onlar tam yolu dönerken, son surat, sarı damalı, şehir içi taksi, arkasında toz duman bırakarak karşıdan üzerlerine gelmeye başladı.

Apo, ani bir hareketle duvar üzerinde atlayıp, yoldan uzaklaştı. Araba hızla geçip giderken, hiçbir şey olmamış gibi tekrar yola dönüp yürümeye başladı. Doktor, onun bu hareketlerini garipsiyor bir anlam veremiyordu.

Tam eve varırken, Apo'nun konuşmak için çağırdığı Kemal, Agit ile Delil geldiler. Kucaklaşıp sarıldılar. Sonra içeri girip sohbet ettiler, birlikte akşam yemeği yediler. Apo kunduracı ile taksi olayını anımsayınca tedirgin oldu. "Tedbirli olmak gerekir," diye düşündü. Doktor'a bakıp;

"Senin evin çok uzak mı?" dedi.

"Benim evim biraz ötededir."

"O zaman senin evine gidip sohbet edelim."

"Gidelim," dedi Doktor. Kesire evde kalırken, onlar kalkıp Doktorun evine gittiler. Onlar sohbet ederken, Doktor, mutfakta çay yapıp getirip ikram etti. Apo eve gelirken Kemal'in ayakkabılarının yırtık olduğunu görmüştü. Tepsi üzerinde çay alırken, Kemal'i işaret ederek;

"Doktor, git çarşıya bu arkadaşla iyi bir kundura al gel," dedi.

"Kaç numara giyiyor," dedi Doktor.

"Kırk iki," dedi Kemal tok bir sesle.

Doktor çarşıya gitti. Onlar ülke, mücadele, kamplardaki eğitim ve militanların sınırda geçişleri üzerinde konuşup tartıştılar. Doktor ayakkabı almaya giderken, yolda kendi kendine;

“Bu adamları bir türlü çözemedim. Bunlar olsa olsa diplomattırlar. Ona göre bir kundura alayım,” diye düşündü. Rastgele bir dükkâna girdi, bağcıklı, demirli, süslü, parlak renkli bir kundura alıp geri döndü. Apo kundurayı alıp inceledi, ona bakıp gülümseyerek;

“Doktor, bu ayakkabı bürokrat ayakkabısıdır. Bunu götür siyah renkli çok sade bir kundura al getir,” dedi.

Doktor, hiçbir şey demeden yeniden yola koyuldu, onun istediği ölçülerde bir ayakkabı bulup getirdi. Kemal ayakkabıyı giydi. Biraz inceledi. “Çok iyi,” diyerek kundurayı alıp kapının önüne indirdi.

Ertesi gün Kemal, Agit ile Delil vedalaşıp Sait ile birlikte Lübnan’a geri döndüler.

Bir hafta o evde kaldıktan sonra, Sait tekrar Şam ile ilişkiler kurdu, üçü bir sabah ev sahibi kadınla vedalaşıp kapıdan çıkarken;

“Kadın ile erkek arasında fark yoktur, halkımız köle kalmasın. Özgürlük ve devrim için halk olarak çalışmalıyız. Kendinize güveneceksiniz. İbadet eder gibi özgürlük için çalışın bir Kürt hangi ülkede, hangi şehirde varsa yetişin örgütleyin. Esas güç halkın kendisidir. Bilinçlenmiş, örgütlenmiş, harekete geçmiş bir halk en büyük güçtür,” dedi Apo.

Apo, Kesire ile Sait önce Şam’a vardılar. Orada görüşmeler yaptıktan sonra Beyrut’a vardılar. Orada Apo’nun kaldığı Şakir’in evine gittiler. Apo, Kesire geldiğinden beri ona bir kimlik çıkarmayı düşünüp duruyordu.

Şakir'in eşinin adı; Fatma'ydı. Fatma, Apo'ya hizmet etmek için çırpınıp duruyor; "Bu adam hiç kimseye benzemiyor," diye düşünüyordu. Apo; "Kesire'yi eşim," diye tanıttınca kadının ilgisi daha da arttı.

"Şakir arkadaş bana kimlik çıkardık, biraz daha rahat dolaşıyorum. Bir de eşime bir kimlik lazım," dedi Apo.

Şakir biraz düşündü, komşu ve akrabaları kadınları tek tek gözden geçirdi, Kesire'nin yaşına uygun birisini bulamadı.

"Ali arkadaş, yarın biraz araştırayım, uygun birini bulursak ona da bir kimlik çıkartırız," dedi.

O an Şakir'in eşi Fatma, bir Apo'ya bir de Kesire'ye bakıp durdu. Sonra;

"Kimlik için kimseye sormaya gerek yok," dedi.

"Neden," dedi Şakir.

"Ablaya benim adıma bir kimlik çıkaralım," dedi Şakir'in eşi Fatma.

"Çok iyi fikir, uzaktan ararken yakında bulduk," dedi Kesire.

Derken ertesi gün Kesire fotoğraf çekti. Şakir fotoğrafları alıp tanıdığı nüfus memuruna götürdü. "Eşimin kimliği kayıptır," diye beyanda bulundu. Para karşılığında, yeni bir kimlik çıkarıp eve getirdi.

Kesire, çıkarılan kimliğe ilgiyle baktı.

"Fatma Abla, bundan böyle artık senin adın; Fatma'dır," deyip güldü Şakir'in eşi.

Artık, o günden sonra asıl adı unutulacak, herkes ona; "Fatma," diyecekti.

### III

*“Kişi bu, alçak dünyaya  
tenezzül etti mi, bala kapılmış  
sineğe döner.” Şeyh Sadi Şirazi*

Sonbahar kışa köprü kurmuş, havalar iyice soğumuştı. Ak köpüklü dalgaların kıyıları dövdüğü, Beyrut’ta bir zindan hücrelerini andıran evde karargâh kurmuştu.

Fatma’nın yüreği, kıştan öte buz ayaz kesilmişti. Yağmurlar yağıyor, yeryüzü ve gökyüzünü yıkıyor, Fatma’nın yüreği, düşleri hep gri, muğlak, bir türlü arınmıyordu. Şakir’in dolambaç ve hücreyi andıran evine bakıp; “ben bu evde kalamam,” deyip duruyor, yakınıyor, her gün yeni sorunlar yaratıyordu. Sanki kış ile Fatma birleşmiş, ona karşı savaş açmış, yüzüne yüzüne vuruyordu yalnızlığını...

Apo, bir yandan Fatma ile şiddetli bir çatışmayı sürdürürken, diğer yandan kuzeydeki militanları, bulunduğu sahaya çekip eğitmek için imkânlar yaratmaya çalışıyor, dağlarda bir gerilla ordusunun düşünü kuruyor ve hazırlık yapıyordu.

Yağmur, rüzgâr ve soğuk, her tarafı işgal etmişken, Apo, bu kadar sorun ve sıkıntı içinde özgürlüğü, baharı ve dağları hayal ediyor, içinde kış kadar kıyamet gibi sorunlar birikmiş, ruhu titrek, yüreği buruk bir kış mektubunu andırıyordu. Böyle sıkıntılı bir ortamda yanında bir tek Sait vardı. Onu çağırdı, yeni grupların geliş gidişlerine zemin hazırlamak için Halep ve Şam’a gönderdi.

Sait, Halep’e ulaşırken, adam, Suruç’tan sınırı geçip Kobanê’ye geçti. Akrabalarının yanına gidip kardeşini sorup

soruşturdu. Her biri, farklı bir şey anlatıp durdu. En sonunda Ömer'in yanına gitti.

“Kardeşim ile görüşmek istiyorum,” dedi.

“Evde misafirimsin, kardeşin bazen bize uğruyor, ama çoktandır görmemişim. Bir sorup soruşturayım,” dedi.

Sonra Sait'e haber verdi, durumu ona anlattı. O da Halep'te yola çıkıp geldi. Ömer'in evinde buluştular. Merhabalaşıp kucaklaştılar, hal hatır sordular. Sait abisinin gözlerine bakıp niyetini sezdi. “Abim gayret edip yanıma gelmiş, ama hangi niyetle gelmiş, bu önemlidir. Onun, bana böyle kardeş özlemiyle bakması çok önemli değil, hangi niyetle baktığı önemlidir Beni götürmek niyetiyle çıkmışsa yola, önce özgürlük ve kavga, sonra aile ve kardeşlik, derim ona” diye düşündü. Ona bakıp;

“Abi beni götürmeye gelmişsin, değil mi” dedi. gülümseyerek.

“Kardeşim, niçin geldiğimi anlamışsın buna çok sevindim. Annemiz hastadır, seni çok merak ediyor, görmek istiyor. Gel onu bir gör ölmeden önce.”

“Anneme çok geçmiş olsun, hakkını helal etsin. Siz oradasınız benden daha iyi bakarsınız kendisine.”

“Kardeşim eve gel yine partiye çalış. Sana karışmayız. Evlen öğretmenlik yap, yine elinde gelen yardımı partiye de yap.”

“Ben partiliyim, sözleşip inandığım bir dava uğruna birlikte yola çıktığım arkadaşlarım var. Onlarla birlikte buralara kadar gelmişim. Partim bana nerede görev verirse orada çalışırım.”

“Biz de senin partini seviyoruz, ayrıl demiyorum ki ama evde kal, orada çalış.”

“Ailemden önce halkım ve ülkem,” dedi Sait.

“Biz de halkımızı ülkemizi seviyoruz, ama...”

“Halkını ve ülkeni seviyorsan önce onun için mücadele edersin.”

Gün boyu konuşup tartıştılar. Sait’in eve dönmeyeceğine ikna olunca;

“Güzel kardeşim, sen şimdilik ikna olmadın, ben Suruç’a geri döneceğim, Allah yardımcın olsun, ne zaman gelmek istersen sana destek olurum. Bu iki bin doları al sana lazım olur,” diyerek parayı çıkarıp uzattı. Sait bir abisine, bir de onun elindeki dolarlara baktı.

“Paranın kölesi olmamak için öğretmenliği bıraktım. Şimdi daha iyi anladım ki ben satın alamadığım şeyler kadar hem zengin hem özgürüm. Para belki iyi bir köle olabilir, ama ben köleciliğe karşı mücadele ediyorum. Bu açıdan parayı almam. Benim her türlü ihtiyacımı partim karşılıyor. Ben partiliyim, parayı partiye bırakırsan alır partiye veririm.”

Abisi, gözyaşları içinde parayı Sait’in cebine soktu, uygulandı, boğazı düğümlendi, sımsıkı ona sarılıp vedalaşırken;

“Güzel kardeşim, Allah yardımcın olsun, parayı kime, nereye verirsen ver,” dedi.

O gece sınırı aşarak, geri Suruç topraklarına girdi.

Sait aynı gece Halep şehrine geri döndü. Doktorun eline Arapça yazılmış bir adres tutuşturup;

“Sen bu adresi biliyor musun?” dedi. Doktor adresi eline aldı baktı. Sonra; “haydi gidip bulalım,” dedi. Birlikte yola çıktılar. Adresi buldular ve çaldıkları kapıyı genç bir kız kapıyı açtı;

“Buyurun kimi aradınız,” dedi Arapça.

Doktor, Sait’e bakarak;

“Ne söyleyeyim,” dedi.

“De ki biz Kürdistan İşçi Partisindeniz, Ebu Ahmet ile görüşmek istiyoruz.” dedi Sait Kürtçe. Doktor denileni Arapça olarak tekrarladı. Derken genç kız; “bir dakika bekleyin,” deyip içeri girdi. Çok geçmeden geri geldi, “buyurun,” diyerek onları içeri aldı.

Orta yaşlı, saçları sakalları kırlaşmış, kravatlı, takım elbiseli biri onları ayakta karşıladı. Bir başka genç kız kahve getirip ikram etti.

“Ben, Ebu Ahmet, buyurun, hem kahvelerimizi içelim hem konuşalım,” dedi adam.

Sait konuştu, Doktor denilenleri tekrarladı.

“Ben Sait, Kürdistan İşçi Partisi adına sizinle görüşmeye geldim.”

“Sunabileceğimiz bir destek varsa yapalım.”

“İki yüz kişilik bir savaşçı grubunu eğitmeye yetecek, bir eğitim kampı vermenizi istiyoruz.”

“Kampı ne yapacaksınız, ne amaçla kullanacaksınız?”

“Biz Kürt halkının kurtuluşu ve özgürlüğü için Kürdistan’da Türk sömürgeciliğine karşı savaşıyoruz. Ayrıca, Siyonizm’e, emperyalizme karşı mazlum Filistin halkıyla dayanışma içinde olmak istiyoruz.”

“Bu zor mesele, iki yüz kişiyi eğitmek ha!” dedi seslice. Biraz durdu düşündü. 200 eğitilmiş savaşçının Türkiye’ye girdiğini gerilla savaşının başladığını hayal etti. “Bu bizi çok zorlar ve siyasi sorun olur. Türklerle ilişkilerimizi tümenden bozar,” diye düşündü. Sait’e bakarak;

“Maddi olarak bizi zorlar, sayı çok fazladır.”

“Biz sizden maddi olarak hiçbir şey istemiyoruz. Bir tek kamp sahası ve eğitim istiyoruz. Savaşçılarımızı eğitin yeter, maddi ihtiyaçlarımızı kendi imkânlarımızla karşılarız.”

“İsteminizi kendi aramızda ele alıp değerlendirelim. Yarın gelin tekrar görüşelim,” dedi.

Derken ayağa kalktı, tokalaşıp ayrıldılar. Sait o geceyi büyük bir heyecan ve sabırsızlıkla bekledi. Bir kamp yerini hayal ediyor, Filistin sahasında savaşçıların eğitileceğini düşündükçe heyecan daha da artıyordu. Merak ve kaygıdan o gece uyumadı. Görüleceği adam ile nasıl konuşacağını, nasıl ikna edeceğini düşünüp durdu.

Ertesi gün aynı saate Doktor ile birlikte aynı büroya gitti, kapıdaki görevli kız onları tanıdı, içeri aldı.

“200 kişi çok fazla,” diye söze başladı adam.

“Arkadaşarımla konuştum, ilk etapta 50 kişilik bir savaşçı grubu için olanak sunun yeter,” dedi Sait.

“Tamam bu uygundur,” dedi gülümseyerek. Birden bire durdu düşündü. Sonra kendi kendine; “olmaz, Kürt ve Türk savaşı! İsrail ve Ankara! Olmaz en iyisi şimdilik kalsın, sonra daha tekrar değerlendirelim” diye seslice mırıldandı kendi kendine. Sonra bir şey demeden aniden ayağa kalktı bürodan çıkıp gitti.

Sait ile doktor şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar. Bürodan kalkıp dışarı çıkarken;

“Anlaşılan bu adam Ankara’nın gazabını göze alamadı,” dedi Sait gülümseyerek.

Doktor Kobanê’ye geçen savaşçıları alıyor, Halep’e getirip Sait’e teslim ediyordu. O da onları Apo’nun Meydan Mahallesinde hazırladığı ilişkilere bırakıyordu. Orada onlara, başında Hawatman’ın bulunduğu “Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi,” adına kimlikler düzenliyor, sonra küçük gruplar halinde Şam kentine götürüyordu.

Müslüman Kardeşler örgütü, her tarafta harekete geçmiş, Suriye rejimi buna karşı kontroller sıklaştırmış, her bir kilometrede bir kontrol noktası kurmuştu. Grubu taşıyan araba yol kontrol noktasına gelince durdu. Bir güvenlik görevlisi yanaşarak;

“Hemşerim siz nereden geliyorsun,” dedi.

“Kobanê’de geliyoruz,” deyip kimliğini göstermek için elini cebine attı, Sait’in yanında oturan Doktor.

“Tamam, geç hemşerim,” dedi.

Şoför gaza basıp geçti. Sait Doktor’a bakıp;

“Kobanê deyince kimliğe bakmadan, ‘geç,’ dedi. Bu ne iştir,” diyerek gülümsedi.

“Bu günlerde, Müslüman Kardeşler saldırıya geçmiş, Kürtlerin desteğine ihtiyaçları var,” dedi Doktor.

“Kürtler rejimi mi destekliyorlar,” dedi Sait

“Hayır, bu kontrollerin tümü, Müslüman Kardeşler içindir. Hiçbir Kürt İhvan’a ilgi göstermedi, içinde yer almadı. Bunu bildikleri için böyle davranıyorlar,” dedi Doktor.

“Evet, aynen öyle çıkarlarına geliyor, yoksa tehlike hissederlerse canavar kesilirler Kürtlere karşı,” dedi şoför kahkaha atarak. Sonra gecenin içinde gaza basarak ilerledi.

Sait gelen grubu Beyrut’a götürüp teslim etti, Apo ile görüşüp geri Halep’e döndü. Kuzeyde gelen bir kız militanı aldı, Doktorun evine gitti. Doktor onları kapıda karşıladı. Karşısında Sait ile bir kız duruyordu. Kız iyi giyinmiş, elinde diplomatik bir çanta duruyordu “Hoş geldiniz, buyurun içeri,” dedi. İçeri girip oturdular.

“Doktor biz güvenli olarak Şam’a nasıl ulaşabiliriz? Arkadaşın kimliği daha yok,” dedi Sait kaygıyla.

Doktor biraz düşündü, sonra;

“Bir çözüm buldum,” dedi yüksek sesle.

“Ne çözümü buldun,”

“Nasıl güvenli Şam’a gideceğimiz buldum!”

“Nasıl gideceğiz?”

“Bu günlerde, Müslüman Kardeşler nedeniyle yoğun asker sevkiyatı var. Bazen boş yer olduğunda sivilleri de bu arabalara alıyorlar. İşte o zaman ne kimlik ne de kontrol oluyor.” dedi ellerini çırparak.

“Çok iyi bir fikir, o zaman sabah üç bilet ayarla birlikte yola çıkalım.”

Doktor sabah kahvaltı yapmadan evden çıkıp, otobüs garına gitti, öğle sonrası üç bilet ile içeri girerken;

“Bak işte tapu gibi biletler elimde,” dedi sevinçle.

“Çok iyi akıl ettin,” dedi Sait.

“Çok acıktım, akşamdan beri bir şey yememişim.”

“Biz de yemedik senin gelmeni bekledik, birlikte bir kahvaltı yapalım,” dedi Sait.

Sonra birlikte kahvaltı hazırlayıp sofraya oturdular. Yemekten sonra;

“Haydi, geç kalmayalım, otobüs Saat; 14.00’de hareket edecek,” dedi Doktor.

Derken kapıyı kilitleyip evden çıktılar, garajdan otobüse binerken;

“Doktor arkadaş, sen ile kadın arkadaş birlikte oturun, ben de tek başıma arkada kapının yanında oturacağım. Aramalar yapılırken, ön kapıdan giriyorlar. Bir tehlike olursa ben arka kapıdan kaçarım,” dedi Sait.

“Tamam, bir tehlike olursa ben kız arkadaş için ‘akrabamdır,’ der yanıma alırım,” dedi Doktor.

Askerler ile siviller karışık otobüse bindiler. Koyu esmer tenli, zayıf, kir-pas içindeki kaptan direksiyona geçti; “Haydi kimse kalmasın hareket ediyoruz,” diye bağırdı kıvrıcık saçlı, siyah tenli kir pas içindeki muavin. Sonra motor homurdandı, egzozda duman yükseldi, otobüs hareket etti. Halep’ten çıkıp ana yola girdi. Gün batımına doğru Şam’da indiler.

Filistin bürosuna gidip, yeni gelen kız için bir kimlik yaptırdı. Bürodan çıkarken, görevli Filistinli kız; “Lübnan girişinde, kimlik kontrolü esnasında sorun çıkarsa, biz İran Kürtlerindeniz, buraya Filistin saflarından savaşmaya geldik,” deyin diye tembihledi.

Doktor Kobanê’ye gitmek için yola çıkarken, Sait, eğitim için gelen militan kızı alıp Lübnan’daki kampa doğru yola çıktı. Kızı kampa teslim ederken, Apo’nun ona verdiği notu

kuzeye göndermek için yeniden yola çıktı. Doktorun Kobanê'deki evine gitti. Doktorun annesi, kardeşleri gelip yanında oturup sohbetle başladılar.

“Doktor, bir posta işimiz var çözemiyoruz, nasıl yapalım,” dedi Sait.

“Bir pakettir, ben öte taraftan aranıyorum gidemiyorum.”

“Paket çok büyük mü,” dedi kadın.

“Ana küçücük bir şey! Yakalanırsam ceza evine atarlar,” dedi, ardında bantlanmış notu çıkarıp kadına gösterdi.

“Aaa oğlum bu ne ki, dış kadar bir şey, dışlerimin arasına koyar yarın ben götürürüm,” dedi kadın.

“Ana götürürsen, bize çok büyük bir iyilik yapmış olursun,” dedi Sait.

“Tamam, oğlum sen hiç merak etme. Yarın pasaport işlemlerimi tamamlar, hemen gümrük kapısından çıkar giderim. On dakikalık bir yoldur. Zaten çoktandır gitmemişim, gidip kardeşlerimi, ana babamı da bu vesileyle görür, bir hafta sonra geri dönerim,” dedi kadın kararlı bir sesle.

“Tamam, ana çok sağ ol, sen işlerini bitir, bu notu götürüp vereceğim adrese bırak, gerisine karışma,” dedi Sait.

“Oğlum kime teslim edeyim,” dedi kadın notu alırken.

“Suruç'ta ‘G...’ eczanesi var. Eczaneye gidip sahibine vereceksin, ama hiç kimse bilmeyecek,” dedi Sait.

“Sen hiç kaygılanma ben o işi yaparım,” dedi kadın.

Doktor tıp ilmini okumak istiyordu. Sait ile kucaklaşıp vedalaşırken; “Ali arkadaşına çok selam söyle, ben onu çok sevdim, nereye gidersem gideyim, onun düşüncelerini her yerde savunacağım,” dedi.

Ertesi gün Doktor, tıp ilmini okumak için Kobanê'den Lazkiye şehrine doğru yola çıktı. Orada batıya giden bir gemiye bindi. Ak köpüklü, mavi karanlık sularda yitip gitti.

Kadın pasaportunu alıp Kobanê üzerinde sınırın öte yakasına geçti. Sınır kapısında kardeşi onu karşıladı. Tanklar ve panzerler arasında geçip kapının bitişiğindeki köyde taksiye binip Suruç merkezine geçtiler. Gittiği her yerde asker ve tanklarla karşılaşılıyordu. Notu iç çamaşırının içinde sıkı sıkı saklamıştı. Suruç merkezinde; “Kardeşim de hiçbir şey bilmemeli, o zaman ne yapmalıyım “ diye düşündü.

“Kardeşim, ‘G...’ eczanesi nerede? Bir iğnem var da acil vurmam gerekiyor,” dedi.

“Ablacığım, aha şu karşıdakidir,” dedi.

İkisi birlikte eczaneye girdiler. Kadın eczane sahibine;

“Oğlum acil bir iğnem var,” dedi.

“Ana, sen kabin bölümüne geç, ben geliyorum,” dedi Eczacı.

Kadın perde ile çevrilmiş kabine girdi, notu çıkardı. Eczacı içeri girince;

“Ana nerede iğnen bana ver?”

“Aha burada güzel oğlum,” diyerek notu uzattı.

Eczacı şaşkınlıkla bir kadına, bir elindeki nota baktı, yüzü sarardı. Sıkıyönetim gelmiş ilçe abluka altındaydı. Her gün operasyonlar yapılıyor, onlarca kişi gözaltına alınıyor, akıbetlerinden hiçbir haber alınamıyordu.

“Al sana oğlum, Sait bunu sana vermemi söyledi.”

“Tamam,” deyip notu alıp cebine koyarken;

“Ana elini, ayağını öpeyim, bak burada ateş yağıyor ha, Allah’ın tek kulu bunu bilmemeli, ne sen beni tanıyorsun, ne de ben seni,” dedi.

“Hiç kimse bilmeyecek oğlum, merak etme, Allah’ın izniyle hiçbir şey olmayacak,” deyip kabinden çıktı.

Kadın ile kardeşi kalabalığa karışıp mahalle arasında gözden yitip gittiler...

Sait, özgürlüğün ve devrimin yüceliğine ve güzelliğine karşı inanç ve güven duygusuyla doluydu. Bu öyle bir duyguydu ki bunun için hayatını vermeye kendini ikna etmişti. Bunun için beyniyle, yüreğiyle, ruhuyla, büyük bir umutla Apo’ya bağlanmıştı. Onun yaşam tarzına bakıp kuvvetle başaracağına inanıyordu Bütün umutlarını geleceğini ondan görüyordu. Büyük özgürlük yürüyüşünün düşlerini kuruyor, er geç bu düşlerinin gerçekleşeceğine inanıyordu. Bu inançta, karanlığı aydınlatan ışığı görüyordu. Bu ışığı büyük bir inançla başkalarını da aydınlatmak için gece gündüz bir derviş gibi gönüllü çalışıyordu. Onun inancı ve güveni köleliğe karşı, özgürlük zaferine dayanıyor, onun için yaşıyor ve militanca kavga ediyordu. İnancı ve güveni artıkça çalışma, başarma istemi ve enerjisi de çoğalıyordu.



## BEŞİNCİ BÖLÜM

### I

Geçmişini sorguluyor, içinde yaşadığı anı ve olup bitenleri anlamaya çalışıyor, geleceği tarihi bir şans ve fırsat olarak görüyor, onu kazanmak için bütün zamanı, basit ve küçük olanakları değerlendiriyor, durmadan hazırlıklar yapıyordu. Her zaman ulaşılması gereken gelecek, hedef olarak önünde duruyordu. O kavgayı bırakıp giden kaçkınların ardında koşmuyor, kendisiyle birlikte yürüyecek olanları esas alıyor, “geleceği bugünkü hazırlıklarla kazanacağım,” diye düşünüyor, bütün ilgisi oraya kilitleniyordu. Halep, Şam ve Lübnan arasında mekik dokuyor, yeni gelecek olan militanlar için barınma ve eğitim olanakları hazırlıyordu.

Derken, kurulan ilişkiler sonucunda Filistin Demokratik Cephesi kendilerine kalacakları bir kamp belirledi. Filistinliler Arapça, onlar Kürtçe ve Türkçe konuşuyordu. Dil sorununu çözmek için bir tercüman buldular. Kemal Pir’i kamp sorumlusu olarak belirledi.

Kaldıkları önü açık kampın çevresi tel örgülerle çevrilmiş, bazı noktalarda güvenlik için Filistinli gerillalar nöbet tutuyorlardı. Kendileri de ayrıca belirledikleri noktalarda nöbet tutuyorlardı. Kampın bir tarafı zeytinlik, diğer tarafı muz ve elma ağaçlarıyla çevriliydi. Militanların bir kısmı briketten yapılmış, baraka türü bir evde kalırken, bir kısmı da çadırlarda kalıyordu.

Her gün şafakla birlikte kalkıyor önce spor, ardından kahvaltı ve sonra da eğitim yapıyorlardı.

Filistinli bir hoca gelip ilkin onlara silah açıp kapatmasını gösterdi. On gün boyunca çeşitli silahları söküp takma ve kullanmayı öğrettikten sonra her birine bir silah ile on mermi verdiler.

Apo'nun bütün çabalarına rağmen, PKK'yi çok az kimse tanıyor, fazla olanak sunmuyordu. Onlar için kıtlık kıran zamanıydı. Olanaklar çok azdı. Kişi başına yedi sigara dağıtıyorlardı.

“İçinizde en yaşlısı ve en çok sigara içen benim. Bana günde bir paket sigara verin,” diye espri yapıyordu Kemal.

Akşam eğitim bitince, Kemal, Agit, Delil ile Bedran önce okuyup araştırdılar, hazırlandılar. Tüm militanları bir araya toplayarak, eğitim amaçlı Filistin İsrail sorunu üzerinde bir tartışma ve panel düzenlediler. İlk sözü akan Kemal;

“Filistin ve İsrail çatışmasının tarihsel boyutunun daha iyi anlaşılması için dini kitaplarda geçen bir mitosla başlamak istiyorum,” dedi.

“Kemal abi, mitolojiyle tartışmaya başlamak daha öğretici olur,” dedi Delil gülümseyerek

“Her mitosun kökleri tarihsel, toplumsal gerçekliğin derinliklerinde gizlidir, ama bir boyutu da her zaman güncel olana işaret eder,” dedi Bedran.

“Kutsal kitaplarda geçen çok eski bir mitos var. Bedran arkadaşın belirttiği gibi her mitosun kökeni toplumun ve tarihin derinliklerinde saklıdır.

İsrail ile Filistin kavgası, eski çok eski bir kavgadır. Kavga; toprağı ele geçirme, köleleştirme, yengi-yenilgi, ölme-

öldürme üzerine kurgulanmış, üç bin yıldan beri amansız ve acımasız olarak sürüp geliyor.

Eski çok eski bir hesaplaşmadır. Soy kütükleri ortak, aynı atanın çocuklarıdır. Dilleri ortak, Semitik kökene dayanıyordu.

Mitos, yine bugünkü Filistin ve İsrail coğrafyasında geçmektedir. Bu çok eski mitos, bir toplumsal hafıza haline gelmiş, üç semavi dinin, üç kutsal kitabına konu olmuştur.

Derler ki bir gün Filistin ile İsrail savaşmak için ordularını alıp savaş meydanına çıkmışlar.

Mitosa göre, Filistinli Golyat; cüsseli güçlü, üç metre boyunda dev bir askerdir. Yesse'nin en küçük oğlu olan Davut çelimsiz, zayıf, çok genç bir koyun çobandır.

Golyat, kırk gün boyunca her sabah savaş meydanına çıkıp; “benimle dövüşecek bir savaşçı seçin, eğer beni yenerse biz sizin köleniz oluruz, fakat ben onu yener ve öldürürsem, siz bizim kölemiz olursunuz” diyormuş.

Hiç bir İsrailli dev yapılı Golyat'n karşısına çıkmaya cesaret edememiş. Savaşta ki orduya yiyecek taşıyan Davut, bir askere;

“Bu Filistinliyi öldürecek ve İsrail'i kurtaracak adama ne ödül verilecek?” diye sormuş.

“Kral Saul, onu zengin edecek ve kızını ona verecek,” demiş asker.

Ve Davut, Golyat ile savaşmak istediğini kral Saul'a söylemiş.

“Bu Filistinli ile savaşamazsın. Sen bir çocuksun, o ise, ömrü boyunca askerlik yapmıştır” der Saul.

“Babamın bazı koyunlarını kapmak istedikleri zaman bir ayı ile bir aslanı öldürdüm. Bu Filistinlinin sonu da onlar gibi olacak. Yehova bana yardım edecek” der Davut.

“O zaman git ve Yehova seninle beraber olsun” der Saul.

Saul’un ona giydirdiği zırhın ağırlığı altında ezilen Davut, zırhları çıkarıp atar, basit çobanlık elbiselerini giyer. Irmağın kıyısına gidip beş çakıl taşı seçip torbasına koyar, çobanlık yaparken kullandığı sapan ile bıçağını alır.

Bir şafak vakti, Davut ile Golyat, Elah Vadisi’nde karşı karşıya gelirler. Golyat, ona bakıp çok kolay onu öldüreceğini düşünerek;

“Davut, yanıma gel, senin bedenini kuşlara ve kır hayvanlarına yedireceğim,” der.

“Sen kılıçla, mızrakla ve kargı ile üzerime geliyorsun, fakat ben Yehova’nın ismiyle senin üzerine geliyorum. Bugün Yehova seni benim elime verecek ve seni vuracağım,” der Davut.

Ve “kızıl yüzlü, güzel gözlü, hoş bakışlı, iyi çeng çalan güzel sesli, cesur, hareketli, tez ayaklı, temiz yürekli, sözüne bağlı ve yakışıklı” çoban Davut ile zırhlı silahlara sahip, fiziki olarak güçlü, ama ağır ve hantal hareket eden fil gövdeli Golyat, savaşa tutuşurlar.

Golyat, ona ağır bir gürz fırlatır ve tozu duman katar. Gökyüzüne yükselen büyük bir toz bulutu oluşur. Davut, çevik ve hızlı davranarak bu darbeyi savuşturur. Sapanına bir taş yerleştirip Golyat’a doğru koşarak, uzaktan fırlatır. Taş gidip Golyat’ın alınına değer. Golyat sersemler ve yere düşer. Davut belindeki bıçağı çıkarıp başını keser...” dedi Kemal

“Bu mitosa göre çok eskiden Filistin ile Lübnan arasındaki siyasi sınırın varlığı belirsizmiş. Halk istediği zaman gidip geliyor, ticaret yapıyormuş,” dedi Delil.

“İsrail devleti kurulunca, Filistin halkı üzerinde günlük baskılar giderek artmaya başlamış... Filistinliler topraklarını bırakıp Lübnan’a sığınmışlar. Lübnan hükümeti, gelenleri kuzeyde yaptığı kamplara yerleştirip, ülkelerine dönene kadar onları göçmen olarak kabul edip yardım sunmuş,” dedi Kemal.

“Ürdün’de kaçan Filistinliler ise tersine silahlı olarak Lübnan’a girmiş gelip buralara yerleşmişler,” dedi Bedran.

“İsrail devleti saldırıları artırıp sürgün ve askeri işgalleri geliştirince, Filistinliler de kendi kaderini tayin etme hakkı mücadelesini geliştirmeye başlamışlar,” dedi Delil.

“Yahudi yazar, Theodor Herzl, ‘Yahudi Devleti,’ adlı bir kitap yayınlamış, 1987’de İsviçre’nin Basel şehrinde yapılan Birinci Siyonizm Kongresi’inde bu kitaptaki fikirler tartışılmış. Kongrenin sonunda, Filistin’de bir Yahudi devletinin ve vatanının kurulması kararı alınmış. Ardında Dünyanın dört bir tarafında Filistin’e Yahudi göçü başlamış ve 1903’lere gelindiğinde sayıları yirmi beş bini aşmış,” dedi Kemal.

“Çoğu da Doğu Avrupa’dan göç edip gelmişler. Onlar gelirken burada yarım milyona yakın Arap varmış ve birlikte yaşamaya başlamışlar,” dedi Agit.

“Padişah Abdülhamit, Yahudilerle olan ilişkisinden dolayı buna sessiz kalmış ve göz yummuş,” dedi Delil.

“Bu dönemde Abdülhamit güçten düşmüş, İttihat Terakki güçlenmiş, bu örgüttü zaten Siyonistler kurup yönlendiriyormuş,” dedi Bedran.

“Bu ilk göç dalgasından sonra on yıl içinde kırk bin kişilik bir Yahudi göçmen grubu daha gelip sessiz, sedasız bölgeye yerleşmiş, hiç kimse ciddi bir tepki göstermemiş,” dedi Kemal.

“Birinci dünya savaşının ardında Çarlık Rusya’sı ile Osmanlı Devleti tarihe karışıyor. Fransa ile İngiltere gizli Sykes-Picot Anlaşması ile Ortadoğu’yu kendi aralarında paylaşıyor. İngiltere bölgeyi işgal edince dengeler tümünden değişiyor. İngilizler kendilerine bağlı bir manda yönetimini oluşturmuş ve kapıları sonuna kadar Yahudi göçüne açmışlar. Aynı zamanda Fransa ve İngiltere arasında gizlice imzalanan Sykes-Picot Antlaşması, bölgeyi bu ülkeler arasında ikiye bölüyor, Filistin’de bir uluslararası idare kurulmasını öngörüyordu. İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur Balfour, Filistin’de Yahudiler için bir vatan kurulması sözünü verince, yüzbinlerce Yahudi oraya göç etmeye başlamış. Yahudi nüfusu birden bire yedi yüz elli bine ulaşmış. Ardında üç yüz bin Yahudi daha gelip bölgeye yerleşiyor. Filistin ile Yahudiler arasındaki çelişki ve düşmanlık bu gelişmelere bağlı olarak kanlı çatışmalara dönüşmüş,” dedi Kemal.

“Ağustos 1929’de yaşanan çatışmalarda 133 Yahudi, öldürülünce, İngiltere polisi de misilleme olarak 110 Filistinliyi öldürmüştü. Bunun üzerine Arapların tepkileri, geniş çaplı sivil itaatsizliğe dönüşmüş,” dedi Agit.

“Araplar, sivil itaatsizlik eylemlerini geliştirince, Siyonist örgüt “Irgun Zvai Leumi,” Filistin ile Ürdün’ü kendilerine “vatan” edinmek için kanlı saldırılar düzenlemeye başlamış,” dedi Delil.

“Bu çatışmalı dönemde, İngiltere bölgeyi, Yahudi ile Arap devletleri arasında ikiye bölmeyi önermiş. Bu plana göre, Yahudi devleti, İngiliz mandasındaki Filistin’in üçte birini içine alacak, Celile Denizi ile sahildeki düzlükleri kapsıyormuş. Filistinli ve Arap temsilciler, bu teklifi kabul etmemişler. Bunun yerine; göçün durmasını ve azınlık haklarına saygılı bir üniter devlet kurulmasını önermişler. Şiddet giderek daha da tırmanmış, 2. dünya savaşı sonrasında sorunu çözmek için Birleşmiş Milletler devreye girmiş,” dedi Kemal.

“Bu da çözüm olmamış, her geçen gün şiddet artmaya, göçler çoğalmaya başlamış, Yahudiler bölge nüfusunun üçte birine ulaşmışlar, ama toprakların sadece yüzde altısı ellerindeymiş. Nazi zulmünden kaçan yüz binlerce Yahudi’nin Filistin’e göç etmesiyle sorunu daha da güncelleşmiş. BM bölgeyi Filistin ve Arap devletleri arasında bölmeyi gündeme getirmiş, bu öneriyi Yahudiler kabul ederken, Araplar yeniden reddetmiş,” dedi Bedran.

“BM kararına göre, Filistin’in yüzde 56,47’sini Yahudi devletine, yüzde 43,53’ünü de Arap devletine bırakılıyor, Kudüs ise uluslararası bir idare altında olacakmış. Bu karar, 29 Kasım 1947’de BM Genel Kurulu’nda 33 ülkenin oyuyla kabul görmüş, sonra İngiltere Filistin’de çekileceğini ilan etmiş ve çatışmalar daha da yoğunlaşmış,” dedi Kemal.

“Yahudiler, 14 Mayıs 1948’de Tel Aviv’de Yahudi Devletini ilan etmiş, bir sonraki gün İngiltere bölgeyi terk etmiş ve ilan kararı yürürlüğe girmiş,” dedi Delil.

“Filistinliler, hala 15 Mayıs gününü “El Nakba” yanı; “felaket” olarak anarlar,” dedi Agit.

“Bu gelişmelerin arkasında kızıışan savaşıta Yahudiler, Deir Yasin köyünde çok sayıda Filistinliyi katletmiş. Katliam haberi, Filistinliler arasında hızla yayılıp dehşet yaratmış ve yüz binlerce Arap bir anda Lübnan, Mısır ve Batı Şeria denen bölgeye kaçmış,” dedi Bedran.

“Yaşanan savaşıta, Arap güçleri, Necef Çölü’nde, Celile’de, Batı Kudüs’te ve sahildeki düzlüklerin birçok bölümünde savaşı kaybetmişler. Ürdün, Mısır, Lübnan, Irak ve Suriye orduları, harekette geçmiş, ama İsrail tümünü geri püskürtmüş ve İsrail bütün Filistin topraklarını işgal etmeye başlamış,” dedi Delil.

“Bütün bu gelişmelerin ardında 1964’te Kudüs’te Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) kurulmuş, hemen ardından Arap devletleri tarafından tanınmış. 1969’da örgütün başkanlığına Yaser Arafat getirilmiş,” dedi Bedran.

“Daha önce Yaser Arafat zaten kendisine bağılı El Fetih örgütünü gizli olarak kurmuş, El Fetih savaşıçıları, operasyonlarıyla ün salmış, İsrail birliklerine ağır kayıplar verdirmiş,” dedi Agit.

“1967’deki 6 Gün Savaşları’nda İsrail, Mısır’dan Gazze ve Sina Yarımadası’nı, Suriye’den de Golan Tepelerini alıyor ve Ürdün güçlerini Batı Şeria ile Doğıu Kudüs’ten çıkartıyor, beş yüz bin Filistinli daha mülteci haline geliyor,” dedi Bedran.

“1974 Arafat BM’de yaptığı ilk konuşmada; ‘bugün bir elimde zeytin dalı, bir elimde kurtuluş savaşı veren birinin silahı var. Zeytin dalını düşürmeyin’ diyor,” dedi Delil.

“Buna karşın Likud Partisi de kutsal kitapta anlatılan ‘Büyük İsrail Devleti’ni öne sürmüş,” dedi Kemal.

Paneldeki tartışmalar ve anlatımlar geç saatlere kadar sürüp gitti.

Her gün spor, eğitim ve tartışmalar sürüp gidiyordu. Derken on beş günlük eğitimden sonra aybaşı geldi. Kampta bulunanlara her ay yaptıkları gibi savaşçılara fon dağıttılar. Onlar kampta yeniydiler ve ilk kez fon verilecekti.

Bir Filistinli Komutan, PKK militanlarına da para vermek isteyince, Kemal; “Biz parayı almayacağız, paralı asker değiliz,” dedi.

Filistinli Komutan ve askerler bu tavırlarına şaşırdı. Durumu üstlerine ilettiler. Bir birkaç yetkili, Kemal ile görüşmeye geldiler.

“Bize ileildiğine göre, size verilen fonları almamışsınız. Az mı buldunuz, neden almadınız? Biz sizinle tanışmak, konuşmak ve bunun sebebini öğrenmek için buraya geldik,” dedi Filistinli Komutan.

“Doğru biz parayı almadık,” dedi Kemal.

“Biz FKÖ içinde Demokratik Halk Cephesine mensup savaşçı bir grubuz. İsrail’le karşı mücadele ediyoruz...”

“Biz de Türk sömürgeciliğine karşı mücadele eden sosyalist bir partiyiz.”

“Filistin halkının davası haklı bir davadır, yıllardan beri halkımızın kurtuluşu için mücadele ediyoruz.”

“Filistin halkının davası ve verdiği savaş meşru haklı bir savaştır.”

“Filistin devrimi, bugün pratikte dünya devrim merkezidir rolünü oynuyor. Dünyadaki bütün devrimci örgütlerle devrimci dayanışma içindeyiz.”

“Mevcut koşullarda bütün dünya devrimcileri, Filistin halkının yarattığı, bu sahada devrimci dayanışma temelinde kalıyorlar.”

“Afrika’dan, Latin Amerika’dan, Asya ve Avrupa’dan, dünyanın dört bir tarafından gelen devrimciler burada siyasi ve askeri eğitim görüyorlar. Devrimci olan bütün gruplara imkânlar sunuyoruz. Bu büyük bir ekonomik gider anlamına geliyor. Bu nedenle, bu giderler için sosyalist ülkeler devrimci dayanışma temelinde bize bir fon veriyorlar. Biz de bu fonlarla gelen grupların maddi ihtiyaçlarını karşılıyoruz.”

“Bu devrimci dayanışma ve enternasyonlist bir görevdir,” dedi Kemal.

“Bu fondan biz, her ay size de ihtiyaçlarınız için savaşçı başına 250 Lübnan parası vereceğiz.” dedi Filistinli Komutan.

Tercüman, bu son cümleyi tercüme edince, Kemal aniden durdu, biraz düşünüp bekledi. Karşısında duran Filistinli Komutana bakıp;

“Ben Kemal PİR! Enternasyonal, sosyalist bir devrimciyim. Gönüllü olarak, kendi irademle ve inanarak Kürt halkının haklı, meşru özgürlük mücadelesine katıldım ve gönüllü devrimcilik yapıyorum. Biz buraya eğitim için geldik. Yaşantımızı da buna göre düzenledik. Günlük olarak

ihtiyacımız olan her şey karşılanıyor, ayrıca paraya ihtiyacımız yoktur.”

Filistinli Komutan, karşısında ateş gibi parlayan gözlere baktı. O gözlerden büyük samimiyet, cesaret ve inanç gördü.

“Evet, anladım siz de Che Guvara gibi gönüllü olarak bir halkın özgürlük davasına katılmışsınız.”

“Ben, PKK adına burada sorumluyum. Biz, kendi öz gücümüze dayalı bir grup olarak ortaya çıktık ve Kürt halkının kurtuluşu için mücadele ediyoruz. Bugüne kadar hiç kimseden maddi destek almadık. Halkımızın kıt, ama öz imkânlarıyla bu mücadeleyi yürüttük. Buraya gelişimizin amacı devrimci dayanışma temelinde sizin imkânlarınızdan yararlanarak savaş eğitimini görmektir. Bu olanağı bize tanıdınız. Günlük olarak yemeklerimiz veriliyor. Kendi eğitimimizi de görüyoruz. Bize vereceğiniz o parayı Filistin devrimine ve halkına bağışlıyoruz.”

Filistinli Komutan iyice şaşırdı, hayretle Kemal’e baktı. Ne diyeceğini, nasıl izah edeceğini şaşırdı. “Bu adamda insanı kendine çeken, etki altına alan müthiş bir savaşçı ruh var. Bakışlarının keskinliği ve derinliği insanı hakikate davet ediyor. İnsan ona bakınca, kendi özüne dönmek, dürüst olmak istiyor. Bu sahada, ilk defa paraya karşı çıkan, öz güçten söz eden bir devrimciye rastlıyorum,” diye düşündü.

Şaşkın ve hayranlıkla karşısındakine baktı. “Ama şey,” deyip durdu Komutan. Kafası bir anda karışmış, karşındakine nasıl yanıt vereceğini, nasıl davranacağını şaşırdı. Sonra;

“Kemal arkadaş, biz bu parayı sosyalist ülkelerden devrimci dayanışma fonu olarak alıyoruz. Bir kısmını gelen

devrimci gruplarla paylaşıyoruz. Yani herkese verilen bir fondur,” diye ekledi.

“Devrimci dayanışma doğru ve güzel bir şeydir, ancak para ve maddiyat kirli bir araçtır. İki ucu keskin bir bıçak gibidir. Doğru ve yerinde kullanılmazsa savaşçının ölümüne yol açabilir. Bizim harekette, devrimci dayanışmada öz güce dayanma ve gönüllülük esastır,” dedi Kemal.

“Bak biraz izah edeyim. Biz bu fonu, sosyalist ülkelerden enternasyonal yardımlaşma ve dayanışma amacıyla buraya gelen tüm savaşçılar adına alıyoruz,” diye tekrarladı Komutan.

“Devrimci dayanışma temelinde bize yeterince destek sunuyorsunuz. O fonu almıyoruz, Filistin devrimine bağlılıyoruz,” dedi Kemal.

“Peki, siz sigara içiyor musunuz,” dedi Komutan.

“İçen arkadaşlarımız var.”

“Size günlük olarak, diş fırçası, sabun, tıraş malzemesi, iç çamaşırlar lazım olmuyor mu?”

“Oluyor.”

“Bütün bunları almak için günlük olarak parayı nereden bulacaksınız?”

“Var olan imkânlarımızla idare edeceğiz.”

“Bu kampta, her savaşçı gibi size de para lâzım olacak. Tekrar edeyim, Filistinliler kendi bütçelerinden vermiyorlar. Verilen fonlar, sosyalist ülkeler tarafında karşılanıyor. Bu görevi Bulgaristan Halk Cumhuriyeti üstlenmiş durumdadır. Bu; Sosyalist devletlerin, emperyalizme karşı savaş ve

dayanışma için verdiği fonudur. Buraya gelen bütün gruplara veriyoruz,” diyerek tekrar izahatta bulundu Komutan.

“Bazı konularda haklısınız, ama ben bu fonu şimdilik alamam, arkadaşlarımla görüşüp konuşmam lazım. Sonra size yanıt veririm,” deyip Kemal meseleyi kapattı.

Filistinli Komutan tuhaf tuhaf Kemal’e bakarken; “Dünyanın dört bir tarafında burada fon almak için gelip bin bir dalavere yapıyorlar. Biz bunlara para veriyoruz, kendileri istemiyorlar, dünyadaki bütün devrimci gruplardan farklıdır. Belki de bunların yaptığı daha doğrudur. Paraya bulaşan savaşçılar kirleniyor, özünü yitiriyor, savaşma gücünden düşüyorlar. Bunlar, bizim eski fedai arkadaşlarımıza benziyorlar,” diye düşündü kendi kendine.

Kemal’in bu tavır ve tutumu aynı gün bütün kamplarda yayıldı.

“PKK adında devrimci bir grup eğitime gelmiş, çok değişikler.”

“Verilen fonları almıyorlar.”

“Verilen parayı geri Filistin devrimine bağışlamışlar.”

“Bir komutanları var, çok cesur yüreklidir. ‘Biz yoksul halkımızın öz imkânlarına dayanarak mücadeleyi yürütüyoruz,’ diyormuş.”

“Paraya, pula, mala ve mülke değer vermeyen savaşçılarımız.”

“Gerçek devrimciler bunlardır.”

“Ya bizim komutanlarımız öyle midir?”

“Bizim her komutanımız, bir kapitalist gibi göbek bağlamış, Karun gibi zengin olmuş, bunlar İsrail’e karşı nasıl savaşıacaklar ki...”

“Nerede bizim o eski fedai Filistin militanları.”

“Bunlar devrimi gerçekleştirecekler.”

“Servette bulaşan savaşçı savaşma özelliğini yitirir.”

Kemal Pir adı bütün kamplarda bir efsane gibi dolaştı. Yabancı savaşçılar, onu parmakla birbirlerine gösteriyor, sevgi ve saygıyla yaklaşıyorlardı.

Kemal’in bu tavrından sonra Filistinli sorumlular, onlarla daha çok ilgilenmeye başladılar. Ağır silahların eğitimini de devreye koydular. En iyi hocaları gönderip, BKC, doçka, top, bısıvıng, bomba, havan gibi bütün ağır silahların eğitimini verdiler.

Kemal, arkadaşlarıyla sabah sporundan dönerken, kamp yakınında çöpe atılmış askeri battaniyeler gördü. Gidip atılan battaniyeleri tek tek kontrol etti. “Bu yepyeni battaniyeleri çöpe atmışlar. Nasıl olsa babalarının cebinde çıkmıyor. Emekçi halkların savaş için gönderdikleri değerleri çarçur ediyorlar. Arkadaşların battaniye ihtiyacı var. Bu battaniyelerin tümü kullanılabilir durumdadır,” diye düşündü.

Battaniyeleri tek tek çöpte alıp bir yerde üst üste topladı. Akşamüstü diğer militanlarla birlikte gelip kampa taşındılar, yıkadılar ve kuruması için tellerin üstüne serdiler. Kuruduktan sonra kaldıkları çadır ve briketten yapıların altına serdiler.

Bir gün sabah sporunda geri döndüklerinden Kemal, yıkadıkları battaniyelerin yine çamur içinde ve çöpte olduğunu gördü. Durup battaniyelere baktı. Bir anlam veremedi.

Öfkelendi, öfkeden bedeni titredi. Tercümanı yanına alıp orada bulunan Filistinli askerlere yanaşıp;

“Bu battaniyelerimizi kim toplayıp çöpe attı,” dedi. Tercüman söyleneni tekrar etti. Askerler önce birbirlerine baktılar, sonra aralarından biri;

“Ben yaptım,” dedi umursamaz bir tavırla.

Kemal öfkeyle yanına yaklaştı, yakasında tutarak;

“Söyle bakayım, neden bizden habersiz bunu yaptın. Biz onları yıkadık, emek verdik, neden götürüp çöpe attın?”

Filistinli asker yakasında Kemal’in elinde kurtardı, bir adım geriye atarak; “Bu adam deli mi ne,” diye söylendi kendi kendine seslice. Sonra;

“Onları biz zaten çöpe atmıştık, işe yaramaz, yırtılmış battaniyelerdir,” dedi tepkiyle.

“Sen onları babanın evinde mi getirdin ki götürüp atıyorsun?”

“Burada battaniye çok hepsi yepyeni,” dedi Filistinli asker.

“Anlaşılan yanlış bir yere gelmişiz, devrimci Filistin kampına gitmemiz gerekiyor,” dedi Kemal öfkeyle.

“Hayır, yanlış yere gelmemişsiniz, burası Filistin kampıdır ve biz de burada nöbet tutuyoruz,” dedi Asker.

“Burası Filistin kampı olabilir, ama siz o hayal ettiğimiz, düşündüğümüz Filistin gerillâsı değilsiniz,” dedi Kemal karşısındakinin gözlerinin içine bakarak.

“Biz Filistin gerillasıyız,” dedi asker.

“Eğer Filistin gerillası böyleyse yazık o Filistin halkına, bu gidişle daha çok kurtuluşu bekler,” diyerek Kemal orda ayrılıp kampa gitti.

“Hele bak adama, sanki kampta battaniye yok da o eski-püskü battaniler için bana bağırıp çağırıyor. Her halde bu kafayı oynatmış,” diye düşündü Filistinli asker.

Bir grup Filistin savaşıyla aynı kampta yan yana kalıyorlardı. Onlar, Filistinlileri, Filistinliler de onları tanımaya çalışıyordu.

Eğitimlerde veya günlük yaşamda Filistin savaşçıların bazen olumsuz tavırları oluyordu. Kimi militanlar bu tavırlardan rahatsız oluyor, tepki gösteriyordu. Bu durum toplantıda gündeme gelince; “arkadaşlar, ilk kez elimize böyle bir fırsat geçmiş, bu tür basit meseleleri sorun yapmayalım. Eğitime geldik, sorun yaratmaya değil,” diyerek Kemal arkadaşlarını yatıştırıyordu.

Aynı kampta iki ayrı anlayışı, iki ayrı yaşam tarzı vardı. Filistin savaşçıları yemeği ortak yemiyordu. Bazı savaşçılar, yabancı ülkelerden gelmiş ve paralı asker olarak savaşıyorlardı. Her savaşçı geldiği toplumun alışkanlıklarına göre hareket ediyordu. Yemek zamanı bazıları tabağını alıp dışarı çıkıyor, bazıları masadan oturuyor, bazıları da fazladan yemek alıyordu. Kimi savaşçılar pişirilen yemeği yemiyor, bir diğeri gidip bakkaldan hazır şeyler alıp atıştırıyordu.

Yemekte bir kural, bir disiplin yoktu. Çoğu savaşçılar eğitimsizdi ve geldikleri yerin kültürüyle hareket ediyorlardı. Bunlar, çoğunlukla paralı askerlerdi.

Bunun yanında bilinçli ve gönüllü olarak Filistin devrimine katılan ve inançlarına bağlı, ilkeli, disiplinli, emeğe değer veren militan savaşılar da vardı.

PKK savaşıları ise bir disiplin içinde aynı saatte kalkıyor, birlikte hareket ediyor, eğitim görüyordu. Aynı masada yemek yiyor, el birliğiyle masayı temizliyor, tabakları yıkıyor, ortak bir yaşam ve disiplin temelinde hareket ediyorlardı.

Eski yaşlı Filistinli savaşılar, bu düzeni ve disiplini görünce etkileniyor;

“Bir zamanlar, biz de böyle disiplin ve birlik içineydik,” diyordu.

## II

*“Sömürge dünyası ikiye bölünmüş bir dünyadır. Ayrım çizgisi hudut, kışla ve karakollarla temsil edilir. Sömürgelerde, sömürgeleştirilenin resmi ve kurumsal muhatabı, sömürgecinin ve baskı rejiminin sözcüsü polis ve ordudur.” F. Fanon*

Sönmüş, bir yanardağ olan Qerejdağ’ın batısında, Ferat Suyuna doğru uzanan Diyarbakır, Urfa ve Semsur arasındaki üçgende, kara taşlar arasındaki yığma bir tepenin eteklerine inşa edilmişti. Çoğunlukla Zaza Kürtlerin yaşadığı kasabada; Kırvarlar, İzollar, Bucaklar, Bablılar, Kejanlar, Karakeçililer, Karahanlılar, Kalenderler gibi aşiretler vardır. Bu aşiretler arasında yıllardan beri sürüp gelen, yaşamı cehenneme çeviren

kan davaları ve ölümlerle adı öne çıkan kadim bir Kürt kasabasıydı.

Cesaretli, yiğit ve zulme başkaldıran gençlerin yaşadığı bir intihar kasabası gibiydi. Kendine özgü örf ve adetleri, gözleri kamaştıran kara taşları, taşlar arasında kara taş surlarla çevrilmiş üzüm bağları kadim bir geleneğin devamıydı. Pekmezi, pestili, kesmesi, mayoş narları, sütü, peyniri, ayrıanı, yaz sıcağında buz gibi suyu ve havasıyla çok eski bir tarihe sahipti. Yıkımı, talanı, yağmayı, acıyı, göçü, hüsrânı ve med-cezirleri yaşamış, eşkıyalığın yiğitlik sayıldığı, adına türkülerin yakıldığı bir yerleşkeydi.

Bu kasabanın gençleri şalvar, şapka, yelek, ucu sivri kundura giiyorlardı. İnce, narin, gür, siyah bıyıklı, sert bakışlı, iri, ela gözlü ve kabadayı yürüyüşleriyle her an patlamaya hazır, bir öfkenin heybetini taşıyorlardı. Bu öfkenin altında; aşiret töresi, kan davaları, zülüm, baskı, kimliksizlik, haksızlık ve özgürlük arayışı yatıyordu.

Kasaba, kuzey ve batıdan büyük bir ova ile çevrilidir. Ovadın sonra toprağa ekilmiş gibi yan yana, iç içe duran sarp bir kayalık başlar. Bu kayalıkların arasındaki köylerde yaşayanlar koyun, keçi, deve, sığır, katır gibi hayvanlar besliyorlardı.

Badem, susam, mazi, buğday, nohut, mercimek, küşne, darı, mısır, sumak, pamuk gibi tarımsal ürünler yetiştiriyorlardı.

Yün, kıl, yağ, iç yağı gibi hayvansal ürünleri kasaba merkezine götürüp satıyorlardı. Qerejdağ kayalıkları arasında hala göçebe yaşam yaygındı.

Bağ bozumu sona ermiş, kasabanın etrafını çepçevre saran bağlar sararmış, yaprak dökümü başlamıştı. Tiyeklerde kalan olgun tatlı sarı çingıllar arıların saldırısına uğruyordu. Hazan mevsimi, kışın heybetli ayak sesleri karşısında yenilgiyi peşinen kabullenmiş, bozgunu yaşıyordu. İri, kızıl arılar, bağ bozumunda arta kalan sarı çingılların başına üşüşüyordu. Güneş etkisini yitirmiş, geceleri iyice soğumuştur.

İnsanlar, ağaların zulmü karşısında çaresiz, içten içe isyan ediyordu. Cesur, Yukarı Mezopotamya tarihinin parçası, tanığı, sanığı olan; yıkımı, kıyımı, talanı ve sürgünü yaşayan bu Kürt kasabasında geçici olarak çalışıyordu.

Okuldayken Apo ile ilişkilenmiş, düşüncelerini benimsemiş, onunla birlikte hareket etmeye karar vermişti. Okulu bitirince, bulunduğu kasabada bir eyleme katılmış, tedbir için kara taşlarla örülü o kasabaya gidip bir fabrikada geçici çalışmaya başlamıştı. Çalıştığı yerde her ay çalışanlardan partiye yardım olarak para topluyor, götürüp ilçedeki sorumluya teslim ediyordu.

O gün, aylardan beri Apo'dan beklediği notu alınca sevindi, ağır bir yükü sırtında atmış gibi hafıfledi, rahatladı. Kiraladığı tek gözlü odadaki eşyalarını toplayıp bir valize yerleştirdi, hazırlıklarını yaptı. Fabrikadaki parasını alıp ilişkilerini kesti. Kasabanın içindeki garaja gitti, bir minibüse binip yola çıktı. Üç saatlik bir yolculuktan sonra Ferat kıyısındaki Kelaynak kuşlarının yurdu Birecik'e vardı. Orada birkaç gün bekledikten sonra Apo'nun gönderdiği Sait ile buluştu, bir gece yarısı sınırı aşp Kobanê'ye vardı. Oradan Halep ve Şam üzeri Beyrut'a geçti. Apo onu evde karşıladı,

tokalaşıp hal hatır sordu. Geldiği yere ilişkin sorular sordu, bilgiler aldı.

“Kürdistan’ın her tarafında sıkıyönetim ilan edilmiş, her an faşist askeri bir darbe gelişebilir. Bunun için birçok arkadaşı gerilla eğitimi için bu sahaya getiriyoruz,” dedi Apo. Sonra; “Sen o araziyi, o sınırları, o sınırdaki köyleri iyi tanıyorsun. Bu süreçte orada çalışıp, sınır geçişlerini organize edeceksin,” diye ekledi.

“Partinin bana vereceği her türlü görevi yapmaya hazırım. Arkadaşların sınırda geçişlerini örgütleyebilirim. Sınır köylerinden birçok insanı tanıyorum,” dedi Cesur.

“Orayı tanıman büyük bir avantajdır. O zaman sen sınır geçişleri için bir ekip oluştur, bölgede sana gelecek olan arkadaşları gruplar halinde geçirip Filistin sahasına ulaştıracaksın. Bu taraftaki ilişkileri Sait arkadaş biliyor, onunla birlikte çalışırsınız,” dedi.

“Ali arkadaş, belirttiğiniz çerçevede gerekeni yaparım,” dedi Cesur.

Derken Cesur ile Sait oradan yola çıkıp tekrar Kobanê’ye döndüler.

Apo, Cesur’u bu göreve getirdikten sonra bu çalışmayı yürütenleri geri çekmiş bütün çalışmaları Cesur’a teslim etmişti. Cesur ile Sait çıkıp gittikten sonra Apo, kuzeydeki parti merkezine; “Dureşik’e” diye başlayıp yazdığı perspektif içerikli geniş talimatta şunları ekledi.

“...Bundan böyle savaşçı gönderme işini, Ces... ile Sait arkadaşlar beraber yapacaklar... Onu askeri sorumlularla ilişkilendirin. Çalışmalar için ne isterse karşılayın. Biriniz

ilişki için sorumluluk alın... Notta yazdığınız fotoğraf işi pek önemli değildir. Eğitime gelenler, fotoğraflarını üzerinde bulundursunlar. Yani daha önce fotoğraf gelsin, sonra kimlik yapıp çağıracağız biçimindeki uygulama yürümüyor. Eğitime gelenler beşer-onar kişilik gruplar halinde geçsinler... Bir grup sürekli geçemeye hazır olsun, biz çağırdığımızda gönderirsiniz... Kısacası Ces... ile Sait nasıl öngörürse öyle olsun. Bu konuda ben artık sorumluluğu onlar vasıtasıyla sürdürürüm.

Ces... ile Sait benim adıma bir öneride bulunurlarsa karşılayın. Ben direkt ilişki kurmayabilirim veya geç kalabilirim...

Selamlar. Kani

Not: Ces... ile ilişki için birkaç kurye kullanın, tek kurye artık çok sakıncalıdır; iki veya üçlü olsun. Pasaportlu da olabilir.”

Cesur, Sait ile Pola Kobanê’de bir araya gelip görüştüler. Konuşup tartıştılar. Cesur;

“Pola arkadaş, sen sınır işlerini iyi biliyorsun, sınır geçişlerinde bize yardımcı ol,” dedi.

“Ben elimde gelen yardımı yaparım, Sait arkadaş beni her çağırdığında gidiyorum,” dedi Pola.

“Bundan böyle, sınırın her iki yakasında seninle birlikte çalışacağız. Başka tanıdığın sağlam, yurtsever kaçakçılar ya da bu işi yapabilecek arkadaşların varsa onları da çalıştıralım,” dedi Cesur.

“Köyümüzü biliyorsun, ne zaman ihtiyaç olursa haber gönder yeterlidir, sınırın hangi tarafında olursa olsun ben hemen gelirim,” dedi Pola.

Sonra vedalaşıp ayrıldılar. Pola, Halep şehrine gidip bir balya incik boncuk satın aldı, gece sınırdan geçirerek, Antep’e götürüp sattı. Dönüşte, bir balya kaçak mal alıp, Cesur’un kendisine teslim ettiği iki kişiyi yanına alarak Kobanê’ye geçirdi. Bu gidiş, gelişte iki işin zor olduğunu gördü ve anladı. Eve gidince kendi kendine düşünmeye başladı. “Bir koltukta iki karpuz taşınmaz. Taşırsam karpuzun biri düşer ve kırılır. En iyisi kararımı vermeliyim, iki işten birini seçmeliyim,” dedi kendi kendine.

Pola o gece sabaha kadar uyumadı. Çocuklarını, evini, tarlasını, sınırları, ölümü ve eşini düşündü. Kaçakçılık yapması gerektiği düşüncesi ağır bastı. Cesur’u, Sait’i, sınırda geçirdiği insanları düşününce; “Onlar da benim gibi değiller mi? Onlar, Kürtler için tüm yaşamlarını ortaya koyuyorlarsa ben de buna destek sunmalıyım,” diye düşündü. İki düşünce gece boyunca kafasında çatışıp durdu. Sağa döndü, sola döndü, çocukluğuna gitti, dikenli telleri, devriyeler, mayın tarlalarını, mayın tarlalarında parçalanmış kaçakçı arkadaşlarını düşündü.

İlk horozlar öterken ve doğu ufkuna kızılalık düşerken; “Kaçakçılığı bırakıp Cesur ve Sait ile birlikte çalışacağım. Tarlalarım var, eker, sürer çocuklarıma bakar beslerim. Sait ile Cesur’u eskiden beri tanıyorum; ikisi de iyi, güvenilir, sağlam, korkusuz ve sevdiğim dostlarımdır. Köpekler bile dostluk kurdukları insanları asla bırakmazlar. Ben de onları bırakmamalıyım. Onların akıbeti nasıl olduysa benimki de öyle

olsun. Ben halk arasında yurtsever gözüktüp bunun gereklerini yerine getirmesem riyakârlık ve çok iğrençlik olur. Onlar Kürtler için bütün yaşamlarını ortaya koymuşlarsa ben de yurtseversem onlarla birlikte olmalıyım,” diye düşündü.

Pola, o gece sabaha kadar kendi kendiyile hesaplaşıp durdu. İlk ezan sesiyle yeni bir sabaha uyandı. “Artık kaçakçılık yapmayacağım, bütün zamanımı sınırda arkadaşları geçirmeye vereceğim, bu iş dışında başka bir iş yapmayacağım,” dedi kendi kendine.

Pola, o gecedan sonra kaçakçılığı bıraktı, ama kaçakçı dostlarını bırakmadı. Bütün zamanını Cesur ile birlikte çalışmaya verdi. Cesur daha çok sınırın kuzey tarafında kalıyordu. Pola, Suruç ile Birecik’in bazı köylerinde Cesur ile bir araya geliyor, ondan talimatlar alarak çalışıyordu. Kobanê tarafındaki sınır köylerinde birçok ilişki yaratmış, geçişlerde konaklama yeri olarak kullanıyordu. Bazen de bir mağarada, bir vadide, bir kayanın dibinde gizlice bir araya gelip görüşüyorlardı. Kimi zaman kuryeler ikisi arasında bağlantıyı kuruyordu Pola bütün bu işleri yaparken en çok Apo’yu merak ediyor, onu görmek, konuşmak için sabırsızlanıyordu.

Cesur, kuzeyde bir araya getirdiği grupları Suruç mintikasında Pola’ya teslim ediyor, Pola onları alıp sınırdan geçiriyor, öte yakadan Sait’e veriyordu. Sait onlara kimlikler düzenliyor, Halep ve Şam üzeri Beyrut’a ulaştırıyordu.

### III

*“Öyle zamanlar olur ki;  
nereye gittiğin önemini yitirir,*

*Çünkü asıl önemli olan, yanında  
kiminle gittiğindir.” Tolstoy*

Artık geleceğe dönük yapacağı şeylerden netleşmişti. Bütün güçleri bulunduğu sahadan eğitip, dağlara taşıyarak gerilla savaşını başlatmak istiyordu. Bunun için bütün militanları küçük gruplar halinde Filistin sahasına çekiyordu.

Siyasal gelişmeleri adım adım radyodan takip ediyor, Kuzeyde ve kamplarda gelen raporları okuyor, inceliyor, hepsine tek tek yanıtlar yazıp perspektif ve talimatlar veriyordu. Kamplara gidiyor, eğitim veriyor, savaşçılarla tek tek ilgileniyor, sorunları yerinde çözüyordu. O gün, bütün gün boyunca, kampta eğitim verdikten sonra yanındaki iki militanla birlikte, eve geri döndü, ayaküstü bir şeyler atıştırdı, ardından radyoyu açtı. Spiker;

“Mardin’in Derik ilçesine bağlı Şikestun Köyü’nde güvenlik kuvvetleriyle teröristler arasında çıkan silahlı çatışmada Ahmet Kurt, Mehmet Kurt ile Selman Doğru adlı üç terörist öldürüldü. Bir yüzbaşı şehit olurken, yaralı askerler hastaneye kaldırıldı...” diye ilk haberi verdi.

Apo ilk haberi dinleyince, gerisini dinleyemedi. Ferhat ile gittiği Mardin, Kızıltepe, Xurs gezisini ve toplantılarını düşündü. Kızıltepe’den ayrılmadan önce Ahmet, Mehmet ve Selman’la konuşmuş ve perspektif vermişti. Apo, yaşanan o anlara gitti, tekrar tekrar zihninde canlandı. Onların konuşmaları ve tüm hareketleri bir film şeridi gibi gözlerinin önünde geçti.

“Verdiğimiz mücadelede, ilk kez askerlerle bir silahlı çatışma yaşanıyor, ilk kez askerler öldürölüyor, hem de

Kürdistan adına. Bizim askerle silahlı mücadeleye girme yönünde bir kararımız henüz yoktur. Şimdiye kadar ajan konumunda olan kişiler, faşistler unsurlar, işbirlikçi feodal kompradorlar ve halk düşmanı işkenceciler hedefimizdi. Bugüne kadar bırakalım askeri öldürmeyi, bir komutanı öldürmeyi; Kürdistan halkı adına askere taş atmak bile ölüm gerekçesidir. Askerin düğmesini koparmak bir isyan girişimidir ve bedeli çok ağırdır. Biz henüz buna hazırlıklı değiliz...

Acaba tesadüfen çıkan bir çatışma mıdır, yoksa bir plân dâhilinde askerler arkadaşların üzerine mi gönderildi? Bizi bir an önce askerle çatışmaya mı çekmek istiyorlar, yoksa askeri darbenin zeminini mi yaratmak istiyorlar,” diye söylendi.

Eylem, Apo’yu derin derin düşündürdü, kaygılandırdı.

“Geçmişte yaşanan bütün Kürt isyanları çok vahşice, her türden işkence yöntemlerini uygulayarak ve katliamcı bir zihniyetle bastırılmıştı. Binlerce insanı sorgusuz, sualsiz katletmiş, kimisi de sürgün edilmişti. Bir o kadarı da işkencelerden geçirilmiş ve onurlarıyla oynanmıştı. Köyler yakılmış, yıkılmış ve talan edilmişti. Kürtlerin isyan ve direniş refleksleri öldürülmüştü. Teslimiyet ve boyun eğme egemen bir ruh haline gelmiş, Kürt bireyi hiçleştirilmişti. Bu eylem tüm bunları yıktı, yeni bir sayfa açtı. Kutsal bir direniştir, ama biz henüz hareket olarak buna hazır değiliz,” diye düşündü.

Sonra kendi kendine; “Kürdistan halkı üç yiğit evladını, üç önder savaşçısını daha zamansız yitirdi,” dedi.

Sonraki günlerde kendisine gelen bir raporda; “Askerler, çatışmanın çıktığı Şikestun köyünü yakıp yıktılar. Taş üstünde

taş bırakmadılar. Köydeki bütün evleri, hayvan ve eşyalarla birlikte ateşe verdiler. Bağ, bahçe ve ağaçları yaktılar. Köydeki tavukları, güvercinleri bile kurşunladılar. Mermileri tükenen Mehmet Kurt arkadaşı sağ yakaladılar, köyün ortasında dipçik ve taşlarla kafasına vura vura öldürdüler. Yediden yetmişe kadın, çocuk ve ihtiyar demeden tüm köy halkını, meydanda toplayıp işkenceden geçirdiler. Mehmet Özsoy adlı bir yurtsever köylüyü işkenceyle katlettiler. Köyde onlarca kişiyi tutukladılar. Geri kalan köylüler köyü terk edip gittiler...” diye yazıyordu.

Apo, bütün bu detayları öğrenince dehşette düştü, günlerce uyuyamadı, düşündü, yeni yol ve yöntemler aradı.

“Bunlar böyle acımasız, böyle vahşi davranırsa bu yoksul emekçi halk ne yapsın. Bir kez daha ortaya çıktı ki, sömürgecilik sıkışınca yapmayacağı barbarlık, yapmayacağı kötülük, kıyım ve işlemeyeceği cinayet yoktur. Her sömürgeci yönetici bir diktatör, her diktatör, kan dökmekte zevk alan bir hastadır. Tarihte hiçbir zalim, bunlar kadar zalim ve vahşi olamaz. Bunlar böyle vahşice öldürmeye devam ettikleri sürece her türlü gelişmenin önü de kapalıdır, geriye savaşmak dışında hiçbir alternatif kalmıyor,” diye düşündü.

İki hafta sonra, bu kez Hilvan’da askerle silahlı çatışma haberi geldi. Yüzlerce asker, bir avuç militanı ablukaya almış; iki gün boyunca çatışma devam etmiş, iki asker ölmüş, iki asker de yaralanmıştı.

“Devlet, şeyh isyanında olduğu gibi bizi erken bir isyana çekip hazırlıksız yakalamak istiyor. Acilen önem alamam gerekiyor,” diye fikir yürüttü.

Ülkedeki militanları çekip askeri eğitimden geçirmek için süreci daha da hızlandırdı.

Apo'nun acil talimatı üzerine, Agir, bir gece yarısı ay dağların ardında yitip giderken, bir grup militanla birlikte sınırı gizlice geçti.

Agir; Apo ile birlikte ilk yola çıkanlardan biriydi. Grubun genel karar ve tutumu üzerine Ankara'da okuduğu üniversiteyi bırakmış, ülkeye dönüş yapmış, profesyonel devrimciliği esas almıştı.

Üzerinde hâkî renkli kadife bir pantolon, gri gömlek ve askeri bir parke vardı. Kilo vermiş, saçlı sakalı birbirine karışmıştı. Ülkedeki çatışmalar, yakalamalar ve yaşanan yoğun sorunlar, onu yormuş, sanki vaktinden önce olgunlaştırmıştı. Sınırı geçince, gidip Apo ile görüştü, kuzeydeki siyasî gelişmeler ve örgütsel durum üzerine uzun bir sözlü rapor sundu.

Konu zindanlara gelince, Apo Mazlum, Hayri, Ferhat, Sara ve diğer bazı arkadaşlarının durumunu tek tek sordu. Konuşma ve tartışma bitince;

“Sen şimdilik Qamişlo'da kalsan daha iyi olur. Hem halk içinde örgütlenme yaparsın, hem de sınırdan geçiş yolları açarsın. Ayrıca ülke içi merkezle pratik ilişkiler içinde olursun,” dedi Apo.

Agir, biraz bekledi, sorunu nasıl dile getireceğini düşündü, sonra;

“Arkadaşlarla birlikte askeri eğitim görsem, sanırım benim için daha iyi olur,” dedi.

“Tabi ki askeri eğitim gereklidir, ancak öncelikle bu sahayı örgütlemek ve olanaklar yaratmak esas olmalıdır. Bu alanı örgütleyemezsek burada kalmamız zorlaşır. Biz bu alan üzerinde Doğu ve Güney Kürdistan’a ulaşacağız. Türkiye’de gelecek bütün arkadaşları burada eğitip geri ülkeye göndereceğiz. Burası bizim için bir üs görevini görecek.

Birçok yurtsever Kürt şahsiyet Qamışlo ve Cizre bölgesinde bulunuyor. Bu şahsiyetlerle tanışmak, ilişkilenecek güç ve destek almak hareketimiz açısından çok önemlidir. Bu alanı diğer güçlere terk edemeyiz. Sen şimdi Qamışlo bölgesinde kal, arkadaşların geliş geçişlerini düzenle ve orada bir örgütlenme yarat,” dedi Apo.

“Qamışlo’da ilişki kurabileceğim kimse var mı?”

“Bize yakınlık duyan bazı yurtsever aileler ve şahsiyetler var. Onlarla ilişkileneceğim, konuşmuşum. Bize destek olacaklarına dair söz vermişler. Onların ad ve adreslerini sana vereceğim.”

“O zaman ben şimdilik oraya gideyim, koşullar uygun olduğunda bir askeri eğitim devresine de katılmak istiyorum.”

“Şimdilik orada kal, gerekli çalışmaları yap, ülkede gelen arkadaşları eğitime alacağız. Bunun için hazırlıklarımız var. Bu süreçte ben daha çok Lübnan ve Şam’da kalacağım. Sürekli yazışır diyalog içinde oluruz,” dedi Apo. Ardında; “Oraya gidince haber gönder, Bager arkadaş yakalanmadan bir an önce buraya gelsin,” diye ekledi.

“Tamam, gidince Bager arkadaşını çağırırım,” dedi Agir.

“Karasungur arkadaşına yazdım. Bir arkadaş ile birlikte Doğu Kürdistan’a geçti. O artık orada üstlenecek. O sahayı da

ikinci bir askeri ve siyasî üs haline getirebiliriz. Oradaki koşullar ve gelişmeler buna uygundur. Karasungur oraya yerleşmiş ve benimle ilişkiye geçti.”

“Bager arkadaşı da bir grupla birlikte kısa zamanda bu tarafa alırım,” dedi Agir.

“Ben arkadaşlarla konuşup Lübnan’a göndereceğim. Sen de beklemeden Qamışlo’ya git, çalışmaya başla”

“Şimdilik orada gizli çalışacağım,” dedi Agir.

Apo, kapalı gözlerle başını sallayarak;

“Suriye yetkilileri ile görüştüm, ancak yeterince açık davranmadılar. Sanırım şimdilik çalışmalarımızı görmemezlikten gelecekler. Sen de çok dikkatli ol ve fazla açık davranma. Onları rahatsız edecek tavır ve tutumlara girme. Bir de Suriye’den çok Türk istihbaratı orada örgütlüdür. Bunu dikkatte alarak çalış.”

Derken vedalaşıp ayrıldılar. Agir garaja gidip bir arabaya bindi ve Qamışlo’ya gitti. İlk iş olarak bir not yazıp, kuryeye verip Bagere gönderdi. “Bager yakalanmadan bir an önce sağlam buraya ulaşmalı,” diye düşündü. Sonra Apo’nun kendisine verdiği kişilerle ilişki kurdu. Bir hafta boyunca onlarda kaldı. Onların yardımıyla bir tek odalı ev bulup kiraladı ve yerleşti...

Bager, Agir’in gönderdiği notu almış ve heyecanlanmıştı. İlk kez yurt dışına çıkacaktı. Torosların zirvesinde geçen çocukluk anıları gözlerinde canlandı. Hazırlıklarını tamamladı. Yanında iki militan daha vardı. Kurye, gidip onları aldı, Mardin’in Şenyurt ilçesine götürdü. Kurye, daha önce tren sürücüsü ile ilişki kurmuş, 500 tl

karşılığında anlaşmıştı. Gün batımıyla birlikte oradaki tren istasyonuna vardılar. Garda Kızıltepeli bir genç, annesiyle birlikte onları bekliyordu. Kadın Rojava'daki Dırbesiye ilçesindeydi. Bir akrabasıyla evlenmiş, Kızıltepe'ye gelin olarak gitmişti. Gidip ailesini görmek istiyordu.

Derken akşamın alaca karanlığında beşi birlikte aynı vagonda trene bindiler. Tren uzun uzun düdük çaldı, gece karanlığına kara dumanlar savurarak, Ceylanpınar'a doğru hareket etti. Gece ile tren yarışa girmiş gibi ilerliyor, Bager heyecanlanmış durmadan düşler kuruyordu.

Tek bir adımla başlayan bu yeni yolculuk, sanki sonu henüz belli olmayan, yeni ve meçhul bir yaşama açılıyordu. Tren ilerledikçe düşler kuruyor, dışarı bakıp gözlem yapıyordu. "Özgür yaşam, bu dikenli tellerin kaldırılmasından geçiyor," diye düşündü.

Derken kara tren yokuş yukarı, bir dönemeçte dönerken, makinist upuzun bir düdük çaldı, kapkara dumanlar geceye karıştı, paslı demir raylar gıcırdadı. Duracakmış gibi yavaşladı, ama durmadı. Dönemeci dönerken Dırbesiye topraklarına girdi. O an karanlıkta Kızıltepeli genç, vagon kapısını açtı, yerel giysileri içindeki kadın alışıık bir hareketle hiç tereddüt etmeden aşağıya atladı. Daha önce defalarca bu yöntemle babasının evine gidip gelmişti. O atlayınca ardında Bager, sonra diğerleri peş peşe atladılar. Kadın karanlıkta Dırbesiye'nin aşına topraklarında hızla güneye doğru koşup sınırdan uzaklaşırken, Bager, karanlıkta koşarak onu izliyordu.

Kadın, huduttan biraz uzaklaşınca, bir taş öbeğin yanında durdu. Aşına topraklardı. Çocukluğu ve gençliği bu coğrafyada

geçmişti. Her tarafı tanıyordu. Köylerinin ışığı karşıda gözüküyordu. Taş öbeğin yanında toplandılar, oturup nefeslendiler. Sonra yürüyüp kadının babasının evine vardılar. İki gün, iki gece kadının babasının evinde kaldılar.

İki gün sonra Sait ile Pola yanlarına geldi. Kadın ve ev sahibiyle vedalaşarak köyden ayrıldılar. Sait, onları Halep üzeri, Şam'a götürdü. Orada ona bir Filistin kimlik hazırladı. Sonra alıp Beyrut'a APO'nun bulunduğu eve götürdü.

Apo, akşam eve gelince sarılıp kucaklaştılar. Ülkedeki son gelişmeler hakkında peş peşe sorular sordu. Bager, Apo'ya geniş bir sözlü rapor sundu. Bager oradayken, Kemal de çıka geldi. Üçü oturup konuştular. Apo; "akşam haberlerini dinleyelim," deyip radyoyu açtı.

"İstanbul'da siyasi 23 tutuklu adliyeye götürülürken kaçtı. Adalet Bakanı Ucuzal; 'kaçan ve kaçırانların yakasını bırakmayacağız,' dedi.

Türk-İş Genel Başkanı Denizcier, hafta içinde Başbakan Demirel'le THY grevi ve öteki işçi sorunlarıyla ilgili bir görüşme yapacak.

THY grevindeki zarar 3 milyarı geçti, iki ayı dolduran grev nedeniyle turist sayısında büyük düşme görüldü.

Bolu'da konuşan Türkeş; 'Türkiye'de bir sağ tehlike yoktur,' derken seçim istedi. Ecevit; 'CHP'li işçiler, 1 Mayıs'ta iki yanlı kıskırtmalara kapılmayın,' diye konuştu.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görevli polis memuru Yusuf Zeki Öneş, dün saat; 16.00 sularında Gazi Caddesi'nde devriye görevi yaparken saldırıya uğradı.

Kaşıkcının ucuz petrol karşılığı İskenderun Limanı'nı kullanmak istediği ileri sürüldü.

Ermeniler, 24 Nisanda Atina'da açlık grevi yapacak. Yağcıyan adlı Ermeni; 'Türk diplomatlarının öldürülüşüne büyük tepki gösteriliyor, ama öldürülen 1,5 milyon Ermeni için hiç tepki yok,' dedi.

Kürtler, Sakız kentinde İran ordu birlikleriyle çatıştı, üniversitelerde olaylar çıktı İran'daki iç çatışmalarda 100 ölü, 200 yaralı var. Yabancı kaynaklar, ordunun Kürt bölgesindeki Sanandaj'a girmek istediğini belirtiyorlar."

Apo haberleri dinledikten sonra;

"Türkiye iflasın eşiğinde bulunuyor, ama devrimci hareketler çok dağınık ve örgütsüzdürler. Bu durumda askeri darbe kaçınılmazdır. Türkeş'in açıklaması buna işaret ediyor," dedi.

"Ülkede baskılar çok fazladır, bazı arkadaşlar zayıftır, buna karşı yeterince direnç gösteremiyorlar," dedi Bager.

"Bazıları eğitim ve disipline de gelmiyorlar," dedi Kemal.

"Biz doğru ilgilenir ve doğru eğitim verirse aslında zayıf militan yoktur, güçlenmesi gereken militan vardır. Bu da eğitim ve bilinçlenme işidir." dedi Apo.

"İşçiler maaşa alamıyor, grevler yaygınlaşıyor, ama sınıf bilincinden yoksundurlar," dedi Bager.

"Yaşama daha farklı bir gözle bakmak önemlidir. İşte öncüye duyulan ihtiyaç da buradan kaynaklanır. Bilinç taşımak ve moral güç aşlamakla yükümlü olan öncü kadrolar, kendi asli görevlerine uygun davranmak, insan kazanmakla

sorumludurlar. Yerini bulan sözün gücü, her türlü silahın gücünden daha üstündür. Bunun için biz bütün kadrolarımızı teorik ve pratik eğitimden geçireceğiz. Biz sosyalistiz, gerçek sosyalist ile küçük burjuva sosyalistini birbirinden ayırmak gerekir. Bunun için her arkadaş öncelikle eğitimle kararlılığını sürekli pekiştirmelidir.

Devrimci militan sade insandır. Gittiği her yerde bir ışık gibi karanlıkları aydınlatır, maskelerin ardındaki yüzlerin ortaya çıkmasını ve herkesin kendi gerçek kimliğiyle sahnede yer almasını sağlar. Devrimci militan her olaya ve olguya artan bir ilgiyle yaklaşır. Filistin sahasını doğru ve etkin kullanırsak bir atılım yapabiliriz,” dedi Apo. Biraz durdu, düşündü sonra;

“Sürekli araştırıp okumayan, müzik dinlemeyen, tarihi, toprağını sevmeyen, yoldaşına, halkına ve insana karşı vicdanında sevgiyi, hoşgörüyü barındıramayan, alışkanlıkların esir olan, hep aynı tempo ve tarzla, aynı yolda yürüyen, ufkunu genişletmeyen, düşlerini gerçekleştirmek için riski göze almayan militan asla başarılı olamaz,” diye ekledi.

Gece yarısına kadar oturup konuştular, tartıştılar. Apo sabah erken evden ayrılırken, Bager ile Kemal birlikte, körfezin kıyısında, sırtını dağlara yaslamış, değişik ırk, din ve mezheplere ait insanların bir arada gezdiği, antik kenttin sahilinde dolaşmaya çıktılar.

Tek yönlü trafiği olan, cadde üzerinde barlar kafeler restoranlar ve küçük büfeler yer alıyordu. Sokak dokusu, mimarisi ve insan çeşitliliğiyle Beyrut’un kalbi gibiydi. Hava soğuk, ama açık ve deniz sakindi. Sahildeki binalar ve sokaklar

savaşın derin ve sıcak izlerini taşıyor, çok sıkı güvenlik önlemleri göze çarpıyordu. Gezerken;

“Bager arkadaş, Siverek neden böyle oldu,” dedi. Kemal.

“Siverek mücadelesi bir kozık savaşına dönüşünce orada sıkışıp kaldık,” dedi Bager.

“Siz niye bir partili olarak müdahale etmediniz?”

“Yereldeki savaşçıları tümü köylü, alışılmış tarzın dışına çıkaramadık, bütün talimatlara, toplantılara rağmen aynı tarz sürüp gitti.”

“Neden bu tür sorunlar çıkıyor?”

“Sınıfsal yapı, köylülük, küçük burjuva, alışkanlık, disipline gelmeme...”

“Diyalektik değişim ve dönüşüm...”

Nisanın son günleriydi. Sahili gezdikçe tartışmalar da uzayıp gitti.

Kemal Apo’nun bulunduğu eve yönelirken, Bager bir grup militanla birlikte askeri eğitim devresine katılmak için kampa gitti...

### III

*“Küfr ile belki, ama  
zulüm ile payidar kalmaz  
memleket” Nizamülmülk*

Kemal’in sorumluluğundaki bu ilk gerilla grubu eğitimlerini tamamlayınca, FDHKC Genelkurmay başkanı Memduh, onları alıp Seyda-Sur’daki yeni bir kampa götürdü. Yeni kampa giden gerilla grubu akşam toplanmış sohbet ediyorlardı.

“Arkadaşlar burası bir fedailer kampıdır,” dedi Kemal.

“Biz Şimdi bir fedai kampında mıyız,” dedi Agit

“Evet, Seyda-Sur’daki; Fedailer Kampı’ndayız,” dedi Kemal.

“Buradaki disiplin diğer kamplarınkine hiç benzemiyor, farklılık hemen göz çarpıyor,” dedi Agit.

“Şimdi bu kamptaki herkes fedai, herkes kahraman, herkes cesur mu,” dedi Delil gülerek.

“Delil arkadaş buradaki herkes fedai, herkes kahraman, şimdi biz de fedai ve kahraman mı olduk,” dedi Bedran kahkahayla.

“Bedran arkadaş orasını hiç düşünmedim,” dedi Delil.

“Filistinlilerin özgürlük arayışı da biraz bizimkine benziyor,” dedi Agit.

“Filistin halkı adeta ateş çemberinden geçerek özgürlüğüne varmak istiyor. Kürtler de son iki yüzyıldır hep kan ve ateş çemberi içinde özgürlük ve kurtuluş arayışı içinde oldular,” dedi Kemal.

“Demek ki fedailik, bir halkın içinde yaşadığı zor koşullara bağlı olarak otaya çıkıyor,” dedi Bedran.

“Bence fedailik bir ruh, cesaret ve yürek işidir,” dedi Delil.

“Bana göre fedai; bir an bile tereddüt etmeden, kendisini devrim ve özgürlük için feda etmeye hazır olan militandır,” dedi Agit.

“Hilvan, Siverek pratiğinden de görüldüğü gibi, ruhunu ve yüreğini cesaret ile harekete geçiremeyen bir militan militanlık yapamaz ve savaőamaz,” dedi Bedran.

“Biz bu fedailer kampını bir şans olarak değerlendirmeliyiz. Otuz beş arkadaş buraya geldik, bunları militanlaştırıp fedai haline getirirsek Kürdistan dağlarında hiçbir güç onlarla baş edemez. Gerillanın temelini fedailik ruhu üzerinde inşa etmeliyiz. Bir parti militanı ateş çemberinden geçerek, canını vermeye hazır, benliğini unutmayan, kandırılmayan, düşmanın iyi tanıyan; sömürüye, haksızlığa karşı kin ve öfke besleyen, her yerde kendi öz gücüne ve öz olanaklarına göre savaşmasını bilen, ölümü değil ölümsüzlüğü rehber edinen, düşmana korkusuzca saldıran kişidir. Biz de bütün arkadaşlarımızı birer fedai olarak yetiştirmeliyiz,” dedi Kemal.

“Biz buna öncülük emeliyiz,” dedi Agit.

“Fedailiği bir ruh, bir bilinç ve cesaret çizgisi haline getirirsek düşmanı da yeneriz,” dedi Kemal.

“Bizim sadece öncü fedai militanlara değil, fedai bir mücadele çizgisine ihtiyacımız vardır. Ali arkadaşın bütün çabası bu felsefeyi ve çizgiyi yaratmak içindir,” dedi Bedran.

“Kemal arkadaş bana sorarsan, bir parti militanı öfkesinde her zaman dizginsiz, sükûnetinde tasalı ve kaygılı, kavgada bir kartal gibi yırtıcı, yoldaşlıkta ve dostlukta sevgi denizi, ama elindeki olanakları kullanmada da fedai olmalıdır,” dedi Delil.

“Fedai dediğin, dağlarımızın baharı ve ateşiyle buluşmayı arzulayan savaşçı kişiliktir,” dedi Agit.

“Bizim fedai çizgimiz yüksek bir bilinç, eğitim ve inanç gerçekliğine dayanıyor. Ali arkadaş bunun için bu kadar çabalayıp bu olanakları yarattı,” dedi Kemal.

“Bu koşullarda önceliğimiz eğitimidir. Dağlarda gerilla savaşını verebilecek düzeye gelene kadar teorik ve pratik eğitim,” dedi Bedran.

“Hiçbir şey gözümüzü korkutmamalı ve bizi yıldırmmalıdır,” dedi Agit.

“Fedailik derken, hiçbir şeyi gözümüzden olduğundan daha fazla büyütmemeliyiz, gerçeğı olduğı gibi çınlıçplak görmeliyiz,” dedi Bedran.

“Bir fedai her şeyi araştırmalı, ama bir o kadar cesur olmalıdır,” dedi Delil.

Gökyüzünde yıldızlar susmuş onlara bakıyor, gizemli ay ışığı sohbetlerine tanıklık ediyordu. Samanyolu uzayıp gidiyordu. Akşam yıldızı bütün görkemliliğıyle parlıyordu. Kamp nöbetçileri tetikte bekliyordu.

“Kemal abi, sen çok ceza evi yattın mı,” dedi bir militan.

“Bir devrimci, inançları ve devrim uğruna bütün yaşamını dört duvar arasında, demir kapılar ardında geçirebilir. Düşüncede, ruhta, yürekte kendisini tutsak hissetmediğı sürece özgürdür,” dedi Kemal. Biraz durdu, başını yukarıya kaldırıp;

“Bir de şu gökyüzüne, evrenin sonsuz büyüklüğüne, sayısız yıldızlara, galaksiye bak hele. Gezegenimiz bütün bu evrenin içinde bir nokta bile değıl. İnsanların bütün kavgası bu nokta üzerinde gerçekleşiyor. Ben şu yıldızlara hiçbir zaman erişemeyeceğimi düşününce, işte asıl o zaman kendimi dört duvar arasında hissediyorum,” dedi Kemal.

“Kemal abi, ben bir şey anlamadım söylediklerinden,” dedi bir diğeri militan.

“Okumak, daha çok okumak, hiçbir şeyden korkmadan dünyayı tanımak gerekir. Biz dünyayı tanıdıkça Kürdistan devrimini için daha iyi savaşılabiriz.” dedi Kemal.

“İnsan denilen şu canlı türü dünyadaki en garip en değişik, en anlaşılmaz canlı türüdür,” dedi bir militan kendi kendine seslice söylenerek.

“Bırak insanı, bir militan Kürdistan dağlarında her zaman bir kartal gibi uçmalıdır, sen şimdi kartalları ve Kürdistan dağlarını düşün,” dedi Delil.

“Dağlarımız, zaten birer kartal yuvası gibidir,” dedi bir diğer militan.

“Dağlarımıza yerleşirsek dünyanın kaderini yeniden değiştireceğiz,” dedi bir diğer militan.

“Biz, bu halimizle ne tam fedai militan, ne de sıradan vatandaşız, hala ara yerde Araf’ta bekliyoruz,” dedi bir diğeri.

“Devrimciler her koşul altında cesur olurlar,” dedi Agit.

“Cesaret devrime, korku teslimiyet ve ölüme götürür insanı,” dedi Bedran.

“Partimizin pratiği ortadadır, gerçek cesaret hiçbir zaman tanık istemez,” dedi bir başka militan.

“Cesareti doğru ele almak gerekir, partimizde cesaretin ölçüsü ölmek değil, yaşamak ve yaşatmaktır,” dedi Kemal.

“Cesareti olmayan militanın, hiçbir zaman başarısı da olmaz.”

“Bir militan da devrimci cesaret, devrimci ahlak ile devrimci vicdan bir arada olursa doğru sonuç alabilir.”

“Fedai bir militan hem bilinç hem de cesaretle kendisini donatmalıdır,” dedi Agit.

“Onu şunu bilmem halk arasında bir söz vardır. ‘Cesurlar bir kere, korkaklar bin kere ölür.’ militan her şeyden önce cesur olmalıdır,” dedi Delil.

“Cesaretli militan, tek başına bir çoğunluktur. Tek başına bir orduya karşı çıkabilir ve savaşılabılır,” dedi Kemal.

“Fedailik...”

“Cesaret...”

“Militan...”

“Gerilla...”

“Dağ ve Kürdistan...”

“Devrim...”

Sohbetleri ve tartışmaları sürüp gitti. Derken sabaha yeni bir yaşama başlamak üzere yataklarına çekildiler.

FDHKC Genelkurmay Başkanı Memduh, onları eğitimi için Seyda-Sur’daki; “Fedailer Kampı’na” götürmüştü. Bu kampa kimseyi götürmüyor, çok gizli tutuyorlardı. Orada sadece inanmış, halkı ve ülkesi için her an eyleme ve ölüme hazır militanları eğitiyorlardı. Filistin halkının en gözde, en cesur, en kararlı militanları orada eğitim görüyorlardı.

O gün erkenden kalkıp hazırlandılar, sabah sporunu yaptılar. Spordan sonra pratik askeri tatbikatta geçtiler. Askeri eğitimi yaptıran sol bir gruptan gelip katılan anarşist ruhlu biriydi. Sabah spor yaptıırırken aniden durdu. Grupta en çok sevilen, cesur ve atik olan Agit’e dikkatle baktı. Aniden el bombasını çıkarıp pimini çekti. Bütün gözler ona döndü. Kendisinden on metre uzakta olan Agite;

“Agit arkadaş yakala,” dedi ve el bombasını aniden ve beklenmeyen bir şekilde ona fırlattı. Bütün gözler şaşkın bir

şekilde Agit'te döndü. Agit bir iç refleksle harekete geçti. Gelen el bombasını havada yakalayıp hiç beklemeden uzağa fırlattı. Bomba yere düşmeden havada patladı. Buz gibi bir hava ortalığa yayıldı. Delil, yanında duran Kemal'e bakıp;

“Bu serseri ne yapmak istiyor,” dedi öfkeyle.

“Agit arkadaş bir saniye geç kalsaydı, bomba elinde patlayacaktı ve birçok arkadaş zarar görecekti,” dedi Kemal tepkiyle.

“Kim bilir belki de eğitim adı altında bilinçli yaptı,” dedi Kemal'in yanında duran Bedran.

“Bu kadar kişinin ortasında bu yapılır mı,” dedi Delil.

“Bunu denetlemek gerekir,” dedi Kemal.

“Agit arkadaş seçmesi de dikkat çekici,” dedi Bedran.

Derken hep birlikte sabaha kahvaltısına oturdular. Kahvaltılarını ekmek reçel, çay ve zeytinden ibaretti.

Kahvaltıdan sonra eğitime başladılar. Deneyimli, tecrübeli, birikimli, Filistin devrimine katılmış, Ürdünlü bir hoca, gerillanın hareket tarzı, taktiği üzerine özel teorik ve pratik eğitim veriyordu onlara. Özel teorik eğitimin ardında, katuşa eğitimini gördüler. Sonra hoca onları alıp tatbikat için için araziye çıkaracaktı. Karşılarında taşlık, sarp, dikenli ve çalılıklar dolu bir tepe vardı. Koşunun ilk hedef orasıydı. Önce tepeye kadar koşar adım koşmaya başladılar. Delil uzun bacaklarıyla hiç zorlanmadan en önde koşuyordu.

Kemal sigara içiyordu. Uzun menzili koşunca nefes nefese kaldı. Öksürdü, bir an tökezledi takatti giderek azaldı, adım atamaz duruma geldi. “Ben şimdi bu koşuyu bırakırsam, diğer savaşçılar nezdinde disiplin bozulur, gevşeklik ve

laçkalık yapmak isteyenlere kötü örnek olur, mutlaka başarmalı ve sonuna kadar koşmalıyım,” diye düşündü. Geride kalmamak ve koşuyu sonuna kadar götürmek için bütün enerjisini topladı, derin bir nefes aldı ve son bir kez atağa kalktı...

Derken, Ürdünlü eğitmenin işaretiyle tatbikat alanında durdular. Kemal derin bir nefes aldı, yeniden güç ve enerji topladı.

Arazi; taşlık, dikenli, doğal ve sarptı. En ağır eğitimi görüyor, bazı militanlar zorlanıyorlardı. Her tarafları kan ve ter içinde kalmıştı.

Hocanın; “Yat sürün,” demesiyle taşlık ve dikenlik alanda sürünmeye başladılar. Çok zorlanan bir militan; “böyle eğitim olmaz,” diyerek tepki gösterdi. Tüm gözler öfkeyle ona döndü. Kemal’in sert, kararlı, tavizsiz bakışlarını görünce, geri adım attı.

Eğitim bitince yerlerine döndüler. Kemal ona çok tepki duymuş ve öfkelenmişti. Akşam bir toplantı düzenledi, sorunu ele aldı.

“Sen niye öyle tepki gösterdin? Elimize tarihi bir fırsat geçmiş. Sorun, sadece sürünme sorunu da değildir. Dünyanın dört bir yanında devrimciler buraya gelmiş, Kürdistan devrimi herkes tarafında tanınıyor, ilişkiler geliyor. Sen biraz zorlandın diye bu tarihi fırsattı görmezlikten gelip tepki gösteriyorsun. Duruşumuzu, saygınlığımızı onların nezdinde zedeliyor, boşa çıkartıyorsun. Bunu kabul edemeyiz,” dedi Kemal.

“Arkadaşın tepkisi yersizdir ve anlamsızdır. Biz buraya gerilla eğitimi için gelmişiz. Arkadaş böyle davranırsa yarın zor koşullarda düşman karşısında acaba ne yapacak,” dedi Delil.

“Burası gerilla eğitim alanıdır, arkadaş buna göre davranmalı ve yaşamını düzenlemelidir,” dedi Bedran.

“Arkadaşın, enternasyonaller ve dostlar nezdinde saygınlığımızı zedelemeye hakkı yoktur. Kendisini herkes gibi biraz zorlasın ve eğitime adapte olsun,” dedi Agit.

“Arkadaş eğitime değil de sanki gezmeye gelmiş gibi hocaya tepki gösteriyor...”

“Bir daha yapmayacağına dair öz eleştiri versin...”

“Askeri disiplin uygulansın.”

“Derken tepki gösteren militan ayağa kalkıp;

“Ben tüm arkadaşlardan özür diliyorum. Disiplinsizlik yaptım. Bir daha olmayacağına dair söz veriyorum. Sözüm pratiğim olacaktır,” dedi.

“Pratikte gereğini yerine getirmek şartıyla, arkadaşın tutumu ve öz eleştirisi yeterlidir,” dedi Kemal.

Platformu dağıldı, nöbetçiler dışında herkes yataklarına çekildi.

Gece yarısına doğru, Apo ansızın, habersiz çıka geldi. Kaldıkları mekan eski bir tavuk çiftliğiydi. Eski ve büyük bir ambarı temizlemiş, içini düzeltmiş, onarmış ve orada yatıp kalkıyor, eğitim yapıyorlardı. Partinin ideolojik-teorik eğitimlerini Kemal yaptırıyordu. Nöbetçi hiç beklemediği anda Apo’yu karşısında görünce önce panikledi, sonra toparlandı önüne çıkıp tokalaştı.

“Arkadaşlar ne yapıyor,” dedi Apo

“Nöbetçiler dışında tümü uyuyor,” dedi. Ardında; “Ali abi, arkadaşları kaldırayım mı” dedi nöbetçi.

“Karışma uyusunlar.”

“O zaman ben size bir yer yapayım,” dedi nöbetçi.

“Yer yapmaya gerek yoktur,” dedi Apo. Önce sağa, sola baktı, yerde askeri bir battaniye gördü. Onu alıp bir köşede üzerinde kıvrılıp yattı.

Sabah erken spora kalktılar. Sabah sporundan sonra kahvaltıya oturdular. Apo kahvaltıda; “fazla zamanım yok, yoğunlaştırılmış bir eğitim yapacağız,” dedi.

Üç gün boyunca, saat 08.00–24.00 arası; “Kürdistan’da Zorun Rolü” üzerine eğitim verdi. Bütün konuşması kasetlere alındı.

“Siz aklınızı yitireceksiniz. Sabahtan gece yarısına kadar eğitim mi olur,” diye onlara takılıyordu Filistinli savaşçılar.

“Biz sizin bu eğitim ve çalışma tarzınızı görünce eski dönemdeki yaşlı arkadaşlarımızı hatırlıyoruz,” diyordu, yaşlı Filistinli bir devrimci.

Apo, üç günlük eğitimin ardında, kasetleri alarak iki militanla birlikte kampta ayrıldı.

Kemal’in komutasındaki grup daha sonra Seyda Sur İsrail sınırı boyunca gruplar haline konuşlandılar. Bütün silahlar üzerinde denemeler yaparak öğrendiler. Sınır bölgesinde konuşlandılar. Sınırı geçme, araziye mayınlama ve mayın çıkarma eğitimi gördüler.

Askeri eğitim devresi boyunca, tüm savaşçılar, kendi aralarında sömürgecilik, ülke, halk, devrim, gerilla savaşı

üzerine yoğun tartışmalar yürüttüler. Her biri, kendi başına kitaplar okuyup araştırma incelemeler yaptı.

Eğitim devresi bitince Apo, Bager ve Agir da oraya geldi. Apo Divana geçti. Üç gün boyunca kendi aralarında yaptıkları eğitim süreci üzerine tartışıp konuştular. Değerlendirmeler yapıp sonuçlar çıkardılar.

Kuzeyde gerillâ savaşını başlatma ve uygulama plânlaması ve yönetmenliği üzerinde hareketli tartışmalar yürüttüler.

“Gerillâ Yönetmeliği,” tartışmalarının ardında kimin hangi alanda görev alacağı tartışmasına geçtiler. Gerilla savaşını başlatmak ve yürütmek için öneriler sundular.

Başlatılacak bir gerillâ savaşının genel komutanlığına Kemal ve yardımcılığına da Agit’i önerdiler. Genel komutanlık Botan bölgesinde üstlenecekti.

Diğer bir grup ise Delil’in komutasında Dersim-Bingöl alanında üstlenecekti. Diğer bir grup da Bedran’ın komutasında Güneybatıda Semsur Dağlarında üstlenecekti.

Üç gün süren tartışmaların ardında gelen öneriler doğrultusunda konuşulanları rapor haline getirip Apo’ya sundular. Apo, Agir, Bager ve Kemal rapor üzerinde konuşup tartıştılar son biçimini verip karar haline getirdiler.

Apo, geniş bir siyasal değerlendirme yaparak toplantıyı sonuçlandırdı. Eğitim devresi bitince, kampta tatbikat yapılacak haberi yayıldı. Bütün ağır silahlar tatbikat yerine getirildi. Sonra Apo ile Memduh birlikte tatbikata izlemeye gelecekleri haberi kampta yayıldı. Kemal;

“Agit arkadaş tatbikat komutanlığını sen üstlen,” dedi.

“Kemal arkadaş komutan sensin,” dedi Agit.

“O zaman Bedran arkadaş yürütsün,” dedi Kemal.

“Komutan sensin, görev de sana verilmiş,” dedi Bedran gülerek.

Derken tatbikat hazırlıkları başladı. Önce tatbikatın için eğitim verildi, ardında birçok kez provası yapıldı. Hazırlıklar tamamlandı. Tatbikat yapılacak saat gelip çattı. Kemal çok heyecanlıydı. Sömürge ülkenin özgürlük ordusunun ilk resmi genelkurmay başkanıydı. Tatbikat yerine orada bulunan bütün sol gruplar da gelmiş yerlerini almışlardı.

Gelen araba tatbikatın yapılacağı yere yakın durdu. Önce korumalar çıkıp yerlerini aldılar. Ardında Apo ve Genelkurmay Başkanı Memduh arabadan inip yamaca doğru tırmandılar.

Uzakta bakınca göze çarpan en önemli şey, tek sıra halinde dizilmiş gerillaların askeri disipliniydi. Memduh, Apo’ya yanaşarak;

“Ali arkadaş, bizim diplomasi ilişkilerinde görevli Ebu Celil adında bir arkadaşımız var. Dün, aldığı bilgiler doğrultusunda bir şeyler kulağıma fısıldadı. Türk devleti yakınıza kadar sızma çalışıyor. Duman Kara adlı istihbaratçının denetimindeki bir grup, peşinizde dolaşıyorlarmış. Celil’in bana aktardığına göre bir kaç kez kamplara kadar sızmayı başarmışlar. Yine kaldığınız iki evin adresini tespit etmişler. Niyetlerinin kötü olduğu açıktır,” dedi.

“Bilgilendirdiğin için teşekkürler, takip ettiklerini ben de fark ettim ve kendime göre tedbirler aldım,” dedi Apo.

“Bana kalırsa Türkleri hafife almamak gerekir, daha dikkatli davranmalısın.”

“Türk egemen güçlerinin tarihinde düşmanı izlemek ve takip etmek çok eski bir gelenektir. Gelenek; Türklerin eskiden yaşadığı, geniş bozkır coğrafyasındaki avcılık kültürüne dayanıyor. Av esnasında kimin nerede ve nasıl duracağı, uygulanacak strateji ve taktikler belirlenir, kurallara uymayan ve hatası olan avcılar acımasızca cezalandırılmış. Her av, bir savaş sahnesi gibiymiş. Avlarda uyguladıkları taktikleri daha sonra savaşlarda da kullanmışlar...”

“Adamlar, at sırtında Orta Asya’dan gelip beş yüz yıl boyunca bu coğrafyanın kadim halklarını köleleştirdiler,” dedi Memduh.

“Fetih, istila, işgal ve talanda üstlerinde yoktur,” dedi Apo.

Tatbikat alanına giderken, düşüncesi ve dikkati bir an Memduh’un verdiği bilgi üzerinde yoğunlaştı. Sonra merak dolu gözlerle sıraya dizilen militanlara baktı. Sabah güneşi tam cepheden gözlerine vuruyor, görüş alanını daraltıyor ve rahat göremiyordu.

Bütün militanlar askeri elbise giymiş, duruşları disiplinli ve düzenliydi. Tek sıra halinde, silâhla birlikte selâma durmuş, göğüsler önde, tüm bedenler aynı hizada ve hazır kıta bekliyordu.

En ön sıranın ortasında yer alan Kemal’i görünce sevindi. Pür dikkat ona bakıp geleceğe dönük düşlere daldı ve daha dünmüş gibi olayları anımsadı.

1972 yılı sonbaharıydı. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin güz sınavları tamamlanmıştı. Apo. Ceza evinde olduğu için yaz dönemi sınavlarına girememişti. Tahliye olunca, sonbaharda sınava girip iyi bir not ortalamasıyla sınıfı geçmişti. Ceza evinde çıkarken, Kemal ile Haki'nin kaldığı eve gitmiş, onlarla birlikte kalmaya başlamıştı.

“Kemal'in devrimciliği bir ışık gibidir, düştüğü her yeri aydınlatır. Mükemmel bir özgürlükçü, eşitlikçi ve öncü militandır. Bir beyin ve yürek fatihidir. Hep enerji toplayıp dağıtan bir dinamo gibidir. Her zaman coşkulu, etrafındaki herkesi etkiler ve harekete geçirir. Onunla tanışmak, devrimci yaşamın gerçek renkleriyle tanışmaktır. O sürekli eylem halinde olan sorumlu devrimciliğin en seçkin örneğidir. Tehlikenin, onu gölgesi gibi izlemesi doğaldır.” diye düşündü.

Kemal'in Ordu da ceza evinde kaçtıktan sonra bir arkadaşına; “Ceza evinde kalmak, benim için dayanılır gibi değildi. Hep aynı yüzlerle karşı karşıya geliyorsun. Oysa ben günde yüz değişik sima görmesem, en az elli ayrı insanla görüşüp konuşsam dayanamam. Artık bir daha ceza evine girmemeliyim. Yakalanma gibi bir durumla karşılaştığımda direnerek ölmeliyim. Benim ölümüm iş yapmalı,” sözlerini anımsayınca kendi kendine gülümsedi.

Kemal bulunduğu her yerde sözünü doğrudan söyler, gelişmeleri tam bir açıklıkla izah ederdi. Her zaman dev bir projektörün karanlık sahneyi aydınlatması gibi gerçeği aydınlatırdı.

Kemal'in ayağında hâkî renk bir bot vardı. Pantolonun paçalarını botun içine yerleştirmiş ve botun ipini sımsıkı

bağlamıştı. Ayaklar bitişik, askeri bir palaska ince bedenini iyice sıkmış ve göğsünde teçhizatı ile daha heybetli görünüyordu.

Delil herkesten daha uzun ve gösterişli gözüktüyordu. Agit, bir komutan gibi yerinde duruyordu. Bedran kısa boylu, esmer tenli, gür bıyıklı, etine dolgun, hafif kıvrıkcık saçlıydı. Askeri elbiseler içinde sağlam beden yapısı ve militanca duruşu hemen göze çarpıyordu.

Her biri, gerilla gururuyla durmuş, bakışları aynı noktaya kilitlenmiş, yüzlerindeki inanç ve kararlılık dış yansıyor. Militanlar, böyle bir tatbikatta ilk kez yer alıyor ve tümünün heyecanı gözlerine yansıyor.

Apo, onları böyle görünce sevindi ve heyecanlandı. Karşısında disiplinli, inançlı ve azimli bir gerillâ ordusunun çekirdeği duruyordu. Yüzü gülüyor, nasıl yürüdüğüünün farkında bile değildi. Akı ve fikri militanlardaydı. Apo ile Memduh, birlikte sırada bekleyen savaşçıların karşısına geçip, yüksek sesle;

“Merhaba arkadaşlar,” dedi.

“Sağ ol! Sağ ol! Sağ ol,” diye bağırdılar hep bir ağızdan.

Sonra Kemal iki adım öne çıktı. Ayağını sertçe yere vurarak, önce askeri selâm, sonra tekmil verdi. Apo duygulandı hayallerinin bir parçası gerçekleştiği için sevindi.

Derken tatbikat başladı. Hedefe havan topları atıldı, ardında uzun namlulu silâhlarla hedef tarandı, sonra öncü birlik hedefe saldırdı. Önce roket, ardında arka arkaya el bombaları fırlatıldı, hedef başarıyla imha edildi.

Apo'nun bakışları alana kilitlenmiş, her hareketi izliyor, toz duman içinde kalan militanların duruşlarını takip ediyordu. Heyecandan terlemiş ve tüm duyguları, âdetâ ayaklanmıştı. Kendi kendine monologlar yapıyor, yumruğunu sıkıyor, yerinde duramıyordu. Yanlış gördüğü davranışlar karşında mimikleriyle tepkilerini ortaya koyuyordu.

Derken tatbikatta katılan militanlar toz duman içinde yerlerine geri döndüler.

Kemal, tekrar Apo ile Memduh'un karşısına geçip tekmil verdi ve tatbikat başarıyla sona erdi...

Eğitim devresi bitmiş, kampta harıl harıl bir çalışma başlamıştı. Gülistan ile Şivan Perwer'i Avrupa'dan gelmiş, Kürtlere dönük bir kültür gecesi düzenlediler. Delil ile Şivan'a saz çalmayı öğreten Viranşehirli Hacı Musa da bu kültür gecesine katılmıştı.

Maddi destek toplamak için biletler basıp Kürtler arasında dağıttılar. Sahne olarak geniş bir yer hazırladılar.

Delil, Hacı Musa, Gülistan ile Şivan Perwer birlikte sahneye çıktılar.

Şivan Perver; "Kine em," türküsünü söyledi. Hacı Musa saz çaldı. Herkes türküyle birlikte coştı, alkış paketleri açıldı.

Ardında Delil, sazı eline aldı, "Canê Canê" türküsünü söylemeye başladı. Delil, öğretmen okulunda okurken, Nadire'yi, devrim saflarına çağırmış, ona bu türküyü yazıp bestelemişti. Türkü, aşkını devrim saflarına çağırıyordu.

"Canê Canê

Canê canê canê, were meydanê

Dilê min pir xweş e bi vî dîlanê bi vî dîlanê

Dîlan e şoreş e, herkes pê serxweş e  
Erd û ezman şên bûn bi vê dîlanê bi vî dîlanê  
Canê cane cane, were meydanê  
Dilê min pir xweş e bi vî dîlanê bi vî dîlanê...

Keç û jin û pîr tev, xort û mêt hatin bi rev  
Dest û mil tev dan hev li vê meydanê, li vê  
meydanê  
Canê canê canê, were meydanê  
Dilê min pir xweş ebi vî dîlanê bi vî dîlanê

Dîlan gelek xweş bû, Delîl pê rûgeş bû  
Dilê dostan geş bû bi vê dîlanê bi vê dîlanê  
Canê canê canê, were meydanê  
Dilê min pir xweş e bi vî dîlanê bi vî dîlanê

Canê canê  
Canê canê canê, gelsene meydana  
Benim gönlüm çok hoştur bu halayla bu halayla

Halay devrimdir, herkes ondan hoşnuttur  
Yer gök şenlendi bu halayla bu halayla  
Canê canê canê, gelsene meydana  
Benim gönlüm çok hoştur bu halayla bu halayla

Kızlar kadınlar yaşlılar hep birlikte,  
Gençler ve erkekler koşarak geldiler

Eller kollar bir araya geldi bu meydanda, bu  
meydanda  
Canê canê canê, gelsene meydana  
Benim gönlüm çok hoştur bu halayla bu halayla

Halay çok güzel oldu, Delil onunla neşesini buldu  
Dostların gönlü mutlu oldu bu halayla, bu halayla  
Canê canê canê, gelsene meydana  
Benim gönlüm çok hoştur bu halayla bu halayla...

Delil bu türküyü devrim ve aşk duygularıyla yazmıştı.  
Bir anda bir hareketlenme oldu. Oturanlar birer ikişer ayağa  
kalkıp halaya durdular. Halay genişledi, büyüdü, erkekli kızlı  
kocaman bir daireye dönüştü. Kitle, ayaklanmış oynuyor,  
kadınlar durmadan zılgıtlar çekiyor, Delil kendinden geçmiş,  
yüreğindeki büyük aşk ateşiyle türküyü söylüyordu.

Beka Vadisinden, Kuzeydeki uzak dağlara deli bir rüzgâr  
esiyor, türkünün sözleri, bir ırmak gibi akıp uzaklara çok  
uzaklara gidiyordu. Delil'in yüreği, baharda kışı, kışta baharı  
bekler gibiydi. Türkü; yere göğe sığdırılamayan bir özgürlük  
sevdası, karanlığa yakılan devrim ateşi ve büyüyüp doğduğu  
topraklara kavuşma özlemiydi. Devrime çağrı olan türkü, uzun  
çekici bir roman gibiydi, okudukça daha çok okumak ve bir an  
önce bitirip sonuca ulaşmak istiyordu. Türkünün sözleri,  
gecenin sessizliğinde, baharda yağan yağmur gibi insanı içine  
çekiyor, etkiliyordu.

Türkü bitince yeri, göğü inleyen bir alkış tufanı koptu,  
herkes ayağa kalkmış onu alkışlıyordu.

Etkinliklerin bitmesinden sonra Kemal ile Delil yan yana gelip konuşurken;

“Filistinli komutanın bana anlattığına göre burada ‘Jeitta Grotto,’ adında çok ilginç bir mağara varmış. Arapça; ‘büyük mağara’ anlamına geliyormuş,” dedi Kemal.

“O halde kuzeye geçmeden önce bu ilginç mağarayı görelim,” dedi Delil.

“Ali arkadaşına söylemek gerekir,” dedi Kemal.

“Tamam, ben izin alırım,” dedi Delil.

Derken Delil, etkinlikleri izlemeye gelen Apo’nun yanına gitti. Bu büyümlü mağarayı ona anlattı ve gitmek için izin aldı.

Sabah, Kemal, Delil ile Filistinli komutan birlikte, arabaya bindiler. Kamptan ayrılıp mağaraya doğru yola çıktılar. Oraya varınca arabayı vadinin girişinde park edip bir süre yaya yürüdüler.

“Kemal arkadaş, bak hele yemyeşil bir vadidir. Vadinin dibinde sık salkım söğütler, çınar, kavak ve ceviz ağaçlarının arasında bir dere akıp gidiyor. Cennet gibi bir yer. Yeşilin bütün tonları iç içe geçmiş, insanı büyölüyor. Yamaçlar sık meşe ormanıdır. Vadinin içi doğal bir park gibidir. Dersim vadilerine benziyor,” dedi Delil.

“Bilim adamlarının tespitlerine göre, çok eski zamanlarda doğal bir evrim sonucu oluşmuş, birbirinden bağımsız iki ayrı mağaradır. Tarih öncesi çağlarda insanlar binlerce yıl bu doğal mağaralarda yaşam sürmüşler,” dedi Filistinli komutan.

Derken üst mağaraya girdiler. Girer girmez, keskin nem kokusunu hissettiler. İleriye doğru ilerledikçe nem daha da artıyordu.

“Sanki bu mağaranın içi özenle yapılmış sarkıtlar, kolonlar ve dikitlerle süslenmiş,” dedi Kemal.

“Zaman ve su; diyalektik yasaya uyum sağlayarak, dayanışama içine girmiş, birlikte çalışmış, bir sanat şah eseri yaratmışlar,” dedi Delil gülerek.

“Zaman aktıkça, sular da ona eşlik etmiş, milyonlarca yıl boyunca durmadan mağara tavanından aşağıya damlamış. Damlalar, zaman ırmağında, birbirine benzemeyen binlerce sarkıt, kolon ve dikit oluşturmuştu,” dedi Kemal.

Bak hele bazıları cam gibi parlak pürüzsüz, büyüleyicidir. Bazılar mat donuk, bazıları kirli ve lekeli. Bazıları birer mermer sütüne benziyor. Bazıları keskin bir mızrak gibidir. Bazıları dev bir mantarı andırıyor,” dedi Delil.

“Kendimi büyüleyici bir dünyada yürüyüşe çıkmış gibi hissediyorum,” dedi Kemal.

Filistinli komutan onlara rehberlik yapıyor, yol gösteriyordu.

“Su damlaları, zamanın sabrı ve kendi gücüyle, binlerce yıl boyunca bu doğa harikası sarkıt ve dikitleri doğal yapmış,” dedi Filistinli komutan.

Mağaranın içinde, sarkıtlar, kolonlar ve dikitler arasında yedi yüz metre kadar yürüdüler. Sonra geriye dönüp aşağıya baktılar.

“Bu ne böyle yükseklik, insan bakmaya kokuyor,” dedi Delil ürkererek.

“Evet, yüz metreden fazla var,” dedi Kemal.

“Dediklerine göre en az kırk katlı bir apartman yüksekliği kadardır,” dedi Filistinli komutan.

Bu kadar çok, bu kadar çeşitli sarkıtlar ve dikitler arasında yürüyünce, büyüğü bir havaya kaptırdılar kendilerini. Masal dünyasından çıkıp gelmiş, bir masal kahramanı hissine kapıldılar. Mağara sanki bin bir gece masallarındaki efsaneler diyarıydı.

Üst mağaranın bazı boşluklarının yüksekliği 120 metreye kadar ulaşıyor, bir yer altı peri imparatorluğunun görkemli sarayı gibi onları büyülüyordu. Bazı sarkıtların yüksekliği sekiz metreyi aşan dev yuvarlak bir kolonu andırıyordu.

“Bu kadar sarkıt, dikit ve kolon içinde nereye bakacağını, hangisini inceleyeceğini şaşıyor,” dedi Kemal.

“Hele bir de şuna bak,” dedi delil seslice. Sonra “sanki usta bir heykeltıraşın elinde çıkmış, bir şahesere benziyor,” diye ekledi.

“Muhtemelen bazı sarkıt, kolon ve dikitlerin yaşı yüzyılları aşıyor,” dedi Kemal.

Sonra başını kaldırıp yukardaki sarkıtlara bakınca ürktü ve ürperdi, sanki bütün sarkıtlar üzerine düşecekmiş hissine kapıldı.

“Bu dünya harikası şah eser mağara; 1975 yılında, 140 bin Lübnanlının yaşamına mal olan iç savaşta cephanelik olarak kullanıldı,” dedi Filistinli komutan.

Bir saat boyunca içinde dolaştıktan sonra girdikleri giriş noktasına geri döndüler. Orada yürüyerek alt mağaraya indiler.

Orada saç sakal birbirine karışmışa eski, kirli elbiseler içinde birkaç adam ile birkaç tekne bekliyordu. Para karşılığında, bir tekneye binip, insanı hayretler içinde bırakan ve büyüleyen derenin duru, durgun ve berrak suyu içinde ilerlediler. Biraz ilerleyince gün ışıkları geride kaldı. Kapkaranlık bir tünele girdiler. Tekne sahibi iki fanusu yaktı, her birinin eline bir el feneri tutuşturdu ve suyun içinde ilerlemeye devam ettiler. Bazı yerlerde mağara daralıyor ve sarkıtlar aşağıya kadar iniyordu.

Mağaranın içinde, tadına doyum olmaz berrak, büyüleyici bir su akıyordu. Bütün Lübnan sakinlerine içme suyu sağlıyordu.

Suların aşındırıp bin bir şekil verdiği, çekici, büyüleyici alçak tavanların altında yüzlerce metre ilerleyerek yolculuk yaptılar. Bazı yerlerde başı mağara tavanına değecek diye korkuyla başını eğip, altında akan pırıl pırıl ışıldayan gümüş renkli suya hayran hayran baktılar. Derken alçak tavanı aşip devasa yükseklikteki dev bir alana ulaştılar. Sonra yeniden dönüp dışarı çıktılar.

“Sanki bir dünyada bir başka dünyaya gelmiş gibiyim,” dedi delil gülerek.

“İyi ki gelip gördük, gerçekten bambaşka büyümlü bir dünya, dedi Kemal.

Derken arabaya binip yeniden kampa gittiler.

#### IV

*“Her haksızlıkta öfkeyle  
titriyorsan, sen de benim*

*yoldaşımsın. Gerçek devrimciyi  
yöneten büyük aşk duygularıdır!”*  
Che

Kış bitmiş, bahar dağlara, köylere, ovalara, vadilere inmiş, havalar ılımış ısınmıştı. Eğitimlerini tamamlamış gruplar halinde ülkeye döneceklerdi. Her biri, heyecanlı ve ayrı bir düş dünyasındaydı. Kuzey Dağlarına gitmek için hazırlıklar sürüyordu. Kuzeyden yeni gelenlerin sayısı çoğalmış, yeni eğitim devreleri için hazırlıklar yapıyordu. Yeni gelenlerle, gidecek olanlar birbirlerine sorular soruyor, her şeyi öğrenmek istiyorlardı.

İlk grup sekiz aydan beri Lübnan’daki Filistin kamplarındaydı. Duruşları, kolektif yaşamları, eğitime yaklaşımları ve disiplinleri dışarda gelen bütün enternasyonal gerillaları derinden etkilemişti. Kemal, Agit, Bedran ve Delil birer kahraman olarak hafızalara yerleşmişti.

Apo, üstlenme alanları yaratıyor, gerilla savaşı hazırlığını yapıyordu. Eğitilen ilk grubun içinde beşer kişiden oluşan üç ayrı grup belirlendi. Seçilenlerin tümü inançlı, kararlı, eğitilmiş, cesaretli ve korkusuz gönüllü savaşçılardı. Olanları tek tek çağırıp konuştu. En sonunda Kemal çağırdı. Siyasetten, gerilla savaşından, halkı örgütlemekten bireylere kadar birçok konuda konuştu, düşüncesini aldı perspektif sundu. Kemal ile Üniversite yıllarında tanışmış, hem okul, hem ev, hem de dava arkadaşlarıydılar. İkisi de geçmişte yaşanan birçok sırrın, acının, zorluğun ve güzel paylaşımların ortak tanığıydı.

“Kemal yoldaş, ÷lkede büyük bir z÷l÷m var, ama buna karşın direnme ruhu da her geçen g÷n biraz daha gelişiyor. Bu gelecek gerilla savaşı için çok önemli bir çıkıştır,” dedi Apo.

“Bu direnme ruhunu dağlara taşıracağız,” dedi Kemal.

“Direnmeyi, dağlara taşırıp g÷lendirmek tarihsel bir çıkış olacaktır. Bu tarihsel çıkışın sorumluluğ÷ sendedir. Biliyorsun bazı arkadaşların fiziğ÷ var ama ruhu, y÷reğ÷ ve cesareti yoktur.”

“O şahıslar, ortamı çok geriyorlar, muğlaklaştırıp inançsızlık yayıyorlar.”

“G÷n÷ gelince o t÷r sorunların t÷m÷ öz÷lecek, bizim g÷revimiz onları çizgiye çekmek ve saflarımızda tutmaktır. M÷cadeleye gelmeyenler, d÷zelmeyenler zamanı gelince birer, ikişer g÷z yaprakları gibi savrulup d÷k÷lecekler.”

“Haklısınız...”

“Kemal arkadaş, iki defadır ceza evinde kaçıyorsun, bu defa da d÷şersen artık kurtuluşun olmaz. İstersen, şimdilik ÷lkeye d÷nme burada kal.”

“Ben K÷rdistan Dağlarına d÷neceğim, orada bana ihtiyaç var.”

“Burada da sana ihtiyaç var. Buraya y÷zlerce arkadaş gelecek, bunların eğitimiyle ilgilenir, ÷lkeye g÷ndermek için hazırlarsın.”

“Ben ÷lkeye d÷n÷p gerilla savaşını başlatmak istiyorum.”

“Burada kalırsan daha yararlı olursun.”

“Ben kendimi hazırlamışım ve kararımı vermişim. ÷lkede olursam, oradaki arkadaşları eğitir ve gerilla savaşına

hazırlarım. Yeni bir dönem başlatıyoruz. Benim de bunun içinde yer almam gerekiyor.”

“Hayri, Mazlum, Ferhat ve diğer arkadaşlar kendilerini koruyamadılar. Onların tutuklanmaları bizim için büyük bir kayıp oldu, sen biraz daha burada kalsan daha iyi olur...”

“Ben bu kadar eğitim gördüm, bunu ülke sahasında arkadaşlara aktarmam gerekir.”

“Kemal karar senindir, ama bu defa yakalanmak ve arabaya binmek asla olmayacak.”

“Günde altmış kilometre yol yürürüm, yine arabaya binmem. Bir de benim ödemem gereken bir borcum var, ceza evinden kaçırılmamın borcu...”

“Karar senindir, o zaman bu defa şansını çok iyi değerlendir.”

“Bu defa yakalanmayacağım.”

“Sen ülkeye dönünce gerilla hazırlıklarından önce iki sorunu çözmen gerekiyor.

Birincisi; KUK ile çatışmaları sonlandırmalısın. Bu çatışmaları daha fazla kaldıramayız. Sorunu diğer arkadaşlarla da konuştuk. Bu çatışmalar halkımıza ve mücadelemize zarar veriyor. Gerekli görüşmeleri yapar, makul bir çözüme bağlarsın.

İkincisi; Siverek mücadelesidir. Oradaki mücadele amacında saptı ve kozık savaşına dönüştü. Bize çok pahalıya mal olmaya başladı. Bu tarz ile sonuç alamayız. KUK meselesinden sonra buraya da müdahale edersin. Siverek ve Hilvan ilçelerine git, orada yaşanan sorunları öğren, ona göre müdahale edersin. Ayrıca olup bitenleri yaz ve bize de gönder.

Sonra Agit ile buluşup Botan bölgesinde üstlenip gerilla hazırlıklarını başlatırsınız. Bedran arkadaşın komutasındaki grup batı güney hattında Semsur Dağlarına yerleşecekler.

Diğer grup ise Delil'in komutasında Dersim-Bingöl alanında üstlenecek. Sen ile Agit arkadaş, genel komuta merkezi olarak Botan'da üstlenirsiniz. Karasungur, Doğu Kürdistan'da Zagros üçgeninde üstlenmiş, gerekli hazırlıkları yapıyor,” dedi Apo.

Gecenin geç saatlerine kadar sohbet edip tartıştılar. Doğu ufku sararınca Apo ile Kemal birbiriyle vedalaşıp, ayrıldılar.

Onlar eğitim devresini bitirirken, kızıl güller mevsiminde, yeni gerilla adayları gruplar halinde kuzeyden gelip eğitim için kamplara yerleştiler.

## V

*“Dünya senin geçirdiğin  
fırtınalarla değil, limana sağ  
salim ulaşır ulaşmamanla  
ilgilenir.” Konfüçyüs*

Yol kenarında kerpiç yapılı, tek gözlü, avlusuz, bir evdi. Bütün çalışmalarını bu evde yürütüyordu. Odanın bir köşesinde biraz bulgur, mercimek, birkaç baş kuru soğan ile bir şişe yağ duruyordu. Yanında dibi siyah olmuştur bir tencere ile kuyruklu bir taba, birkaç naylon tabak ve alüminyum kaşıklar vardı. Siyah bir poşetin içinde kurumuştur bayat ekmek duruyordu.

Aynı odada gaz ocağı üzerinde yemekler pişiriliyor, yer sofrasında yeniliyordu. Duvar dibine yerleştirdikleri sünger

minderleri, gece yere serip üzerinde uyuyorlardı. Gelen misafirler de aynı oda da kalıyordu. Her şey iç içeydi. Evin tek penceresi vardı, o da içerde Arapça yazılmış, eski gazete kâğıtlarıyla kaplanmış, dışarda görülmesi engellenmişti. Tek gözlü evde mutfak, uyuma, çalışma vs. hepsi iç içeydi.

Evin önünde kerpiçten yapılı bir tuvalet, tuvaletin içinde kırmızı renkli naylon bir su ibriği vardı. Tuvalette, kapı diye eski, yırtık bir çul asılmıştı.

Agir, Apo'nun yanında ayrıldıktan sonra Qamışlo'ya gelip bu evi kiralamış ve yerleşmişti. Daha yeni yeni bazı ailelerle ilişkilenecekti. Bütün sınır çalışmalarını, gidiş ve gelişleri bu evde organize ediyordu.

Kemal, Bedran, Delil, Agit ve beraberindekiler Filistin kimlikleriyle gelip Qamışlo'daki bu eve yerleştiler. Bir ay boyunca bu odada kaldılar. Bir ay boyunca hiç dışarı çıkmadılar. Bir ay boyunca kitap okudular, tartışıp konuştular.

“Biz bir aydan beri, artık mercimek ile taşlı bulgur yemekten bıktık. Gelin en iyisi açlık grevine girelim,” dedi Kemal espri yaparak.

“Evet, açlık grevine olsaydık belki bir faydamız olurdu. Biz, bu bulgur ile mercimek meselesini nasıl Agir arkadaşına aktaralım,” dedi Kemal yanındaki arkadaşlarına. Kendi aralarında konuşup tartıştılar. Sonra bir beyaz kâğıda haftalık yemek listesi diye en lüks yemekleri arka arkaya yazıp duvara astılar.

Agir, akşam iki kilo mercimek ile iki kilo bulgurla içeri girdi. Eşyaları yere indirince duvardaki beyaz kâğıt gözlerine ilişti. Gidip baktı, tümünü okudu.

“Kemal arkadaş bu liste senin işindir,” dedi Agir.

“Agir arkadaş, valla ben yazmadım, ben sadece burada gardiyanım,” dedi gülerek.

“Biliyorum, bu senin işindir,” dedi Agir gülerek. Sonra Kemal’e bakıp;

“Ben gidip yol geçişleri için bir kaçakçıyla görüşeceğim, yalnız dışarı çıkmayın, kimse sizi görmesin, mahallede Türk istihbaratının da çalışmaları var,” diyerek evden çıkıp gitti. O evden çıkıp gidince, Kemal;

“Bir tek sefer bu pencereyi açalım, biraz hava içeri gelsin ve pencere önünde bir çay içelim,” dedi.

“Bu gidişle boğulacağız havasızlıktan, bir aydır dört duvar arasında hapis kaldık,” dedi Bedran.

Derken bir çay demleyip cam bardaklara doldurdular, elektrikleri söndürdüler. Dışarı çıkıp, pencerenin dibinde yan yana çömelip karanlıkta çaylarını açık havada içtiler. Çayları içince;

“Agir arkadaş gelmeden içeri girelim,” dedi Kemal gülerek.

Sonra birer birer içeri girdiler. Gece geç saatte Agir çıka geldi. İçeri girer girmez odanın değişen havasına bakıp;

“Siz dışarı çıktınız değil mi,” dedi.

“Biraz hava aldık,” dedi Kemal.

“Zararı yok, ama dikkat etmek gerekir. Bizi tanımasınlar, bu mahallede daha hiçbir alt yapımız yok,” dedi Agir.

Derken Agir, kuryeleri ayarladı, hazırlıkları tamamladı. Her biri bir kalaşnikof, dört carcur, iki el bombası üzerine aldı.

Güller mevsimiydi. Bahar ile yazın buluşma zamanıydı. Ay gümüş giysilerini toplayıp batı ufkunda yitip giderken, Agit, bir grupla Nusaybin üzerinde Botan bölgesine hareket etti.

Delil kendi grubuyla sınırı aşp Dersim'e doğru yola çıktı.

Kemal ile Bedran bir grup militanla birlikte, Nusaybin üzerinde sınırı geçti. Orada bekleyen kurye onları karşıladı, yürüyerek Ömerli ilçesine kadar götürdü. O gece bir öğretmenin evinde misafir oldular. Ertesi gece kurye onları bir arabayla alıp, Bagok Dağında konuşlanan Mehmet Emin Aslan'ın yanına ulaştırdı.

## ALTINCI BÖLÜM

### I

*“Olacaksan ya uçurum ol ya dağ;  
ne içine düşebilsinler ölümü göze  
almadan, ne tepene çıkabilsinler...”*

Bagok Kızıl çöle doğru sokulmuş, yeşil yüksek bir seki gibidir. Güneye doğru çöl uzanıp gider. Arkası tepeler silsilesiyle uzak yüksek dağlara ulaşır. Coğrafik olarak bir merkez rolünü oynar. Bir savunma alanı gibidir. Dağlıktır ve yüzlerce köy ile bağlantısı vardır. Doğal barınma ve gizlenme olanakları çoktur. Bodur meşe ağaçları, doğal mağaralar, vadiler ve kayalıklar hem gizlenme hem de savunma olanağını yaratır.

Kireç taşlarından oluşan Mardin-Midyat eşiği, yörenin en engebeli, yüksek ve dağlık alanıdır. Ova boyunca kıvrılarak uzayıp giden Bagok Dağlarının güneyindeki dümdüz ova Suriye ve Sahra çölüne kadar uzanır gider.

Doğu ve kuzey tarafı yükselerek, büyük dağ silsilesi Zagroslara kadar açılır. Kuzeydeki yüksek dağlar ile ova arasında bir basamak gibi durur. Çok sık olmasa da tepelik alanları palamut ve mazı meşesi ile kaplıdır. Ovalık olan güney tarafı kuraktır. Yörenin esas geniş ekim topraklarını bu yoğun kireç birikimine sahip topraklar oluşturur. Batısı Mardin merkez, kuzeybatısı Ömerli, kuzeyi Midyat, doğusu Şırnak ve güney tarafı Suriye ile çevrilidir.

Eski adı Turabdin(Tur Abidin) olan Mardin Midyat basamağının güney kesimi, Nusaybin ilçesi sınırları içerisinde kalır. Eğri büğrü bir tarzda, kabaca doğu-batı ekseninde uzanan

bir tepeliktir. Hemen güneyinde ovalık arazi başlar ve Suriye’de de devam eder.

Y kseltiler kuzeyden güneye doğru gittikçe azalır, doğu batı doğrultusunda kıvrılmalar oluşur ve ova kenarlarındaki tepelikler beş yüz metreye kadar düşer. Bagok Dağlarının yüksek kesimlerinde seyrek dokulu palamut ve mazı meşesi topluluklarına rastlanır. Akarsu boylarında ise karakavak, söğüt,  ınar ve meyve ağaçları bulunur.

Bagok mıntkasında, k  k akarsuların sayısı oldukça fazladır. Kış ve ilkbaharda yağmurlarıyla akmaya başlayan akarsuların çoğu sıcak yaz günlerinin gelişiyle birlikte kurmaya başlar. Sürekli akan Avasip  suyu; Savur-Midyat çevresindeki birçok k  k suyun toplanmasıyla oluşur, ancak esas kaynak; Karasu ve Beyazsu’dur.

Avasip   ayının kış ve bahar aylarında suyu artarken, yaz ve sonbaharda iyice azalır. Çayın içinde aktığı yarma vadi, tepelik alandaki “kertik” vadiler ve ovadaki kuru dere yarıntıları alandaki başlıca vadileri oluşturur. Avasip  Suyu yukarı kesimlerden, tabanlı bir vadiden akmaya devam eder ve yamaçları oldukça diktir. Tepelik alanlardaki vadiler, fazla derin olmayıp vadi taban düzlükleri yok denecek düzeydedir.

Vadi ve yamaçlardaki bazı k  k toprak parçaları, tarım alanı olarak köylüler tarafında kullanılır ve sığ bir toprak yapısına sahip oldukları için fazla verimli değillerdir.

Kemal, Bagok Dağına geçince, bölgedeki bütün kadro ve çalışanları çağırdı, onlarla bir toplantı yaptı. Güncel gelişmeleri aktardı, siyasal süreci değerlendirdi. Yapılması

gereken görev ve sorumlulukları belirtti. Büyük bir coşku ve heyecanla gerilla savaşının nasıl olması gerektiğini izah etti.

“Bu dönemde temel görevimiz; gerilla savaşı için yaygın ve hızlı bir hazırlık yapmaktır. Araziyi ve halkı iyi tanıyan, becerikli, gönüllü, küçük bir grup arkadaş, çok gizli olarak yer altı sığınakları hazırlamalıdır. Stratejik noktaların tümünde bu çalışmalar yürütülmeli ve çok gizli tutulmalıdır.

Olanaklar dâhilinde silah, teknoloji, mühimmat sağlanıp depolanmalıdır. Bölge coğrafyasına hâkim bir grup arkadaş da sınır geçişlerini organize etmeli, sağlam bir kurye sistemi örgütlenmeli, gizli geçiş yolları oluşturulmalıdır. Mardin’den Urfa ve Batman’a; Batman’dan, Dersim’e; Urfa üzerinde güneybatıya kadar uzanan bütün yollarda; çok gizli geçiş yolları ve güvenilir bir kurye ağı yaratılmalıdır. Bir başka yol ise Mardin’den Botan’a hazırlanmalıdır.

Eğitimler süreklileştirilmeli, kesintisiz yapılmalıdır. Kendinizi KUK saldırılarına karşı koruyun, ama saldırı yapmayın, görüşmeler yapıp bu çatışmaları durdurmaya çalışacağız.

Bölgedeki bütün arkadaşlar, gruplar halinde Lübnan sahasına eğitim için gönderilecek. Buna göre hazırlıklarınızı yapın,” dedi. Gelen önerileri değerlendirdi, sorulara yanıtlar verdi ve toplantıyı sonuçlandırdı.

Toplantı sonrasında bölgede çok tartışılan, sorun yaratan ve yıpranmış olan bütün kadro ve savaşçıları belirledi. Bölge sorumlusuyla birlikte, bir grup olarak kuryeye teslim edip Filistin sahasına gönderilmek üzere yola çıkardı. Eğitim görmüş ve kendisiyle birlikte Filistin sahasında dönen gözü

pek korkusuz cesur bir militanı Bagok Dağında konumlanmak üzere bölge sorumlusu olarak atadı.

Yaptığı bu ilk toplantı, görevlendirme ve yolla çıkardığı grup hakkında bir rapor yazdı, notu kuryeye verip Apo'ya gönderdi.

Kemal, bölgeyi çok iyi tanıyan Mehmet Emin'i yanına alarak, grupla birlikte Siverek bölgesine geçmek üzere harekette geçti. Mehmet Emin bütün bölgeyi avucunun içi gibi biliyordu. Onları Bagok Dağı'ndan alıp, gizli korunaklı geçitlerden Ömeriyan bölgesine götürdü. Konaklamak üzere gece, Ömeriyan ileri gelenlerinden birinin evine misafir oldular.

Ömeriyan aşiret reisi, Nusaybin belediye başkanıydı. Onlar köydeyken, Apocu militanların kılığına girmiş olan bir kontra timi, belediye başkanının arabasına silahlı saldırı düzenledi. O gün ağa arabada yoktu, onun koltuğuna oturan adamı öldü ve bazı adamları da yaralandı.

Apocuların Nusaybin belediye başkanı olan Ömeriyan aşiret ağasına silahlı saldırı yaptığı, bir kişinin öldüğü, üç kişinin yaralandığı haberi dört bir yana anında yayıldı. Devlet radyoları haberi arka arkaya verdi.

Oda da bir hareketlenme oldu. Biri içeri giriyor, ikisi çıkıyor, yüzler asık ve herkes tedirgin ve gergindi. Kemal köylülerdeki bu hareketlenmeyi fark etti. O esnada, bir köylü gizlice tanıdığı Mehmet Emin'in kulağına; "Sizinkiler ağaya silahlı saldırı düzenlemiş, sizi ya sağ ya da ölü yakalayıp devlette teslim edecekler," diye fısıldadı. Emin, söylenenleri,

yanında oturan Kemal'e aktardı. "Bir an önce burada çıkmamız gerekir," diye ekledi.

Ağanın adamları evin etrafını ablukaya almış, ağadan saldırı emri bekliyordu. Zaman kendi bildiğince akıyordu. Ağa gittikçe tedbirleri artırıyordu. Bütün yollar tutulmuş, kuş uçurtmuyordu. Durumu arkadaşlarıyla birlikte değerlendirme ortamı ve fırsattı yoktu. Ölüm beklenmedik yerde ve zamanda bir ısırgan otu gibi önlerine çıkmıştı. Ondan kaçmanın ve kurtulmanın yollarını arıyordu.

Bütün geçmişi gözlerinde canlandı. Apo'ya verdiği sözü ve yapacağı çalışmaları düşündü. Bedenini terler bastı. "Zamanımız yok geçen her saniye bizim aleyhimizedir," diye mırıldandı. Emin, tedirgin olmuş, yerinde duramıyor, durmadan ona bakıyordu. Kemal ile Emin'in tedirginliği diğer militanlara da geçti, tümü huzursuz oldu.

"Bir an önce köyü terk etmemiz gerekir," diye bir kez daha kulağına fısıldadı Emin. Derken durum fısıltıyla kulaktan kulağa bütün militanlara duyuruldu. Tüm militanlar elleri tetikte, pür dikkat etrafı gözetlemeye başladı. Bütün gözler Kemal'e kilitlendi. Saniyeler birbirini izliyor, ağanın ölüm timleri evin etrafını sarmış, tetikte emir bekliyordu.

Kemal'in bütün hücreleri ayaklanmış, bir çözüm arıyordu. Silahını dizlerinin üstüne koymuş, emniyeti açmış, parmağı tetikte bekliyordu. Evin her tarafını, içeri girip çıkanları kontrol ediyor, nerede nasıl çatışabileceklerini hesaplıyordu. Onlarca olasılığı bir anda, bir arada düşünüyor, bir çıkış yolu arıyordu.

Derken birden bire, kapkara bulut gürlemeleri arasında, zikzaklar çizerek, aniden yanıp sönen şimşek gibi bir düşünce kafasında belirdi. Hiç düşünmeden, sorgulamadan ev sahibine baktı. Ev sahibi, büyük bir umutla ona baktı.

Ev sahibi tedirgin, huzursuz ve mengene arasına sıkışıp kalmış gibi kendini hissediyor, bu işte kurtulmak için bir çare düşünüyor, “bir çatışma olursa ilk başta, ben ailemle birlikte yanarım,” diye mırıldanıyordu.

Kürt geleneklerine göre düşman da olsa evindeki misafirleri kollamak ve korumak durumundaydı. Yoksa kimse yüzüne bakmaz, onu insan yerine koymazdı. Evinde misafirlerine bir saldırı olması halinde onu zor durumda bırakacaktı. Ağa güçlüydü, karşı koyacak gücü yoktu, çaresiz kalmış, kar kara düşünüyordu.

Kemal’in göz işaretiyle yanına geldi. Kemal ona bakıp;

“Bütün köylüleri buraya çağır, ben onlarla bir toplantı yapacağım,” dedi.

Bu tutum, ev sahibinin içine bir umut ışığı düşürdü.

Diğer militanlar ters ters Kemal’e baktılar. “Adamlar evin etrafını sarmış, bizi öldürecek, o toplantıdan söz ediyor,” diye kendi kendine öfkelenip mırıltılı sesler çıkardılar. Bir tek Bedran onun ne yapmak istediğini anladı, ona bakıp; “onaylıyorum,” anlamında gülümsedi.

Derken, ev sahibi evleri tek tek dolaştı, köylüleri ikna etti ve tümünü odaya getirmeyi başardı. Evin etrafını saran ölüm timleri dışarda bekliyor, diğer köylüler balık istifi odaya dolmuş, pür dikkat Kemal’e bakıyordu. Karasineklerin vızılıtsı dışında odada çıt yoktu, her yere derin bir ölüm sessizliği

çökmüştü. Kemal, silahı dizlerinin üstünde içeriye dolan köylülere bakıp;

“Kardeşler ağaya saldırı olayını duyduk ve çok üzüldük. Bugüne kadar sizinle dostuz ve bundan sonra da bu böyle sürecek. Ortada bir oyun var. Hepimiz Kürt’üz ve Kürtler için mücadele ediyoruz. Yurtsever olduğunuz için yıllardan beri sizin köyünüze gidip geliyoruz. Ekmeğinizi yedik, suyunuzu içtik. Bugüne kadar ne siz bizden, ne de biz sizden bir kötülük görmedik...

Bu eylemi kesinlikle bizim arkadaşlarımız yapmamıştır. Ömeryan Aşiret, dostumuz ve yurtseverdir. Bu sebeple biz bu eve misafir gelmiş, bu odada oturuyoruz. Bu eylemi bizim kılığımıza giren kontralar yapmıştır.

Amaç; partiyle Ömeryan aşiretini karşı karşıya getirmek ve çatıştırmaktır. Bu devletin yıllardan beri Kürtleri karşı uyguladığı bir taktiktir, ama artık Kürtler de uyanmış, bu tür oyunlara itibar etmiyorlar. Hepimizin başı sağ olsun,” diyerek uzun konuşmasını bitirdi.

Bütün köylüler, Kemal’in konuşmasında etkilendi ve ikna oldular. Bir gevşeme ve hareketlenme oldu. Odaya girip çıkanlar fazlaştı. Durumu ağaya iletiler, o da durumu değerlendirdi, ikna oldu.

Derken kahveci, tepside kahveleri getirdi, ev sahibinin yüzü güldü. Onları “sağ ya da ölü” olarak yakalayıp devlette teslim etmek üzere hazırlanan silahlı ölüm timleri gelip, cemaatin önünde Kemal’den özür dilediler.

Birlikte oturup yemek yediler, çay içtiler. Gece karanlığında köyü terk edip Siverek’e doğru yollarına devam ettiler.

Gece yürürken, bir militan tökezleyip yere düştü. “Bir gerilla en karanlık gecede, en ağır yükle, en sarp arazide yürüse bile tökezlenmemelidir,” dedi Kemal.

“Kemal abi, ayağındaki ayakkabılar paramparça olmuş, ayaklarım şişmiş, kanamış artık adım atamıyorum,” dedi.

“Tamam, az kaldı biraz daha dışını sık, hele bir an önce bu mınıkadan uzaklaşalım, Siverek’te sana ayakkabı ayarlarız,” dedi Kemal.

Viranşehir mınıkasından, Kırvar bölgesine geçerken yolda gece bir köye uğradılar ve bir ayakkabı köylülerden temin edip ayakkabısı yırtık olan militana verdiler. Aynı gece beklemeden yürüyerek Siverek mınıkasına ulaştılar.

İlk gün ışınlarıyla birlikte bir buğday tarlasının içine girip gizlendiler. Gün boyu kıpırdamadan aç, susuz boy atmış, sararmaya yüz tutmuş buğdayların içinde beklediler.

Derken Karacadağ’da serin bir rüzgâr esmeye başladı. Son gün ışınları, Torosların ardında yitip giderken onlar da buğday tarlasının içinde kalkıp iri kara taşların arasında düşe kalka yürüdüler. Gece karanlığında iki grup halinde Siverek merkezine girdiler. Bir evde yemek yediler dinlendiler.

Aynı gece, Bedran ile Kemal oturup konuştuktan sonra Bedran beş kişilik grubuyla, Adıyaman Dağlarına ulaşmak için arkadaşlarıyla vedalaşıp yola çıktı... Grup Siverek üzerinde büyük Ferat suyunu bir gece kayıkla geçerek, Semsur Dağlarına ulaşıp konuşlandı. Bedran oradaki kadro ve

militanlarla toplantılar yaptı, Apo'nun perspektiflerini aktarıp hazırlıklara başladılar...

Ertesi gün Kemal, şehir merkezinde kadro ve çalışanları topladı, uzun bir toplantı yaptı. Bütün gelişmeleri onlara aktardı. Siverek mücadelesi hakkında herkesten düşünce ve öneri aldıktan sonra, "Bundan böyle hiçbir kadro, halktan yardım adı altında para, mermi, silah alınmayacak. Kimden ne alınmışsa da geri verilecek," diyerek konuşmasını bitirdi. Orada sorumluluk yapan militana yoğun eleştiriler geldi. Sorumlu ile birlikte bir grup belirledi, Filistin sahasına gönderilmek üzere Mehmet Emin'e teslim etti. Mehmet Emin, yeni grubu alıp Bagok Dağına doğru gece karanlığında yola çıktı.

Kemal, Siverek köylerini gezerek, köylülerle bir dizi toplantı yaptı. Siverek mücadelesini değerlendirdi ve silahlı çatışmaları durdurdu, sadece savunma amaçlı grupları konuşlandırdı. Siverek hakkında geniş bir rapor yazarak Apo'ya gönderdi.

Kemal, KUK sorununu çözmek için geri Mardin'e döndü, Mehmet Emin ile buluştu. Bir genci arabayla gönderip Derik mıntıkasındaki, Tılınar köyünde kalan, Zan Cüce'yi yanına getirdi. Zan Cüce öğretmenlik yaparken saflara katılmış, daha sonra öğretmenliği bırakmıştı.

Kemal, Zan Cüce'yi yanına alarak, arabayla Bagok Dağı'na doğru yola çıktı. Yolda, karakola yakın bir yerde arabanın tekeri patladı. Karakol yol kenarında tam karşılarındaydı. Kemal'in üzerinde Kalaşnikof silah ile iki el bombası; Zan Cüce'den bir çanta dolusu parti belgeleri ile bir

tabanca vardı. Karşıdaki karakolun askerleri durmuş, onlara bakıyordu. Kemal, şoföre;

“Git karakola su iste ve arabanın tekerleğinin bozulduğunu söyle, burada durmamız onların dikkatini çekmesin ki askerler buraya gelmesin,” dedi.

Şoför karakola gidip denilen yaptı. Bir şişe su alıp onlara getirdi. Sonra tekerleği değiştirdi ve yollarına devam ettiler. Bagok Dağı’nda Mehmet Emin ile buluşurken;

“Emin arkadaş biliyor musun ne oldu” dedi Kemal gülerek.

“Ne oldu Kemal arkadaş,” dedi Emin.

“Kıl payı kurtulduk, az daha çatışma çıkıyordu.”

“Kemal arkadaş çok dikkat etmen gerekir, bu defa da yakalanırsan Ali arkadaş kabul etmez.”

“Evet, ama bir daha yakalanmayacağım, silahım yanımdadır çatışacağım,” dedi Kemal gülerek.

Altmış kişi, ülkenin dört bir tarafında, küçük gruplar halinde, silahsız olarak günlerce süren zorlu, tehlikeli yolculuklar sonunda, gelip Bagok Dağında toplanmıştı. Orada da küçük gruplar halinde sınır ötesine geçip Lübnan sahasına geçeceklerdi.

Kemal, Bagok Dağı’nda dürbünle çevreyi gözetledi. Üstü açık iki kamyon dağ dibindeki köye yanaştı. Pür dikkat inceledi, hiçbir şey anlamadı. Kamyonların içinde askerlerin başındaki hâkî miğferler karpuz gibi gözüküyordu. “Bunlar köylülerin karpuzlarını taşıyorlar,” diye düşündü. Merak etti, iki kamyonu izlemeye devam etti. Arabalar köy meydanında

durdu. İki arabadan onlarca asker bir anda aşağıya indi. Çok geçmeden tüm köylüleri meydana topladılar.

Altmış kişilik grupta dört kalaşnikof, bir M-16, Bir mavzer, birkaç tabanca vardı. Diğerleri tümü silahsız ve sınırın öte yakasına geçmeyi bekliyordu. Kemal, silahlı olanları stratejik noktalara yerleştirdi. Silahsız olanları, küçük gruplar halinde dağın derinliklerindeki mağaralarda saklanmak üzere gönderdi.

Kendisi köyü dürbünle izliyordu. Gün boyu köylüleri dayaktan geçirip soruşturmaya aldılar, Akşama doğru on köylüyü alıp kente doğru harekette geçtiler.

Askerler geri dönünce, Kemal biraz rahatladı, gece kararınca, Mehmet Emin'i çağırıp;

“Burada bu kadar arkadaş bekletmek çok tehlikelidir. Bir an önce gelen arkadaşları küçük gruplar halinde göndermeye çalış,” dedi.

“Bir kısmını gönderdim, ama sınırı denetim altına almışlar, kuryeler zorlanıyor...”

“Bir kısmını Suroç mntıkasında Cesur arkadaşla gönderebilirsin. Bu kadar arkadaşın bir arada olması çok tehlikelidir.”

“Haklısın Kemal arkadaş. En kısa zamanda diğer kanalları da devreye koyacağız.”

Derken “Kurtuluş” adındaki siyasi gruptan temsilciler, Bagok Dağı'na geldiler. Kemal onlarla görüşmeler yaptı. Sonra Kurtuluş grubu, PKK ile KUK çatışmalarını durdurmak ve uzlaşmayı sağlamak için ara buluculuk yapıyordu. Kemal ile görüştüktan sonra gidip KUK ile görüştüler. Sonunda

Bagok Dağında Kurtuluş, KUK ve PKK bir araya geldiler. Saatlerce konuşup tartıştılar ve çatışmasızlık metni imzaladılar.

Kemal, yapılan anlaşmadan sonra bölgedeki güçleri topladı, KUK ile ilgili gelişmeleri ve yapılan uzlaşmayı aktardı. Bölge çalışmaları hakkında bilgi aldı perspektifler sundu.

Kemal oradaki sorunları çözdükten sonra Zan Cüce ile birlikte kuzeye doğru yürüyüşe geçti. Batman-Sason bölgesinde Agit ile buluştu.

## II

*“Dönmeli, geri gelmeli,  
O sevdalar çağı.”*

*A. Rimbaud*

Bölgedeki tüm militanlar kırsal alana çekilmiş, şehre çok az uğruyorlardı. Kebir’e artık yüreği hep hüzünlüydü. Delil çoktan ayrılmış, uzaklara gitmiş, yorgun bir ayrılık ve hasret imgesi olarak içine yerleşmişti. Her hafta Diyarbakır zindanında Mazlum’u ziyarete gidiyor, onu dört duvar, demir parmaklıklar arasında görünce yüreği hep içten içe kanıyordu. İki oğul özlemini çekmekten yorulmuş, yüreği bir yangın yerine dönüşmüştü. Ayrılık ve özlem, yıl dört mevsim içini üşütüyor, kanatıyordu.

Artık gücü tükenmiş, dili sözcükleri anlatacak gücü bulamıyor, sessizlik ve yalnızlığa gömülmüştü. Yüreği beklemediği ve ummadığı erkenci, acılarla dolmuştu. Mazlum ile Delil’i düşündükçe, sanki sonsuz bir çölün içinde bir başına kalmış gibi hep geçmişi arıyor, zindan, ayrılık ve hasret bir keder çizgisi gibi gelip ruhunu, düşlerini ve yüreğini işgal

ediyordu. Çocuklarına kavuşmak için her şeyi göze alıyordu. Hep kendi kendine; “Mazlum, Delil’im sizi çok özledim ne zaman çıkıp geleceksiniz,” diye söyleniyor, isimlerini bir hasret türküsü gibi sayıklıyordu. Geceleri hep tedirgin, kaygılı ve hasret yüklüydü. Çocukları için bir şeyler yapmak için çırpınıp duruyordu.

Mazlum ceza evinde Kebire’ye verip arkadaşlarına gönderdiği bir notta; “hiç kimse buralara düşmesin, Alişer, Zarife, Seyid Rıza ve Besê’nın trajik öykülerini iyi dinleyin, ona göre tutum takının,” diye yazıyordu.

Her hafta, Mazlum ile Hayri’nin Kebire aracılığıyla gönderdiği gömleklerin dikiş yerleri arasına yerleştirilmiş, ayakkabı topuklarına sıkıştırılmış notlar ceza evinde geliyordu.

Baskı ve zülüm dur durak bilmiyor, askerler köylere baskınlar yapıyordu. Askerler geldiğinde köylüler haber veriyor, onlar alan değiştiriyorlardı. Korku, korkuyu çoğaltıyor, giderek yaşam kapkaranlık bir korkuya dönüşüyordu.

Rahime, operasyonlar yapılırken grupla birlikte dağların zirvesine çıkıyor, “Mazlum abi; ‘hiç kimse buralara düşmesin,’ diye haber göndermiş” diyor, daha çok tedbirli davranıyordu.

Gece kaldıkları dağ köyünde köpekler havlayınca; “operasyon,” diyerek panik içinde arkadaşlarını uyandırdı. Aceleyle kalkıp dışarı çıktılar. Karanlıkta, köyün etrafındaki bostanlara doğru hızla koşup uzaklaştılar. Sonra ev sahibi gelip; “operasyon yok bir arkadaş gelmiş sizi soruyor,” dedi. Birbirlerine bakıp kahkahayla gülüp geri köye döndüler.

Köyde bekleyen bir genç onları karşıladı. Selamlaşıp merhabalaştıktan sonra;

“Bir arkadaş gelmiş, acilen sizi çağırıyor,” dedi.

“Kim bizi çağırıyor,” dedi Rahime merakla.

“Ben de tanımıyorum, gelen arkadaş; ‘git arkadaşları çağır gelsinler,’ dedi. Ben de sizi almaya geldim,” dedi gelen genç.

“Tamam, o zaman beklemeden gidelim,” dedi Rahime.

Derken grup gençle birlikte yamaca kurulu köyden çıkıp, yukarılara doğru iki saat boyunca yürüdüler. Belirtilen noktaya varınca, diğer grupla birlikte kalan tanıdığı bir militanın elinde kalaşnikof nöbet tuttuğunu gördü, onunla tokalaşıp merhabalaştı.

“Kim bizi çağırdı,” dedi Rahime.

“Arkadaş yorgundu şimdi uyuyor, dinleniyor, uyanınca kendisiyle görüşürsünüz.”

“Kimdir,” diye tekrar sordu Rahime.

“Dışarda sorumlu bir arkadaş gelmiş, toplantı yapmak istiyor, ben de tanımıyorum,” dedi nöbetçi.

“Hani nerede uyuyor,” dedi Rahime

“O karşıdaki büyük kayanın dibinde.”

Gelen kişi, gece karanlığında battaniyeyi üzerine çekmiş uyuyordu.

“Rahime arkadaş, gelen arkadaş çok yorgun, uzun yol gelmiş, bırak uyusun, bir de ben de çok uykusuz ve yorgunum, sen al bu silahı biraz nöbet tut, ben de biraz uyuyayım,” dedi. “Bir şey olursa hemen bizi uyandır,” diye ekledi.

“Tamam, o zaman ben nöbet tutarım, sen de uyu.”

Uzak çok uzak yollar aşarak, günlerce yürüyerek gelmişlerdi. Rahime ile yanındaki bir genç, gece boyunca nöbet tuttular. Nöbet tutarken o gece, o dağın eteğinde, elinde silah, uzakta gelen militanın uyanmasını beklerken, binlerce düş kurup durdu. En çok da okula başladığı yıllardaki arkadaşlarını, Mazlum'u, Delil'i, Hayri'yi, Sara'yı düşünüp durdu.

İlk gün ışınları, kayalıklara ve meşe ağaçlarına vurunca uyandılar. Rahime ile yanındaki genç militan hala bir kayanın dibinde oturmuş, uzakları gözleyerek, bulutlara erişen düşler kurarak nöbet tutuyordu.

Gerideki sesleri işitince, olduğu yerde kalkıp onlara baktı. Gözlerine inanmadı. Aylar önce bir şey demeden, aniden ortalıkta kaybolan Delil, Sinan, Mehmet, Zeki karşısında duruyordu. O an sevincinde silahı kayanın dibinde bırakıp onların yanına koştu. Onlarla tek tek kucaklaşıp “Keko,” deyip ağız dolusu güldü. Gülüşleri kayalara çarpıp, göğün boşluğunda yankılandı.

“Keko, bütün gece boyunca burada bekledim, biriniz kalkıp beni sormadınız,” dedi Rahime yakınarak.

“Rihê, çok yorgunduk, biz Nusaybin'den yol çıktık, Siverek üzeri buraya kadar hiç durmadan, molla vermeden aç ve susuz buraya kadar yürüyüp geldik,” dedi Delil.

“Keko o kadar yolu nasıl yürüdünüz,” dedi Rahime hayretler içinde.

“Biz gerillayız, yollar bize dayanmaz,” dedi Delil espri yaparak.

“Şimdiye kadar neredeydiniz, buralarda yalnız kaldık, o kadar eziyet çektik,” diye yakındı Rahime.

“Ali arkadaş bizi çağırmıştı, Filistin’e onun yanına gittik. Çok zor koşullarda ve kıt imkânlarla her şeyi hazırlamıştı. Filistin kamplarında eğitim görüp geri geldik.”

“Neden beni de götürmediniz, ben de Ali arkadaş görmek istiyorum,” dedi Rahime alıngan bir sesle.

“Rihê, bundan böyle eski tarz mücadeleye artık son vereceğiz.”

“Ne yapacağız ya?”

“Filistin kamplarında gerilla eğitimi gördük. Bundan böyle gerilla savaşı vereceğiz.”

“Gerilla savaşı nasıl olacak ben hiçbir şey bilmiyorum ki, keşke ben de sizinle gelseydim,” dedi Rahime.

“Artık eski tarzla mücadele olmaz.”

“Kaç kişiyle gerilla savaşı vereceğiz, diğer arkadaşlar eğitim görmemişler ki?”

“Bizim bu sahada kırk civarında arkadaşımız var. Tümünü eğiteceğiz ve Dersim Bingöl hattında hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra gerilla savaşını başlatacağız.”

“Ya diğer yerler?”

“Bir grup da Adıyaman üzeri Toroslara gitti. Kemal Pir ile Agit arkadaş da Botan’a gittiler.”

“Kadın arkadaşlar da var mı?”

“Sen varsın ya onun için seni çağırdık. Daha sonra diğer kadın arkadaşları da çağıracağız, kadın katılımını çoğaltacaksınız. Arkadaşlar Filistin’de eğitimlerini tamamladıkça grup grup gelecekler,” dedi Delil.

“Buralar, sizin bıraktığınız gibi değil, her taraf asker kaynıyor. Her gün evlere, köylere baskınlar yapıyorlar. Yoğun tutuklamalar var. Tuğrul diye bir şerefsiz Karakoçan’a gelmiş, her gün ailelerimize uğrayıp teslim olmamız için baskı yapıyor. Bir de Elazığ tutuklamalarını yapan Duman diye biri bütün bölgede terör estirip gitti, şimdi nerededir bilmiyorum, ama yerine Tuğrul diye biri gelmiş, ondan daha faşist biridir. Diyorlar, bu Tuğrul denen adamın Elazığ tutuklamalarının ardında gösterdiği başarıdan dolayı Ankara tarafından rütbesi yükseltip buraya özel gönderilmiş. Bizi yakalamak için ailelerimizi devreye sokarak; ‘teslim olun,’ diye bize haber gönderiyor,” Rahime.

“Bu Tuğrul denilen faşist, başka ne diyor,” dedi Delil merakla.

“Ailelerimize; ‘Apo, eşiyile birlikte yurt dışına kaçmış, keyfine bakıyor, diğerlerini de yakaladık, siz de gelin teslim olun boşu boşuna kendinize eziyet etmeyin,’ diyormuş,” dedi Rahime.

“Niye cezasını vermediniz,” dedi Delil.

“Ne bileyim,” diyerek Rahime dudak büktü beklemediği bu soru karşısında. Ha bir de geçenlerde gece Kebire anaya uğradım. Tuğrul, gidip onu da tehdit etmiş,” diye ekledi.

“Ne demiş anama,” dedi Delil heyecanla.

“Kebire anaya; ‘git Delil’e söyle, gelsin teslim olsun, onun bir şeysi yok, ifadesini alıp bırakacağız,’ demiş. O da; ben nerede bileyim, Delil nerededir, git kendin söyle,’ diye cevap vermiş. Keko, işkenceler, baskılar, tutuklamalar çok

yoğunlaşmış, yolda hiç askerle karşılaşmadınız mı,” dedi Rahime.

“Karşılaşmadık ama sana ilginç bir olay anlatayım. Bingöl bölgesine geçince, gece eski tanıdığımız bir eve gittik. Ev sahibinin oğlu kalktı bize yer hazırladı. Kendisi gidip uyudu. Şafakla birlikte kalkıp hazırlandık. Ev sahibi de namaz için kalkınca, bizi gördü hayretler içinde kaldı. Kapı aralığında bir kez daha baktı, herkesin silahlı olduğunu gördü çok korktu. Gidip oğluna;

‘Oğlum hele kalk ne uyuyorsun, bu defa kontralar evimizin içine kadar girmiş, evimiz yandı ne yapacağız,’ dedi.

‘Baba korkma onlar arkadaşlardır,’ dedi Oğlu.

Adam abdest almaktan, namaz kılmaktan vaz geçti. İçeri girip bizimle kucaklaştı. Halk çok yakın davranıyor dönüşümüze seviniyor, ama büyük bir korku da var,” dedi Delil.

“Peki, ben nasıl eğitim göreceğim,” dedi Rahime.

“Biz burada kalan bütün arkadaşları eğitime alacağız. Ali arkadaş bana; ‘oradaki bütün arkadaşları eğitin, hazırlayın,’ dedi. Biraz yer hazırlayalım, eğitime başlayacağız,” dedi Delil.

Rahime ve diğer tüm militanlar, Filistin’de dönen gruptan etkilenmiş, moral almış, her şeyi sorup öğrenmek istiyorlardı. Delil’e bakıp;

“Ali Abi ile başka ne konuştunuz,” dedi Rahime.

“Gelirken bir tartışmamız oldu içimde kaldı.”

“Ne tartıştınız ki?”

“Ben onunla açık açık konuştum; ‘Dersim’e gidince nişanlımla evleneceğim,’ dedim.”

“Peki, ne dedi?”

“Bana; ‘Sen gerillacılık yapmaya gideceksin, evlilik nasıl olacak? Sen rastlantı bir devrimci olamazsın,’ dedi bana. Ben de ona; ‘hem gerillacılık yapacağım hem evleneceğim,’ dedim,” dedi Delil.

“Keko, Ali Abi çok doğru söylemiş. Sen rastlantı bir devrimci olamazsın. Bu kıyamette, evlilik mi olur,” dedi Rahime tepkiyle.

“Ben arkadaştan izin aldım geldim, ondan izinsiz hiç bir şey yapmam,” dedi Delil.

“Keko, bu koşullarda evliliği düşünmek büyük bir saçmalaktır, sen evlilik yapmaya değil, gerillacılık yapmaya gelmişsin,” dedi Rahime.

O sabah her bölgeden ikişer, üçer kişilik küçük gruplar halinde çıka geldiler. Bir ulu meşe ağacının gölgesinde oturup toplantı yaptılar. Delil, Apo’nun perspektif ve söylediklerini onlara aktardı. Süreci ve gelişmeleri anlattı. Sonra kendi aralarında görev bölümü yaptılar. Siyasi ve askeri örgütlenme sorumluları yeniden belirlendi. Delil bölgenin genel sorumlusu olarak Teman bölgesinde kalırken, diğerleri küçük gruplar halinde dağ yollarında kendi alanlarına çekildiler.

Delil her zaman tetikte bekleyen, avının üzerine atılmaya hazır, yumrukları hafif sıkılı bir kaplan gibiydi. Heybetli bir yürüyüşü vardı. Yürürken, konuşurken karşındakine cesaret ve güven veriyordu. Hep deli dolu coşkun bir ırmak gibiydi. Eylemci ruhu ön plandaydı. Filistin kamplarına gittiğini kimseye söylemiyordu. Bazen güvendiği arkadaşlarıyla yalnız kalınca anılarını anlatıyordu.

O gece Zeki, Rahime ve Delil kapkara ağzını, güneye açan bir mağarada kalıp saatlerce konuşup sohbet ettiler.

“Sen Şiva Perver ile birlikte türkü söylemişsin doğru mu,” dedi Rahime.

“Şivan’nın kasetler üzerindeki resimlerini görünce dev gibi iri yarı biri sanıyordum. Ali arkadaş onu çağırdı. Partiye destek için Beyrut’a birlikte konser verdik, ufak tefek bir adamdı,” dedi Delil gülerek.

“Keşke, ben de Filistin’e eğitime gelip onu görseydim,” dedi Rahime.

“Ben bir zamanlar Filistinli gerillalara hayrandım. Gördükten sonra hayal kırıklığına uğradım. Biz orada eğitim görürken, onların ne olduğunu daha iyi anladım. Adamlardan öz disiplin diye bir şey yok. İçinde devrime inananlar da var, ama üst düzey komuta kademesi çoğu mal, mülk peşine düşmüşler. Sıradan insanlar gibi maaşlı-paralı çalışıyorlar. Gönüllülük temelinde devrime katılma ortada kalkmış. Bu zihniyetle onlar zor devrim yaparlar. Görmeseydim, tanımasaydım, öyle olduklarına inanmazdım. Hocaları eğitim verirken, bize çok zorluk çıkardılar. Ali arkadaş olmasaydı ben asla yaptıklarını kabul etmez, boğazlarından tutup yere çalardım,” dedi Delil.

“Biz Ankara’da okurken, doğrusu Filistin Devriminden çok etkilendik. Hele Denizlerin oraya gidip eğitim görüp gelmesi, Kampuslarda devrimci sohbetlerde konuşulması, Filistin’i hayalimizde bir devrim rüyası haline getirmişti. O zamanlar çok yiğit devrimci militanları vardı,” dedi Zeki.

“Aslında şimdi de çok yiğit Filistinli devrimci militanlar var, ama devrim çizgileri artık değişmiş, üst kademe yöneticileri birer bürokrat olmuşlar,” dedi Delil.

“Çocukluğumdan beri, Leyla Qasım’ın Saddam tarafında idam edilmesi, Leyla Halit’in Filistin halkı için uçak kaçırmaması, hep bir ütopya olarak kafamda yer edindi,” dedi Rahime.

“Bana kalırsa Filistin devrimi bir yozlaşmayı yaşıyor,” dedi Delil.

“Buna rağmen, Filistin sahası hala bir dünya devrim merkezi rolünü oynuyor,” dedi Zeki.

“Doğru, hala dünyanın dört bir tarafında bütün devrimci örgütler oraya gelip eğitim görüyorlar,” dedi Delil.

“Ben de bir gün oraya eğitime gitseydim,” diye söylendi Rahime.

“Ali arkadaş, gruplar halinde bütün arkadaşları o sahaya çekip eğitecek,” dedi Delil.

“Bizim de bu arada bunun alt yapısını oluşturmamız gerekiyor,” dedi Zeki

“Önce oraya gidip eğitim görelim,” dedi rahime.

“Eğitim kadar, halkı örgütlemek, sığınak ve lojistik de önemlidir,” dedi Delil.

“Keko bu defa gidecek ilk grupla birlikte ben de gitmek istiyorum, Bana göre eğitimsiz, inançsız ve sevgisiz insanın hiç bir değeri yoktur. İnsanın vicdanı her zaman insana; ‘doğruyu yap’ demelidir. ben de herkes gibi orada eğitim görüp halkım, ülkem için savaşmak istiyorum,” dedi Rahime.

“Dünyada özgürlük için verilen her kavga büyük bir eğitim ve umutla başlamıştır,” dedi Zeki.

“Ben şahsen kendi yüreğimden korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmam; eğer insanın sömürgeciliğe karşı savaşmak için uğruna öleceği bir amacı ve ütopyası yoksa bence yaşamaya hakkı da olmamalıdır. Artık biz de kendi mücadele deneyimizde öğrendik, hiçbir zaman karanlık, karanlığı yok etmez, bunu bir tek ışık yapabilir,” dedi Delil.

“Bir yerdeki kölelik, her yerde özgürlük için tehlikedir,” dedi Zeki.

### III

*“Farkında değilseniz hâlâ, öğrenin artık; yaşam anlardan oluşur, sadece anlardan, şimdiyi yakalayın.” J. L. Borges*

Bir alaca şafakta, Sason Dağlarına çıkarken; “özgürlük ve devrim kavgası, hep bir dağ patikası gibi sarp, zorlu, engebeli, ama çekici ve coşkuludur,” diye düşündü.

Gerilla savaşını düşünüyor, hayal ediyor, büyük bir aşk ile dağlara bakıp gurur duyuyordu. “Hazırlıkları bir an önce tamamlayıp bu dağlara yerleşseydim, özgür gerilla yaşamının temellerini atsaydım, artık arkası gelirdi,” diye mırıldandı.

O bir kere yüreğindeki bütün özlemlerini, düşlerini o ulu, o mor etekli dağların eteklerine serpmişti. Gerilla düşüyle dünyaya bakarken, hiçbir zalimin tepesine çıkamayacağı görkemli bir dağ gibi duruyor, bütün zorluklara, gülüp geçiyor, yüreği devrim coşkusuyla çarpıyordu. Dağların kıyısında, eteğinde ezik durmak yerine hep zirveleri çıkmayı esas alıyordu.

Kemal dağlara bakıp gerilla savaşını hayal ederken;

“Agit arkadaş, Bölge Askeri Komitesiyle toplantıyı bu dağların eteğindeki sağlam bir köyde yapalım,” dedi.

“Ben de toplantı için sağlam bir köy düşünüyorum,” dedi Agit

“Ovadaki bir köyde toplantıyı yaparsak daha az dikkat çeke,” dedi zan Cüce.

“Ova, tehlikeli olur,” dedi Agit.

“Bir şey olursa orada kendimizi savunamayız, en iyisi dağ köyleridir,” dedi Kemal.

“Dağ köylerine çıkmak bir mesele,” dedi Zan Cüce, dereceli gözlüğünü çıkarıp temizlerken.

“Biz bundan böyle zaten hep dağlarda üstleneceğiz,” dedi Agit.

“Bir dağ köyünde sağlam güvenilir bir ev,” dedi Kemal.

“Benim abim, kırsal alanı iyi tanıyor ve şehirde motor montajcılığı yapıyor, köylerde arabası olan herkesle ilişkisi vardı. En iyisi onu çağırayım, o toplantı için bize güvenilir bir yer ayarlasın,” dedi Agit.

“Evet, mantıklıdır,” dedi Kemal onu onaylayarak.

Derken, Agit abisini çağırdı, konuştu, bir dağ köyünde toplantı yeri ayarladı. Ertesi gün orada Bölge Askeri Komitesiyle toplantı yaptılar. Kemal, toplantıda genel gelişmeleri aktardıktan sonra KUK ile yaptıkları uzlaşmayı aktardı, bu anlaşmaya uymalarını söyledi. O gece toplantıyı yaptıktan sonra, gelenler yine dağ yollarında çekip yerlerine gittiler.

Agit, Filistin kamplarında döndüğünde, bir abisi kontralar tarafında öldürülmüştü. Abisinin ölümünü öğrenmek

için anne ile babasını da bulunduğu dağ köyüne çağırdı. Onları beklerken, kardeşlerini ve çocukluğunu düşündü. Yaşadığı anı unutup çocukluğuna gitti.

Babası ona; “oğlum Mahsum, bizim ailemizin soy kütüğü; ‘Kr Hüseyin Paşa,’ diye birine dayanıyor. Dedelerimiz Ağrı’dan, Van’ın Muradiye ilçesine g etmişler. Annen, Van Sipkan aşiretindedir. Birinci dünya savaşında Bismil köylerine g ettik, oralarda eşeksirtında erilik yaptım,” diyen sesini duyar gibi oldu.

Çocukluğu bir zlem imgesi olarak gelip kafasına takıldı. Kydeydi, dolunay ışığında arkadaşlarıyla harman yerinde oynuyordu. Ablası gelip; “Mahsun çok geç oldu daha yemek yemedin neden eve gelmiyorsun,” dedi Sonra elinde tutup eve götürdü. O eve varınca; “abla ben şimdi evde ne yapacağım” diye sordu.

“Ne mi yapacaksın? Gecedir, yemeğini ye ve uyu. Sabah yine çıkar oynarsın,” dedi ablası.

Agit bulunduğu evde ana babasını bekleyip dş kurarken;

“Agit arkadaş, baban çok geç gelir mi,” diyen sesiyle irkildi.

“Kemal arkadaş, her halde fazla geç kalmaz, hele ben bir dışarı bakayım” deyip dışarı ıktı.

Etrafına baktı, ay ışığı pırıl pırıldı. Köye kadar sokulan akalların kokusunu alan köpekler, durmadan havlıyordu. Köpek havlamaları onu alıp yine geçmişe götürdü.

Çocukken, bir gün köpeği köyün dışında diğer köpeklerle dalaşmaya başlamıştı. O köpeğinin sesini tanı mış,

“Abla, köpekler, benim köpeğime saldırıyor,” diye ağlayarak bağırmaya başlamış, ablası gidip köpeğini alıp getirmişti.

Beş yaşındayken evleri köyden Silvan’a taşınmıştı. Kardeşleri kendi aralarında tartışırken;

“Ben okuyup hemşire olacağım,” demişti ablası.

“Ben de okuyup öğretmen olacağım,” demişti abisi Seyfettin. O da;

“Neden bana da sormadınız,” diye bağırmişti.

“Mahsun sen daha küçüksün, okula başlamadın onun için sana sormadık. Söyle bakayım, sen büyünce ne olacaksın,” demişti ablası.

“Ben büyüyünce büyük bir savaşçı olacağım,” diye yanıt vermişti.

Derken gece geç saatlerde babası ile annesi köye geldiler. Sarılıp kucaklaştılar, sonra oturup konuştular.

“Oğlum burada bir olay olunca, sen olsan da olmasan da hemen; ‘Mahsum yapmış,’ diyerek, gelip yakamıza yapışıyorlar. Bizi gözaltına alıyorlar,” dedi babası yakınarak.

“Baba, ben ne yapabilirim ki, devlet politikasıdır tüm arkadaşların ailelerine aynı şeyi yapıyorlar,” dedi Mahsum.

“Oğlum, biraz daha dikkatli olmalısın kardeşlerini düşünmelisin, abini öldürdüler,” dedi babası.

“Kim öldürdü, kim tehdit etti” diye sordu.

“Oğlum nerede bileyim. Bilsem bu yaşlı halimle gidip yakasına yapışır hesap sorar, oğlumun intikamını alırım,” dedi babası.

“Bak Kemal arkadaş Türk’tür, gelip Kürtlerin davası için mücadele ediyor,” diyerek babasını teselli etmeye çalıştı.

Anası, sürekli oğluna bakıp gözyaşı döküyordu.

Kemal Filistin’de geldiğinden beri daha durmamıştı. Aylardan beri, yaya olarak dağlarda geziyor, köylere uğruyor, kadrolarla toplantılar düzenliyor, perspektif veriyor, büyük savaşın hazırlıklarını yapıyordu.

Yirmi sekiz yıllık ömrü kent, okul ve zindanlarda geçmiş, ilk defa dağlara çıkmıştı. Ayak tabanları şişmiş, çatlamış, kanamış adım atamıyordu. Uykusuz ve yorgundu. Agit de aynı durumdaydı. Toplantı yerine sabah ulaşmaları gerekiyordu. “Yayan gitsek, toplantıya yetişmeyiz. Arabayla gitsek tehlikeli olur,” diye düşündü Kemal. Sonra; “ayaklarım şişmiş, bota sığmıyor, yayan gitsem bu ayaklarla adım atamam,” diye söylendi kendi kendine. Düşündü, taşındı kendi kendisiyle hesaplaştı. Sonunda; “bu toplantıya katılmam gerekir,” diye söylendi.

O gece şafakla birlikte ikisi, Agit’in abisinin üstü açık kamyonetinin arkasına bindiler. Abisi direksiyona geçti. Zan Cüce yanına oturdu. Dağ yollarında Sason’a geçmek için harekete geçtiler.

Ağustos ayının başlarıydı. Kemal ile Agit arkadan oturmuş gerilla savaşı üzerine sohbet ediyorlardı. Araba, Sason mıntıkasında, keskin bir dönemeci dönerken, iyice yavaşladı. Şoför dönemeci döner dönmez, bir asker kontrol noktasıyla karşı karşıya geldi.

Araba yavaşlayınca, Kemal; “ne oluyor,” diyerek birden bire ayağa kalktı. Onunla birlikte Agit de silahını alıp kalktı. Kontrol noktasında birkaç asker arama yapıyordu. Her ikisinin

parmağı aynı anda tetiğe gitti. Askerler de aynı anda onları fark edince silaha davrandı.

Şoför, panikledi, gaza bastı, ani bir çıkışla arkasında dumanlar ve gıcırtilı sesler bırakarak, barikatı ve kontrol noktasını aşip zikzaklar çizerek gitti. Araba sarsıldı, yalpaladı sağa sola kaydı. Yolun bir tarafı uçurum, diğer tarafı asi kayalıktı. Tam o esnada ikisi de silahını alıp hızla giden kamyonettin üzerinde dağ tarafında aşağıya atladı. Askerler paniklemiş, rastgele arkasında ateş ediyordu.

Agit, yere düşerken, kemikleri çatırdadı, büyük bir acı ile inleyip yola kadar yuvarlandı.

Kemal düşünce kafası bir kayaya çarptı, kanlar içinde yolun kenarına düştü.

Şoför onların düştüğünü görünce, panikleyip durdu.

Zan Cüce, kamyonette kalmış, şaşkın şaşkın etrafına bakıyor, şok olmuş, yerinde kıpırdamadan ne yapacağını şaşırmıştı. Bir asker ellerini kelepçeleyip gözlerini bağladı. Kapkaranlık bir dünyaya gömülüp gitti.

Soruşturma merkezine götürüp bir sorgu odasında, bir işkencecinin önüne sürdüler.

#### IV

*“Her gün yeni bir gemi kalkar  
insanın umut limanından özgürlük  
için, yaşamak için ve fırtınaya inat,  
dalgaya inat, ölüme inat!” Che*

Sanki bir başına uzaklardan kalkıp, çok uzun, sarp yolları kat etmiş, yorulmuş, tam menzile erişecekken; bir kötü haber ile karşılaşmıştı. Zaman karanlık ve kötüydü, kötü olandan

haberi alıyordu. Kötü haberin âdetâ kanatları vardı. Kemal'in yakalanması bir anda bomba gibi patlamış, Apo'nun derin yüreğini, engin bilincini ve ruhunu derinden incitmiş, acıtmıştı. Yüreği bir hayli öfkeli, üzüntülü, kırılgan ve kızgındı. Bir an durup düşündü, geride kalanları, Kemal ile konuşmalarını anımsadı, bir anda içine kocaman bir boşluk düştü.

Sanki herkesin yaptığı hataların yükünü o taşıyordu. “Ben aylardan beri, bu kadar zorluklarla boğuştum, bin bir emek ve çabayla bir araya topladım. Tam toparlamış, adım atmaya hazırlanırken, biri çıkıp her şeyi berbat ediyor. Önce Rayber Döner, şimdi de Zân Cüce... Ya Kemal nerede, nasıl hata yaptı da esir düştü? Ben yine de çevremdeki kadrolara güvenip bu devrimi yürütmek zorundayım,” diye düşündü.

İlk haberi, radyodan duydu. Yakalanmasına çok büyük üzüldü. Çok büyük bir öfke duydu. Zân Cüce, bildiği her şeyi belgelerle birlikte işkencecilere teslim etmiş; bütün çalışması, emeği, planlaması bir kez daha deşifre olmuştu.

Apo, o gece hiç uyumadı. Yakup peygamberin tanrısıyla güreştiği gibi sabaha kadar kendi kendisiyle boğuşup durdu. Karşısında biri varmış gibi bağırıp çağırdı, kızdı, üzüldü, öfkелendi.

Gerilla ordusunun Genelkurmayı Başkanı ve gerilla savaşını başlatacak olan Kemal esir düşmüştü. Apo, o gece sabaha kadar kendi kendisiyle yaptığı tartışmalardan sonra şu karara ulaştı.

“Kuzeydeki bütün kadro ve militanları hemen bu tarafa çekip eğitilmeliyim...”

İlk gün ışınlarıyla birlikte kalktı, kahvaltı yaptıktan sonra kâğıt kalem alıp masanın başına geçti.

Ülke içinde kalan, Merkez Komitesine e; “Hiv’e,” diye başladı. Biraz durdu, kendisine Hiv’den gelen son raporu bir kez daha okuyup inceledi.

“Gönderdiğiniz bütün yazıları ancak bugün alabildim. Bu kadar geç ulaşan yazılarla size gerekli bilgi göndermeyeceğimiz açıktır. Bundan daha önemlisi bölgeden aldığımız bir haberde Kemal ile Zan Cüce’nin yakalandığını öğrendik. Bu durum hakkında bize acil ve açık bilgi verilmelidir.” diye giriş yaptı.

Biraz durdu Kemal’i ve büyük emekler vererek aylarca yaptığı hazırlıkları düşündü, büyük bir öfke duydu.

“Zaten üç ayı geçen bir süredir bize hiçbir haber göndermemesi çok büyük bir hataydı. Aldığımız habere göre bir arabada yakalanmışlar. Eğer bu doğruysa, bu şekilde hareket nasıl edebiliyor? Hala araba sırtında seyahat eden zihniyet, sizde nasıl var olabiliyor ve bu mantığın varacağı sonuçta zaten bundan farklı bir şey olamazdı. Hala bu seviyedeki arkadaşlar böyle basit davranış içinde nasıl bulunabiliyorlar, bu duruma nasıl izin verilebiliyor,” diye bir paragraf daha yazdı.

Sonra; “Bu durum karşısında etkin önlemler alınmalıdır. Yakalanan arkadaşların bildiği ilişkiler mümkün olduğu oranda derhâl değiştirilmelidir. O arkadaşların görevlendirdiği arkadaşlara en kısa zamanda haber verilmeli, siz de dâhil olmak üzere kararlaştırılan işlerde derhal değişiklikler yapılmalıdır. Bizden gelen arkadaşların dağıtımını bizzat siz

yürütmelisiniz. Zaten aldığımız haberlere göre hala beklemektedir arkadaşların birçoğu. Bu durum hızla çözümlenmelidir. Bu duruma ve genel çalışmalara ilişkin önerilerimizi aşağıda kısaca belirtiyoruz, geniş bilgiyi sizden gelen yazıları inceledikten sonra en kısa zamanda size ulaştırmaya çalışacağız,” diye yazdı. Arkasında;

“Örgütsel alanda durumu toparlamak ve ilişkileri düzenlemek için etkin tedbirler alınmalıdır...

Merkeze alacağınız Resul, bizce uygun değildir.

Bu arkadaş, bu görevden alınıp İran’a gönderilmelidir...

Kemal arkadaşın yakalanması durumunu da dikkate alarak, Kemal’in görevini de yapabilecek başka bir arkadaş olabilir...

Kendi ilişki merkezini uygun bir kırsal alana yerleştirmelisiniz. Mesela Gercüş-Midyat bölgesi eğer ilişkilerimiz kaldırabilirse uygundur...

Bütün tanınan, deşifre olmuş arkadaşlar, kırsal alana çekilmeli, şehirde yakalanmasıyla zarar göreceğimiz unsurlar kırsal alana alınarak denetim altına alınmalı, bu alanda örgütlü faaliyet yoğunlaştırılmalıdır...

Şehir çalışmaları tanınmayan, güvenilir arkadaşlar tarafından dar bir şekilde yürütülmeli, sömürgecilere yem olacak açık çalışma biçimlerinden mutlaka uzak kalınmalı, gizlilik tam olarak uygulanmalıdır...

Güçlü eylemler ve yoğun propaganda, kırsal alanda ilişkiler daha da çok yaygınlaştırılmalıdır...

Mardin bölgesinden şimdiki temsilci arkadaş alacağız, yerine uygun bir kişi görevlendirilmeli...

KUK ile çatışmalara girmemek için çaba gösterilmeli...

Hakkari yöresine doğru yayılabilmek için çaba harcanmalıdır. Siirt bölgesinde temsilci olan arkadaş ve başka arkadaşlarla takviye edilmelidir. Buradan gelen Mahsum ve Sömürge arkadaşlar ile bu yörede de kırsal faaliyet yoğunlaştırılmalı, Hakkari ve Sason yöresine doğru ilişkiler geliştirilmelidir...

Van ve Ağrı yörelerinde kırsal alana ve sınır boyuna yönelik çalışmalar geliştirilebilir...

Dersim’de gereksiz ve bizi içerden oyalayıcı, halkı tedirgin edici çatışmalardan uzak kalınmalıdır...

İçimizde bizi uğraştıran unsurlar etkisizleştirilmelidir... Yoğun kadro eğitimi ve kırsal alanda propaganda ve örgütsel faaliyete büyük önem verilmelidir...

Eylemlerde ve silahların yönetiminde merkezîleşme kesin olarak sağlanmalı...

Şehirlerde eylemler hiç tanınmayan unsurlarla ya da kırdan örgütlenerek yapılmalı ve tekrar kırsal kesime çıkılmalıdır...

Devrimci çalışmada hiçbir zaman gevşetilemeyecek olan eğitim ve propaganda faaliyetleridir. Bu konuda yetersizliğimiz gün gibi açıktır. Olaylar karşısında kitlelere tavrımızı yazılı olarak çok az bir biçimde açıkladığımız ve bunun çoğu kez haklı olduğumuz meselede, bizi haksız gibi gösterilme durumuyla karşı karşıya bıraktığı bilinmektedir...

Boşalan kadroların yerine yenileri daha güçlü olarak yetiştirilmelidir...

“Sol” içerisinde görülen bütün gruplarla çok zorunlu kalınmadıkça çatışmaya girilmemeli ve çatışmalar yaygınlaştırılmadan engellenmelidir. Devrimci-yurtsever özellikleri olan gruplarla ilişki ve ittifak geliştirilmeli ve onlar devlete karşı daha radikal tavır almaya zorlanmalıdır...

Çatışmaya girdiğimiz KUK, HK, DHB vb. gruplarla çatışmalar durdurulmalı...

KDP ile siz ilişkiyi fazla geliştirmeyin, dikkatli olun, yalnız çatışma ortamına girmeyin; biz dışardan ilişki geliştireceğiz ve durumu size bildiririz...

Cezaevlerinde en tutarlı arkadaşlar gruplaşmalı ve ilişkileri üstlenmelidirler... Direniş ruhu yüksek tutulmalıdır... Arkadaşlar siyasi savunma yapmalıdırlar... Kurtarma işiyle dışardan etkin olarak uğraşmalısınız...

Mardin, Siirt, Diyarbakır, Urfa, Adıyaman, Antep'te otuz arkadaşı hemen eğitime alacağız, bize göndermelisiniz....

Suruç, Ceylanpınar, Kızıltepe, Nusaybin'den bize tanınmayan, güvenilir, başka görevi olmayan adresler vermelisiniz...

Çok sayıda parayla silah aldığınızı öğrendik. Bundan sonra silaha para vermeyeceksiniz...

Açılması istenen bir yol vardı. Bu konuda hiçbir bilgi vermiyorsunuz...

Ayrıca gelecek arkadaşların yanlarında üçer adet fotoğrafları bulunsun...

Dostça selamlar, Kani” diye yazıp bitirdi.

Yazdığı perspektif ve talimatı hazırladı. Sait'i çağırdı Kobanê üzeri kuzeye gönderdi.

## V

Gözü ışıklı, gönlü bol aydınlık bir eylöldü. Hazanın hüznü, kızıl bir çizgi bibi doğanın ince damarlarına işlemiş, ağaç yapraklarına sarı lekeler düşmüş, her geçen gün sarının tonları çoğalıyordu. Yağmur bekleyen toprak çatlamış, erkenci yabani kuş sürüleri göç yollarına düşmüştü.

Ağaç dallarına tünemiş serçeler tedirgin ve huzursuzdu. Kara bulutlar kümelenmiş, gri gökyüzü sanki ağlamaya hazırlanıyordu. İnsanın yüreğini, ruhunu sıkıkan moral bozucu, can sıkıcı bir hava vardı. İnsanlar, kuşlar, çiçekler, ağaçlar, ırmaklar susmuş, lal olmuş, bulutların göğsünde düşecek yağmur damlalarını bekliyordu. Hazanın sarı hüznü vakitsiz bir ölüm gibi doğanın üzerine çöküyordu.

Rüzgâr uluyarak esiyor, kızıl damarlı, hüznün sarısı yapraklar, sanki dallardan sıkılmış, bıkmış, umudunu yitirmiş, yaşlı bilge bir ananın gözyaşları gibi kendilerini belirsizliğin girdabına bırakıyor, çok azı dallarda tutunuyordu. Sağa sola savrulan kızıl damarlı yaprakların yönünü rüzgâr belirliyor, kimsesizliğin yalnızlık vadisine sürüklüyordu. Sanki eylül bir ay değil de tek başına saltanat kurmuş sapsarı bir mevsimdi.

Apoletli generaller cuntası, bir gece yarısı, bu hüznün sarısı hüznün içine kapkara yedi başlı bir ejderha gibi inmişti. Güzellik, özgürlük, iyilik, merhamet ve şefkat adına ne varsa generallerin demir ökçeler altında ezilip gidiyordu. Eylül cuntası bir anda insanların yüreğindeki sevgiyi almış, yerine korkuyu doldurmuştu.

Karanlığa ilk kurşun sıkıldığında, Karanlık orduda bulunan ve ışık belirtisi olan tüm askerleri kışlalara topladılar.

“Doğu ve güney doğuda Kürtçe bilen Ermeniler gelmiş, askerlerimizi öldürmüşler. ‘Bu mıntika eskiden beri bizimdir’ diyorlar. Siz öz Türk’sünüz, ama Kürt dilini konuşuyorsunuz, bize destek vereceksiniz,” dedi generalin biri.

O günden sonra orduda ne kadar Kürt varsa denetime aldılar. Sayısını çıkardılar, mühimmat noktalarında görev yapanları görevden alıp tali işlere verdiler. Silah verirken mermi vermediler, sürekli denetimde tuttular.

Halktaki tüm silahları topladılar. Yüzbinlerce insan belirleyip silah istediler. Silah vermeyenleri işkenceyle ya öldürüyor ya zindana atıyorlardı. İnsanlar devletten parayla silah alıp, yeniden devlete teslim ediyorlardı. Devlete verilen silahları, devlet tekrar tekrar halka satıp ceza olarak geri alıyordu. Oyun ve bilmece sürüp gidiyordu. Alınan paraları, komutanlar ile ajanlar şebekesi kendi aralarında paylaşıyordu.

Tekmil nesneler harekete geçmiş, sığınacak bir liman arıyordu. Bütün ayrılıklar, bu hareket noktasında başlıyordu. Kül mavisi bulutlar ile hazanın sarısı buluşmuş, yüreklerde kıyamet kopacakmış gibi huzursuzluk başlamıştı. Her şey kendi kökünde koparak belirsizliğin rüzgârına kapılmıştı. Sanki bir hayat bitiyor, yeni bir hayat başlıyordu. Bir devir kapanıyor, yeni bir devir açılıyordu. Her iki devirde de hüznün sarısı ve anaların gözyaşı vardı. İnsanlar, biraz daha bilinçli, cesur, örgütlü ve kavgacı olsaydılar, belki de bu sarı hüzne, bu gözyaşlarına, bu göçe gerek kalmayacaktı. Özgürlük

kavgasından kaçan korkaklar, döne ler riyak rlar, yalakacılar ve yalancılar gökyüzünü tümden gri ve renksiz kılmışlardı.

Generaller cuntası, ölümcül korkuyu, bir kara örtü gibi kentlerin, kasabaların ve köylerin üstüne sermişti. İnanların yüreğinde korku, tedirginlik ve sar belirsizlik vardı.

Bütün bunlara rağmen, cesur, korkusuz yüreklerde sevginin sıcaklığı hissediliyordu. İnsanlar, o geçmiş güzel özgürlük kavgasının dorukta olduğu günleri arıyordu.

 eşit çeşit göçmen kuşlar kentlerden, kasabalardan, köylerden, dağlardan, vadilerden katar katar olmuş, durmadan güneye doğru yol alıyordu. Kırlandı lar, k  k  t c  kuşlar,  tleğenler, bülbüller, yırtıcı kuşlar, leylekler, arı kuşları, sığırcıklar, kazlar,  ingıraklı turnalar, turaçlar sürüler halinde yıldıztı gecenin, mavi karanlığında arka arkaya vermiş, hep güneye doğru yol alıyorlardı. Guguk, tavus kuşu, bazı yırtıcı kuşlar tek başlarına yolculuk yapıyorlardı.

Generalle cuntası kendisinden olmayan herkesi alıp demir kafeslerin içine koyuyordu. Genç, yakışıklı, cesur çocuklar bölük bölük, grup grup, arka arkaya vermiş, gündüz gizleniyor, geceleri kuzeyden güneye yol alıyorlardı.

Göçmen kuşlar havada, onlara karada dağları ovaları, vadileri aşarak; dikenli telleri, devriyeleri, mayın tarlalarını, askeri kuleleri geçerek gidiyorlardı.

12 Eyl l gecesi, grup, yol yürüyüşünde ydi. Deşt köylerinden Teman'a doğru yürüyorlardı. şafağa doğru bir yaşlı  oban ile karşılaştılar. Yaşlı  oban elinde asası, omuzunda atadan yadigâr mavzeri, bir kaç keçisini önüne katmış, köyün yakınında otlatıyordu. Silahlı bir grup birden

bire karşısına çıkınca ürktü, elini mavzerine attı. Daha dikkatlice baktı, alaca karanlıkta onu tanıdı, rahatladı ve sevindi.

“Delil oğlum sen misin,” dedi yaşlı çoban.

“Sağ ol amca biziz, bizden başka bu dağlarda kim olacak ki?” dedi Delil gülerek.

“Duydunuz mu bu gece darbe olmuş!”.

“Ne darbesi amca? Rüya mı gördün,” dedi Rahime irkilerek

“Ne rüyası kızım, askerler bu gece inkılap yapmış, Demirel yönetimine el koymuşlar?”

“Kim söyledi amca,” dedi Delil.

“Bu gece yarısından beri radyolar söylüyor. Marşlar okunuyor. Çok dikkatli olun bütün köylere asker gitmiş. Dağ, taş asker kaynıyor,” dedi yaşlı çoban.

“Zeki arkadaş hele radyoyu aç,” dedi Delil.

“Radyo’nun pilleri bitmiş,” dedi Zeki.

“Piller tam bitecek zaman buldu,” dedi Rahime.

“Aksilik ya,” dedi bir gerilla.

“Acaba hangi klik darbe yapmış,” dedi öteki.

“Askerlerden başka kim yapacak,” dedi bir başkası.

“Muhtemelen faşist bir darbedir, biz Filistin’deyken, Ali Arkadaş, bir defa bize; ‘her an faşist askeri bir darbe olabilir, Demirel hükümeti bu iktidarı daha fazla sürdüremez,’ demişti,” dedi Delil.

“Amca senden fazla pil var mı,” dedi Zeki.

“Var, ama sizinkine uyar mı bilmem ki?”

“Bakayım hele radyona,” dedi Zeki.

Çoban el kadar küçük radyosunu çıkarıp gösterdi.

“Bizimkinin aynısı,” dedi Zeki sevinerek.

Zeki, çobanın çıkarıp verdiği pilleri alırken;

“Amca kusura bakma, biz fazla şehre inemiyoruz, parasını vereyim, sen kendine yenisini alırsın,” dedi.

“Hiç öyle şey olur mu yeğenim, ben sizde nasıl para alırım,” dedi çoban.

“Tamam, amca sağ ol, Allah razı olsun, haydi hoşça kal, bizi gördüğünü kimseye söyleme başın belaya girmesin,” dedi Zeki gülerek.

“Hiç söyler miyim yeğen güle güle, Allah işinizi rast getirsin,” dedi yaşlı çoban.

Delil, Zeki, Baki, Mehmet, Rahime alaca karanlıkta vadiden yokuş yukarı zirvelere doğru tırmandılar.

Zeki radyoyu açtı. Askeri marşlar çalınıyordu. Başka bir kanala geçti, yine aynı marşlar. Hangi kanalı açıtıysa askeri marşlar çalınıyordu.

“Arkadaş bu Türklere ne olmuş, bu gece nereye açıyorsam askeri marşlar,” dedi tepkiyle.

“İrkçılık ayyuka çıkmış,” dedi Rahime.

Sabaha doğru bir dağ köyünde bir eve uğradılar. Ev sahibi; “Dün Karakoçan taraflarında çok sayıda asker öldürülmüş. Asker bu taraflara da kayıyor,” dedi. Sonra; “Bir asker kaçıp bu taraflara gelmiş, ama elbiseleri yırtılmış, atletle kalmış. Kaçan asker söylediklerine göre âşık Daimi’nin oğlumuş. Kaçıp gerillaya katılacaktı,” diye ekledi.

“Bu kimdir, ona ulaşmamız gerekir,” dedi Delil.

“Ulaşıp konuşmak gerekir, hele neyin nesiymiş öğrenelim,” dedi Zeki.

Onlar Teman’a doğru yol alırken, ilk gün ışınları kayalıklara düştü. Çoban ilk gün ışınlarına bakıp; “Ya Hızır!” diye duâlar etti. Güneşin düştüğü kayalara bakıp; “Hz. Ali şehit edildiği zaman güneşe dönüşüp göklere yükselmiştir,” diye mırıldandı.

Gidenlerin arkasında el açıp dualar okudu.

O gün tüm köyler ablukaya alınmış, askerler köylere baskın yapıyor, köylüleri meydanda toplayarak; “teröristler nerede,” diyerek işkence yapıyorlardı. Köydeki harman yerleri açık işkence yerine dönüşmüştü. Erkeklerin bıyıklarını çekiyor, kadınları erkeklerin sırtına bindirip gezdiriyorlardı. Kadınları içeride tutup, erkekleri de kadınlara tecavüz etmekle tehdit ediyorlardı. Erkekleri, kadınların karşısında çırılçıplak soyup hakaret ediyorlardı.

Duman’ın yetişmesi olan Tuğrul’un ekibiyle köye gelmişti. Köylüler onu tanıyor, korkudan tir tir titriyordu.

Tuğrul, Delil’in izini sürüyor köylere baskınlar yapıyordu. O sabah, Tuğrul köye gelince, yaşlı çoban atadan yadigâr mavzerini nereye koyacağını şaşırdı. Nereye koyduysa; “olmaz Tuğrul hemen gelir bulur,” diye düşündü. Birçok yere denedi en sonunda, Tuğrul ekibiyle gelip kapıya dayandı, silah hala elindeydi. Bir iç refleksle götürüp;

“Amirim bu dedemden kalma bir silahtır, size teslim ediyorum,” diyerek baba yadigârı silahını verdi. Teslim ettikten hemen sonra derin bir pişmanlık duydu. “Ya Delil

oğlum bunu duyarsa, çok kızar, ben onun yüzüne nasıl bakarım,” diye düşündü.

“Ha işte böyle adam gibi adam olun biz kapıya gelince silahları çıkarıp teslim edin,” dedi Tuğrul.

Ardında yaşlının evini didik didik aradılar. Bütün eşyaları, yiyecekleri, elbiseleri evde ne varsa üst üste attılar. Bir şey bulamayınca yaşlı adamı alıp götürdüler.

Tuğrul, ona olmadık işkenceler yaptı, falakaya yatırdı. Meydan dayağı çekti, aç, susuz bıraktı.

“Neden bu silahı zamanında bize teslim etmedin?”

“Komutanım, teslim edecektim, yerinizi bilmiyordum.” dedi yaşlı Çoban.

“Sen teröristlere ekmek yemek götürüyordun değil mi,” dedi Tuğrul.

“Hayır, komutanım terörist arkadaşı tanımıyorum benim eşeğim de yok ki ekmek götüreyim,” dedi.

Tuğrul durmadan dövüyordu. Çoban, kan ter içinde kalmış yere yığılmıştı. Tuğrul’a bakıp;

“Peki, benim eşeğimin rengi nedir?” dedi.

“Karanlıktı göremedim, ama seni tanıdım,” dedi Tuğrul.

“Eşeğimi tanımadıysan o zaman beni nasıl tanıdın,” dedi.

Tuğrul, onun başını kaldırıp suya batırdı bekletti. Çoban nefes alamaz duruma gelince, başını yeniden çıkarıp beklemeden tekrar batırdı. Çıkardı batırdı, çıkardı batırdı, yaşlı adam takatten düştü, boğulacak duruma geldi. Ne yaptıysa çoban konuşmadı.

“İhtiyar anlamıyor musun bütün teröristlerin kökünü zaten kazıdık, bitirdik, sen hala gizliyorsun” diye öfkeyle bağırdı. Çoban kan içinde yerde ölü gibi yatarken, birden bire canlandı, ona bakarak; “Tew derewçi hina du şeva bere li Çiya gel min bun, çawa we xilas kir” dedi Kürtçe.

“Oğlum bu ihtiyar ne diyor ulan,” dedi Tuğrul işkence yapan polise.

“Amirim; ‘hepsi yalan, daha iki gün önce dağda benim yanımdaydılar nasıl bitirdiniz,’ diyor,” dedi.

“İşte bu bölücü teröristler böyledir, öldürsen de yola gelmezler,” dedi Tuğrul öfkeyle sopasını fırlatıp attı. Ardında; “Bırakın şimdilik gitsin, ben ona sonra göstereceğim” dedi.

Zulmün dozajı her geçen gün artıyor, köylüler korkudan şehre inemiyorlardı. Nüfusa göre şeker, çay, un gibi temel gıda maddelerini yetecek kadar alabiliyorlardı. Az miktarda olanı da gerillalarla paylaşıyor, şeker çocuklarından saklayarak onlara veriyorlardı. Köylüler zor durumda kalınca onlar da ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma geliyordu.

Grup Teman köyüne yakın, Peri Çayının öte tarafındaki sık kayalıklar arasında üstlenmişti.

Orada Teman köyüne gelmiş Delil’i bekliyordu. Her asker köye geldiğinde tek başına vadiye iniyor saklanıyordu. Asker geldiğinde, zorlanıyor, kaçamıyor; “ben aranmıyorum niye geldim ki, keşke gelmeseydim,” diye kendi kendine düşünüyordu. Hemen ardında; “gelmeseydim, yakalanır içeri düşerdim,” diye düşünüyordu. Ne yapacağına dair karar veremiyordu.

Zarife öğretmen okulunda mezun olmuş, sorguda bırakılınca tayini Manisa ilinde bir köye çıkmıştı. Hastaydı, tedavi olmak istiyordu. Bir sorumlu militan ona; “Manisa’ya git, hem tedavi olursun hem de çalışma yaparsın, İzmir’deki arkadaşlar seninle ilişkiye geçer. Bu halinle kırsal alanda kalamazsın, biz bile zorlanıyoruz,” demişti.

Manisa’nın bir köyünde, bir kadın meslektaşıyla birlikte, öğretmenlik yapmaya başlamıştı. O küçük kasabadan uzak olduğu için düşünceleri yüreği, beyni ve düşleri hep parçalı ve ikircikliydi. Arkadaşları anıları orada kalmış, kendisi uzaklara savrulmuştu. “Ah ülke,” deyip ağlıyor, sızlıyor, gözyaşı döküyordu. Mazlum’un, Hayri’nin yakalandığını öğrenmiş üzülüyordu.

“Sen niye bu kadar üzülüp ağlıyorsun,” dedi öğretmen arkadaşı.

“Sevgilim orada kaldı.”

“Sevgilin seni bu kadar seviyorsa niye yanına gelmiyor?” dedi öğretmen arkadaşı.

“Beni çok seviyor, ama öğretmenlik yapmamı istemiyor, karşı çıkıyor,” dedi Zarife.

“O zaman mutlaka gelip seni görür.”

“O bana çok kızmış, benim gidip onu görmem lazım.”

“Senin sevgilin çok mu zengin?”

“Sevgilimi çok seviyorum. Çok geniş ve güzel toprakları var. Köyleri var. Altın yatakları var. Mermer yatakları var. Soylu atları var. Hayvan sürüleri var. Ne istesen var...”

“Güneydoğunun en zengin adamı desene!”

“Çok zengin...”

“Peki, sen niye yakalandın?”

Afet evlerinde kalıyordum. “Kızıl Kayalar,” diye bir kitap okuyordum. O ara, o apartman basıldı aramalar yapıldı. O kitap nedeniyle gözaltına alındım.”

Kadın öğretmen sevgilisini merak edip sordukça o sevgili diye hayalindeki ülkeyi anlatıp duruyordu.

Arayışa geçti, İzmir gitti hiç kimse ile ilişkiye geçemedi. Kasabasını, annesini, kız kardeşini, arkadaşlarını en çok da Mazlum ile Hayri’yi düşünüyordu.

Sonunda Bir gün avukatı, onu okuldaki telefonda aradı. “Seni Elazığ’da çağırıyorlar, imza vermen gerekiyormuş,” dedi. Hiç düşünmeden, hiç beklemeden, otobüs biletini aldı, çok özlediği kasabasına gitti. Orada avukatıyla birlikte Elazığ’a gidip ifade verdi, onu serbest bıraktılar.

Bir daha köydeki o okulu hiç görmedi. O okul yaşamında küçük, ama hüzünlü bir anı olarak hep kaldı.

“Artık çıkmam gerekiyor, bir daha yakalarlarsa beni bırakmazlar,” diyerek Teman köyüne gitti.

Delil’in döndüğünü öğrenmiş, ona haber göndermiş, heyecanla onu bekliyordu. Delil o gün Zarife’yi yanına çağırdı. Rahime’yi Zeki’yi, Delil’i diğer arkadaşlarını görünce heyecanlandı sevindi. Gün boyu onlarla konuşup sohbet etti. Ertesi gün Delil;

“Zarife arkadaş sen aranmıyorsun, git köyde kal, biz daha dağlık, sarp bir alana çekileceğiz,” dedi.

Zarife o gece Teman’a geri döndü, orada kaldı. Öğleye doğru aniden köye askeri arabalar doldu. Kaldığı evin sahibi

kadın; “Kızım evin yıkılası çabuk kaç askerle köye geldi,” dedi.

Zarife, hiçbir şey demeden aceleyle evden çıktı. Bahçelerinin içinde koşarak uzaklaşmaya çalışırken, bir bahçe surunun üzerinde atladı ve ayağı burkuldu. Kalkıp koşmaya devam etti. Peri suyunun kıyısına vardı, hiç düşünmeden suya vurup geçti. Kayalıkların içine girdi. Askerler durmadan arkasından ateş ediyorlardı. Kayalıkların içinde tek başına gizlendi. Tüm bedeni ıslanmıştı. Gece ilerledikçe serin bir yel esmeye başladı. Ayağı ağırlaştı, yerinde kıpırdayamaz oldu. Hala silah sesleri köyden geliyordu. Sivri, iri, asi ve ürkütücü kayalıkların arasında tek başına çömelip kaldı. Gökyüzüne baktı, yıldızlar ışığı ışıldı. Ay gümüşü saçlarını dağların üzerine sarmış ilerliyordu. Bir taraftan silah sesleri diğer taraftan peri suyunun uğultusu ve bir baykuşun ötüşü, gece kuşları, köpek ve çakal ulumaları...

Tek başına oturmuş, olup bitenleri dinliyordu. Geçmişe gitti. Çocukluğuna daldı. Ayağa kalktı Teman köyüne doğru yürümek istedi. Ayağı ağırlaşmış, yerinde kalkamadı. Tekrar olduğu yere çömelip kaldı. Arkadaşlar tekrar köye gelir sorar beni bulurlar diye düşündü.

Sabaha doğru, iki iri kayanın arasında derin bir uykuya daldı. Öğle zamanı uyandı, ayağına baktı mosmor olmuş yerinde kıpırdayamadı. Akşama doğru ayak sesleri gelmeye başladı. “Kim olabilir,” diye düşündü, ama kalkıp bakamadı. Sonra fısıltılı sesleri duyunca arkadaşları olduğunu anladı.

Olduğu yerde kendi kendine seslice;

“Böyle arkadaşlık olur mu? Bu ne biçim arkadaşlık, dünden beri burada ölüyorum, ne arayan, ne soran var. Bir yandan düşman bir yandan da siz beni bırakıp gidiyorsunuz, keşke vurulup ölseydim,” dedi.

“Zarife arkadaş, biliyorsun askerler darbe yapmış, tüm yolları ve köprüler tutmuş, dağ yamaçlarına vurarak geldik onun için geciktik. Bütün köylere operasyonlar yapılıyor. Bir arkadaş seni köye götürsün, Rahime arkadaş da oradadır, iyileşene kadar o sana bakar,” dedi gelen arkadaş.

Birisi koluna girdi götürüp arazide Rahime ile Delil’in üstlendiği alana bıraktı. Rahime ona bir battaniye verirken;

“Zarife arkadaş, bundan öyle çok dikkat et, bu ikinci defadır ayağını böyle yapıyorsun, üçüncü defa olursa, ayaktan dolayı ölürsün bilesin,” dedi espri yaparak.

“Tabi siz devrimcilik yapıyorsunuz, ben hep arkanızda dolaşıyorum,” dedi Zarife tepkiyle.

“Şaka bir yana, senin durumunu duyunca çok endişelendik, cihaz yok bir şey yok ulaşamıyoruz,” dedi Delil.

“Tamam, siz gidin, ben iyileşene kadar Rahime arkadaş ile burada kalırım,” dedi Zarife.

“Nadire köydedir, ben de onun yanına bir uğrayacağım,” dedi Delil. Sonra; “bak bu uyku tulumu Avrupa’dan gelmiş, al senin olsun ihtiyacın var,” diye ekledi.

## VI

*“Yaşamak, gecenin tüm karanlığına rağmen buğulu bir cama güneşi çizebilmektir, yaşamak direnmektir.”*

Doğu ufkunda ilk gün ışınları dağların zirvesine, zirvelerin gölgeleri vadilerin üstüne düşüyordu. Gece ile gündüz birbirinden ayrışıyordu.

Agit, arabadan atladıktan sonra sendeledi, yere düştü, yuvarlanarak yola kadar geldi. Askerler paniklemiş, durmadan rastgele şafağın kızılılığına kurşun sıkıyordu.

Ayağa kalktı, karanlıkta sağına soluna baktı, yere düşen silahını aldı. Biraz ötede Kemal, kanlar içinde uzanmış yerde yatıyordu. Kurşunlar havada vızıldıyordu. Bir asker, telsizde; “komutanım takviye,” diye bas bas bağıırıyordu. Mahsum, yaralı olarak Kemal’in yanına gitti, kanlar içindeki bedenine bakınca, boğazı düğümlendi iki iri damla yaş yanaklarında süzdü. Askerler durmadan ateş ediyordu. Sağına soluna baktı, düşündü yapacağı hiçbir şey bulamadı.

Yönünü güneşin doğuşuna verdi, kurşun yağmuru altında yokuş aşağı, meşe ağaçlarının arasında vadiye doğru arkasında kan izleri bırakarak uzaklaştı...

\*\*\*

Zan Cüce, sorgu odasına alınınca tir tir titredi, gözleri karardı, dizlerinin bağı çözüldü, düşünme, karar alma yetisini yitirdi.

“Söyle bakayım, Zan Cüce, fırsat elinize geçince bu büyük devlete, bu şanlı millete ne yapacaksınız,” diye kükredi işkenceci.

“Şey efendim,” diye kekeledi Zan Cüce.

“Hangi dış güce bağlısınız söyle bakayım!”

“Dış güç, şey, yanı, efendim...”

“Dağlara ne zaman çıkacaksınız?”

“Biz dağlar, şey, hımm...”

“Anlaşıldı söylemiyorsun; peki, götürün elektriğe!”

“Tamam, efendim, her şey anlatacağım...”

“Ha böyle işte adam gibi adam ol...”

Zan Cüce, o gün, o yakalanma, o işkencede kafese konulan ötücü bir kekliğe dönüştü...

O güne kadar şahinlerle birlikte uçan Zan Cüce, o günden sonra şahinler safındaki uçuşunu unutup keklik gibi kırıtarak, sıçraya sıçraya yürümeye, ötmeye ve uçmaya başladı.

O an, ismi, cismi, ruhu, yüreği, vicdanı, düşü, düşüncesi korkudan küçüldü, küçüldü, küçüldü... Küçüldükçe karardı, kapkara bir noktaya dönüştü. Bu kapkara nokta, dört duvar arasındaki kirli karanlıklar denizine karışıp gitti...

Derler ki herkes kırıtarak yürüyen kekliğe düşman, keklik de o günden sonra kendi kavmine düşman kesilmiş...

Aynı gece, soruşturmaya alınan Zan Cüce de Rayber Döner gibi bütün belge ve bilgileri verince, aynı gece askerler Agit’in evine baskın yaptılar. Bütün evi aramadan geçirip alt üst ettiler, onu bulamayınca, babasını gözaltına aldılar.

“Oğlun nerede,” dedi Rütbeli.

“Bilmiyorum, sen biliyorsan söyle ben de oğlumu görmek istiyorum, çok özlemişim onu,” dedi Babası.

“Bak bana moruk adam, baba-maba anlamam, oğlun neredeyse git bul getir, yoksa hepinizi tutuklar ceza evi atarım,” dedi Rütbeli.

“Yaksan da öldürsen de yerini bilmiyorum,” dedi Babası.

“Peki, sen bu teröristi nasıl besledin nasıl okula gönderdin, terörist olduğunu fark etmedin mi?”

“Ben oğlumu çok özel koşullarda yaşattım, okula gönderdim ona babalık yaptım.”

“Bak hele oğluna hiç toz kondurmuyor.”

“Benim oğlum ahlak sahibi, halk tarafında sevilen, ayılan biridir. İnandığı bir dava var peşinde gidiyor, ben ne yapabilirim ki,” dedi. Babasını bırakırken, Rütbeli;

“Sana on gün mühlet, oğlunu bulup getirmezsən, evdeki herkesi tutuklarım,” deyip gitti.

Kemal, ceza evinde kaçıp Filistin sahasına ulaşınca, Parti adına açıklamada bulunmuştu. Devlet bunu takip etmiş ve yurt dışında olduğunu biliyordu. Onlar, Kemal’i yurt dışında ararken, birden bire dağda karşılarına çıkınca, yurt dışına gidenlerin eğitimi tamamlayıp gerilla savaşı için geri döndüklerini öğrenmiş oldular.

Zan Cüce, karşısına dikilip her şeyi yüzüne itiraf edince;  
“Ben Kemal Pir, çöze biliyorsanız çözün,” dedi.

Kemal, o gün, o yakalanma, o işkencede lal kesildi. Ne kadar işkence çeşitleri ve yöntemleri varsa tümünü teker teker denediler. Ne yaptılarsa bir tek sözcük ağzında alamadılar...

Kemal’in bütün ömrü, gezgin ve kavgalar bileşkesiydi. Özgürlük ve kavgaya dair hala sonuçlanmamış, anlatılmamış bir hikâyeyi içinde taşımaktan dolayı büyük sıkıntı taşıyordu.

Şimdi yakalanmıştı, Apo’ya verdiği devrim sözünün gerekleri yarada kalmıştı, ama kavga sorguda sürüyordu. Cellat köpürmüş, aykırı sorularla, aykırı anlamlar arayıp duruyordu. İşkencecinin gözlerinde, öfkeli bir cellat gözleri, durmadan ona kin ve öfkeyle bakıyordu. Karanlık sorgu odasında, her an ve her şey bir uçurum ve cellat kesilmişti.

O günden sonra bir top beyaz ışık olup, dört duvar arasındaki o karanlık aslan kafeslerine konuldu...

Artık geri kalan bütün ışıklı ömrünü, bu karanlıklar içindeki demir kafeslerde kavgayla geçirecekti...

Agit bütün bedeni ezilmiş, yaralanmış, incinmiş ağrıyordu. Atlarken bir kayaya denk gelmiş, köprücük kemikleri kırılmıştı. Yaralı olarak orada hızla uzaklaşırken; “Kemal, öldü,” diye düşünüyor, üzülüyordu.

Saatlerce acılar içinde kıvranarak yol aldı. Gece yarısı, bir dağ köyünün kıyısında ayrık, sapa bir yerde duran tanıdığı bir evin kapısını çaldı. Onu içeri aldılar. Ev sahibi kadın ona otlardan ilaçlar yaptı, yaralarını sardı sarmaladı, sıcak yemekler yedirdi. Şafakla birlikte silahını aldı tek başına evden çıkıp köyün yakınındaki sarp bir arazide gizlendi. Karanlık basınca yeniden eve gitti. Kadın yeniden ona ilaçlar yaptı, yaraların temizledi, yeniden sardı. Agit, iyileşene kadar orada kaldı. İyileşince bir gece aileyle vedalaşp yolla çıktı. Batman yöresindeki arkadaşlarının yanına gitti.

12 Eylül gelmiş, cunta silah topluyordu. Agit köylerde toplantılar yapıyor; “Silah namustur teslim etmeyin,” diyerek ikna etmeye çalışıyordu. Silah topluyor, depoluyordu. Zan Cüce’nin çözülmesi ve belgelerin ele geçirilmesiyle devlet her taraftan harekete geçmişti.

Annesi çok hastaydı. Mahsum’a; “Ölmeden önce son bir kez görmek istiyorum,” diye haber göndermişti. Mahsum, bir gece sivil giyindi. Silahını alıp iki gerillayla birlikte Batman’a gitti. Gece yarısı, avlu duvarında atladı, içeri girdi. Kapıyı çaldı.

“Kim o,” dedi babası.

“Baba,” diye seslendi Agit.

“Oğlum Mahsum sen bu gece nasıl geldin? Çabuk içeri gel. Seni yakalarlarsa hemen burada öldürürler...”

“Baba korkma, annemi görmeye geldim.”

“İçeri girdi, annesi bir deri bir kemik kalmış yatakta derin derin acıyla inliyordu. Kadın oğlunu görünce ağladı, “Ya Allah,” diyerek ayağa kalktı, oğluna sarıldı. Sanki bütün hastalığı gitmiş, yeniden canlanmıştı.

“Ana, sen niye bu hallere düşmüşsün, sen çok güçlü dayanaklı bir anasın?”

“Oğlum ne yapayım bu kadar acıyı, derdi artık kaldıramıyorum. Bir oğlum ceza evindedir. Sen dağlarda benden uzaktasın. Meryem ile Seyfettin arka arakaya şehit düştüler. Askerler her gün eve baskın yapıyorlar, aha ben şu duvardaki taş olsam da dayanamam,” dedi anası.

“Öyle deme ana, iyileşeceksin, aslanlar gibi güçlüsün.”

“Yiğit oğlum, Mahsum’um, ben iyileşeceğim, Kürdistan Dağlarına gelip sana ve arkadaşlarına yemek yapacağım.”

“Güçlü ola ana, biz haklıyız mutlaka kazanacağız,” dedi Mahsum.

“Oğlum haklı olmak yetmiyor, çok dikkatli olun, bunlardan ne din, ne iman ne de vicdan var,” dedi.

Agit gece yarısı, tekrar evden çıkarak, bir gölge gibi arkadaşlarıyla birlikte Batman’da çıkıp dağlara doğru yürüdü, sabaha doğru arkadaşlarıyla buluştu.

Diğer gün akşama doğru bir köye doğru harekete geçtiler. Bir günden beri yemek yememiş, acıkmışlardı. Yolda

geçerken; “Yiyecek nerede bulalım “ diye tartıştılar. Tam o esnada bir tavşan önlerinde kalktı. Agit, nişan alıp ateş etti. Tavşan önce tökezledi, sonra yuvarlanıp yere düştü. Biri onu alıp bir köye vardılar. Köyün kıyısında yalnız yaşayan yaşlı bir kadının evine götürüp;

“Ana biz yolcuyuz, açız kimse bizi barındırmadı, bu tavşanı bize pişri yiyip gidelim,” dedi Mahsum.

“Oğlum size kurban olayım, biliyorum siz çok iyi temiz insanlarsınız, size tavşanı pişirip hazırlayacağım, ama gece burada kalmayın, her taraf asker kaynıyor, her gün köylere, evlere baskınlar yapılıyor,” dedi kadın mahcup üzgün bir sesle.

“Tamam, ana Allah senden razı olsun, bize tavşanı pişir yeter, biz gece kalmayacağız,” dedi Agit. Tavşanı yiyip gece karanlığından evden çıkarken, kadın arkalarında;

“Aman oğlum çok dikkatli olun, sakın yakalanmayın, bu devlet çok zalimdir. Ele geçerseniz; taşa vurulmuş nohutta dönüştürür sizi,” dedi.

## YEDİNCİ BÖLÜM

### I

*“Ey dost*

*Ey kardeş*

*Ey herkes*

*Yazın tarihini gül soy kırımının*

*Aya vardığınızda”*

*F. Ferruhzad*

Aylardan temmuzdu. Kürdistan’da hasat zamanıydı. Temmuz sıcağı her tarafa sinmiş, yakıp kavuruyordu. Kürt köylülerinin yaşamı, dur durak bilmeyen zorbalığın altında temmuz sıcağında eriyen kar gibi çok çabuk geçip gidiyordu. Bu kadar zulme rağmen özgürlük kavgasından, kimlik arayışından vazgeçmiyorlardı. Yüzlerce genç dağların zirvelerine, sarp vadilere, asi kayalıklara, ormanların derinliklerine sığınmış direniyor, Apo’dan gelen perspektif ve talimatlara gör hareket ediyorlardı. Her birinin ruhu, yüreği, inancı yıldızların gizli kalesi gibiydi. Bu kalelere sığınıp tiranlara başkaldırıyorlardı.

Apo’dan gelen bir not üzerine Beyrut’a gitti. Apo onunla görüştü, yapılması gereken çalışmalar hakkında konuştu, perspektif sundu. Onu Qamışo’da çalışmak üzere görevlendirdi. Sait, ona oraya kadar rehberlik yaptı.

Bager, götürdüğü notu Agir’a verdi. Agir, Apo’dan gelen talimat üzerine tüm ilişkileri ona devretti. Birkaç gün birlikte çalışıp ilişkileri ona tanıttı. Bager, Hacı Abdülkerim ile birlikte eve yerleşip çalışmalara başlarken, Agir da, Beyrut’a Apo’nun yanına geçti. Hacı Abdülkerim; Nusaybinliydi. Qamışlo’da

eskiden beri tanıdığı dostları, arkadaşları ve akrabaları vardı. Hem Arapça hem Kürtçe biliyor, kentte iyi tanıyordu. KDP eski Merkez Komite üyesiydi. Apo'dan etkilenmiş, KDP ile bağlarını koparmış Apocu Harekete geçmişti. Aylardan beri Qamışlo'da Agir ile aynı evde kalıyor, birlikte sınır çalışmalarını yürütüyorlardı. Eski ilişki, akraba ve tanıdıklarını örgütleyerek yeni imkânlar açıyordu. Gelen bütün örgütsel ve bireysel rapor ve notlara yanıtlar yazıyor, perspektif veriyordu. O, gün “Ülke İçi Merkez Komitesi'nin gönderdiği raporlara yanıt olarak;

“Hiv'e,” diye hitap edip yazmaya başladı.

“Görüşme yapılmıştır ve görüşme sonunda imzalanan metnin bir nüshasını ekte size gönderiyoruz. Buna göre şunlar yapılmalıdır;

KUK ile aramızda anlaşma metninde kararlaştırılan bildirinin hazırlanmasına gerekli dikkati göstermelisiniz. Bildiri kısa ve öz olmalıdır. Genel olarak metinde kararlaştırılan şeylerin halka açıklaması yapılmalıdır. Sömürgeci saldırılara karşı-devrimci mücadelenin yükseltilmesi gerektiği belirtilmelidir. Bu mücadelede en geniş kitlelerin birleştirilmesini, böyle bir ortamda halk içinde huzursuzluk yaratmanın halk düşmanlarına hizmet edeceği vurgulanmalıdır.

Kışkırtıcılık yapanların halk önünde sorumlu olacakları, yapılan şeyin bir ittifak değil, yalnızca çatışmaları durdurmak olduğu ve bundan böyle çatışma çıkaran tarafın bütün olayların sorumlusu olacağı, bundan sonraki olayların çeşitli biçimde kışkırtma yapanlara dikkat edilmesi gerektiği, sömürgeci

güçlerle birleşen halk düşmanlarıyla devrimcilerin birleşemeyeceği ve benzerlerini kapsamalıdır...

Ayrıca -eğer siz de uygun görürseniz- bize ait bir bildiri dağıtarak, kendi düşüncelerimizi açıklayarak propaganda yapılmalıdır...

İlgili bölgelerde halk içinde çatışmaları bizim başlatmadığımız, bize saldırıldığı, çatışmaları bizim durdurduğumuz, bu tür çatışmalardan yana olmadığımız yolunda yoğun sözlü propaganda yapılmalıdır...

Bunun yanında KUK'un saldırgan niteliği unutulmayarak uyanık davranılmalı, özellikle ilgili bölgelerde, bize yönelebilecek muhtemel saldırılara karşı gerekli her türlü hazırlık yapılmalıdır...

Bizden kesinlikle bir saldırı gitmemeli, tabanımız çeşitle tahriklere karşı iyi denetlenmeli, küçük olaylar hemen büyütülmemeli ve önüne geçilmeli, bize yönelen saldırılarda, bize hemen haber verilmelidir...

Sizin bildirdiğiniz birtakım isteklerinize yakında cevap vereceğiz...

Oradan düzenli bir hazırlık yapılmadığı için göndereceğimiz malzemeleri bu kadar sıkışık olduğumuz ve ihtiyacımız olduğu halde hala gönderemedik. Bu durum, bize çok pahalıya mal olmaktadır. Biz hazırız ve sizin de en kısa zamanda hazırlık yaparak bize bildirmeniz ve bu işi halletmemiz gerekir...

İstediğimiz arkadaşlar daha gelmelidirler...

Çeşitli önemli olaylar ve Kemal PİR arkadaşların yakalanmaları, sonuçları hakkında acele haber bekliyoruz...

Dostça Selamlar Botan.”

Notu yazdıktan sonra Sait aracılığıyla, Qamişlo’da bulunan Bager’e gönderdi. O da notu, Nusaybin üzeri kuzeyde bulunan Ülke İçi Merkez Komitesine gönderdi.

\*\*\*

Beyrut semalarında, sonbahar sarı hüznü yüzünü göstermiş, sıcaklar giderek etkisini yitiriyor, sahilde hala denize girenler vardı. Agir, kaldığı kampta, Rus General ile oturup tartışmaya başladı.

“Türkiye, hep utangaç bir denge politikası güdüyor, bütün yaklaşımlarımıza rağmen bir türlü ABD’ye karşı tutum almıyor,” dedi Rus General.

“Türkiye Cumhuriyeti, dengeler üzerinde kurulmuş bir devlettir. Bu dengenin en önemli gücü de sizsiniz. Yıllarca size dayanarak, NATO nezdinde kendini en önemli güç haline getirdi, Kürtleri ezdi,” dedi Agir.

“Biz emperyalizme karşı onları yanımızda tutmaya, tarafsızlaştırmaya çalışıyoruz,” dedi General.

“Onları yanımızda tutalım derken ezilen, halkların davalarını öteliyorsunuz, parçayı bütün feda ediyorsunuz.”

“Biz bu koşullarda, ‘Sosyalist Ana Vatanı’ emperyalist kuşatmaya karşı korumak zorundayız. ‘Sosyalist Ana Vatan’ı korumak, bütün dünya proletaryasının çıkarıdır. Gerektiğinde parça bütüne feda edilebilir.”

“Emperyalist kuşatma Birinci Dünya Savaşı koşullarındaydı. Şimdi dünyanın beşte ikisinde devrimler gerçekleşmiş, Sosyalist Ana Vatan’ı koruma pratikte aşılmıştır,

asıl olan sosyalizmi geliştirme ve sömürge halkların kurtuluş devrimlerini gerçekleştirmektir.”

“Burada oluşumuz, birlikte tartışmamız sosyalist dayanışma ve yardımlaşmanın bunun bir sonucu değil midir?”

“Burası iki blok arasındaki bir çatışma alanıdır, bu çok yetersiz bir yaklaşımdır, ‘her şey sosyalist ana vatan,’ için deyip yanı başınızdaki Kürtlerin haklı mücadelesini hep görmezlikten geldiniz. Şeyh Sait, Ağrı, Dersim direnişlerinde, Türkiye size dayalı uluslararası güç dengelerini kullanarak başarılı oldu.”

“Her şeyin bir zamanı vardır, dedim ya gerektiğinde parça bütüne feda edilmelidir.”

“Parça bütüne feda edildiğinde, azınlığın hakları ortada kalkar, büyük tarihi haksızlık olur. Türkiye, NATO üyesidir. Askeri, siyasi, kültürel ve ekonomik olarak oraya bağlanmış, istese de kopamaz. Onu tarafsızlaştırmaya çalışmanız, onları dengelemek adına Kürt halkının kurtuluş mücadelesini ötelemeniz yanlış bir politikadır.”

“Günü gelince, Kürtlerin kurtuluş mücadelesini de açıktan destekleyeceğiz. Mevcut koşullarda Türkiye siyasi ve ekonomik olarak büyük bir kriz içindedir. Asıl önemli olan budur. Bu krizi aşamazsa devrim koşulları gelişir. Türk halkıyla birlikte devrim yapar, siz Kürtler de haklarınıza kavuşursunuz,” dedi General.

“Doğru, Türkiye derin bir siyasi ve ekonomik kriz içindedir, ama bunu aşmak için generaller NATO destekli olarak darbe hazırlıkları yapıyorlar,” dedi Ağır.

“Darbe mi?”

“Evet darbe!”

“Türkiye’de bir darbe olabilir mi?”

“Ordunun bütün hazırlıkları bu yönlüdür. Siyasi gelişmeler de bunu doğruluyor. Hem de çok yakında bir askeri darbe olursa şaşmayınız sayın general,” dedi Agir.

“Askeri darbe ha! Darbe olabilir mi gerçekten,” dedi Rus General kendi kendine.

“Askeri faşist bir darbenin ayak sesleri duyuluyor.” dedi Agir gülerek.

Apo, Beyrut, Şam ve Halep arasında gidip geliyor, çalışmaları aralıksız sürdürüyordu. Dostça ilişki kurduğu bir partinin büro ve bazı sınırlı imkânlarında yararlanıyor, bazı yurtsever Kürt ailelerde kalıyordu. Şam’da sürekli kalabilecek ilişkiler henüz yaratmamıştı.

O yıl, Kürt coğrafyasında ayrılık, göç ve savruluş mevsimi, bağ bozumu, kuşların göçü, yağmurlar ve rüzgârlar çok erken başladı. Kızıl damarlı sarı yapraklar dallardan önce kurudu, toprağa döküldü.

Geceler uzamış, hazan ortalıkta kol geziyor, her şey çürümeye ve sararmaya yüz tutuyordu. Dedim ya, eylülün başlangıcıydı. Kürt’ün kimsesizliğinin ve kimliksizliğinin cesur, savaşçı çocukları, sarı yapraklar gibi sağa sola savruluyordu. O yıl, yıldızlar bile bir başka ışıldıyordu eylül gecelerinde. Gözaltı, işkence, tutuklama, zindan, sürgün, firar, zulüm ve ölüm o kadar çoğalmıştı ki insanlar kendilerini rüzgâra savrulmuş bir yaprak gibi görüyordu.

Kan kıızılı güneş, batı ufkundaki dağların ardında yitip giderken, nar içi dolunay doğu ufkundaki mor alımlı dağların ardında serin rüzgârla birlikte ortaya çıkıyordu.

Apo bu sararan mevsimin başlangıcında ülkedeki iç merkez, Bager ve Agir ile sürekli yazışıyor, düşünce ve öneriler alıyor, perspektif ve talimatlar yolluyordu. Bütün acılar gelip yüreğinde birikmiş, ama yine de hem heyecanlı hem de umutluydu. Partinin ilk konferansını gerçekleştirmek için çerçevesini kafasında netleştirmiş, ona göre yoğun hazırlıklar yapıyordu. O gün bulunduğu evde, Qamışlo'da bulunan Bager'e hazırlıklarla ilgili kaleme aldığı perspektif içerikli talimatta şunları belirtiyordu.

“Bager’e

Gelen son bilgilerin ve içinde bulunduğumuz koşullara göre yapılması gerekenleri öz itibariyle şöyle belirleyebiliriz;

Hemen bir merkez oluşturmak, gerçekleri fazla zorlamak olur. Yeni bir merkez, hazırlık isteyen bir iştir. Birincisi; bir konferansın gerçekleştirilmesidir. Bunun zorunluluğunu zaten siz de belirtmişsiniz. Bunun biçimsel yönü üzerinde de duruyorum...

Siz karşıdan gelen grup meselesini, bu durumu göz önüne alarak ayarlayın. Temsil kabiliyeti olan ve bölgelere uygun bir bileşim düşünülmelidir. Gelenlerin sayısı ne kadar olursa olsun ikame edebiliriz...

İkincisi; yayın organlarını gerçekleştirmektir. Bunun için de Avrupa'ya Fatma arkadaş gönderildi. Mevcut olanaklara göre bir çalışmaya hemen girilecektir. Bu konuda bize düşen, ülkeden bir haber kanalı ve belge hazırlamaktır.

Üçüncüsü; kadroların eğitimidir. Bu konu, bizi perişan etti. Eğitimsiz kişilerle bu işlerin yürütülmeye çalışılması birçok sorunun temelidir...

Dördüncüsü; dış ilişkiler için bir alan yaratmak gerekiyor. Bu konuda çalışmalar, gelişme tempomuza ve içinde bulunduğumuz koşullara uygun olmazsa da yürümektedir.

Bir merkez oluşuncaya kadar ortada genel bir koordinasyon ve haberleşme merkezi gerekecektir. Bu merkezin politika üretmesi ve denetim sağlaması pek düşünülmemelidir. Bu merkez daha çok ve en önemlisi bizle bölgeler arasındaki kanalları açık tutmak ve karşılıklı talepleri elinden geldiğince karşılamaktır. Bu görev bir grup arkadaşla verilebilir...

Benim isim söylememe gerek yok. Ölçü; çok deşifre olan ve ağır davranışlı kimseler olmasın...

Esas mesele bölgeler ve oluşabilirse eyaletler meselesidir. Bu dönemde özellikle merkez yapı güçleninceye kadar bölgelerdeki çalışmayı aksaksız yürütmeliyiz...

Şu acele komiteleşmelerden vazgeçilmeli. Şartlar varsa olur, yoksa her alan şimdilik temsilcilik ve aday komitelerle idare etmelidir. Şartları olgunlaşmadan yapılan komiteler polis için mükemmel bir malzeme oldu. Elazığ, Urfa, Diyarbakır gibi... Kimseye kaldıramayacağı görevler verilmemeli. Zaten bu eğitim düzeyleriyle de sakıncalıdır...

Yayın konusunda sanırım durum daha da zorlaşıyor, olanakları kıt. Bu konuda daha çok bir bilgi toplama merkezi oluşsa ve bize bağlansa en uygunudur. Bu önemlidir. Çünkü

gazete çıkarmak biraz da buna bağlıdır. Daha sonra merkez komite adına bildiriler, broşürler ve yine bölgeler adına bildiri ve broşürler çıkarılabilir...

Başta Hilvan-Siverek olmak üzere bölgeler hakkında alınması gereken acil önlemler konusunda elinizdeki raporlara ve bizim imkânlarımıza bakarak uygun talimatlar hazırlayabilirsin... . Halkın öz savunması içinde bir örgütlenme olmalıdır. Şimdiye kadar öz savunma ve bağımsız gerilla grupları birbirine karıştırıldı. Bunlar birbirinden ayrılmalı...

İstemiş olduğun isimlere yenilerini de ekle. Bence bütün bölge sorumluları yerlerine yedeklerini yerleştirerek çıksınlar...

Bütün yolları deneyerek bu çıkışları gerçekleştirmelisiniz. Bu tarafa geçerlerse işler kolaydır...

Malzemeyi eğer geçirirsek, Adıyaman ve Dersim'e bölüştürülmeli...

Gruplar arası, aşiretler arası çatışmalardan ısrarla kaçınalım. Bunu belirtin. Çünkü NATO toplantısı bu işin geliştirileceğini gösteriyor... En gerici feodal ve sömürgecilere karşı mücadele hattımızı sürdürürken, karşı tarafın tecrit edilmesi gerektiğini unutmayalım...

Ben buradayım. Bazı görüşmelere girişeceğim. Ardından bazı yazıları hazırlayacağım. Bu görüşmeler azami bir ayı geçmez. Bir ihtimal İ...’a geçebilirim. Olmazsa yazı yazacağım...

Siz yoğun olarak yukarıda belirlenen görevleri gerçekleştirirseniz -sadece kendiniz değil, yerinize bakacak bir

veya iki kişiyle yürüeyebileceğine kani olursanız- buraya gelmeyi planlayın. Çünkü gerek konferans, gerekse yayın için ön hazırlık -teorik- gerekiyor. Merkez rapor, karar taslakları, yayınlar için program ve bazı ilkelerin belirlenmesi şarttır. Önemli oranda ben hazırlamaya çalışacağım, ama bazı pratik zorunluluklardan ötürü sizler de katılmalısınız...

Gelecekler içinde ..., Semir, Çirusk olmalı. Bunlar da fazla gecikmemeli... Selamlar, başarılar, Kani.”

Notu yazdıktan sonra hazırladı, bantladı. Sait’e verip Qamışlo’ya gönderdi.

Agir, Beyrut kalıyor, birkaç gün önce Rus General ile yaptığı görüşme ve tartışmayı rapor edip göndermiş, Apo onu okurken “Bu Ruslar; ‘her şey sosyalizm için,’ deyip aslında her şeyi Rus çıkarlarına göre düzenliyorlar,” diye söylendi kendi kendine.

Perşembeyi Cuma’ya bağlayan geceydi. Apo, bulunduğu evde, çeşitli bölgelerden gelen raporları okuyup inceledi. Raporları bitirince, saatine baktı. Saat; 03.59’u gösteriyordu. Radyoyu açtı, askeri marşlar çalınıyordu. Bir diğer kanala geçti, orada da marşlar okunuyordu. Kanalları arka arkaya taradı.

TRT radyosunu açtı, İstiklal Marşı okunuyordu. O bitince, Harbiye Marşına başladı. Marşın bitiminde Spiker Mesut Mercan, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren imzasıyla, Milli Güvenlik Konseyi’nin bir numaralı bildirisini;

“Yüce Türk Milleti;

Büyük Atatürk’ün bize emanet ettiği ülkesi ve milletiyle bu bütün olan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, son yıllarda, izlediğiniz gibi dış ve iç düşmanların tahriki ile varlığına, rejimine ve bağımsızlığına yönelik fikri ve fiziki haince saldırılar içindedir...” diyerek okumaya başladı. Ardında;

“İşte bu ortam içinde Türk Silahlı Kuvvetleri, İç Hizmet Kanununun verdiği Türkiye Cumhuriyeti’ni kollama ve koruma görevini yüce Türk Milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararını almış ve ülke yönetimine bütünüyle el koymuştur,” dedi. Sonra;

“Parlamento ve Hükümet feshedilmiştir. Parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmıştır. Bütün yurttaki sıkıyönetim ilan edilmiştir. Yurt dışına çıkışlar yasaklanmıştır. Vatandaşların can ve mal güvenliğini süratle sağlamak bakımından saat; 05.00’den itibaren ikinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı konulmuştur...”

“Vatandaşların sükûnet içinde radyo ve televizyonları başında yayınlanacak bildirileri izlemelerini ve bunlara tam uymalarını ve bağrından çıkan Türk Silahlı Kuvvetlerine güvenmelerini beklerim...” diyordu.

Apo, haberleri dinler, dinlemez; “Bu bir faşist Generaller, darbesidir, işimiz giderek zorlaşıyor, acil olarak arkadaşları çağırıp toplantı yapmalıyız,” diye söylendi kendi kendine. Radyo önünde açık duruyordu.

Spiker; “Parlamento ve hükümet feshedildi, bütün yurttaki sıkıyönetim ilan edildi...”

“Silahlı Kuvvetler Yönetime El Koydu.”

“Bütün yurtta sıkıyönetim uygulandı, ordu yönetime el koydu.”

“Silahlı Kuvvetler yönetime el koydu,” diyerek gazete manşetlerini okudu.

Haberlerin ardında, Hasan Mutlucan davudi sesiyle Kahramanlık Türkülerini söylemeye başladı.

Aynı gün, “2 numaralı” bildiriyle ülke genelinde 13 sıkıyönetim bölgesine, 13 general sıkıyönetim komutanı olarak atanıyordu.

Darbeci Generallerin, “7 numaralı” bildiriyle, siyasi partilerin faaliyetleri yasaklanıyor, Türk Hava Kurumu, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay dışındaki bütün derneklerin faaliyetleri durduruluyordu. Emniyet Genel Müdürlüğü başta olmak üzere Polis Teşkilatı, Jandarma Genel Komutanlığının emrine veriliyor; Emniyet ve Millî İstihbarat Teşkilatı üst düzey yöneticileri Genelkurmay Başkanlığına davet ediliyor; TRT ile PTT Genel Müdürleriyle birlikte denetim altına alınıyordu.

Aynı gün, sabah saat; 05.30’da Süleyman Demirel, Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan’a Genelkurmay başkanı Kenan Evren tarafından birer tebliğ gönderilmiş, tebliğlerde; “TSK yönetime el koymuştur. Hükümetiniz feshedilmiş, parlamento üyeliğiniz düşmüştür. Talimatı getiren subayın ikazlarına uyunuz,” ifadesiyle birlikte gidecekleri adresler belirtiliyordu.

Apo, o gece hiç uyumadı. O sabah bütün darbe haberlerini detaylarıyla dinledi. Kendi kendisiyle monoloğu aşan, karşısında biri varmış gibi diyaloglar yaptı. Düşündü,

tartıştı, kendi kendisiyle konuştu, kararlar aldı, yeni düzenlemeler yaptı.

“Halkım, ülkem, yoldaşlarım, insanlar yeryüzünde bu durumdayken, ben nasıl yatağında rahat uyuyabilirim k? Zaten her tarafta, her yerde zülüm ve ölüm var. Her yerde; tiranlar harekete geçmiş; kölelik, sömürü, talan, yağma, gasp var. Her yerde; ezme, ezilme, tecavüz, vurma, vurulma var. Her yerde; gözaltı, işkence, tutuklama, zindan ve darağaçları var. Açlık, sefalet, yoksulluk kol geziyor. Zorbalık, istila, işgal, sömürgecilik ve savaş egemen hale gelmiş. Bunlar insanlara sadece fiziki değil ruhuna da işkence yapıyorlar, işte en korkunç olanı da budur. Gece evlere baskınlar yapıyor, inanlar kaçırılıyor, işkence yapılıyor, kemikleri kırılmış, kanlı bedenleri sokaklara atıyorlar. Bu yetmiyormuş gibi bir de bu tiran ruhlu, Nemrut yüzlü generaller darbe yaptılar. İşler daha da karışık ve zorlaşacak,” diye düşündü.

O, bütün bunlara karşı savaş açmış, bütün acılara, zorluklara saldırılara karşı göğüs geriyor, er geç bu karanlığa güneşin doğacağını hissediyordu.

Agir ile Bager’e, acil olarak Şam’a gelmeleri için birer not yazdı. Sait’i çağırıp gönderdi.

O gece Apo Şam’da ülkenin dört bir tarafında gelen raporları inceliyor, yanıtlar yazıyor, yaşanan sorunlara çözümler üretiyordu. Agir Beyrut’ta kamplarda eğitim çalışmalarını denetliyor, diğer hareketlerle görüşmeler yapıyordu. Bager Qamışlo’da üstlenmiş, kuzeydeki ve sınırdaki çalışmaları yürütüyordu.

13 Eylöl günü, , Ŗam'da buluştular. Buluştukları gün Apo, radyoda haberleri dinliyordu. Milli Güvenlik Konseyi, yayınladığı, 13 numaralı bildiriyle, Türkeş'e "teslim ol" ağrısı yapılıyordu.

"Demirel, Erbakan ile Ecevit'i dn sabah gözaltına aldılar, ama Türkeş kaçmış, hala aranıyor," dedi Apo.

"Birileri ona haber vermiştir," dedi Agir.

"Orduda arkadaşları var," dedi Bager.

"MHP ordu ve bürokrasi içinde örgütlüdür, muhtemelen önceden, darbe olacağının haberini aldı ve kaçtı," dedi Apo.

Parti merkezinde; Mazlum, Hayri, Kemal, Yıldıırım, Rayber Döner yakalanmış, Merkez Komitesi tasfiye olmuştu. Apo, Agir ile Bager fiili olarak yürütme görevini yürütüyor, partiyi ve bütün çalışmaları koordine ediyorlardı. Kuzeyde ise "lke İçi Merkez Komitesi," oluşturulmuştu. Derken o gün,  toplanıp, 12 Eyll darbesini tartışıp değerlendirdiler.

"Askeri diktatörlüğün gelmesi kaçınılmazdı. Her devletten daha çok tarih boyunca kurulan bütün Türk devletlerinin askeri nitelikleri önde gelir. Bu, daha çok Türk kavminin işgalci ve talancı karakterinden kaynaklanmaktadır. TC döneminde de askeri nitelikler hep ön plandadır. İ ve dış koşullar yumuşayınca, sınıf mücadelesinin koşulları zayıflayınca, sınırlı ve geçici olarak sivillere devredilen devlet yönetiminin ve bu devletin sınıf politikasının yürütülmesi ağırlıklı olarak ordu tarafından mümkün olmuştur. Ordunun direkt müdahalesi olmadan TC'nin her düzeydeki politikasını yürütmek olanaksızdır. Kısaca geçmişte ve günümüzde Türk hakim sınıflarının politikalarının yürütülmesinde baş araç

şiddettir. Bu politikanın barışçıl ve sivil araçlarla yürütülmesi olanakları tamamen tükendiği ve iflas ettiği için müdahale kaçınılmaz olmuştur. Bundan sonrasını devrim ile karşı-devrimin çatışması tayin edecektir. Her devrimci hareket böyle bir iktidarla mutlaka karşılaşacaktır.

Devrimci kesim üzerinde terör sonuna kadar uygulanacaktır. Seri idamlar beklenmelidir. Zaten en başta bütün gaddarlıklarıyla üzerimize -hem de en basit bilinç almış kişiye varana dek- bir baskı ve terörle gelecekleri varlık nedenleridir. Ülkede yarattığımız bilinçlenme ve örgütlenmeyi yok etmeyi hedef belirleyip, başta gelen uygulamaları olacaktır.

Buna uygun bizim cevabımız hedef olmaktan kaçınmak, kitlemizin, sempatizan ve kadrolarımızın bilinç ve örgütlenme düzeyini korumak, bunun için teslimiyetçi eğilimlere karşı sonuna kadar mücadeleyi hesapsız, örgütsüz, siyasi temeli hazırlanmış sol çıkışlara karşı mücadeleyle birleştirmeli, güçlü bir siyasi, örgütsel hazırlıkla birlikte işgale karşı daha akıllı taktiklerle uzun vadeli ve sabırlı bir mücadele yaratmak ve sürdürmek olacaktır. Yenilgi diye bir durum söz konusu değil. Ama duruma uygun siyasal, örgütsel ve askeri çizgimizi berraklaştırmak, bunun için yoğun çalışmaları yürütmek ve başarılı kılmak gerekecektir.

Dışta da konferans toplantısının hazırlıklarını sürdürmek, Avrupa'da yayın faaliyetlerini yoğunlaştırmak gerekiyor.

Türkiye devrimcileriyle dayanışmayı yaratmak, Kürdistan'daki güçlerle ilkeli birlikleri ısrarla istemek, dış

ittifaklar gerçekleştirmek gibi konular önümüzdeki dönemin esas görevleri olacaktır...

Faşist generaller Kenan Evren'in komutasında darbe yaptılar ve her şeyi ele geçirdiler. Mevcut koşullarda ülkedeki bütün çalışmaları gönderilen son grupların durumlarını yeniden ele alıp tartışalım," dedi Apo

"Ülkeye giden her üç grup da yerlerine ulaştılar, ama henüz tam konuşlanamadılar."

"Kemal PİR yoldaş, yakalanmış, Mahsun yoldaş yaralı kurtulmuş."

"Aldığımız duyuma göre Zan Cüce, Rayber Döner gibi çözülmüş. Sorguda savcılıkta ve mahkemede Kemal'in üzerine ifade vermiş."

"Zan Cüce, bütün örgütsel ilişkileri ele verip deşifre etmiş."

"Zan Cüce, bütün dokümanları yakalatmış."

"Hem sorguda, hem savcılıkta hem de ilk mahkemede Kemal'in üzerine ifade vermiş."

"Kemal direnmiş, adını bile söylememiş, Zan Cüce karşısına çıkıp; 'bu Kemal Pir'dir,' demiş."

"Bu yakalanma ve çözüme tüm planlamalarımızı alt üst etti, yeni baştan hazırlık yapmamız gerekiyor. Önümüz kıştır. Eylem için hiçbir alt yapı hazırlığımız yok. Bir de Generaller darbe yaptılar, mevcut koşullarda eyleme geçmenin ve başarılı olmanın zemini ortada kalktı. İyi hazırlanmadan harekete geçerse, askeri cunta karşısında zorlanırız. Cuntayı teşhir eden iki ayrı bildiri yazıp tavrımızı açıklayalım. Birisi kadrolara dönük, diğeri halka dönük olsun.

Bu koşullarda eyleme geçersek başarılı olma şansımız çok azdır. Cunta daha yenidir ve yıpranmamış. Hazırlıklarımız yetersizdir. Bu durumda ülkedeki bütün güçlerimizi geri çekelim yeniden daha kapsamlı bir eēitimden geçirelim, hazırlıklarımızı tamamlayalım. Bu arada cunta harekete geçer, baskıları artırır, ona karşı ite ve dışta tepkiler gelişir, biraz yorulur ve yıpranır. Biz de bu arada hazırlıklarımızı hızlandırıp tamamlayalım. Sol grupların geçişlerine yardımcı olalım, onları da geleceēe dönük hazırlayıp ittifak yapalım. Hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra, cuntanın en zayıf anında silahlı mücadeleyi başlatıp karşısına çıkarsak, başarılı olma şansımız daha artar,” dedi Apo.

Ardında kamplarda daha çok gerilla eēitme koşullarını yaratma, diplomatik ilişkileri sıklaştırma, maddi imkânlar yaratmayı konuşup planladılar.

“Bu hassas ve olaēanst durumda şam’da kalma koşullarını araştıralım. Orada stlenirseniz, daha kolay işleri yürütebiliriz. şam’da ilişkilenmek daha kolay ve saēlam olur. Qamışlo’dan, Beyrut ile ilişkilenmek hem gecikmeli hem de zor oluyor,” dedi Bager.

“şam bizim babamızın evi deēil ki kalalım. Elin memleketi bize imkân fırsat veriyorlar mı ki? Henüz yle bir alt yapı oluşturamadık, fakat üzerinde duracaēım ve oluşturmaya alıřacaēım,” dedi Apo.

“Kamplardaki arkadaşların da çeşitli sorunları var,” dedi Agir.

“Kamplardaki arkadaşlar hala disiplini oturtmamış, örgütlü davranmıyorlar. Siz de yeterince üzerinde durmuyor, ilgilenmiyorsunuz,” dedi Apo.

“Sorunları köklü tarzda ele alıp çözüme kavuşturmamız gerekir,” dedi Agir.

“Öyleyse bir konferans yapalım ve tüm sorunları ele alalım, yeniden bir yönetim oluşturalım,” dedi Bager.

“Bilgi veren var mı? Rapor sunan var mı? Örgüt ne durumdadır diye sorumluluk duyan var mı? Kiminle, nasıl, hangi bilgi üzerinde konferans yapayım. Tek başıma kalmışım,” dedi Apo.

“Ha demek ki Ali arkadaş bizden rapor bekliyor. Ben merkezde yer alıyorum, rapor sunmam gerekiyor,” diye düşündü Bager kendi kendine.

Aynı gün, taptıkları toplantının sonucunda ceza evlerine bir not yazıp Parti Ankara temsilcisine yolladılar.

Faşizme karşı birleşik bir cephe kurma düşüncesiyle, Dev Yol ve diğer örgütlerin liderleriyle görüşüp düşünce istediler.

Davut ve Semir’den oluşan bir eğitim komitesi oluşturup başına Agir’i görevlendirdiler.

Şam da bir “Basın Komitesi” oluşturma kararı aldılar.

Toplantıdan sonra Bager yeniden Qamışlo’ya, Agir Beyrut’a doğru yola çıkarken, Apo Şam’da kaldı.

O gün Beyrut’a vardığında;

“Agir arkadaş, o tartıştığın Rus General dünden beri her yerde seni soruyor, arıyor,” dedi bir militan.

“Neden arıyormuş?”

“Bilmiyorum, ama en az on kere seni sordu.”

“Neden arıyor, sormadınız mı?”

“Bir şey söylemedi, ama ‘mutlaka Agir ile görüşmem gerekir,’ dedi bize.”

“İyi öyleyse görüşelim, bakayım ne istiyormuş,” dedi Agir.

Ertesi gün ikisi bir araya gelirken;

“Ben sizden bir şey sorup öğrenmek istiyorum,” dedi Rus General.

“Buyurun sizi dinliyorum,” dedi Agir.

“Birkaç gün önce sizinle bir tartışma yapmıştık, hatırlıyor musunuz?”

“Doğru, tartışmıştık. Sovyetlere dönük eleştirilerimi de yapmıştım.”

“Hayır, onu sormuyorum. Siz o tartışmada; ‘Türkiye’de Generaller darbe hazırlığı içindedirler,’ demiştiniz.”

“Evet, öyle bir belirleme yapmıştım.”

“Dedikleriniz doğru çıktı! Siz o bilgiyi kimden almıştınız?”

“Bir yerde bilgi almamıştım, Türkiye’deki güncel gelişmelere bakarak yorumladım ve doğru çıktı.”

“Siz, o bilginin kaynağını bize verirsiniz ya da o tür bilgileri sürekli bize aktarırsanız, istediğiniz maddi imkânları size sunarız,” dedi General. Agir, bir kahkaha atarak;

“Sayın General, ne her hangi bir istihbarat örgütünde çalışıyorum, ne de öyle bir kaynağım var. Söylediğim gibi, sadece güncel siyasal gelişmeleri yorumlamıştım. Biz günlük

olarak siyasal gelişmeleri izliyoruz ve ne yapacağını az çok kestiriyoruz,” dedi.

“Ben teklifimi yaptım, siz yine de düşünün,” deyip ayağa kalktı Rus General. Agir, onunla tokalaşıp ayrılırken;

“Sayın General, bu tür şeyler, istihbarat bilgilerinden ziyade politik pratik gelişmelerle ilgilidir,” dedi.

12 Eylül, Ortadoğu’da yaşanan kaosu daha da derinleştirmişti. Darbeci Generaller, sol örgütlere yönelmiş, kısa sürede dağıtmış ve çalışamaz hale getirmişti. Yüzlerce militan kuzeyden güneye doğru dağınık, örgütsüz, bireysel imkânlarıyla gizlice yollara düşmüş, sınırı geçip Filistin sahasına geliyordu. Sol örgütler; bir bozgunu, dağılma ve kaçışı yaşıyorlardı.

Bager ile Agir periyodik aralıklarla Şam’a gidiyor, Apo ile bir araya gelip yaptıkları çalışmalara ilişkin rapor sunup toplantı yapıyorlardı. Böylece, bir parti çalışma işleyiş oluşuyor, giderek oturuyordu. Lübnan’daki kamplarda ciddi sorunlar yaşanıyordu. Militanlarda, kamplardan dışarı çıkma, gezme alana yerleşme, yerleşik bir yaşama geçme gibi özlemler öne çıkıyordu. Apo, talimat ve perspektifler yazıp gönderiyor, gidip kamplarda toplantılar yapıyordu

Agir, bir yandan kuzeyden gelen güçleri Lübnan’da Filistin kamplarına yerleştiriyor, diğer yandan diplomatik ilişkiler yürütüyor, yer hazırlıyordu.

Apo, o gün Beyrut’a kiraladığı evde kalıyordu. Generaller darbesini düşünüyor, neler yapabileceklerini hesaplıyor, önlemler üzerinde kendi kendisiyle tartışıyordu. Agir’in ona rapor göndermiş kampa gelen yeni savaşçılar

hakkında bilgilendirme yapmıştı. Gelen raporları okudu, o gece ona şu yanıtı yazıyordu.

“Ağır arkadaş!

Gelen bu arkadaşlar politik yönden fazla gelişmemiş, ama pratikte sınanmış savaşçı olabilecek unsurlardır. Daha çok siyasi ve örgütsel yanlarının geliştirilmesi gerekmektedir. İlerde grup tamamlandığında seviyelere göre bir gruplandırma yaparak siyasi ve örgütsel yanlarını geliştirmek için programlı bir çalışmanın yapılmasını önce belirtmiştim...

Almanya'dan hala grup gelmedi. Eğer geleceklerse ya vizeli, ya da kesin iniş saati bize bildirilmeli. Telefon numaraları verilmiş. Ayrıca cesur, zeki ve gönüllü olmaları gerekiyor. Biz bu hususları bildirdik. Telefon ederseniz yine de söyleyebilirsiniz...

Kemal ile Zân Cüce'yi Diyarbakır'a almışlar. Kemal'in direndiğini konuşmadığını, Zân Cüce'nin çözüldüğünü söylediler...

KUK ile ateşkes lehimize sürüyor. DDKD özellikle hır çıkarıyor... UDG bozulmuş... Özgürlük Yolu ile dostça ilişkilere hazırız. Hatta TKP ile de öyle...

Yalnız DDKD, bağlı olduğu güçler nedeniyle hırçınlığı devam ediyor...

Bildirileri, Merkez Komitesi adına çıkarın. Darbe üzerine bildirinin Türkçe-Arapça nüshalarını bize gönderin...

Bundan sonra yayın faaliyetini geliştirin. Özellikle cuntanın bütün girişimleri bildirilerle duyurulmalı...

Bu aşamada daha çok siyasi destek aramalıyız. Zaten bu olmadan maddi destek olmaz...

Türkiye'den Dev-Yol, Kurtuluş benimle görüşmek istemiş. Ben de istedim...

1975'lerin hazırlığı esas olarak bir öncü güç olmamızı sağladı. Şimdiki hazırlık ise kesin zafer için büyük halk direnmesini yaratmayı amaçlamalı ve bütün çabalar bunun başarılmasına verilmelidir...

Bu da hem düzeyler, hem derinlik açısından çok yönlü olmayı ve pratik adımlarda ustalığı gerektirmektedir. Kadrolar bu ustalığı edinmedikçe devrim olmaz... Selamlar, Ammar.”

Perspektif ve talimat içerikli notu yazdıktan sonra katlayıp hazırladı, yatağının başucundaki sehpanın üzerine indirdi. Yatağa uzandı, zindandaki mücadele arkadaşları Mazlum'u, Kemal'i, Hayri'yi, Ferhat'ı düşünce düşünce uykuya daldı.

Sabah erken kalktı. Kalktığında Sait de kalktı. Gece yazdığı notu ona verip Beyrut'a kalan Agir'a gönderdi.

Bager, Qamışlo'da kalıyor, talimatlar yazıp kuzeyde kalan güçlere gönderiyor, gruplar halinde bahara kadar Lübnan sahasına çekmeye çalışıyordu Gidiş gelişlerde bütün sol örgütlere destek sunuyordu.

Apo, Sait gidince evdekilerle birlikte kahvaltı yaptı, ardında Bager'den gelen raporlara yanıt yazmaya başladı.

“Bager arkadaş! ”

Gönderilen materyali okudum. Daha önceleri çalışmaların genel çerçevesi çizilmişti. Öz olarak yeni bir döneme girmekte olduğumuz ve bu dönemin siyasi koşullarını iyi tahlil etmek gerektiği, yine geçmiş teorik ve pratik deneyimimizin öğretici dersleri ışığında bu yeni aşamadaki

siyasi, örgütsel ve eylemsel hattımızın somutlaştırılması gerektiğini kavramak zor değildir...

Ben esas olarak bu döneme ilişkin hazırlıkların daha çok teorik olanını üstleneceğim. Zaten bu hem zorunlu, hem de başka alternatif verimsiz olacaktır...

Teorik hazırlık daha çok Cumhuriyet dönemindeki kapitalist gelişme, bu gelişmenin Kürdistan'a yansıması...

İkinci konu birincinin devamı olarak dünyada ve Ortadoğu'daki son gelişmeler olacaktır...

Üçüncü konu bazı ana başlıklar halinde teori ve pratiğimizin eleştirici bir gözle ele alınması olacaktır...

Sonuç olarak; gelecek konferansa temel teşkil edecek bu çalışmalar başarılırsa, sağlıklı kararlara varmamız gibi pratik bir amaca hizmet etmiş olacaktır...

Bu açıdan pratiğe fazla bulaşmadan bu çalışmalara girişmeliyim...

Böyle olunca size daha çok pratiğe ilişkin görevler düşüyor. Bunlar merkezi ve bölgesel düzeyde çok genel bir deyimle düzenli ve güçlerini koruyarak geçici bir geri çekilmeye ilişkin önlemler olmalıdır...

Bölgesel çalışmalardan hududa bitişik yöreleri direkt de etkilemeniz mümkün. Diğer bölgeleri daha çok açıklayıcı talimatlarla yönetmeniz gerekir...

Bütün bölgelere irtibat diğer önemli bir meseledir. Çözümler buna bağlıdır. Bu konu başlı başına bir örgütlenme sorunudur. Sadece bir kuryelik değildir. Bir nevi Iskra çalışmasıdır...

Raporlardan da anlaşılacağı gibi, buraya daha seçkin bir kadro alınabilir. Salt savaşçı eğitmek şu anda temel bir ihtiyaç değildir. Politik kadroyu hazırlamak hayati bir konudur...

Diğer konular ve muhtemel bazı yeni şeyler karşısında tekrarlamak istemiyorum... İyi çalışmalar, Selam, Ammar

Ek; TKP ile ilişkiyi merkez adına kurabilirsiniz. Bir mektup yollamak istiyorsanız ilişkilerin düzeltilmesi gerektiği ve bu konuda bizim elimizden geleni yapacağımızı belirtirsiniz.

Darbe üzerine istediğiniz bildiri daha genişçe bir yazı düşündüğüm için girişmedim. Ağır yazacaktı... Bu konuda yine siz kaleme alın. Son gelişmeleri biraz tahlil edin... Ammar.”

Yazdığı notu aynı gün bir kuryeye verip Qamişlo’da üstlenen Bager’e gönderdi. Apo, kendi imkânlarıyla, Şam’da yeni arayışlara girmiş ve yeni ilişkiler yaratmıştı. Artık hem Şam, hem de Beyrut’ta daha rahat kalabiliyor, ilişkileri daha hızlı koordine ediyordu. Bütün imkânları ve zamanı en iyi şekilde değerlendirerek araştırıyor, inceliyor ve sürekli okuyor, konferansa hazırlanıyordu. Düzenli olarak cuntayı ve gelişmeleri takip ediyor, haberleri dinliyor, yeni sonuçlara ulaşıyordu.

Kendisinde merkezîleşen bütün çalışma ve gelişmeleri Şam’da koordine ediyordu.

## SEKİZNCİ BÖLÜM

### I

*“Dünyanın her yerinden herkesin yenileceği bir yer vardır. Kimilerini yenilgi yıkar, kimileriye zaferle küçülür, bayağılaşırlar. Büyüklük, hem yenilgiyi, hem de zaferi kabullenebilen kişilerde yaşar.” John Steinbeck*

Ertesi gün Delil gece karanlığında kimseye görünmeden, bir grup gerilla ile birlikte dağ eteğindeki Teman köyüne indi.

Ay ışığı yoktu, gökyüzünde iri parlak yıldızlar ışıldıyordu. Saman yolum uzayıp gidiyordu. Mevsim sonbahardı. Çocuklar harman yerinde oynuyordu. Bir çocuk uzakta, gece karanlığında silahlı silüetleri fark etti. Oyunu bırakıp yalın ayak, kan ter içinde eve doğru nefes nefese koştu.

“Oğlum ne oldu böyle,” dedi kapının önünde duran annesi.

“Anne askerler! Harman yerinin orada askerler geldi,” dedi korkudan kekeleyerek

“Asker ha, gözü kör olasılar, bilmiyorum ki bizden ne istiyorlar, her gün gelip evlerimizi basıyorlar, ,” diyerek kadın telaşla eve girdi.

Derken erkek, kadın, çoluk-çocuk dışarı çıkıp kapıların önünde birikti. Haber bir anda tüm köye yayıldı.

“Yine askerler gelmiş.”

“Gece gündüz asker...”

“Boğazları kurusun da bir yudum su verenleri olmasın.”

“Asker ha, inşallah Ali’nin kılıcına rast gele...”

“Bize bu zulmü yapanlar, Mansur gibi dara çekile, Halil İbrahim gibi nara atıla inşallah...”

“Yine asker, kulağına kurşun ağa, gözüne duman gele, sürüm sürüm sürüne.”

“İtten aç, yilandan çıplak kalasınlar.”

“İnşallah kanları kuş, eti it, kemikleri kurt yemi ola...”

“Asker, leşin dağda kala, parça parça olasın, ölün kuzgunlara yem ola”

“Asker ha, yedi kat yerin dibine giresin...”

“Asker ha!”

“Hani nerede asker?”

“Harmanın yerinin o tarafında geliyorlarmış...”

Birkaç yaşlı Harman yerine doğru yönelirken, silahlı grup onlara doğru köye geliyordu. Biri gelenlere bakıp;

“Bunlar asker değil,” dedi biri seslice.

“Bunlar bizim çocuklar,” dedi öteki sevinerek

“Baksana şu en öndeki Delil,” dedi diğeri.

“Apocular...”

Birer, ikişer gelenlerin etrafında kümelandiler. Kümelenip hal hatır sordular. Sonra bir dalgalanma oldu.

“Muhtarın odasına gidelim,” dedi biri.

“Muhtarın odasına ,” dedi öteki.

Hep birlikte Muhtarın evine vardılar. Delil eve girmeden önce birkaç genci yanına çağırdı.

“Şu tepenin üstüne çıkın, asker gelirse bize haber verin,” dedi.

Gençler tepeye doğru giderken, tüm köylüler etrafında toplandı. Çocuklar meraklı gözlerle evin içine bakıp kaçıyor, koşup oyun oynuyor, gençler sorular soruyordu. Biri saz getirdi, Delil sazı eline alıp, Kürtçe türküler söyledi. Sonra köylüler peş peşe sorular sorup dertlerini aktardılar.

“Asker, her gün köye baskın yapıyor, ne olacak bu halimiz,” dedi biri kırçıl sakallarını sıvazlayarak.

“Şu Tuğrul, her yakaladığı kişiye; ‘terörist,’ diye işkence yapıyor,” dedi bir diğeri şikâyet edercesine.

“Tuğrul, her gün birkaç eve baskın yapıyor,” dedi bir diğeri.

“Tuğrul’un korkusundan kasabaya inemiyoruz,” dedi öteki öfkeyle.

“Adam faşistin teki, alevi suni çelişkisi yaratmaya çalışıyor,” dedi beriki yakınarak.

“Tuğrul’dan ahlak, vicdan yok ki,” dedi bir başkası yüksek tepkili bir sesle.

“Kadınlara sarkıntılık yapıyor,” dedi saç sakal birbirine karışmış biri kinle.

“Fuhuş, esrar, içki, kumar çeteleri oluşturuyor.”

“Tuğrul hepimizi her gün haksız yere süründürüyor.”

Derken gece ilerledi sohbet derinleşti. Delil dizlerinin üstüne indirdiği silahını eline aldı ayağa kalkarak;

“Haydi, izninizle,” deyip grupla birlikte köyden ayrıldı.

“Oğlum Delil, derdimize bir çare bulun,” diye seslendi yaşlı bilge adam arkasında.

## II

*“Faşizm; paramparça edilip  
yere serilmeden, aramızdan hiç  
kimse dinlenme ve mola verme  
hakkına sahip değildir.” C. Zetkin*

Tuğrul; o küçük, o yoksul, o emekçi kasabaya yerleşmiş, aylardan beri zulmün ateşini körüklüyordu. Aylardan alaca karanlıkta evleri basıyor, insanları sorgusuz, sualsiz gözaltına alıyordu. Aylardan beri insanlara işkence yapıp haraç topluyordu.

Tuğrul, Duman’ın yetimhanedeki arkadaşıydı. Birlikte büyümüş, birlikte çalışmış, birlikte bütün kirli suçlara bulaşmış, birlikte göreve başlamışlardı. Huyları, soyları, suları, ruhları, düşleri aynı kirli kaynaktan geliyordu.

Onun için en büyük zevk, kurbanının yalvaran bakışlarını görmek ve çığlıklarını işitmektir. İşkence yaparken, tetik çekerken, en az seri bir katil kadar soğukkanlıydı. Yakaladığı kurbanına, testereyle keser gibi eziyetle işkence yaparak yavaş yavaş öldürmek, bir alışkanlık ve zevk haline gelmişti. Kendini üstlerine ispatlamak için dalkavukça, her türlü yol ve yöntemle başvuruyordu. İşkence yapmanın, haraç toplamanın, tetik çekip can çekişen kurbanın son haykırıışlarını izlemenin kul kölesi olmuştu. Tuğrul, için yaşam bunlardan ibaretti. Zirveye tırmanmak ve amirlerinin takdirini almak için bütün kötülükleri sermaye edinmişti.

Aslında Tuğrul hoşlandığı, zevk aldığı işkence, kurbanın yalvaran bakışları, tetiği soğukkanlıca çekip öldürme ve çığlıkları duymanın aracılığıyla kendinden hoşlanıyordu.

Tuğrul'un ruh hali, gökteki kaynayan bulutlar gibi her zaman değişkendi. Anı anını tutmuyor, günlük olarak yaptığı olaylara bağlı olarak değişiyordu. Güz mevsiminde sararan bir ağacın yaprakları arasında nasıl ki birbiriyle aynı olan iki yaprak yoksa Tuğrul'un ruh dünyasında da birbiriyle aynı olan iki davranışı yoktu. Fakat ruh hali, hep gri, hep muğlak ve duman yüklüydü.

Haraç toplama, yemek yeme, meyhane ve kerhaneye gitme onun için anlık ve geçici zevklerdi. Onu tatmin etmiyordu. Onun ruh dünyasını sakinleştiren tek şey uçsuz bucaksız işkenceler yapmak, ılık kan akışını görmek, insan çılgınlıklarını iştirmekti. Bunun dışında hiçbir şey onu sakinleştirmiyordu.

Hayat, Tuğrul için işkence yapmak ve kötülükleri geliştirmekten ibaretti. Düşkün olduğu şeyleri süreklileştirdiği için artık beyniyle, yüreğiyle, ruhuyla, hatta düşünce ve düşleriyle zavallı, acınacak bir düşkün haline gelmişti.

Tuğrul, Delil'in Filistin'e gidip geldiğini duymuş, her yerde onu arıyordu. Delil'in gittiği her yere, bir sonraki gün o da gidiyor köylüleri topluyor, ihbar yapmaları için işkence yapıyordu.

Delil gittiği her köyde köylüler, Tuğrul'un kendilerine yaptığı işkence ve zulmü anlatıyordu.

O gün alaca karanlıkta, ekibiyle birlikte Çingene Mahallesinde bir evi bastı. Evde, on yedi yaşındaki genci yatağında uyurken pijamayla alıp götürdü. Eve ve evdekilere hiç karışmadı. Kendisine yalvaran yakaran annesine bakıp; "Çok fazla zırlayıp durma, hiç kimseye bir şey

söyleyemeyesin, biraz onun yardımına ihtiyacımız var, işi bitince geri eve getirip bırakırız,” dedi Tuğrul. Sonra sessiz sedasız evden uzaklaşıp gitti. Evden uzaklaşırken kadın feryat, figan; “Benim oğlum daha suçsuz günahsız bir çocuk, onu alıp nereye götürüyorsunuz,” diyerek gözyaşları içinde bas bas bağıırıyordu. Bütün Çingene Mahallesi, bütün komşular çığlık sesine uyanmış, pencerelerin perde aralıklarında olup bitenleri izliyor, korkudan ses çıkaramıyor, “ne zaman bize sıra gelecek,” diye ürküyorlardı.

Tuğrul o alaca şafakta gencin gözlerini bağladı, ellerini arkadan kelepçeledi. Çocuk neye uğradığını şaşırılmış tir tir titriyordu.

“Amirim karakola mı,” dedi ekipten biri.

“Oğlum ne karakolu, değirmene,” dedi.

“Emrin olur amirim,” dedi arabayı süren.

Oxi Çayının kıyısında, ıssız yerde bulunan su değirmenine el koymuş, işkence merkezi haline getirmişti. Bir gencin kolunda tutup, karanlıkta bir çuval gibi yerde sürükleyerek değirmen kapısının önüne bıraktı. Gencin dudakları kurumuş, susamış, içinde bir boşluk oluşmuş, ölüm korkusu bütün hücrelerine sinmişti.

“Açın gözlerinizi,” diye bağırdı Tuğrul. Bir gidip göz bağıını açarken;

“Amirim kelepçe kalsın mı,” dedi.

“Onu da aç,” diye bağırdı.

Genç şaşkın şaşkın etrafına baktı. Tuğrul’u görünce hummaya yakalanmış gibi titremeye başladı. Birisi elinde tutup değirmenin içine aldı. İçerisi zifiri karanlıktı. Biri elindeki

çakmakla bir taşın üzerindeki mumu yaktı. Sarı, ölgün, melül bir ışık karanlığa düştü.

“Otur bakayım, şuraya,” dedi Tuğrul yumuşak bir sesle. Genç bu yumuşak sestten cesaret alıp gidip gösterilen taşın üzerine oturdu.

“Senin adın nedir?”

“Delil,” dedi genç.

“Bak Delil, daha çok gençsin, çok da yakışıklısın, kendine yazık etme, dediklerimi yaparsan her şeyden kurtulur gidersin,” dedi.

“Amca valla ben bir şeye karışmıyorum,” dedi genç yalvararak.

“Delil, burada amca yok, amirim diyeceksin,” dedi Tuğrul.

“Amirim Allah kuran hakkı için ben hiçbir şeye karışmıyorum, okuluma gidip geliyorum,” dedi genç Delil.

“Onu bunu bilmem sen okulda Apocuların propagandasını yapıyorsun, bir de Delil denilen o bölücü terörist ile görüşüyormuşsun. Bu tespitlidir, elimde somut kanıtlar var. Onun için ya dediklerimi yaparsın ya da seni öldürür aha şu Oxi Deresinin sularına atarım,” dedi Tuğrul ses tonunu yükselterek.

“Amirim, kurban çarpsın ki ben terörist abiyi tanımıyorum,” dedi genç Delil.

“Terörist abi,” ha diyerek Tuğrul kakhahayla güldü.

“Sen Delil’i tanımıyor musun, Şu Kebir ile Kazım’ın oğlu, evleri size çok yakındır,” dedi Tuğrul.

“Amirim o Delil’i tanıyorum, evlerini de biliyorum.”

“Aha işte böyle,” dedi Tuğrul. Sonra; “Peki Delil nerededir şimdi? Senin hakkında şikayet var, işte sen o Delil ile görüşmüşsün,” dedi Tuğrul.

“Amirim Ekmek çarpsın ki ben onu görmemişim.”

“Peki, Delil nerededir?”

“Bilmiyorum.”

“Onun yerini bildiğini biliyorum. Doğruyu söyler, Delil’in yerini gösterirsen, seni götürüp evine bırakır, sabah okuluna gidersin. Bak sana, iyilikle söylüyorum, yoksa günah benden gider. ”

“Amirim kuran hakkı için ki yerini bilmiyorum.”

“Demek ki inat edip direniyorsun ha,” deyip karşısındakine işaret etti. Yeniden gözlerini başladılar. Ellerini arkada Alman kelepçesiyle bukağıladılar. Birkaç kişi arasına alıp meydan dayağı çektiler. Rastgele tekme, tokat ve sopalarla dövdüler. Dövdüler, dövdüler, bir daha dövdüler. Çığlıkları, Oxi Deresinin kıyısındaki değirmenin kalın taş duvarlarına çarpıp durdu. Tuğrul ve oradakiler dışında hiç kimse bu çığlıkları duymadı. Her tarafı kan içinde kalmış, bedeni uyuşmuş, artık hiçbir acı duymuyordu. Saatler ilerledi, güneş batı ufkuna doğru evirildi Tuğrul hala ayaktaydı. Kanlar içinde yatan gence;

“Hala söylemeyecek misin,” diye öfkeyle bağırdı.

“Amirim ekmek çarpsın ki ben yerini bilmiyorum,” diye mırıldandı genç.

“Anlaşılan daha aklın başına gelmemiş, sen ya konuşusun ya da ölün burada çıkar,” dedi Tuğrul.

Derken gün batı karanlıklar her tarafı sardı. Tuğrul hala almak istediği bir sözcüğü almamıştı. Tuğrul karşısındakine; “Bu dayaktan başka bir şeyden anlamıyor, başla,” dedi”

Her biri bir koluna girdi, yerde sürükleyerek içerdeki büyük su bidonunun başına götürdüler.

“Oğlum Delil susamışmışsın,” dedi yumuşak bir sesle Tuğrul.

“Şey amirim su,” diye inledi.

Sonra başını suya batırdılar. Boğulacak duruma geldi, çıkarıp yeniden batırdılar. Her çıkardıklarında; “ekmek çarpsın ki bilmiyorum,” diye inledi.

Sonra ellerini arkada kelepçeleyip bir iple tavandaki kalın kütüğe bağladılar. Çığlıkları yeri göğü inletiyor, durmadan “amir abi, ekmek çarpsın ki ben yerini bilmiyorum,” diye bağıırıyordu. Üç gün üç gece boyunca, Tuğrul bütün işkence yöntemlerini uyguladı. O genç Delil üç gün üç gece boyunca; “ekmek çarpsın ki ben bilmiyorum,” deyip durdu

Üçüncü gün Tuğrul yoruldu. Gencin ellerini çözdü, göz bağını açtı, su verdi, ardında yemek getirip verdi. Genç biraz toparlandı, nefes aldı.. “

“Tamam, Delil, inandım, sen, o ‘terörist Delil’in yerini bilmiyorsun sana eziyet yaptık kusurumuz bakam,” dedi. Biraz durdu. “Mademki yerini bilmiyorsun, ben seni bırakacağım. Evine git, biraz iyileş sonra okuluna git. Ben müdürünle konuşurum, okula gitmediğin günler için sana rapor alırım, bu olaydan hiç kimseye söz etmeyeceksin, edersen başına gelecekleri sen düşün,” dedi Tuğrul.

“Tamam amirim...”

“Sen iyileştikten sonra Kebire ile Nezaket’in yanına gidip; ‘ben Delil’in yanına gitmek istiyorum,’ deyip ilişki kuracaksın. Sorup soruşturup Delil’in yerini bulup bana söyleyeceksin.”

“Ekmek çarpsın ki ben bilmiyorum.”

“Bilmiyorsun, ama öğreneceksin,” dedi.

Derken Tuğrul, o gece yarısı, o genci, o kanlı haliyle götürüp evinin kapısında bırakırken, Genç ona bakıp;

“Amirim, ekmek çarpsın ki ben Delil’in yerini bilmiyorum,” dedi.

Tuğrul, üç günden beri, o gençle uğraşıp durmuş istediği sonucu almamıştı hem yorgun hem öfkeliydi. Eve gitti, tek başına oturup sabaha dek içti, sabaha doğru sızıp kaldı...

Delil ile Rahime’nin grubu, o gece Peri Vadisinin yamacındaki kayalıklarda kaldılar. İlk gün ışınlarıyla birlikte, iri bir meşe ağacının altında oturup toplantı yaptılar.

“Halk, Tuğrul denen emniyet müdürünün vahşi baskıları nedeniyle evlerini terk edip, metropol kentlerine göç ediyor, buna dur demek gerekiyor,” dedi Rahime.

“Tuğrul’un yaptığı zülüm artık yere göğe sınıyor buna bir çare bulmalıyız,” dedi Zeki.

“Bu zülüm, bu vahşet, bu halka reva değildir,” dedi biri.

“Bunun hak ettiği cezayı vermesek bu dağlarda barınamayız,” dedi öteki.

“Bu adam yeminli bir Kürt düşmanıdır.”

“Öyle bir yol ayırmındayız ki bir tarafta halka yapılan baskı, zülüm işkence, diğer tarafta içinde bulunduğumuz zor

koşullar ve yapmamız gereken hazırlıklar var. Biz, bu halk ve devrim için dağa çıkmışız,” dedi Rahime.

“Bedeli çok ağır olsa da halka karşı işlenmiş hiçbir suç cezasız kalmamalıdır. Devrimci ve partili olmamızın gizemi, uğruna yaşadığımız Kürdistan Devrim ütopyasının olmasıdır. Eğer biz bu adamın yaptığı vahşette dur diyemezsek halkın güveni, inancı bize kalmaz,” dedi Zeki.

“Arkadaşlar düşünce ve önerilerini belirtirler. Ben de sonuç olarak şunları söylemek istiyorum. Halkımıza yapılan bu kadar zulüm kabul edilmez. Belki de doğru dediğimiz şey bu koşullarda bize mantıksız gelebilir, ama biz doğru bildiğimiz yolda yürümeliyiz. Tarih karşısında yaptıklarımızla sorumlu olacağız ve sonuçlarından da korkmamalıyız. Bu toplum içinde her yerde kötülerle karşılaşabiliriz, ama bana kalırsa bu Tuğrul ile Duman’dan daha kötüsüne rastlamak mümkün değildir.

Kürtler; diğer bütün halklardan farklı olarak hini çok bol olan, kolayca geçmişi unutan, düşmanlarıyla bir arada yaşamaya alışıktır. Hatta onların etkisinde kalan bir halktır. Şu Tuğrul’un halka yaptıklarını unutursak, her şeyimizi unutmuş oluruz. Tuğrul, gerillaya katılanların, zindana düşenlerin ailesini suçsuz yere gözaltına alıp tutukluyor. İşkence, hakaret ve küfürler yapıyor. Bu adam cezasını mutlaka bulmalı,” dedi Delil.

“Bulmalı,” dedi bir diğeri.

“Cezasını vermek için ben kendimi öneriyorum.”

“Ben de kendimi öneriyorum.”

“Ben de...”

“Ben...”

“Tamam, arkadaşların ortak öneri ve düşünceleri anlaşılmıştır. Siz bu tepede bekleyin ve radyodan saat; 13.00 haberlerini dinleyin,” dedi Delil.

Toplantı bitince, Delil ayağa kalktı, korkusuz iki militanı yanına aldı, ana yola çıkıp bir arabaya el koydu. Çocukluğunun geçtiği küçük kasabaya indi. Daha öncede kasabada iki genç görevlendirmiş, Tuğrul’u takibe almıştı.

Değirmen olayının üstünde bir hafta geçmişti. Tuğrul, o gece yine içmiş, öğleye kadar sızıp kalmıştı. Öğleye doğru uyandı, önce düş, ardında kahvaltı yaptı. Sonra silahını beline takıp çarşıya indi. “Ben önce o paraları alayım, sonra da Delil denilen o genci bulup, Kebire ile Nezaket’in yanına göndereyim,” diye düşündü.

İşkence gören, o öğrenci genç Delil, kendisine cop ile tecavüz etmelerinden dolayı hem korkmuş, hem de onuru kırılmıştı. İntikam hırsıyla yanıp tutuşuyordu. “Ben, o Tuğrul’un kafasına sıkacağım, sonra da kendi kafama sıkacağım,” deyip duruyordu. Öğleye doğru babasının sakladığı tabancasını aldı, mermiyi ağzına sürdü, beline takıp çarşıya indi.

Tuğrul sivil giyinmiş, tabancası belinde, çarşıda gezerken, üç adamı da onu geride sivil kıyafetle koruyor ve izliyordu.

Tuğrul, “terörist babasıdır,” diye bir esnaftan haraç alacaktı.

Araba bir köşede çalışır vaziyette bekliyordu. Bir genç köşe başında durmuş pür dikkat etrafı ve Delil’i gözetliyordu. Delil köşe başındaki bir esnafın yakınında durmuş, dikkat

çekmeden bekliyordu. Tuğrul gelip dükkâna girdi. Genç, öğrenci Delil onu uzakta fark etti, dükkâna doğru titrek adımlarla yürüdü, eli tabancanın üstünde bir köşede durup bekledi.

Tuğrul, dükkân girerken, dükkân sahibine;

“Bu günlerde teröristlerden haber aldın mı,” dedi.

“Amirim, daha bir şey duymadım,” dedi esnaf.

“Ulan O... çocuğu sen hep; ‘bilmiyorum, duymadım, görmedim,’ diyorsun. Sen araştıracaksın, soracaksın, üç gün içinde o Delil denilen teröristin izini bulup bana söyleyeceksin. Bulmazsan gerisini sen düşün. Bir de sen terörist babasıydın, devlete bağışını da yapmayı unutmayacaksın,” dedi kahkaha atarak.

“Amirim ben onu tanımıyorum,” dedi esnaf yalvaran gözlerle.

“Tanırsın ya da tanımazsın sana üç gün mühlet veriyorum, o kadar,” dedi Tuğrul kükreyerek. Esnafın biriktirip verdiği bir demet parayı alıp cebine koydu, dükkândan çıktı.

Dükkândan çıkarken, öğrenci Delil uzakta ona baktı, ona doğru titrek ayaklarla hareketlendi. Turgut da onu fark etti. “Bu genç yanıma geliyor, galiba bu iş yapacak,” diye sevindi.

Tam o esnada Delil, heybetli, güçlü, uzun boyu ile karşısına dikili verdi, gözlerinin içine baktı. Tuğrul bu ateş gibi keskin gözlerden ürktü bir adım geri attı.

Tuğrul’un üç adamı uzakta durmuş, birbiriyle konuşuyor, korkusuz ve kaygısızca etrafa bakıyordu. Delil ile gelen iki gençten biri direksiyonda bekliyor, diğeri parmağı tetikte köşede başında pür dikkat Tuğrul’un üç adamını takibe almış

izliyordu. Öğrenci Delil, yüreği hızlı hızlı çarpıyor, dizleri titriyor, eli tabancanın üstünde intikam hırsıyla ağır adımlarla Tuğrul'a doğru yürüyor; "onu vurduktan sonra sağ yakalanmamak için kendimi de vuracağım," diye düşünüyordu.

"İlçe emniyet müdürü, sayın Tuğrul Bey sen misin?"

"Evet, buyurun ne istediniz," dedi Tuğrul, kendisine çevrilen bakışlardan ürkererek.

"Sizinle tanışmak istedim. Ben Delil Doğan! Duydum ki beni arıyormuşsun, geldim işte! Ne söyleyeceksen söyle. Sen bugüne kadar bu mazlum, suçsuz günahsız, fakir insanları, sorgusuz, sualsiz tutuklayıp zindana gönderdin. İşkenceler yaptın. Haraç aldın. Yaptıklarının cezasını cananla ödeyeceksin. Seni Kürt halkı adına cezalandırıyorum," dedi Delil, Tuğrul'un gözlerinin içine bakarak.

"Tuğrul hiç beklenmedik bir zamanda karşısında boylu poslu, yakışıklı heybetli, Delil ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırdı. Kendisine bakan gözlerden ürktü. Bir adım daha geriye attı, bedeni titredi, dizlerinin bağı gevşedi. Tuğrul ne kaçabiliyor, ne silahına davranabiliyordu. Taş bir yontuya dönmüş, öylece bekliyordu.

Öğrenci, Delil, uzun boylu heybetli bir gencin Tuğrul ile konuştuğunu görünce durup bekledi. "O genç gitsin ben sonra gideyim," diye düşündü.

Uzakta bir dalgalanma oldu. Esnaf, uzun boyu ve heybetli duruşuyla Tuğrul'un karşısında korkusuzca duran Delil'i hemen tanıdı. Çarşıda dolaşanlar, herkes durmuş film izler gibi onlara bakıyordu. Tuğrul'un kendisinden para aldığı esnaf da dükkanının önüne çıkmış onları izliyordu.

“Haydi Delil oğlum, kurban olduğum daha ne bekliyorsun, haydi vur bu zalimi de hepimizi bu beladan kurtar,” diye kendi kedine mırıldanıyordu.

Tuğrul’un gözleri fal taşı gibi açıldı. Bir şeyler söylemek istedi, kekeledi konuşamadı. “Şey, Delil oğlum... Ben seni nerde tanıyorum,” dedi rastgele.

“Tuğrul, bu halkın fedaileri tükenmez. Her Kürt devrimcisi bir fedai demektir. Bir fedai amacına varmadıkça asla geri çekilmez. Ben bu halkın fedaisiyim! Domuz oğlu domuz, sen bu halkın sahipsiz mi sandın? Çeksene tabancanı yüreksiz,” dedi.

Bir fedai köşe başında durmuş, parmağı tetikte, Tuğrul adamlarını denetimde tutuyordu. Öğrenci Delil, eli tabancanın üstünde uzakta durmuş merakla onları izliyordu. Esnaf dükkânlarının önünde onları izliyordu. Tuğrul’un üç adamı kendi aralarında sohbetle dalmış yaptıkları işkencelerden söz ediyordu.

Delil, namluyu sol göğsüne dayadı;

“Bu halkıma yaptığın zulüm içindir,” deyip tetiği çekti.

“Ahh,” diye bir çığlık yükseldi. Ilık kanlar bedeninde fişkırdı, titredi, hırıltılı sesler çıkardı.

“Delil Delil ben...” diye kekeledi Tuğrul son bir kez.

“Bu da senin korkaklığın için,” deyip ikinci kez tetiğe bastı.

Bedeninde kanlar sızdı, başı döndü, gözleri karardı, dizlerinin bağı çözüldü, cansız yere yığıldı.

Çarşıda bir dalgalanma oldu, dükkânların önünde bekleyen esnaf hareketlendi.

Tuğrul’u koruyanlardan biri silah sesiyle silahına el attı, Köşe başında el tetikte bekleyen fedai genç ondan önce ateş etti, her üçü d yere yapışıp kaldı.

Delil hareketlenen esnafa bakarak;

“Hiçbir işkenceci cezasız kalamayacaktır,” diye bağırdı.

Öğrenci delik şaşkın şaşkınlıkla olup bitenleri izliyordu. Delil köşe başında çalışır vaziyette bekleyen arabaya doğru yöneldi. Öğrenci Delil; “Bu Tuğrul’un sorduğu Delil Doğan, abidir,” diye düşündü.

Delil ile yanındaki fedai ruhlu genç çalışır vaziyette bekleyen arabaya binerken, öğrenci Delil, nefes nefese arabaya yetişti; “Delil abi, Delil abi, ben de seninle gelmek istiyorum,” diye bağırdı.

“Haydi, bin arabaya,” dedi Delil.

Derken öğrenci Delil’i de yanlarına alıp Oxi Çayı tarafından uzaklaşırken, Tuğrul’un iki koruması yerde kalkıp arabanın akasında rastgele ateş ettiler. Bir koruması kanlar içinde yerde yatıyordu.

Yoksul kasabada bir sevinç dalgası yayıldı. Esnaf dükkân kepenklerini hızla çekip kapatırken, halk hızlı adımlarla evlerine yöneldiler. Çarşı, pazar bir anda boşaldı.

Delil’in bindiği araba, Oxi Çayı tarafında gözden yitip gitti...

Bütün emniyet ve askeri güçler, alarma geçti.

Bir çocuk alayı, yalın ayak, kerpiç yapılı, tozlu sokaklar arasında koşarak, durmadan bağıırıyordu;

“Tuğrul’u vurdular!”

“Tuğrul’u vurdular!”

“Tuğrul’u vurdular!”

Grup tepede kayalıklar arasında oturmuş, Saat; 13.00 haberlerini dinlemek için radyoyu açtı. Spiker ilk haberi şöyle okuyordu;

“Sayın dinleyiciler; bugün saat; 11.00 sıralarında ilçe emniyet müdürümüz Tuğrul Bey, teröristler tarafında haince katledilmiştir. Teröristlerin yakalanması için arama, tarama çalışmaları sürüyor...”

### III

*“Dersim sürgünden de öte bir şey  
Zilan bir kerbela’dır aslında  
hala anlatılır ki aşiret çocuklarına  
bir zulümdür gurbet  
zulümden de öte...”*

A. Telli

O Ekim, Peri Vadisi, apayrı bir doğal güzelliklere bürünmüştü. Vadideki farklı ağaç türleri, bir renk cümbüşünü oluşturuyor; kırmızı, yeşil, sarı ve turuncunun bütün tonları iç içe geçmiş insanı büyüleyordu. Bütün nesneler, güz havasıyla bütünleşmiş; her ağaç, her kaya, her vadi, her zirve, her yamaç ayrı bir güzellik yansıtıyordu.

Berrak sular, görkemli büyüleyici kayalıklar, birçok kutsal efsaneye ve inanca konu olmuş tepeler, tepelerdeki ziyaretler, asırlık ağaçlar, vadiler ve mağaralar Kürt halkının tarihini ve sırlarını taşıyordu.

İlk gün ışınları dev kayalıklara, bulutlarla kaplı zirvelere ve ziyaretgâhlara vurunca, ulu meşe ağacının dibinde Delil’in etrafında kümelenip oturdular.

“Arkadaşlar, Ali arkadaş, bize bir talimat ve perspektif göndermiş, onun için toplandık. Önce okuyalım, sonra neler yapacağımızı ele alıp tartışalım,” dedi Delil.

Apo ismi geçince, bütün gözler pür dikkat Delil’e döndü. Cebindeki talimatı çıkardı, eliyle kâğıtları düzeltti. “Her arkadaş, iyi dinlesin, anlamadığı yeri sorsun,” dedi.

Sonra; “Yoldaş D,” diye okudu, durdu karşıdakilere baktı, dudaklar susmuş, bütün gözler ona bakıyordu. Kaldığı yerde okumaya başladı.

“Sömürgeci-faşist diktatörlük, Türk burjuva yönetiminin varacağı son sınırdır, bundan sonra artık yıkım gelecektir. Bu yönetim, Kürdistan bağımsızlık mücadelemizin ve Türkiye emekçilerinin devrim mücadelesinin hızlı gelişimi karşısında ortaya çıkmıştır. İlk görev olarak ne pahasına olursa olsun, bu güçleri ezmeyi amaçlamaktadır. Ancak faşist cunta bunu başaramayacak, Türk burjuvazisini, ekonomik ve sosyal bunalımdan kurtarmayacaktır. Kısa bir süre sonra siyasi bunalım, karışıklık ve istikrarsızlık ortaya çıkacaktır. 12 Eylül askeri darbesiyle, Türk burjuva yönetimi yeni bir biçim almış, devrimimiz de yeni bir aşamaya girmiştir. Artık askeri ve sivil olmak üzere sömürgecilerin her çeşit gücüyle savaşmak, sömürgeci orduyu en ön hedef olarak almak ve mücadele etmek zamanı gelmiştir...” diye okudu.

“Anlaşıyor mu arkadaşlar,” diye sordu.

“Biraz daha yavaş ve tane tane okusan daha iyi olur,” dedi Rahime.

“Tamam,” deyip yeniden okumaya başladı.

“Kısaca açıkladığım bu belirlemeler ışığında önümüzdeki ara dönemi, ilişkileri toparlama, güçlerimizin korunmasını, gizlenmesini sağlama, eğitim faaliyetlerini hızlandırarak örgütlenmeyi geliştirme ve her alanda, yakın zamanda yürüteceğimiz güçlü mücadeleye bir hazırlık dönemi olarak belirledik. Bu yönlü çalışmaları sürdürüyoruz. Hazırlıksız girilen bir savaştan başarıyla çıkılamayacağı açıktır. Önümüzde belirlediğimiz kısa hazırlık döneminde sizler ne yapabilirsiniz?”

Yeniden durdu, derin bir nefes aldı. “Arkadaşlar kısa bir ara veriyoruz,” dedi Delil. Filistin’de gelirken Apo’nun kendisiyle yaptığı konuşmayı anımsayınca; “mutlaka başarmalıyım,” diye düşündü. Sonra Kemal gelip düşlerine takıldı. Yanında oturan Rahime ile Zarife’ye bakıp; “Kemal arkadaşın yakalandığını radyoda duyunca, adeta şok oldum, sarsıldım, çok etkilendim,” dedi.

“Geçenlerde köyde gece Kebire anaya uğradım. Diyarbakır Ceza evinde Mazlum Abi’yi ziyarette giderken orada Kemal Abi’yi de görmüş,” dedi Rahime.

“Galiba Ali arkadaşın verdiği emeklerin yarısını boşa çıkartıyoruz. Bütün hatalar bizim dikkatsizliklerimizden kaynaklanıyor,” dedi Delil.

“Neden Keko,” dedi Rahime merakla.

“Ali arkadaş, o kadar emek verdi, hazırladı Botan’a gönderdi, ama yakalandı. Kemal arkadaşın yakalanması yeri doldurulamayacak kadar büyük bir kayıptır,” dedi Delil.

“Kemal yoldaşın yakalanması, partiyi çok zor durumda bıraktı, yakalanmasaydı gerilla savaşı daha erken başladı,” dedi Zeki.

“Büyük bir kayıp,” diye söylendi Rahime üzülererek.

Derken, “arkadaşlar toplanın talimatın kalan bölümünü de okuyalım,” diye bağırdı Delil.

Aceleyle gelip yerlerini aldılar. Delil yeniden okumaya başladı.

“Elbette sizin göreviniz de bulunduğunuz alanda gerilla savaşını yürütebilmek için gerekli hazırlığı yapmaktır. Mücadelemizin yürütüleceği alanı hazırlamak, yapılacak hazırlıkların en önemlisidir. Senin sorumluluğunda oraya gelen arkadaşlar, Elazığ-Dersim-Bingöl üçgenini oluşturan dağlık alanlarda çalışacak ve bu alanda hazırlık yapacaktır. Bu alanda bu tür bir çalışma yapmak için gerekli ilişkilerimiz vardır. Bu alan devrimci savaş için çok elverişli bir alandır. Bu alanda gerilla savaşı başlatıp yürütebilmek için gereken hazırlıkları yapmak sizin şimdiki baş görevinizdir...

Size bağlı güçlerin hareket edeceği alanlarda her türlü devrimci çalışmadan siz sorumlu olacaksınız, onun için göreviniz her türlü devrimci çalışmayı birlikte yürütmek olduğunu unutmamalısınız. Bu dönemde savaşçı güçlerimizin korunması da en önemli görevlerden birisidir...

Bu dağlık alan, devrimci savaş için elverişli olduğu gibi, bu azgın saldırı döneminde güçlerimizin korunması için de çok elverişlidir. Size bağlı olan güçleri, belirlediğimiz bu dağlık alanda coğrafik olarak uygun biçimde, size bağlı gruplar halinde bölüştürün...

Palu-Genç-Hani için bir grup...

Mümkünse Karlıova tarafı için bir grup...

Dersim için uygun biçimde iki grup bence uygun olur, ayrıntıları siz ayarlarsınız... Bu gruplar sorumlularıyla size bağlıdırlar ve siz yönetmelisiniz...

Bir silahlı grubun nasıl hareket etmesi gerektiğini çok iyi biliyorsunuz, bu ilkelere kesin olarak uyulmalıdır. Bu konularda arkadaşlara gerekli bilgileri verirsiniz, bizim yazmamıza gerek yoktur...

Her şeyden önce savaşçı arkadaşlar, bu azgın saldırılar karşısında kendilerini mutlaka gizleyerek korunalıdırlar...

Bütün gruplar kendi alanlarında daha çok devrimcinin barınabileceği, çok sayıda gizli barınak yerleri yaparak ilerdeki savaş dönemi için korunma ve gizlenme işini örgütlemelidirler...

Her grup hareket ettiği alandaki siyasi çalışmayı yürütmekle görevlidir...

Gerekli cephane ve erzak depolama işleri örgütlenmeli ve bu alanda da gereken hazırlık yapılmalıdır...

Hem siyasi, hem de askeri olarak savaşçılarımız eğitim faaliyetlerini yoğun olarak sürdürmelidir... En iyi savaşçı, en usta politikacı olmak zorundadır...

Bütün alan iyice taranmalı ve tanınmalı, coğrafya, nüfus, inanç, politik eğilim vb. konularda harita ve istatistik bilgi hazırlanmalıdır. Yollar, köprüler, geçitler vb. hakkında çok geniş bilgi sahibi olmak, başarılı savaş yürütebilmek için şarttır...

Düşmanın gücü, yerleşim biçimi, hareket planı vb. konularda açık ve geniş bilgi edinilmeli...

Bunlar ve diğer birçok konuda geniş hazırlık yaparak, sorumlu olduğunuz alanı gerilla savaşı yürütebilecek duruma getirmek görevinizdir...

Öz olarak, kendi ihtiyaçlarınızı kendiniz karşılamalısınız, hatta fazla elde ederek depolamalısınız. Biz size malzeme göndermeye çalışacağız ya direkt size veya bölgeler aracılığıyla göndeririz...

Şehirlerdeki faaliyeti hiç tanınmayan unsurlar aracılığıyla sürdürün...

Bütün savaşçı yoldaşlara çalışmalarında başarılar, devrimci selamlar... Bawer."

Apo'dan gelen talimat üzerinde gün boyu tartışıp konuştular, yeni kararlar aldılar. Toplantı yaptıktan sonra Delil, Rahime ile Zarife gece karanlığında Teman köyüne gittiler. İlk amcasının evine uğradı. Kapıyı çalmadan içeri girip; "baskın var," diye bağırdı Delil.

Kebire, Kazım, Nezaket ve amcası hepsi bir aradaydı. Ani bir dalgalanma oldu. İçerdekiler şok olmuş, gelenlere tuhaf tuhaf bakıyordu. İlk Kebir'e yerinde kalktı; "Ah, Delil'im," deyip oğluna sarıldı. Sonra sırayla el öpmeler, sarılmalar, hal hatır sormalar başladı. Ev bir anda şenlik yerine dönüştü.

Rahime; "Bu da kim," dercesine karşısındaki genç kıza baktı. Genç kız, hep gülümsüyor, gurur ve sevinçle ayakta duruyordu. En sonun da o da Delil'e sarılıp öptü. Herkes otururken, Delil'in bir tarafına Kebire, diğer tarafına o genç kız oturdu.

Rahime ile Zarife, büyülenmiş gibi şaşkın şaşkın Delil ile kıza bakıyordu. Rahime, Zarife'ye bakıp fısıltıyla;

“Demek ki Keko, yeni bir kadın arkadaş harekete katmış, artık yalnız değiliz,” dedi.

“Bilmem ki,” dedi Zarife kuşkuyla.

Sonra daha dikkatli gözlerle baktı. Kızın gözleri yeşil, saçları uzun ve açık kumral, orta boylu, ince beli ve zarifti. Çok şık giyinmişti. Zarife; “çok güzel bir kız, çok da kibar gözüküyor. El bebek gül bebek, bu çıtı pıtı kız, bu haliyle, bu dağlarda nasıl barınacak, nasıl savaştacak,” diye fısıldadı Rahime’nin kulağına.

Odadaki herkes kıza ilgi gösteriyor, sevgiyle yaklaşıyordu. Bu sıra dışı yaklaşım hem Rahime’ye garip geliyordu.

Rahime, kıza tuhaf tuhaf bakıp meseleyi anlamaya çalışıyordu. Zarife’nin bakışlarını yakalayan Delil durumu anladı.

“Zarife arkadaş, nişanlım Nadire Dersimlidir, ama Malatya’da kalıyor, orada öğretmenlik yapıyor,” diye tanıştırdı.

“Çok memnun oldum,” dedi Zarife soğuk, kesik, ilgisiz bir sesle.

Rahime bir Delil’e bir de kıza bakıp; “Bu asi, dik kafalı Keko, yine kendi bildiğini yaptı. Bu hanım, hanımcık evladı kız, bu dağda, bu asi gerilla ile nasıl evlilik sürdürecektir, başımıza bela olacak,” diye mırıldandı.

Gece geç saatlerde yola çıkmak için oradakilerle vedalaşıp dışarı çıktılar. Grup Bingöl taraflarına gidip kış üstlenmesi yapacaktı. Kebire, Kazım, Nezaket dışarı çıkınca, Nadire’de onların peşi sıra çıktı.

“Rahime arkadaş, bir şey sana söylemek istiyorum,” dedi Delil.

“Keko seni dinliyorum,” dedi Rahime.

“Ali arkadaş çok doğru söylemiş,” dedi Delil.

“Neyi doğru söylemiş? O her şeyi önceden görerek, düşünerek, hesaplayarak söyler söylemek istediğini,” dedi Rahime.

“Onu, o zaman anlayamadım, dinlemedim, şimdi daha iyi anlıyorum, bu kızı başıma bela almışım, şimdi ne yapacağımı bilmiyorum,” dedi Delil.

“Aldığına göre çözümü de düşünmüşsündür,” dedi Zarife Delil’in söylediklerini işitince.

“Sizin grup Bingöl tarafına gidecek, giderken onu da kendinle birlikte götürsen çok iyi edersin,” dedi Delil.

“Zarife arkadaşla birlikte gidip konuşalım, bakayım kendisi ne diyecek,” dedi Rahime.

Rahime ile Zarife gidip, Nadire ile konuştular, durumu izah ettiler. “Kış geliyor, koşullar çok zor, biz gerillayız, her koşulda yaşarız, gidip kış üstlenmesi yapacağız, sen de bizimle gel, zamanla alışırsın,” dedi Rahime.

“Ben o koşulları kaldıramam, sizinle de gelmem. Delil gelirse onunla gelirim, Delil’den ayrılamam,” dedi Nadire.

“Sen şimdi benimle Bingöl taraflarına gel, Delil sorumludur, diğer bölgelere gidip arkadaşlarla konuşacak, işleri bitince o da bizim tarafa gelir orada görüşürsünüz,” dedi Rahime.

“Ben Delil’den ayrılamam, o nereye giderse ben de onunla gideceğim,” diye belirtti Nadire.

“O daha çok dolaşacak ve sen o dağlarda o kadar yolu dolaşamazsın,” dedi Zarife.

“Delil’in gittiği her yere gidebilirim,” dedi başka bir şey demedi.

Rahime ile Zarife bir grup gerilla ile birlikte Bingöl taraflarına geçtiler. Kış üstlenmesi için orada hazırlıklara başladılar. Onlar gidince, Delil, Nadire’yi Teman köyünde amcasının evinde bırakarak iki gerilla ile birlikte yola çıktı.

Apo’nun gönderdiği son talimat ve perspektifi tüm gerillalara aktarmak için günlerce yürüyerek Şerafettin, Dersim Dağlarını ve tüm bölgeyi baştanbaşa dolaştı. Sonra Bingöl yaylalarına gitti. Bütün gerilla birimleriyle toplantılar yaptı, Apo’dan gelen perspektifi aktardı, üstlenme alanlarını kontrol etti.

Köy köy dolaşıyor propaganda yapıyorlardı. Gittikleri her köyde hikâyeleri bir efsane gibi halk arasında yayılıyor, umut kaynağına dönüşüyordu.

O gün, Delil iki arkadaşıyla birlikte, el koyduğu arabayı bir yol kenarına bırakarak, gece boyu dağlarda yol alıp grubun bulunduğu bir alana ulaştılar. Grup aynı gece, o alanı bırakıp daha gerilerdeki asi zirvelere çekilmişti.

Bir hafta sonra, Delil, Zeki ve Rahime Qumik köyüne doğru harekete geçtiler. Oraya varınca, o mıntıkadaki grubu da yanlarına alarak, Qumik köyüne inip halkla toplantı yaptılar. Konuşup tartıştılar. Apo’dan gelen talimatı aktardılar. Toprağa düşen arkadaşlarını anlattılar. Toplantı bitince, onlar gecenin içinde köyden çıkıp dağlara doğru giderken, köylüler de birer ikişer evlerine dağıldılar.

Ertesi gün akşamüzeri, köy sakinleri okulun önünde toplanmış kendi aralarında konuşuyorlardı.

“Gördün mü Kebire’nin oğlu Delil’i, dün gece bir grup gerilla ile birlikte buraya geldiler,” dedi kirli sakalı biri.

“Ben de gördüm, Allah korusun, o silahlarla daha da baba yiğit olmuştu,” dedi öteki.

“Her birinin elinde bir kalaşnikof, bellerinde rext ve bombalar. Yemin ederim, hiçbir ordu onlarla baş edemez,” dedi bir genç sevinçli bir sesle.

“Öyle deme yeğen, bu devlet ile kimse baş edemez,” dedi sakalarına ak düşmüş biri.

“Bizim Zeki de yanlarındaydı,” dedi beriki.

“Zeki de Filistin’e gitmiş mi acaba,” dedi üstü başı kir içinde olan bir diğeri.

“Zeki’nin kardeşleri aç, önce kardeşlerine baksın devrimcilik karın duyurmaz,” dedi biri kurnaz kurnaz gülerek.

“Zeki, çoktandır onlar takılmış gidiyor, sonu hayır ola inşallah,” dedi yaşlı biri kinayeli bir şekilde.

“Yanlarında bir de iki kız vardı,” dedi genç biri sevinerek.

“Ali Yıldırımın kızı olmasın mı?”

“Ali Yıldırımın kızı, hiç buraya gelir mi? Apo’nun yanında kalıyor,” dedi kırçıl sakalı olanı.

“Her şeyi anladım da kadın kısmının dağa çıkmasını anlamadım,” dedi yaşlı biri yakınlıkla.

“Kadın kısmının dağa çıkması caiz değildir, onlara ayak bağı olurlar,” dedi daha yaşlı olanı.

“Bu devirde kız, erkek farkı kalmamış ki.”

“Ben, o gün dağda rastladım onlara, aralarında iki kız vardı. İkisi de silahlıydı.”

“Dağ taş gerilla dolmuş, Allah sonumuzu hayır etsin.”

“Allah korusun, zaten boylu poslu yakışıklı bir gerilla olmuş, bir görsen bakmaya kıyamazsın valla.”

“Bu devletin ne dini var ne imanı yazık bu gençlere.”

“Allah korusun ağzını hayra aç...”

“Hiç devlette karşı gelinir mi? Tankı var, topu var, uçağı var, ordusu var.”

“Daha Dersim katliamının kanı kurmadı, leş deresi dolu kemik.”

“Öyle konuşma, o vakitler sahipsizdik, şimdi bunların da arkasında ecnebler var.”

“Ellerindeki silahları görmediniz mi ecnebi olmazsa o silahları nerede bulacaklar?”

“Silahları, Rusya veriyormuş.”

“Yok bunlar Filistin’e gitmiş onlar vermiş.”

“İnsan kendisi olmazsa ecnebi işe yaramaz.”

“Delil ile arkadaşları Filistin’de eğitim görüp gelmişler.”

“Diyorlar ki, Apo’nun yanına gidip gelmişler.”

“Filistinlilerin yanında gerilla eğitimi görmüşler”

“Duydun mu Kazım’ın oğlu Delil gelmiş.”

“Delil gelmiş.”

“Delil...”

Gittikleri her yerde propaganda yapıyor, halkı ayağa kaldırıyorlardı. Delil bölgede gerillaları Bingöl’ün Koyê Spî’de topladı ve divana geçti. Önce Apo’dan gelen perspektifi okudu, ardında; “Arkadaşlar biz Siverek’ten geliyoruz. Orada

Bucaklara karşı partimiz büyük bir mücadele veriyor. Biz bölgede de artık gerilla savaşını başlatacağız. Eski amatör çalışma ile devlet karşında duramayız. Her şey profesyonel olacak... Bunun için Dersim ve Bingöl mıntıkasındaki bütün arkadaşları gruplar halinde eğitime alacağız... Hazırlıklarımız tamamlanırsa gerilla savaşını başlatacağız,” dedi. Sonra yapılması gerekenleri tek tek sıraladı. Sorulan sorulara yanıtlar verdi. Toplantıyı bitirdikten sonra küçük gruplar oluşturdu, onlara silahlı eğitim vermek için dağların sarp gizli koyaklarına gönderdi. Bütün bölgelerde hazırlıklar sürüyordu.

Bingöl-Dersim köy ve dağlık alanlarda her gün gençler gelip kendilerine katılıyor, sayılar giderek artıyordu.

Sıkıyönetim her gün operasyonlar yapıyor, yüzlerce kişi gözaltına alınıyor, işkenceden geçiriliyordu.

Devlet ekipler oluşturmuş bütün bölgelerde muhbirler ağını oluşturuyor, kara propaganda yapıyor, her geçen gün hem zülüm hem de ölüm haberleri artıyordu.

Mazlum, Hayri ziyarette giden ailelerle “iyi olduklarını, dışarda halkı örgütlemelerini ve kendilerini korumaları gerektiğine” dair haberler gönderiyordu.

Bütün amansız baskı ve korkuya rağmen halk onlara maddi ve manevi destek veriyor, ihtiyaçlarını karşılıyor ve barındırıyor.

Delil iki militanla Koyê Spî’den çıkıp teman mıntıkasına geçti. Oradaki gerillalarla toplantı yaptı. Gruptaki çoğunun çocuklukları bu köylerde, bu çevrede, bu coğrafyada, bu insanlarla geçmişti. Tartışıp toplantıyı bitirdikten sonra;

“Biz bir grup Sancak tarafına geçip, oradaki kış için yaptığımız üstlenme hazırlıklarını bitirelim,” dedi Delil.

“Ben de Rahime arkadaşla birlikte oraya geleceğim,” dedi Zarife.

“Ayağın yeterince iyileşmedi, istersen sen burada kal,” dedi Delil.

“Yok, ayağım iyileşti, yürüyebilirim,” dedi Zarife.

“Gelmek istiyorsan gel, oradaki hazırlıkları bir an önce bitirmemiz gerekiyor,” dedi Delil.

“Ali arkadaşın verdiği perspektif gereğince, bir grup arkadaş, orada kalıcı olarak üstlenecek,” dedi Rahime.

“Ben Rahime arkadaş ile orada kalabilirim,” dedi Zarife.

Bir hareketlenme oldu, ayağa kalktılar, Sancak tarafına gitmek için grup evden dışarı çıkarken Nadire;

“Ben o kadar yolu gelemem,” dedi.

O gelmeyince Delil de kaldı. Rahime, Zeki, Zarife ve diğerleri Sancak tarafına gitmek için yola çıktılar.

#### IV

*Güz sarısı Ekim'e inat  
Gözlerde ne bir damla yaş  
Ne sarı yaslı bir yaprak  
Ne de yas tutan bir yürek  
Gece mavisinin  
Koyunda ışıklar  
Vurulurken o  
Her yerde kavgâ  
Her yerde dövüş var*

Güz güneşi tüm ihtişamıyla Yamaçtaki Teman köyünü ısıtıyordu. Dağ yamaçlarındaki asırlık meşe ağaçlarının yapraklarına sarının bütün tonları düşmüş, rüzgâr yerlerdeki kızıl damarlı sarı yaprakları vadiye doğru sürüklüyordu.

Peri Vadisinde, gecenin koynundaki yangın rengine dönüşen ağaçlarda yapraklar dökülüyor, usul usul her yere sonbahar siniyordu. Çocuksu bir sevgi yüreğine düşmüş, bütün vedalaşmalar içinde birikmişti. Peri sırtlarında bulutlar birikmiş, kurşuni bir hava, yağmur yağdı yağıcak, bir lal güvercin sürüsü Teman'ın üstünde dönüp dolaşıyordu.

Ekimin 10'u, diğer günlerden ayrıcalığı olmayan herhangi bir günüydü. Tanrıçaların büyüğü aynası Peri suyu çocukların şamatasına, kadınların onlara bağırıp çağırmasına aldırmadan kendi aşına yatağında akıyordu. Kadınlar suyun kıyısında birikmiş sarı, sert ve yası taşların üzerinde çamaşır yıkıyordu. Çocuklar iki taraf olmuş, suyun içinde birbirlerine su sıçratıyorlardı. Peri suyu kendi bildiğince vadide çağlayarak akıyordu.

Batı ufkuna doğru yol alan güneşin kızılığına, bir çobanın kavalında çıkan destansı bir ezgi ve binlerce kuş sesi düşüyordu. Vadinin öz kuşları olan bir turaç sürüsü yükseklerde güneye doğru uçuyordu.

İki günden beri, Nadire ile birlikte, Teman köyünde bir tepenin yamacına kurulu, yoksul amcasının evinde, eski bir çulun üzerinde oturmuş özgürlük, hakikat ve aşka dair hayaller kuruyordu. İki günden beri, Nadire aşkına köye takılıp kalmıştı. Her gün, her saat, her dakika duyguları ile düşünceleri yaman bir çelişki ve çatışma içindeydi.

Düşünceleri bu aşk, böyle yürümez. Aşktan önce devrim olmalı! Evlilik için bir parça özgür vatan gerekir. Vaz geç bu işten. Ali arkadaş, sana gerçekleri söyledi. Onu dinle boşa çıkarma,” diyordu.

Duyguları dağlarda inen bir coşkun ırmak gibi akıyor, “Nadire olmadan hiçbir yerde tutunamam,” diyordu. Yüreğinde, beyninde, ruhunda çelişki ve çatışma anlık olarak sürüp gidiyordu. O gün, her seferinde düşünceleri, duygularına yeniliyordu.

Nadire, sanki onun ellerini, kollarını bağlamıştı. Ondan ayrılamıyor, terk edemiyordu. Dağlara çıkınca ayakları onu gerisin geriye Nadire’nin yanına getiriyordu. Nadire’ye bağlanmış, tüm zorlukları göze almıştı, ama Nadire’nin zarif ve zayıf bedeni dağlara ayak uyduramıyordu.

Kavgacı bir ekim şafağıydı. Nadire ile birlikte Teman’a doğru yürürken, alaca bir kuş sürüsü, gün doğumu gölgelerinde kanatlarını sürükleyerek, Peri vadisine doğru uçtu. Delil, Nadire’ye bakıp yüreği aşkla çarptı. “Bu zulüm çağında insan ve toplum aşktan uzaklaşıp, duygulardan soyunarak makineleşiyor,” diye düşündü.

Penceresi yoksulluğa ve zulme açılan çocuklar, kuşların ardı sıra vadide koşuyordu. Vadinin içinde başını suya eğmiş salkım söğütler, hazanın hüznü ve sarının tonları arasında yeşil bir çizgi gibi kıvrılıp giden Peri suyunu takip ediyordu. Daha aşağılarda binlerce akçakavak ağaçları yan yana dizilmiş, kardeşçe gökyüzüne uzanıyordu. Rüzgâr vurdukça, titreşen suyun akışında bir tufan ışığı ve ak pak köpükler oluşuyor, rastgele sağa sola savruluyordu. Aşağıya doğru suyun akıntısı

artıyor, kısa ve hızlı baş döndüren bir tutkuyla salkım söğütlerin dallarına çarparak, kamışları titreterek, dünyayı ele geçirecekmiş gibi hızlı ve coşkulu akıyordu. Ak köpüklü beyaz sular akarken, sanki çiçeklerle, ağaçlarla, gün ışığı, rüzgâr ve taşlarla konuşuyormuş gibi hüzünlü şarkılar söyleyerek; sararmış, çürümüş yaprakları sağa sola savurarak; âdeta fizik ötesi bir yolculuğa çıkıyordu.

Bu öyle bir akıştı ki, öfke ve sıkıntılar içindeki mazlum ve kadim bir halkın, ayağa kalkıp fırtınalı gökyüzüne, büyük bir aşk ve coşku bayraklarıyla yürümesini istiyordu.

Delil tutkuyla Nadire'ye bağlanmıştı. Peri coşkuyla akıyordu. Ne Delil'in ne de Peri suyunun içi içine sığmıyordu. Suyun akışına bakarken, kendi kendine gülümseyerek; "Perinin bu akışı deli dolu bir kara sevdadır. Karaya vurmuş, köhnemiş bu zulüm çağında aşk görülmedik kadar çekicidir. Bir gün çekip giderse bu büyük sevda, bu büyük coşku geride bir tek çorak, bencil tutkular kalacak ve insanlığın asıl felaketi o zaman başlayacak. Çekip giderse bu büyük tutku, yaşam bir sarı tufana dönüşecek... Kadınların ve anaların gökyüzüne yükselen öfkesi bir daha yeryüzüne inmeyecek. Çekip giderse bu sevda belki de evrenin dışı soluğu kesilecek ve yeryüzü bir cehenneme dönüşecek. O iyi, o güzel, o yoksul insanlar, belki de bu tufan karşısında çaresiz, diz çökecek ve üzüncüler gök kubbeyi dolduracak. Çırpınan karanlık acıların yok olması için ışığı daha çok ışığı çoğaltmalıyız. Bu karanlık zulme karşı, o eski istila ve işgallerden daha büyük yürüyüşler düzenlemeliyiz. Tarihe son sözünü düşürmüş o muhteşem başkaldırılarından, direnişlerden, erdemlerden, daha büyük bir

çıkışı gerçekleştirmeliyiz. Özgürlüğü, eşitliği, kardeşliği ve adaleti doğuracak olan yeni yıkımları geliştirmeliyiz. Gerekirse o köhne, o geri düzene ait olan her şey yıkıp taş üstünde taş bırakmamalıyız,” diye düşündü. Sonra durup, inceden inceye Nadire’ye baktı. Yüreğinde, yörüngesi belirsiz bir fırtına koptu. Daha dikkatlice baktı. Saçları sonbahar, gözleri mavi intihar imgesi gibiydi. Bir an bu intihar imgesi gözlerden ürktü, şaşkın şaşkın bir adım geri çekildi. Bu dağ yamaçlarında yaşayan ve uçurtma sevgisini kaybetmiş çocuklar gibi tedirgin oldu. “Bu Nadire, neden bu gün, bu kadar huzursuz ve tedirgin,” diye düşündü.

Dönüp arkasındaki dağlara baktı. Yağmur yağmış, alımlı bir gök kuşağı belirmişti. Ninesinin; “oğlum Delil, gök kuşağına ulaşmak istiyorsan, yağmura katlanmak zorundasın,” diyen sesini iştirir gibi oldu. Dağlar, çocukluğunun en sadık ve saf anılarının gizlendiği görkemli birer tapınak gibi duruyordu.

Bir anda yüreğine cesaret, ferahlık ve sevgi doldu. “Demek ki, benim bu gök kuşağını görebilmem için önce yağmurda ıslanmam gerekiyor,” diye mırıldandı.

Delil, her nedense yağmur yağdığında bu yamaçlardaki barakalarda yaşayan yoksul, mert, cesur, hilesiz, yalansız ve saf insanları daha çok seviyordu.

Akşama doğru yorucu bir yürüyüşün ardında Badran köyüne yaklaştılar. Yokuş yukarı çıktılar. İkisi de ter içinde kalmıştı. Sonra vadiye, suyun kıyısına vardılar. Peri Suyu, iki yamacı, safi mor damgalı kayalık olan derin vadide kendi bildiğince akıyordu. Meşe ağaçlarıyla kaplı dağlar, insana güven veriyordu.

Kale; coşkun akan Peri Suyunun öte yakasında duruyordu. Badran köyü ve kale ona eski çok eski bir efsaneyi hatırladı. Seyit dedesinin anlattığı efsane, yeniden kafasında canlandı. Suyun öte tarafındaki kaleye bakıp efsaneyi Nadire'ye anlatmaya başladı.

“Dedemin anlattığına göre Pir Cemal Abdal, suyun kıyısına gelince; ‘hırkamıza suvar olup karşıya geçelim,’ demiş.

O zamanlar sal yok, tekne yok! Ee keramet ehlinde çare tükenir mi? Pir Cemal Abdal atmış hırkasını Peri suyuna ve üstüne binip karşıya geçmiş. Kalenin muhafızı olup bitenleri hayretler içinde izlemiş. Pir, sudan kıyıya çıkıp hırkasını çırpmış ve hırkadan toz çıkmış. Durumu muhafızdan dinleyen Hükümdar Pir’in isteğine, ‘een sihirbazmışsın! Seni bir fırına koyacağım! Sağ çıkarsan istediğin esirleri veririm,’ demiş. Pir Cemal Abdal’ı ve yoldaşını cayır cayır yanan fırına kapatmış! Sabah olduğunda fırının kapağı açılmış! Bir de ne görsün? Pir’in sakalı bıyığı buz tutmuş, yoldaşının elinde bir üzüm salkımı! Yoldaşı; ‘bu gece çok tipi, fırtına oldu, ben acıkınca Pir’im bana üzüm verdi,’ demiş.

Hükümdar, çaresiz verdiği sözü tutmuş ve dört esiri serbest bırakmış. Pir Cemal Abdal, dört canı almış ve dergâhında irşat etmiş, dört can da hakikate ermiş. Şimdi o dört ermişin türbesi de Badran köyünün dört bir yanında duruyormuş,” diye bitirdi Delil.

“Hanı bizim hırkamız yok gibi biz nasıl geçeceğiz,” dedi Nadire gülerek.

“Elbette vardı bir çaresi,” diyerek Asmalı köprüyü gösterdi Delil.

Asma köprüyü geçip biraz yürüyünce, karşıda Teman Köyü göründü! Köyün üst tarafında bir ev gözüktü. Delil oraya doğru yöneldi. Nadire arkasında yürüdü.

Komşu evin genç kadını daha yeni gelindi. Delil’in çocukluk arkadaşıydı. Akşam karanlığında Nadire ile birlikte, amcasının evine giderken, kapı önünde onu gördü.

“Merhaba Bukê, nasılsın,” dedi.

“Sağ ol Delil kirve! Maşallah eşin de pek güzelmiş, Allah sizi mutlu mesut etsin,” dedi gülerek.

“Bükê, beni soran olursa görmedin, bilmiyorsun,” dedi.

“Tamam, kirve tanımıyorum, bilmiyorum.”

“Ha bir de asker falan görürsen, kaldığım evin sahibine; ‘kapıyı aç, keçilerini dışarıya sal gitsinler,’ diye bağır,” dedi Delil.

“Tamam, Delil kirve bağırırım.”

Bükê evinin önünde tezgâh kurmuş, kış için günlerden beri kilim örüyordu.

Eve vardılar. Kapıda yoksul amcası ile yengesi onları karşıladı. Amcası, Nadire’ye baktı; “Gelin kızım hoş geldin,” dedi. Nadire eğilip ellerini öptü.

Eve girip birer bardak su içtiler. Ardında yemek yediler. Yemek yerken, Delil yine düşlerle birlikte geçmişe dalıp gitti.

Son gelen talimatı düşündü. Apo’nun tok ve gür sesi kulaklarında çınladı. “Vakit güneşle arınma ve ayaklanma vaktidir. Üç kutsal kitapta belirtildiği gibi zulme karşı kıyameti andıran köklü temizlikler vaktidir...”

“Osmanlının ve cumhuriyetin tarihi kanla örölmüş,” diye düşündü. Oturduğu yerde gaz lambasının melöl sarı ölgün ışığına bakıp, bölük pürçük bilgisiyle tarih ırmağının derinliklerine gitti. Kürtler, Ermeniler, Süryaniler, Rumlar, Araplar, Türkmenler ayaklanıyor. Ardında sürgünler, ayrılıklar, kıyımlar ve göçler başlıyordu. Ele geçirilmiş ölkeler ve köleleştirilmiş halklar, deniz aşırı sömürgeler, Osmanlı hasta yatağında yatıyor, Kürtler ayaklanıyor, oluk oluk kan akıyordu.

Sonra eve gelirken konuştuğu çocukluk arkadaşı Buke, gelip düşlerine misafir oldu. “Köye operasyon falan olursa Buke bana haber verir,” diye mırıldandı kendi kendine.

Buke, o gün alaca şafağın köründe kalktı. Kilim tezgahına bakmadan önce; “etrafı toplayayım, keçilere de bir göz atayım, hava aydınlanınca kilime başlarım,” diye düşündü. Kilim tezgâhının başına geçip, ayakta alaca karanlıkta çevreyi gözetledi. Peri vadisinde nemli serin bir yel gelip bedenini yalayıp geçti. Kadın tepeden tırnağa ürperdi. “Havalar iyice serinlemiş, insanı üşütüyor,” diye söylendi. Önce doğuya baktı, uzaklarda çok uzaklarda koyu bir kızılık belirmişti. Köyün tüm köpekleri havlayıp duruyordu. “Ne olmuş bu köpeklere, yabancı kokusu mu almışlar, bu kadar havlayıp duruyorlar,” diye mırıldandı. Elini gözüne siper yaparak, köyü çepçevre saran, yüksek dağların alt eteklerindeki tepelere baktı. “Köpekler, bu kadar boşuna havlamıyorlarmış, anlamıştım bir şey var, karınca gibi asker kaynıyor,” diye söylendi yüksek sesle.

“Bunlar hayır değil, Őer için gelmişler. Delil kirve, o kızı peşine takmış, hep köye geliyor. Akşam, o kızla birlikte geldi, bu gece amcasının evine gitti. Bu kadar asker, onlar için gelmiştir,” diye düşündü.

Panik içinde komşu eve yanaştı. O sırada ev sahibi kadın da keçilerine bakmak için kalkıp dışarı ıktı.

“Komşu kapıyı aç, yabancı keçileri dışarıya salıver gitsinler,” dedi panikleyen bir sesle. Ev sahibi kadın, söylenenden hiçbir Şey anlamadı. Tuhaf tuhaf komŐusuna bakarken; “Nır nır,” yaparak keçilerin bulundu yere girdi.

“Komşu abuk, kapıyı aç, yabancı keçileri dışarıya salıver,” diye tekrarladı.

Kadın elini siper yaparak karşı tepelere baktı. O an komşusu Bk’nin ne demek istediğini anladı.

“Aman Allah’ım asker kaynıyor, ah Delil’im,” deyip içeri koştu.

“Delil kurban, askerler tüm tepeleri tutmuŐlar,” dedi panikleyen bir sesle.

“Tamam, yenge sen hiç korkma, hiçbir Şey olmaz,” dedi sakın bir sesle.

Silahını alıp dışarı ıktı. Evin önünde yengesi ile komŐunun gelini telaŐ içinde bekliyordu.

“Buk hele dama çıkıp bak asker hangi tarafta çoktur,” dedi Delil.

Buke, merdivenden dama çıktı, sağa sola baktı, aceleyle aşağı indi. Doğudaki tepe üzerinde asker kaynıyor,” dedi tedirgin bir sesle.

“Tamam,” dedi Delil.

Boylu, poslu, güçlü ve atletik yapılıydı. Cesur, korkusuz ve inançlıydı. Çocukluğundan o güne kadar bir tek sefer olsun haksızlığa boyun eğmemiş, hep doğru bildiği şeylerden yana olmuştu.

Silahını eline aldı, dışarı çıktı. “Nadire sen aranmıyorsun gelme evde kal,” dedi. Dışarı çıkar çıkmaz dört bir yandan kurşunlar gelmeye başladı. Hızla Peri Vadisi’ne doğru koştu. Çatışa çatışa vadiye inip kayalıklara ulaşmak istiyordu. Dört bir yandan askerler pusuya yatmış, onlarca namludan kurşunlar geliyordu.

Kestirme yoldan kendini hızla Peri Suyuna bıraktı. Harman yerindeki derme çatma ahşap evin arkasında geçerek, saman yığının yanında dereye doğru koştu. Taşlar üzerinde atlayarak, diz boyu kurumuş otlar arasında durmadan koştu. Dereye ulaşmak suyu geçip kayalıklar arasında mevzilenmek istiyordu.

O koşarken, Bükê’nin hüznü dolu yüreği hızlı hızlı çarpıyordu. Geçmişe dalıp gitti, Delil ile birlikte Peri Vadisi’nde oynadığı günleri anımsadı, derin bir acı yüreğini dağladı, gözleri ıslandı, arkasından bakıp ellerine açarak; “Ey kutsal dede, ona kerem eyle, yardım eyle, aşk eyle, onu koru ve kurtar bu zalimlerden,” dedi kendi kendine.

Nadire de karanlığa karıştı, peşi sıra koştu.

Delil bir yandan tepedeki askerlere kurşun sıkıyor, koşuyor, bir yandan peşi sıra gelen Nadire’ye bakıyordu. “Ben gelme dedim, bu niye geliyor, ne işi var, boşu boşuna geliyor, aranması yok bir şeysi yok,” diye düşündü. Arkaya dönüp; “Nadire gelme, eve dön gelme,” diye öfkeyle bağırdı. Ses

şafağın sakinliğinde kayalara çarpıp, eko yaparak Peri Vadisi'nde kaybolup gitti.

Alaca şafakta dereye peri suyunun başına ulaştı. Artık kurşunlardan korunuyordu. Arkasına baktı, Nadire yokuş aşağı birkaç kez tökezleyip düştü, yine kalktı, birkaç adım daha attı, yeniden düştü. Her taraftan silah sesleri geliyordu.

Nadire, kızgın bir köz gibi yüreğine düştü. O an dönüp geriye baktı. Nadire tökezlemiş yere düşmüştü. Bütün duyguları ayaklandı. Bir kaplan gibi kükredi sloganlar attı. Karşı mevzilere ateş ede ede koşup Nadire'ye ulaştı.

Elinde tutup aşağıya koşarken, Nadire'yi korumak için kendini kurşunların geldiği tarafa siper etti.

Bir an sarsıldı. Sol tarafında bir sıcaklı hissetti. Koşmaya devam etti. Dereye yakınlaşırken bir iri, sivri kayalık önüne çıktı. Nadire'nin elinde tutup aşağıya sarktı. Ardında kendisi atladı. Bedeninde kan oluk oluk akıyordu. Bedeni giderek gevşiyordu. Nadire boynundaki kefiyeyi çıkardı yarasını bağladı.

“Haydi gidelim,” dedi.

“Sen çabuk suyu geç, kayalıklara ulaş, buradan uzaklaş,” dedi Delil.

“Hayır, beraber gidelim.”

“Sen git ben seni korurum, sonra ben de gelirim, haydi çabuk durma git,” dedi Delil.

Nadire, Peri suyunu vurup geçti, kayalıklar ve ağaçlar arsında gözden yitip gitti.

Delil çatıştıyordu. Çember giderek daralıyordu. Bedeninde oluk oluk kan akıyordu.

“Askerler siz de halk çocuğusunuz, sizi ölüme gönderiyorlar, yürekleri varsa komutanlarınız gelsin de hesaplaşalım,” diye bağırdı.

Yakınlaşan ilk askeri vurdu, bir “ah” sesi havaya karıştı. Delil mermileri tek tek atıyordu. “Üç yüz mermim var, gece karanlığına kadar idareli kullanmalıyım, karanlıkta vadiden kayalıklara ulaşıp giderim” diye düşündü.

Bir asker daha vuruldu, askerler panikledi geriye kaçtılar.

Bütün köy, kurşunlara hedef oluyor, keçiler, inekler, tavuklar birer birer vuruluyordu. Köyde hareket eden her canlıya ateş ediyorlardı. On binlerce mermi sıktılar.

Gün ilerliyor, çembere daralıyor, bedeninde oluk oluk kan akıyordu. Bir askeri daha vurdu! Askerler, yaralıları alıp, yeniden panik içinde uzaklaştılar.

“Teslim ol,” diye bir ses uzaktan geldi.

“Bizim yüreğimizde, düşüncemizde teslimiyet yoktur, yüreğin varsa gel teslim al, ancak cansız bedenimi teslim alırsınız,” diye bağırdı.

Gün batıya doğru evirildi, gözleri karardı, bedeni gevşedi, ayaklarının bağı çözüldü. Bekaa vadisini, Filistin kamplarını, hatırladı. Apo’nun; “Delil sen rastgele bir devrimci olamazsın, Kürt halkının umudu olan sorumlu bir militansın,” sözleri kafasında dönüp dolaştı, son nefesini verirken, sevgiyle gülümsedi, kuruyan dudakları hafifçe aralandı;

“Sen haklısın, rastgele bir devrimci olamam...”

Yedi saatten beri çatışyordu. Kurşun sesleri kesilince, apoletli köye indi. Tüm köylüleri harman yerinde topladı. Silahın dipçliğini birisinin göğsüne vurarak;

“Git bir bak bakayım, Delil ölmüş mü,” dedi.

“Hiç tanımam, gidemem,” dedi adam.

“Sen git,” dedi bir başkasına.

“Tanımam...”

“İhtiyar sen git bir bak, bakayım,” dedi yaşlı adamın göğsüne bir dipçik vurarak.

“Allah’tan korkarım!”

“Delikanlı sen git, sana çok para veririm!”

“Korkarım!”

“Ulan biraz sonra göreceksiniz, hepinizin anasını, avradını... Hepiniz Delil gibi teröristsiniz! Bugün hepinizi ayırım yapmadan geberteceğim, geri kalanları da tutuklayıp zindana atacağım,” diye bağırdı.

O an, on dört yaşlarından bir çocuk;

“Delil abiyi tanıyorum, ben gidip bakacağım,” dedi.

“Aferin sana çocuk! Yüreklisin, bunların alayı senin tırnağın etmez. Bir bak ölmüşse silahını da al gel,” dedi apoletli sevinerek.

Çocuk hızlı adımlarla vadiye doğru yöneldi. Meşe ağaçlarının altında, kurumuş otlar ve kayalar arasında ilerledi. Vadiye doğru inip gözden kayboldu. Peri suyuna akan pınara yöneldi.

“Delil Abiii,” diye seslendi. Hiçbir yanıt almadı. Bir daha;

“Deliiiiil,” diye bağırdı. Yine hiçbir yanıt gelmedi.

Diz boyu olan kurumuş otların içinde kan izlerini takip ederek ilerledi. Pınara doğru yürüdü. Önüne gelen iri, dev kayanın üstünde, Delil’in atladığı yerde aşağıya atladı.

Delil, kayanın dibinde kan gölcüğü içinde yatıyordu. Baş hafifçe sola kaymış, silah tutan eli yana düşmüştü. Eli ile silah yekpare olmuş, öylece duruyordu. Gözleri açık, tam tepesinde parlayan güneşe bakıyordu. Ekim güneşi, kanlı bedenini ısıtıyordu. Dudakları hafif aralık, sanki ölmemiş, gülümsüyordu. Kanlı, heybetli bedeni kalkıp dağlara yürüyecekmiş gibi, yerde boylu boyunca uzanıyordu.

Çocuğun boğazı düğümlendi, yüreği hızlandı, gözlerinden ardı ardına yaşlar döküldü. Hıçkırıklarla ağladı. Sonra var gücüyle bağırdı;

“Deliiiiil!”

Ses; Peri suyuna, yanı başındaki pınara, karşıdaki dağlara, köyün kayalıklarına çarparak, eko yaptı. Eko; bir top ateş olup döndü, dolaştı, yankılandı;

“Delil-il-il-iiiiil!”

Eko gelip çocuğun kulaklarına çarptı. Çocuk; “Delil abi beni çağırıyor,” dedi kendine.

Eğildi, elleriyle kanlı yüzüne dokundu. Yerdeki kan sıçramış silahı aldı, Peri Vadisi’nin kayalıklarına doğru hızla koştu, koştu, koştu... Kayalıklarda, başı dumanlı dağlara doğru yürüdü, yürüdü, yürüdü... Gönlü, güneşi bol ekim ayının sararmış, hüznü yüklü meşe ağaçları arasında gözden kaybolup gitti...

Derler ki çocuk adını Delil koydu. Elinde Delil’in silahı o dağlarda bir daha Deliller hiç eksik olmadı...

Grup, gece boyunca yürüdü, Sancak taraflarına ulaştı. Arazi keşfi yaptı. Akşam bir öğretmen evine misafir oldular. Öğretmen onlara yemek hazırladı. Sohbet başladılar. Bir

sehpanın üzerinde duran “Philips,” marka radyoyu gördü. Gidip radyoyu alıp; “Haberleri dinleyelim,” dedi Rahime. Sonra radyoyu açtı. İlk haberde;

“Karakoçan, Teman köyünde çıkan çatışmada, terörist Delil Doğan, ölü olarak ele geçirildi,” dedi.

Birden bire hava değişti, Rahime’nin bedeni buz kesildi. “Ah Keko,” diye inledi. Radyo haberleri veriyor, kimse dinlemiyordu. Kimse ağzını açıp tek sözcük konuşamıyordu. Sanki hepsi haberin yalan olmasını bekliyordu. Sonunda aralarında en genci olan, Tuğrul olayında Delil ile birlikte gelip gerillaya öğrenci Delil;

“Delil Abi, şehit olmuş,” dedi.

“Yok Keko ölmedi yaşıyor,” dedi Rahime.

“Delil yaşıyor,” dedi Zarife.

O çatışmadan sonra yöredeki bütün köylerde kentlerde halk onu konuşuyordu.

“Delil tek başına bir orduya karşı savaşmış.”

“Peri Çayına yetişmiş, kurtulmuş, ama kızı kurtarmak için geri gitmiş.”

“Korkusuz, cesur yiğit bir gençti.”

“Çok da yakışıklıydı.”

“Nadire denilen o kız olmasaydı kurtulmuştu.”

“Kız onun ölümüne neden oldu.”

“Keşke o kıza aşık olmasaydı.”

“Kız başının belası oldu.”

“Aşk, dağ, savaş birlikte yürümez ki...”

“Delil çok cesur bir savaşçıydı.”

“Onun gibileri çok az bulunur...”

“Yok Delil yaralı kurtulmuş...”

“Peri Çayına inerken köylüler görmüş...”

“Teman köyüne giderken bir kadın onu gözleriyle görmüş...”

“Bir çoban onunla dağda konuşmuş...”

“O kalubeladan beri hep vardı, hep var olacak. Kürtler bitmez ki bu coğrafyadan...”

“İntikamını alalım.”

“Düşmana misilleme yapalım.”

“Karakoçan’ı basalım.”

“Basıp Delil’in intikamını alalım...”

Derken Delil’in görevini, yardımcısı gözü pek bir militan olan Filistin’de onunla birlikte eğitim görüp gelen Sinan devraldı...

Delil’in vurulduğu, o çatışma esnasında bir grup asker Peri Çayını geçerek, kayalıklarda iz sürmüş, Nadire’yi bulmuştu. Onu götürüp Rayber’i sorguya çektikleri yerde sorguya çekmişlerdi.

Derken, arada aylar geçti. Kış bitti, bahar geldi, Nadire bir gün aniden çıka geldi.

“Sen o büyük, o berrak özgürlük ve aşk dergâhı sevdalısi Delil’e ihanet ettin,” dedi Rahime.

“Yok, Rahime abla, siz beni yanlış anladınız...”

“Ben senin gözlerinden okudum, bak hele, gözlerindeki son aşk pırıltıları sönüp gitmiş. Artık, yüreğin kara, düşlerin kapkara... Bizi kandıramazsın, sen artık o eski sen değilsin. Delil’e sevdalı Nadire hiç değilsin. O Nadire öldü, Delil ile birlikte o da öldü...”

Baksana gözlerin, eski gözler değil, çok kurnaz, sinsi ve hileli bakıyor. Düşlerin gri, donuk ve felaket taşıyor. Yüreğin gül yumuşaklığı sevgiyi yitirmiş, taş gibi çok katı çarpıyor. Vicdanın sis içinde yitip gitmiş. Hayır, yalan söylüyorsun, sen Nadire değilsin. Nadire öldü! Delil ile birlikte öldü! Haydi, kandırma, oyalama bizi çek git buradan,” dedi Rahime.

Nadire; o gün, o dağ çiçekleriyle bezeli, o bir çocuk kadar saf, güleç yüzlü Rahime ile arkadaşlarını, o Teman köyünü, o Peri Çayını, o asi baş eğmez dağları, o yoksul, güzel, cesur insanları bırakıp gitti.

Adsız kara kapkara bir otobüse bindi. O karanlık, o kurnaz, o hileli, o sömürücü, o zalimlikte sınır tanımayan, tiran giysileri içindeki büyük bir kentin yolunu tuttu, karanlık deryasında, karanlıklar karışıp gitti.

Bir daha hiç kimse Nadire’nin ne izine, ne ismine, ne cismine rastladı...

İşte o gün, Delil’in silahını alan genç, Delil’in mezarı başına gelip, orada toplananlara şu sözleri haykırdı;

“Ey insanoğlu, ey insan kızı...

Herkes şunu çok iyi bilsin ki, gerçek bir devrimci eylemi, bir fedai militan ancak yapabilir. Delil Abi, gerçek bir fedai militandı.

O halde bütün devrimci fedai militanları özgürlük dağlarına çağırın. Yeryüzünde süren şu işkencelere, şu adaletsizliğe, şu köleliğe son vermek için bütün o güzel, o cesur, o fedai devrimcileri özgürlük dağlarına çağırın.

O fedai ruhlu devrimci militanlar, geri gelmedikçe bu mor alımlı muhteşem dağların sabrı tükeniyor, öfkesi patladı, patlayacak.

İçinde yaşadığımız bu devir, hem karanlık, hem kötü bir devirdir. Aslanların leşlerini, sırtlan ve çakalların önüne sermişler!

Ey insanoğlu, ey insan kızı, şunu asla unutmayın ki, her hakikat arayışı, her özgürlük kavgası, her devrim gerçek fedailer ister, çünkü ilk kıvılcımı yakanlar onlardır.

Geri çağırın, geri çağırın, geri çağırın...

O güzel, o cesur, o fedai ruhlu devrimci militanları..."